

UZUN YÜRÜYÜŞ

AYLIK

SIYASİ

DERGİ

SAYI: 30

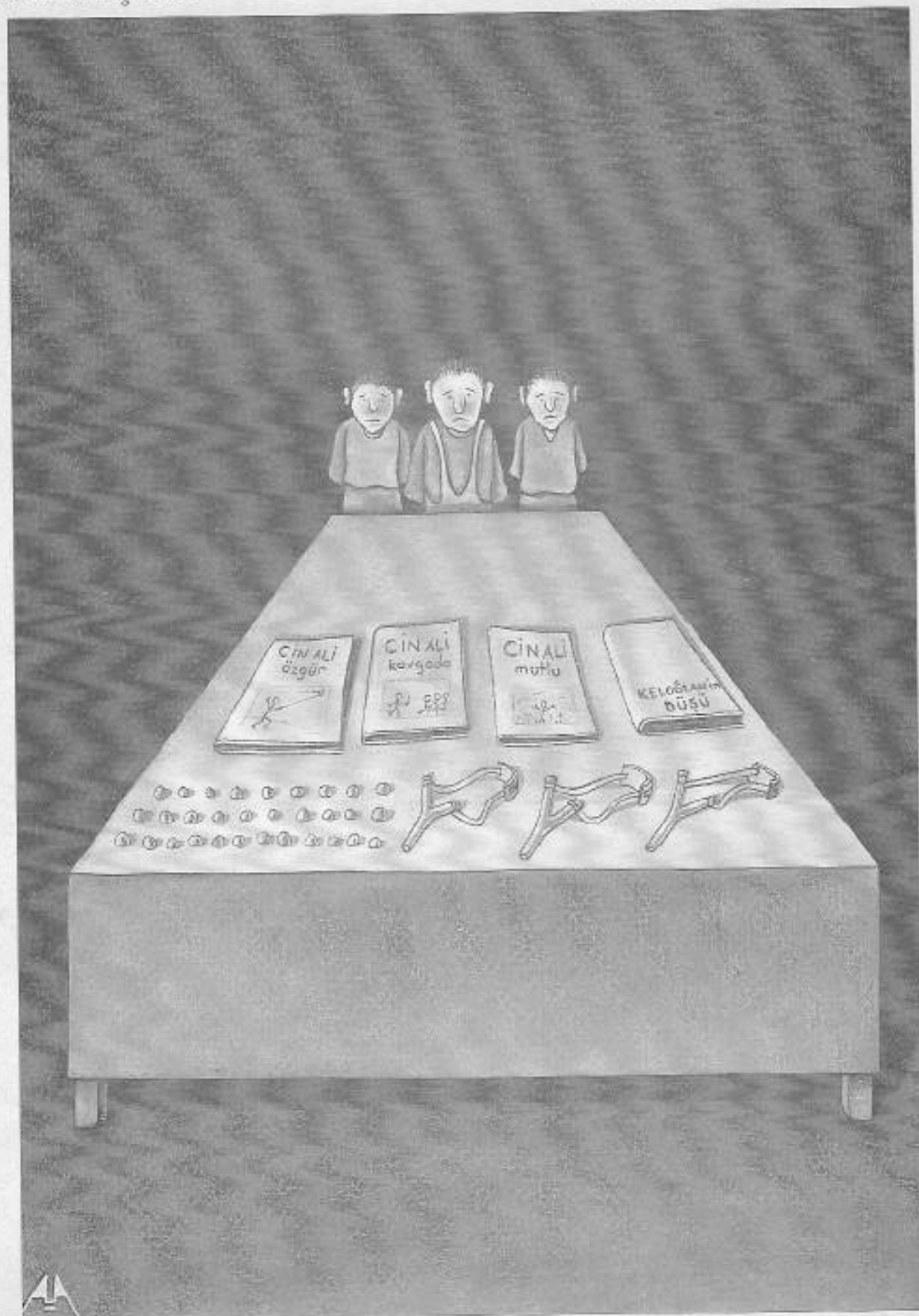
250.000 TL.

EYLÜL'98

ŞİMDİ AKKOR ZAMANI,
YAKINDA YALNIZCA IŞIK GÖRÜNECEK!..

Merhaba,

Otuzuncu sayımız, artık derginin yetmeyişinin yakıcı bir şekilde tescillendiği, gelişen dönemi ve ihtiyaçları karşılamadığımızın ifadesi olarak çok parçalı bir şekillenişle biçimlendi.

Bir yandan güncel süreçlere ilişkin derinleşmek ve perspektifler üretmek, diğer yandan bir dizi konuya dair inceleme ve araştırmalarla bilgi dağarcığımızı geliştirmek, bir diğer yandan ise kültürel üretimlerle düşünme ve estetik bilincimizi ilerletmek ve bir de bunlardan daha da bizi yakan olarak tartışma sürecini daha verimli, ayrıntılı bir şekilde işlemek ihtiyaçları ve tüm bu yönleri bir tek dergide ele alma durumu ciddi bir zorlanmaya neden olmaktadır. Tüm bu ihtiyaçları ustalıkla düzenleme ve dengeleyebilme beceri ve uzmanlaşma istiyor. Bu yönlü çabalarımız gündemimizi işgal ediyor ve istediğimiz planlılık ve yönlendirme etkisinin çok zayıf olmasını beraberinde getiriyor.

Kimi kez içinde bulunan yayın kırtasiyesi gözönünde bulundurularak bunları bir tek elde toplamanın okur açısından avantajlı bir durum olduğunu düşünsek, yeterli oranda derinleşemediği ve çaplı çalışmaları sunamadığımız ölçüde **Kolektif** gibi yayınlarımızı daha oturaklı ve planlı bir şekilde ele almamız gerektiğini görüyoruz.

Çoktan kendisini hissettiren bu ihtiyacın giderilmesinde en başta içinde bulunduğumuz ekonomik sıkıntıların aşılması geliyor; bu yönlü uğraşlarımız okurlarımızın etkili öneri ve katkılarıyla zenginleşirse, bu sorunu bizi daha az yaralayan

bir noktaya çekebiliriz.

Bu çok yönlü ihtiyaçlar ve onların ifadesi olan ürünler bu sayımızda da tüm zenginliğiyle kendisini sunuyor. Bu yüzden dergimizin sayfa sayısını yine 80'e çıkardık. Dikkat ederseniz 80 sayfaya rağmen dergimizin fiyatını değiştirmedik. Bizler ezen ekonomik sorunlar noktasında gerekli aşamaları kaydedemeysek mecburi olarak bir fiyat artışı yapmak durumunda kalacağız. Daha etkili dağıtım, daha yoğun sahiplenme bu sorunumuzu aşmadaki temel yönelim noktalarıdır.

Dergimizin genel siyasal ve ideolojik yaklaşımlarına dair kimi okurlarımızda bir kafa karışıklığı söz konusudur. Yazılan yazıların imzalı olması sadece kişiye ait olduğu gibi bir izlenim doğurmaktadır bu arkadaşlarda. Dergideki tüm yazılar dergiyi, genel tarzımızı ifadelendirmektedir. Esasta Yüz Fikir sayfası dışındaki (Yüz Fikir'de de bütünüyle karşı çıkmadığımız ama tartışılması, öğrenilmesi gereken bir konu olduğunu düşündüğümüz konular yer alabilmektedir) yazılar derginin genel anlayışını ortaya koymaktadır. Sanıyoruz ve gözlemliyoruz ki, bu yönlü eleştiriler daha çok gelenek tarihi sürecine dair tartışmaların gerektiği derinlik ve incelik yürümediği noktasından beslenmektedir. Bu gündemli bir yayını, **Kolektif** oturtmak bu noktada daha da acılaşmaktadır.

Kapak sloganımız Jose Marti'nin bir sözü.

31. sayımızda buluşmak üzere...

NOT: Geçen sayımızda yazanımız Umur Şengül'ün Örgütlenmede Siyasal Doğrulu başlıklı yazısının 2. bölümü dikkatle okunmuş konuyu yeniden yazılmıştır. Yazanımız ve okurlarımızdan özür diliyoruz.

UZUN YÜRÜYÜŞ

EYLÜL 1998 SAYI: 30 (Ayda bir çıkar)

Fiyat: 200.000 TL (Diyadin)

İÇİNDEKİLER

"ŞİMDİ AKKOR ZAMANI, ...	2
Kavgı, umut demektir! OZAN VELİ	4
"Birlik iyidir, " ama... / SEVGİ YILMAZ	7
Zafer, çelik pengelli ve yakıcı... / CAN CEMAL	10
Seçime dair notlar/ SİNAN GÜLEN	14
Üniversite gençlik hareketi... / METİN İNCE	16
Örgütlenmede siyasal... (3) / UMUT ŞENGÜL	19
Kavgada dıgınlık... / MEHMET YEŞİLTEPE	24
İdeoloji (2) / BAYRAM KAYA	28
Kafatası ve kalça / MUZAFFER ORUÇOĞLU	32
Filistin sorunu... (1) / T. DEMİRER-Ö. ORHANGAZI	34
Chiapas / EROL KAPLAN (Çeviri)	41
Kemalizm (3) / OTURAN ADAM	46
Özgür Gelseok eleştirisi (1) / Z. EKİM-K. ARIN	53
Yılmaz Güney / HÜSEYİN KARABULUT	57
Durdurun bu ihaneti! / SERDAR ÇAKMAK	59
İşte tartışıyoruz... (2) / HALİL GÜREL	61
Nerdedik, nerdeyiz, nereye... / FIRAT CAN	66
Tartışma süreci... / DÜZGÜN KALMAN	69
Herşey insanın insanlaşmasına... / T. AYDENİZ	71
Kadınım, umudumu ve... / ZELAL ZEL	74
Ulusal sorun / YENİ DEMOKRATİK HALK MUHALEFETİ	77
Okur Mektupları	79
Geçen aydan kısa haberler / CELAL TOKAÇ	80

TOHUM BASIM YAYIN, GÖSTERİ VE ORGANİZASYON LTD. ŞTİ. ADINA

Sahibi ve Yazışları Müdürü CELAL TOKAÇ

Adres: İstiklal cad.

Turnacıbaşı Sok. Çeşme Han No:21/3

Beyoğlu / İSTANBUL

TEL: 245 54 24 FAX: 245 43 70

Dizgi : Tohum Basım-Yayın

Baskı: Yön Matbaacılık

Almanya İrtibat Adresi

Nuri Aslan, Florstadt Str. 16
60385 Frankfurt am Main-ALMANYA
TEL: 0049 69 46009206

Avusturya İrtibat Adresi

Hüseyin Karabulut, Postfach 16
1061 Wien-AVUSTURYA
TEL: 0043 6764020104

ABONE KOŞULLARI:

Bir yıllık	Altı aylık
Yurtiçi: 3.000.000 TL	Yurtiçi: 1.500.000 TL
Yurtdışı: 100 DM	Yurtdışı: 50 DM

Banka Hesabı: Hayati GÜNGÖREN T. İş Bankası
TL Hesabı/ Galatasaray Şubesi: 736293
Pound (İngiltere) Hesabı/ Beyoğlu Şub. : 3179665
Mark (Almanya) Hesabı/ Beyoğlu Şub. : 3179670
VAKIFBANK/ Şişli Hesabı/ Beyoğlu Şub (026): 4025512

“Şimdi akkor zamanı, yakında yalnızca ışık görünecek!”

Akkor dönemi; şiddetli fırtınalara hazırlıklı, cepheden çarpışmaya soyunmuş devrimci iktidar atılımlarının önsözüdür. Hazırlıktır. Teorik ve pratik devrimleşmenin özlü ve köklü formülasyonudur.

Sınıf mücadeleleri tarihini incelediğimizde, onun yasalarını anlamaya çalıştığımızda, yaşanan süreçlerin, içinden geçilen özgün dönemlerin daha sonradan geliştirilerek, mutlaklaştırılarak algılandığına sık sık rastlarız. Bir açıdan da bugünkü yerel ve evrensel ölçekli sorunların ağırlığı geleceği buralardan ipotek altına alma yönsemesini doğurabiliyor. Karmaşık ve ağır tempolu süreç kafa karışıklıklarına, geriye savrulmalara, umutsuzluklara neden olabiliyor.

Herşeyin yolunda gittiği süreçlerde yaşanan zafer sarhoşluğu gevşemesi; işlerin kötü gittiği, kimi kez dibe vurduğu yerde sadece o dönemin geliştirilerek herşeyin bittiği, yekınmenin mümkün olmadığı kanısı olarak ortaya çıkabiliyor.

Uzun Yürüyüş gibi sürecin sorunlarının büyüklüğünü kavramış, akıp giden hayatın, değişimin far-

kında olan, tüm karmaşık ve problemlili sürecin sorunlarının üstesinden gelme noktasında bu güce bugünden sahip olmadığının bilincinde olan ve süreçle bu yere, etkinliğe ulaşma perspektifiyle kurumlaşmaya çalışan anlayışlar için sonuçlardan ziyade oluşturulacak kurumlar, yarına köprü olacak üretimler, ürünler ortaya çıkarma çabası daha bir önem taşımaktadır. Bu süreci adlandırmak gerekirse, işte akkor dönemi diyebileceğimiz bir dönemden geçiyoruz diyebiliriz. Ezilenlerin genel mücadele seyri ve emekleme döneminde oluşuyla devrimci özgürleşmeçi güçler bugün bulundukları noktayı böyle anlamlandırmalı, bu anlamlandırmanın tabiatına uygun mücadele perspektifiyle süreci şekillendirmelidir.

Ulaşılan limanlar, elde edilen ürünler herşeyleştirilebiliyor. Çöküşler de bu herşeyleştirmelerden sonra başlıyor zaten. Limanlara ulaşılan kadar ulaşamayanların bir

dizi deneyim ve çabası görülmüyor. Katedilen mesafeyi, verilen emekleri, çekilen zorlukları anlayamama, görememe durumlarıyla karşılaşabiliyor. İşte herşeye rağmen kendini üretmek, yaşamı ileri taşıyan kolektifler oluşturabilmek, daha modern ve insani bir yaşamın embriyonunu oluşturmak için mücadele vermek, oradan sınırları olan topraklarda etkinlik oluşturmak ve giderek dünyaya ulaşmak... Birey olarak tüm devrimci-komünistlerin “bu bana ait bir yaşam anlayışıdır” bilinciyle mücadeleyi içselleştirebildiği-sahiplenebildiği bir bütünsellik bilinci oluşturabilmek.

Bu geleceği olan, güçlü köklerle yaşam değerleri oluşturan bir stildir aynı zamanda. Uzun vadeli, kalıcı bir yaşam anlayışıdır.

Patlamaya dönüşecek, hayatı güzelleştirecek, aydınlatacak bir ışık akkorken hissedilemez bazen; ekilen tohumların yüzyıllar sonra ürününü vereceği anlaşılmayabilir.

Ama geriye, insanlığa bir şeyler bıraktığın, bir kanal açtığın bilincini taşıyarak kavırsak bugünü; yaşadığımız, mücadeleyi, çabayı anlamlandırmanın mutluluğunu görmek zor değildir. Kuşkusuz bu bugünden bir alternatif örmenin, gelecek güzel günler vaadiyle oyalanmanın stili değildir. Bugün yaptığının yarın açısından anlamını denetlemek, geçmişe bu bilinçle yaklaşmak; tüketen, günü birlik yaşayan, bir değer yaratmaktan, insani değerleri yaşatıp geliştirmekten uzak düşmüş, bilincini yitirmiş insanlığa bugünü farketmektedir.

Yukarıda, akkor sürecinin tabiatı iyi kavranmalı, ona uygun mücadele perspektifleriyle kuşanılmalıdır. Bilinden bir vurgu yaptık. Bunun anlamı nedir? Biraz açmak, somutlaştırmak için bir kaç konu başlığına giriş yapalım.

Nesnel konjonktüre bakalım önce; inip-çıkkan, dalgalanan, hoşnutsuzluklarla, durumu idare edebilmenin yan yana yürüdüğü bir ezilenler tablosu var. Tüm çürüme ve zorlanmalarına rağmen kendisini ayakta tutabilen, yeni yeni gündemlerle kendisini üretebilen bir sistem var. Sistemin gediklerini büyütürken, emekçilerin/insanlığın yeni bir dünya arayışına öncülük edecek çok yönlü, kavrayışı derinleşmiş, kitleyle iç içe bir devrimci hareketin olmayışı başka bir objektivitedir şu anda.

Uluslararası düzeyde devrimci-sınıfsal kalkışmaların zayıfladığı, ulusal orjinli hareketlerin revaçta olduğu bir süreç yaşanıyor.

Devrimci özgürleşmeciler güçler

bir yıkım ve erozyon sürecinin içinden, bir parçalanma döneminin içinden çıktı. Kendini aşma ve hayatta köklü bağlar oluşturma peşinde. Teorik yekünme, pratik kurumlaşmalar uğraşında. Akkor dönemi esasta devrimci özgürleşmeciler güçlerin süreci iyi kavraması ve onun akışına ve kendi öznel durumuna uygun konumlanması anlamına geliyor. Cesaretle, girişimci dürtülerden kendisini alıkoymadan tabii ki.

Mücadeleyle kendisini bulan bir halk gerçekliği yaratabilmek, aydın-

lar/zorlanmalar ise tersi durumu, devletin yenilmezliğini, mücadelesinin anlamsızlığını, yorulmaları getirebilmektedir. Nesnel ve özneliğin iyi yakalanamamasının getirdiği bir eksiklikler bu.

Akkor dönemi iyi bir teorik-entellektüel donanım ile kadrolaşma; yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya iyi bir diyalog, alış-veriş; tabandan tavana kadar siyasal-kültürel ve pratik yönüyle gelişkin, tutarlı ve düzeyli bir kimlik; günlük ve dönemlik politik mücadele içerisinden

tüm canlılık ve üretkenliğiyle yer alarak biriktirmek demektir, şiddetli fırtınalara hazırlıklı, cepheden çarpışmaya soyunmuş devrimci iktidar atılımlarının önsözüdür. Hazırlıktır. Teorik ve pratik devrimcileşmenin özlü ve köklü formülasyonu.

Dört bir yanı sarsacak, işçi sınıfının ve emekçi halkın kendini gerçekleştirme kavgasının ışığıdır sonrası. Yalnızca ışığın görüldüğü, gözlerin kamaştığı zamandır. Ulusların özgürleştiği, emeğin hakkını aldığı, doğanın korunduğu, kadının, gencin, eşcinselin, tüm insanlığın özgürleştiği koşuldur;

yalnızca ışığın görüldüğü andır. Özgürlükler dünyasının ileri çelişkileriyle uğraşan insanlığın kıvılcımlarıdır. Görülecek olan, yaşamı kucaklamanın, insanca ayakta olmanın onuru, erdemidir; insan aydınlığıdır.

Akkorun ışık cümbüşüne döndüğü, bin bir rengiyle insanlığı aydınlattığı süreci görebilmek için sadece ve sadece insanı ve gelişim sürecini irdelemek yeterlidir.

lanmanın teorik ve pratik ön açıcısı devrimci-sosyalistlerin kendilerine çeki-düzen vermesi, ciddi ve altıyapısı güçlü teorik-pratik koordine oluş hazırlığını iyi bir şekilde sağlayabilmesiyle mümkündür. Devrimci harekette dört bir yana yumruk sallama, kendi gerçekliğinden bi-haber olma yaygındır. Siyasal iktidar mücadelesinin zorlukları küçümsenmekte, pratikte yaşanan zorluk-

Kavga, umut demektir!

Ozan VELİ

"Tanrılar bir sandık alıp içine zararlı şeyler doldurdular; o sandığı pandora'ya vererek onu açmamasını bildirdiler. (...) Pandora'da bütün kadımlar gibi, meraklıydı. Sandığın içinde ne olduğunu öğrenmek istiyordu. Bir gün kapağını açtı; sandığın içinden hastalıklar, acılar, kederler, kötülükler çıktı. Korkuyla kapağı kapadı Pandora. Ama çok geç kalmıştı, olan olmuştu bir kere. Bir tek iyi şey çıkmıştı sandıktan; Umut. (E. Hamilton)

"... İnanın güzel günler
göreceğiz çocuklar, motorları
maviliklere süreceğiz (...)"
(Nazım Hikmet)

Acı ne kadar büyük, gece ne kadar koyu olursa olsun, umut; Pandora'nın açtığı kuttan, tüm kötülüklerin yanında tek iyi şey olarak çıkmıştır bir kere. Bundandır ki, insan; umut kapılarını hep açık tutmuştur. Tanrılara yakarmış, güneşe yalvarmış, ay'a secde etmiştir.

Mitolojiden günümüze modern bilimlerin dünyasına taşınan umut; hâlâ insanın direnme, savaşma ve var olma kudreti durumundadır. Modern dünya değişimimize bakmayın; bir ya-

nı hâlâ Ortacağ felsefesinin en geri yanlarına tabidir insanın. Kara çarşafı ile mini etekliler, çember sakallılar ile kulağı küpeli, saçları uzunlar aynı sokağı arşınlamaktalar.

Ama bilinen o ki, her insan, bir biçimde umut yüklüdür. Ezilen insan açısından, çoktan göğü terk edip ye-

Oysa, madencinin alnındaki kara terden, zinciri sıkıran gümüş elden, emekten ve emek sürecinde ısıyan güçten başka nedir ki umut. Kapılan kapanmış tanrı serzenişleri, rengi solmuş 'devlet büyüklüğü' ya da katliamın öteki adı olabilir mi?

Umut, "dağlara çekilmiş kar al-

re inen umut, ne yazık ki egemenlerin çelik kasalarından dışarı çıkamamıştır bütünüyle.

Politik bir düzmece, sahte bir soyutlama olmaktan öte, halkın kursağındaki iki yaban lokmayı çalma aracı olmuştur çoğu kere umut.

tındadır" gerçeğindeki kadar yalın biçimde kendisini kavga olarak tanımlar. Kavga, var olmanın, yaşamının ve insanlaşmanın zorunlu ön koşulu olduğunda, umudun gerçek yaratıcısı da o olacaktır. İşte Bergama köylüsünün onurlu ve de hakkı

kavgası ve söke söke zorbalara ellerinden koparılıp alınan umut.

Körpe bebeğin dişlerinde incileşen ana sütü kadar ap-ak ve yalınayak gidilen yol, varılan menzile. Dünyayı kapımıza çağırın ve saltanatları sarsın dirayet tutkusu. Su çağıştırsın, toprak kokusu kadar doğal, ekme kapısı kadar verimli.

İşte Karduk kasabalarının bilinmeyen, ve tarihin hafızasına gömülen Cizre, Botan, Şırnak Şemdinli, Eruh, Hozat, Ovacık... ve diğerleri.

Merga Sipî, Merga Sur. Ya da destanlar anası, Cudi, Gabar, Zagros, Munzur.

Her yangın yeri, bir umut telaşesidir. Kar erir, gün düşer ayaza. Ülkelerimizin halkları iç içedir. Ne zaman umut yeşerse sokaklarımızda zemheriye inar, kan ve yıkım girer kapımızdan içeri. Tannılar çıldırması olmalı. Anlaşılan hiç biri bizden yana değil, bu paylaşımda. Umud ise tamamen bizim hünerimiz.

Modern çağın insanı, ussal bilincini, bilimlerin ve felsefenin gelişmişliği paralelinde özgürleştirme işlemine girebildikçe yetkinleşir. Yetkinleşen insan, üretime girer. Zaten üretim ve yetkinleşme birbirini koşullayan etmenler olurlar.

Özgürlük bilinci, toplumsal zorunlulukları ve bu zorunluluklar üzerinde tahakküm kurmayı hedefler, aynı zamanda kendisidir de. Bu bilinç, iradi eylemin ve dönüştürmede insiyatifin anası olur.

Toplumsal çelişmelerin şiddeti, kavga olarak ifadesini bulduğunda, insanın bilinçli eylemi tek umudu olur. Bunun ötesinde umut; aldatıcı, beklemece, kaderci ve yalancıdır. Ama yine de insan, geleceği güzel görmenin umudu içinde, elli çeşni düşünle dünyasını beslemeye çalışır. Ve bunların büyük bir bölümü, gerçekçi olmaktan uzaktır.

Şimdi güncemizin orta yerine düşmüşümüzde "umut nedir, nerede-

dir, nasıldır?" diyerek düşünürüz. Yani kavga dedik ama bitmedi her şey. Ne sorunların boyutu kısaldı, ne de umut öylesine berrakça kalakaldı. Ama bilinen bir şey var ki, biz insandan yanayız ve umut insanda. En önce de kavga insanında.

Her birimiz bu büyük düşlerin, küçük yol işçileriyiz. Yolun sadece bir kaç adımını gitmekle sınırlı olabilir uğraşımız. Ama inan ki çocuklar; bu yol biz olmasak da gidilecek. Biz beceremezsek becerenler olacak. Ap-ak ve yalın-ayak bir inançlar umut ederim ki olacak.

Şimdi umudu çağıştıralarda Munzur kadar, Fırat kadar coşkun eylemek gerek. Ararat kadar heybetli ve asi. Umudumuz, bilinçli eylemin dönüştürücü gücünde artık. Birleşen, büyüyen insan sevgisinin yaratıcı erdeminde. Bergama halkının, "Eurogold defol!" diye haykırışında. Cizreli kadının gerillaya su verişinde. Amed sokaklarında çelikten panzerleri taşıyan kara çocukların gülüşünde. Ankara sokaklarında sürüklenen emekçilerin direnişinde.

Umud şimdi hareketin olduğu, huzursuzluğun olduğu her yerde.

Günlerdir, umut tacirlerinin yeni aldatmacaları var piyasada. Seçim yatırımları, nabız kollamaları, ya da; "Umud yoksulun ekmeği, ye Meme'de" ile karın doyurmaları.

Zindan kapılarına beyaz gömlekle, çirkin bir AF yaftası asıldı. "Terör suçluları, düşünce suçluları" en başından bu gülmecenin dışında tabi. Dışında olması kadar doğal ne var. Tarihin ve insanlığın karşısında suçlu olmayanların AF dilemesi yoktur ki. AF, devletin aklamaya çalıştığı, ama bir türlü tam olarak başaramadığı, icraatlarının uygulayıcısı çetelere yönelik. Kapsamının adli 'suçlular' nezdinde birazcık genişlemesi için doğası gereği. Öte yandan hukuksuzluk, her zaman olduğu gibi, en başta burjuvazinin kendi hukukunu çiğnemesi şeklinde devam etmektedir.

Devlet, en başta kendisine karşı

işlenen 'suç'lar nezdinde 'af' diyebilir. Bu da en başta siyasi suçluları kapsar, düşünce suçlularını kapsar.

Sudan gerekçelerle ve çoğu kez, kendi koyduğu kuralları da ayaklar altına alarak, insanları zindana atanların sahtelikleri gün gibi açık değil mi?

Aslında en kötü koşullarda dahi, trilyonlara mal olan cezaevi giderlerini, adli 'suçluları' salmakla hafifletmeyi düşünen devlet; siyasiler için yeni yerler açmayı yeni 'uygun' koşullar hazırlamayı hedefliyor.

Umud bir kere daha, tırnak tırnak hücreleri sökecek, kavga tınlarında büyüyecektir. Gelen günler daha da zor olacak. Güçler dengesi ezilenler lehine geliştikçe katliamlar, kıyımlar artacak, kavga daha bıçkın olacak. Bugünden hazır olmak, her koşulda umudu yaşatmak için gerekli.

Düşüncenin kendisine dahi tahammül edemiyorsa bir sistem, orada barbarlık, ilkellik kol geziyor demektir. Günün faşist uygulamaları; kendi tarihsel süreçlerine göre biçimleniyor. Ve zor, kendi karşısını koşullandırıyor. Her zamankinden daha fazla, bir ihtiyaç durumuna geliyor halkın şiddet araçları.

Yazdıkları yüzünden on beş yıl zindan yatan İsmail Beşikçi'yi, elde silah savaşan insandan ayırıyor mu sistem? Hayır!

O zaman zindan yatmaması için yazmaması lazım. Düşünmemesi, konuşmaması lazım. Evet, sistem bunları dayatıyor. Bütün insani gerekleri çekip çıkıyor. "Hayvan gibi yaşayacaksın ve ses çıkarmayacaksın" diyor.

İki seçenek, iki yol. Ya insanca bir yaşam için kavga diyecek. -Ve bu durumda bütün cefalara 'hoş geldin sefa geldin' diyeceksin; ya da uysal bir koyun gibi -sadece koyun gibi- takılıp sürünün peşine 'yaşayacaksın' -ama insan olarak değil.

Dememiz odur ki, yaşanan bütün olumsuzluklara, yetmezliklere, hatalara rağmen umut, örgütlü yaşamda. Aynı yol kavşığında, aynı okyanus

koyunda bütünleşen ırmaklar gibi çağılı ve coşkuncu olmalıyız. Yalnız hedeflere saldırarak, genel yönelimimizi karartmadan; insana, maddenin basit hareketi düzleminde tek yanlı yaklaşımdan, ortaklıkları küçük kaygılara feda etmeden, insana duyduğumuz sevgiyi en başta dostlarımızdan esirgemeden kavgayı harlamak zorundayız. Bu umudu büyütmek demektir. Bu sevgiyi yeşertmek, yarını güzelleştirmek demektir. Bu geleceği üretmek, bugünden kurmak demektir. Sonra güzel günlerin düşlerini paylaşmak demektir.

Devrimci öncülükler açısından paylaşımın en anlamlı ifadesi, kavgayı ve onun sorunlarını birlikte omuzlayabilecek, ya da yürüyüşleri kolay kılacak birlik cephelerini, ittifak örgütlemelerini oluşturmak olacaktır.

Bu ihtiyaçlardan hareketle, devrimci gruplar, yapılar, bireyler arasındaki her devrimci dostluk grişimini, her kavga bağını sevinçle karşılıyoruz. Kimi yetmezliklere, eksikliklere, yanlışlıklara karşı eleştirel tutum almanın yanında, birlik, dayanışma ve ittifak gereklerinin esasa oturtulması gerektiğini düşünüyoruz.

Bu amaçla atılan adımlar arasında sayılan, 'Birleşik Devrimci Güçler' oluşumunu; geçmiş geri ve ilkel 'BEN'liklerini, dar grupçu, gayri siyasi, pragmatist yaklaşımların terk edilmesinde olumlu bir işlev olmasını bekliyoruz.

Hala bir dizi aymazlığın pragmatistçe ve ilkelce devam ettiği koşullarda, ileri atılan bu adımın, var olan kültür donanımı, politik inisiyatif, gerekleri kavrama yetisi, birlik ve ittifak anlayışlarının sığ ve sakat yürüdüğü koşullarda olumlu ürünler vermesi zorlaştı.

Her yapının kendi bünyesinde ciddi bir birlik, dayanışma ruhu oluşturamadığı, zorunlulukları kavramaya çıkaramadığı, dostane ilişkileri yüceltip aykırılıkları ve şiddeti dışılamadığı, ön yargıları bilimsel bir düşün cenderesinde eritemediği du-

rumda uzun ömürlü ve sağlıklı birliktelikler oluşturulamaz. Ayrıca bir ön tartışma süreci ve kitlelere indirgeme, kavratma, tabanı inisiyatifli kılma, hareketi yaygınlaştırma durumunun yaşanmamış olması, sürecin sancılarını büyütecektir.

İttifakların, birlik ve dayanışma eylemlerinin kapsamlı özveriler, 'önce kendinden verme' anlayışları üzerinde yükselbileceği gerçeğini akılda tutarak, hâlâ 'çocukluk' hastalıkları taşıdığımız kimi yanlarımızı da sorgulamada yarar var. Özellikle de yapıların, kendilerinden kopan devrimci gruplara karşı tavır-

İttifakların, birlik ve dayanışma eylemlerinin kapsamlı özveriler, 'önce kendinden verme' anlayışları üzerinde yükselbileceği gerçeğini akılda tutarak, hâlâ 'çocukluk' hastalıkları taşıdığımız kimi yanlarımızı da sorgulamada yarar var.

ları; kitleleri birleştirme, ortak hedeflere yönelme, genel muhalif güçlü doğrultular oluşturma tavrıyla uyum içinde olamaz. Herkesin biraz daha fazla düşünerek, kavgayı, kavgada umudu daha da büyümesi gerekir.

Halkın öncülerinin birliği, halkın birliğini güçlendirecek, geliştirecektir. Küçük kaygıları ve hesapları bir yana bırakırsak, umut, keskuzer-u sur renkleriyle saracaktır dağlarımızı.

Güzel günler kendiliğinden gelmez. Ve umut, artık öylesine ütopyasız karmaların keramet düşünde olmayacak. Zulmün ve talanın at başı

yanışlar koşmadığı her yerde, umut kavga demektir. Artık umut, ellerini semaya açmış, puşilerinde kan ızı taşıyan Kürt kadınının yakarışında değil; kashları çatık, öfkesinde yumruk izleri, ağzında bir koşumluk zilgıt nağraları haykıran Kürt kadınının isyanında.

Umut; gtreşi doruklarda karşılayan serçe kuşlarının gecelere düşen ateş hatında. Sürgünde etini ite sunan emeğin parıltılı gülüşünde. Suskunluğun patlama anında.

Umut; fabrika şartelinde, grevde, boykotta, direnişte, Zindan zulalanından yayılan muştularda. Ezilen insanın olduğu her yerde. Bolivar'ın, Zapata'nın ülkesinde. Kürdistan'da, Türkiye'de. Bergama'da ve her yerde.

Büyüdüler çocuklar artık; yerlerini yenilerine devretmek için. Çocuklar ki, en iyi umut taşıyıcılarıdır. Gülüşünde onbinlerce; sarı, mavi, yeşil, kırmızı tomurcuklu çiçek saçan çocuklar. Özgürlük ve diğer bütün güzel şeylerin tutkunları.

Şimdi Botan'da aç ve kurşun sekmelelerinde düşleri. İstanbul varoşlarında eli kanlı bir dilenci. Çocuklar, sevdamızın daimi konuları yani. Boyacı, su satıcısı, kavgacı, 'suçlusı' ve diğerleri. Umut en çok onlarla, ve en çok onlara gerek.

Çocuk düşlerinde
Sürgünde doğmuşum
anam üç gün aklıktan sonra
dayanamayıp atmış beni
ben yarı ölü bir hücre gibi inmişim
yeryüzüne

yanımda açlık
hüzün
ve "inşallah hayırlı olur"larla

Şimdi yedisinde
düşlerinde büyük zamanlar kuran
boyacı çocuk yüzünde bir aumlık
ateşim

Ahh... kopsada şu gökyüzünden
yıldızlar

binsem birinin sırtına
uçsam çalışmanın
ağrım
korkunun olmadığı bir dünyaya

“Birlik iyidir,” ama...

Sevgi YILMAZ

Türkiye'nin siyasal sistemi, tarihinin en kapsamlı toplumsal, siyasal ve ekonomik bunalımını yaşıyor. Krizin bütün alanları kapsıyor olması ve taşıdığı yapısal özellik nedeniyle geçici çözümlerle sürecin geçirilmesi mümkün görünmüyor. Kaldı ki, egemenlerin orta ya da uzun vade de hayata geçirebilecekleri gerçekçi bir programlarının olmadığı da biliniyor. Burjuva medyanın yardımıyla oluşturulan gününbirlik politikalarla, palatyatif çözümlerle sistem ayakta tutulmaya çalışılıyor.

“Rejimin tıkanmışlığı” belirlemesi hemen her çevre tarafından kabul ediliyor. Her kesim kendi toplumsal ve siyasal çıkarları çerçevesinde “çözüm” önerileri ileri sürüyor. Sistemi kurtarmak için adeta bir “seferberlik” ilan edilmiş durumda. Bu arada sessiz kalan, kendi çözümünü oluşturamayan işçi sınıfı ve emekçi güçler oluyor.

Egemen güçler ve tekelleci sermaye, rejimi yeniden “yapılandırma” arayışı içerisinde. Bu, sistemin tüm güçleri tarafından kabul edilmekte ve olumlu karşılanmaktadır. Amaçlanan bu soygun ve sömürü

düzeninin sürmesi, devletin ayakta kalmasıdır, ama sorunlarında ortadan kalkmış olmasıdır. Bütün bunlara rağmen, rejimin uzun crımlı bir programa sahip olmadığı, yamalı bir bohçaya döndüğü ve dikiş tutmadığı artık gizlenemeyen bir gerçek haline almıştır.

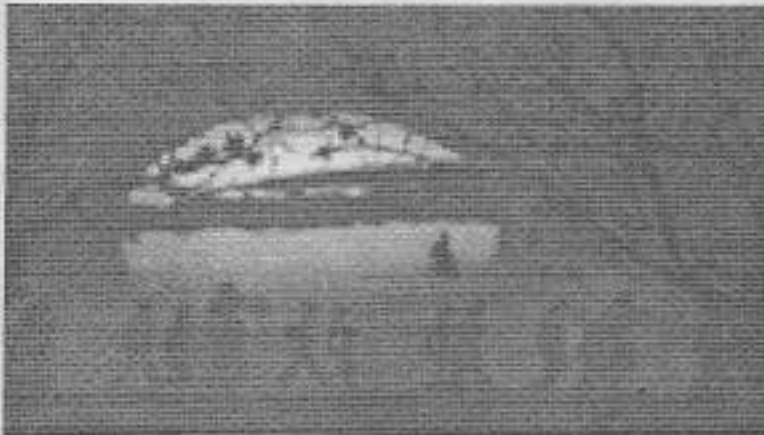
Lenin'in ünlü çözümlemesini burada bir kez daha, içinde yaşadığımız dönem itibarıyla tekrar etmek gerekirse; yönetenler eskisi gibi

rak yaşıyor. Daha açık bir söyleyişle sol'un, sosyalistlerin yaşadıkları sorunlardan dolayı devrimci hareketler cephesinde iktidarı hedefleyen yeterli bir düzey yakalanamıyor.

Mücadelenin ve sınıf hareketinin yükseltilmesi açısından var olan nesnel koşullar tek başına yeterli olmuyor. Emekçi sınıf ve katmanların sürece müdahale etme, yönlendirme güç ve araçlarından büyük oranda yoksun olmaları, rejimin nefes

almasını kolaylaştırıyor. Gelişen gündemlerin arkasına düşülüyor ve çoğu zaman bunların peşinden sürüklenir bir hal alınıyor. Kendi gündemini belirleyememe sıkıntısı yaşıyor. Hedefsizlik, programsızlık hayatın bütün alanlarını kapsıyor. Küçük başarılarla abartılı yaklaşırlarken, büyük işler peşinden koşulmuyor. Bu arada reformist ve uzlaşmacı sol güçleni-

yor. Sistem içi arayışlar gelişiyor. Reformist ve uzlaşmacı sol'un gelişme durumu ve sınıfsal duruşu devletin resmi siyaset belgelerine “sol'un yumuşaması” olarak yansıyor. Yakın dönemde kamuoyuna açıklanan ve büyük bir olasılıkla Batı Çalışma Grubu'nun (BÇG) hazırladığı Milli Güvenlik Siyaset Belgesi'nde “aşırı sol yine tehdit unsuru olmaya devam etmekte, ancak ‘bir yumuşama’ içinde bulunduğu gözlenmektedir” deniyor.

yönetemiyor, yönetilenlerde bu şekilde yönetilmek istemiyorlar. Sınıflar mücadelesi cephesinden ele alırsa bu durum, koşulların olgunluğu açısından bir devrim anına işaret etmektedir. Türkiye Devrimci hareketi, içinde bulunduğu öznel sorunlardan kaynaklı, bunu yeterince bilince çıkarıp, uygun hareket tarzlarını, örgütlenme ve politikalarını yaratmıyor. Solun ve sınıf eksenli toplumsal muhalefet hareketinin çok parçalılığı başlı başına bir sorun ola-

Burada, yumuşadığı kastedilen sistem içi arayışı çekilen reformist ve uzlaşmacı sol'un olduğu görülse de bir gerçekliği dile getirdiği reddedilemez. Egemen güçler bu kesimleri toplumsal muhalefet içerisinde bir "truva atı" gibi görmekte-dirler. Bu kesimlerin oluşturduğu siyasi yoğunlukların, dağılan ve güçten düşen "merkez sol"un yerine, eğer MGK ve tekeli sermayenin istediği şekilde hareket edilirse ikame edilmeleri mümkündür ve beklenmelidir.

Sol'un ve devrimci yapıların yetersizlikleri ve yaşanan sorunların temelinde bir politikastlık varken, çoğu zaman tek neden olarak sadece "birlik" olamama olgusu öne çıkarılmaktadır. Kuşkusuz, birlik önemlidir ve bu çerçevede her türlü çabadan kaçınmamak gerekir. Bilinen sorunlar ve yetersizlikler ortada olduğu bir dönemde devrimci-demokratik yapıların yoğunlaşan samimi birlik çağrıları büyük bir öneme sahiptir. Ancak "birlik" her şey ve her yerde deva bir reçete ya da sihirli bir değnek olarak algılanmamalıdır. Bu tür oluşumlara, her dokunduğu yeri "altın"a çevirecek abartılı bir misyon yüklenmemelidir.

Sol'un ve devrimcilerin sınıflar mücadelesi içerisinde belirleyici olamamalarının tek nedeni "birlik" sorununu çözmemiş olmaları değil, büyük oranda, içinde yaşanan dönemin ihtiyaçlarına cevap veren politika ve örgütlülüklerin yaratılmamasıdır. Sınıflar mücadelesinin önündeki tıkanıklığı emekçi sınıf ve katmanların lehine çözebilecek araç ve yöntemlerden yoksun olmaktır. Örgütsel siyasal katmanların lehine çözebilecek araç ve yöntemlerden yoksun olmaktır. Örgütsel siyasal yapıların bilinen yetersizlikleri ortadayken, denenen "birlik" çabalarının bu sorunlardan bağımsız gelişmeyeceği bilinmelidir. Bugün gelişen toplumsal muhalefetin çok parçalı yapısı ve "birlik kültürüne" (fikrine değil) uzaklığı biliniyorsa, bir arada

hareketin birleştirici koşulları da oluşmamış demektir.

Geçmişte yaşanan "birlik" süreçleri önemli derslerle doludur. Bugün için öğretici yanları oldukça fazladır. En azından "ne yapılmaması" gerektiğinin açık örnekleri bulunabilir. Gelişen yeni adımlarda bu tür bir kaygının yer almadığı görülmektedir. Geçmişte yaşananlara yönelik tartışmalar yapılmadan ya da "bu 'birlik'lerin neden dağıldığı?" sorusu cevaplanmadan bu doğrultuda atılacak her adım içinde önemli bir eksiklik taşıyacaktır.

Mücadelenin gereklerini yerine getirmeyen, onun ihtiyaçlarını çözmeden uzak bir "birlik" arayışı zorlama bir çabadır. Zaten eskiden beri "birlik" bir zorunluluk olarak algılanmakta, bu nedenle mücadele içerisinde yerine getirilmesi gereken görev ve sorumluluklar ıskalanmaktadır.

Bugün de "birlikte hareket" etme çabaları vardır. Sekiz örgüt, parti ve çevrenin imzasını taşıyan bir bildiri-den bunu öğrenmiş bulunuyoruz. Bu girişimi burada ayrıntılı bir şekilde değerlendirecek durumda değiliz. Ancak "birlik" olgusuna genel hatlarıyla, nasıl olması gerektiği konusu üzerinde durduğumuzu önemle hatırlatmak isteriz.

Bugün atılan adımlar, denenen "birlik" girişimi, ön hazırlık sürecindeki eksiklikler, deyim yerindeyse "birliğin altyapı" koşullarının oluşmaması ve birlikte hareket etme kültürünün eksikliği, iyi niyetli yaklaşımları somut gerçeklik haline getirme ve ete kemiğe büründürme de bir başarının ortaya çıkmasını zorlaştıracaktır. "Birliği" oluşturan siyasetlerin insan unsurunda kültürel anlamda "birlikte hareket etme" anlayışı içselleşmediği sürece önemli bir mesafenin katedilmeyeceği bilinmelidir. Aksine "birlik"lerin dağılması sonucunda ortaya çıkan ruh hali "birliğin" birleştiriciliği yanına daha büyük darbeler vurmakta, telafi edilmesi zor zararlar ortaya çıkarmaktadır.

Bu durumun merkezi düzeylerde yapılan müdahalelerle de aşılmadığı görülmelidir.

Solda birlik önemlidir. Bu tarihsel açıdan da böyledir. Ama bunun, toplumsal muhalefet ve mücadelenin önündeki sorunların ve tıkanıklığın aşılmasında "her şey" demek olmadığına görmek gerekir. İçinde bulunduğumuz dönem ağırlıkla yüklenilmesi gereken "siyasal pratik" olmalıdır. Mücadeledeki hantallık, siyasal pratik dışındaki hareket tarzları "birlik" olgusunu ileri sürme ve abartma yaklaşımlarını beraberinde getirmektedir.

Mücadelenin hareketsizliği ege-menlerin işine yaramakta, sisteminin sarsılan temel taşlarını tekrar dizmelerine dolaylı bir biçimde yardımcı olmaktadır. Devrimci yapıların yetersizliği Susurluk süreciyle birlikte ortaya çıkan olanaklarından da değerlendirilmesinin önünü kesmiştir. Ve devlet kaybettiği meşruiyetini tekrar kazanma çabasında önemli başarılar elde etmiştir. Susurluk olayı hafızalarda soğumaya terk edilmiştir.

Böylelikle sol'un ve devrimcilerin yetersizliği ve kimi açmazlar nedeniyle bu koşullar yeterince değerlendirilemedi. Burada "birlik" olgusu çerçevesinde bir noktanın altını çizmek gerekiyor; bugün hiç kimse "birlik" olmadığı için bu süreç değerlendirilemedi belirlemesi yapmıyor. Bu da şunu gösterir, "politikasızlık" ile "birlik olamama" arasına doğrudan bir "eşittir" işareti konulamaz. Gündem belirlemedeki eksiklikler ve siyasal pratik anlamında zayıflıklar "birlik olamamadan" kaynaklanan eksiklikler değildir. Bütün bu zaafı rejimin kendini tekrardan yenilemeye çalışma ve yeniden yapılanma sürecini başarıya ulaştırma şansını vermiştir.

İçinde bulunduğumuz siyasal koşullarda birlik en genel anlamda, faşist rejime ve onun ayakta durmasının koşullarını sağlayan emperyalizme karşı, somut program, öneri ve

eylem birliği üzerinden gelişip güçlenebilir. Bu da kısaca, ezilen, sömürülen ve baskı altında tutulan emekçi halkların ortak mücadele anlayışından geçer. Ortak bir cephe ve mücadele hattının yaratılması sanıldığı kadar zor değildir. Yeter ki "ben merkezci" davranışlardan kurtulalım ve siyasal pratiğin ihtiyaçları çerçevesinde bir hareket kültürü kazanalım. Toplumsal muhalefet güçlerinin çok parçalılığı bu çabalarla aşılmış olacaktır. Birlik önemlidir ama atılan birlik adımları toplumsal muhalefet ve mücadelenin ihtiyaçlarını karşılayan bir tarz içermelidir. Siyasal pratiği geliştirmeyen, ihtiyaçlarını karşılamayan ve mücadeleye hizmet etmeyen "birlik" süreçleri geçmişte yaşananlardan farklı bir noktaya ulaşamaz. Bu nedenle geçmişte yapılan hatalara düşmemek isteniyorsa dikkatli olunmalı, birlik kültürüne önem verilmeli ve oluşturulan programın hayata geçmesi için hiç bir çaba ve özveriden kaçınılmamalıdır.

Burada bir önemli noktaya da değinmek gerekiyor. "Birlik"ten ne anlaşılması gerektiği somut olarak tanımlanmalı ve buna uygun duruş noktaları tespit edilmelidir. Şekilsiz birlikler mücadelenin sorunlarını çözücü değil, yük getiren bir özellik taşırlar. Birlik, siyasal yapıların üst düzey organlarının merkezi düzeyde oluşturdukları biçimsel "karar birlikleri" olmamalıdır. Gerçek birlikler yaşamın ve mücadelenin içinde yani tabanda oluşan, siyasal pratiğin ihtiyaçlarına cevap veren, onu geliştiren birliklerdir.

Birlik katılımcıları arasında oluşabilecek rekabet anlayışları yanlış ve tehlikelidir. Birlikte hareket etmeye "siyasal çıkar" penceresinden bakarak değerlendirmek birliği geliştirici değil, çözücü, parçalayıcı bir nitelik taşır. Gelişen birlik süreçlerinde sürekli ortak noktalar vurgulanarak öne çıkarılmalı, farklılıklar geri itilmelidir. Devrimci hareketin önemli zaatlarından biri de farklılı-

ğın bir "avantaj" olarak görülmesidir. Bu kesinlikle terk edilmesi gereken bir kültürdür. Farklı olmak, değişik nitelikler taşıyor olmak birlik süreçlerinde vurgulanması gereken yanlar değildir.

Birliği oluşturan siyasal yapıların farklı program, taktik ve stratejiye sahip olmaları genellikle bir sorun olarak görülür. Çok somut ve belirlenmiş hedefler etrafında bir araya gelindiğinde bu durum sorun olmaktan çıkacaktır.

Geçmişte yaşanan "birlik" süreçleri önemli derslerle doludur. Bugün için öğretici yanları oldukça fazladır. En azından "ne yapılmaması" gerektiğinin açık örnekleri bulunabilir. Gelişen yeni adımlarda bu tür bir kaygının yer almadığı görülmektedir. Geçmişte yaşananlara yönelik tartışmalar yapılmadan ya da "bu 'birlik'lerin neden dağıldığı?" sorusu cevaplanmadan bu doğrultuda atılacak her adım içinde önemli bir eksiklik taşıyacaktır.

Birlik süreçlerinde program çok önemlidir. Bu, içinde yaşanan dönemin ayrıntılı çözümlemesini gerektirir. Birliğin stratejik ve taktik hedeflerini kapsar. Program en temel konular üzerinde şekillenmeli, geçici durumlar üzerinde değil belirleyici temel sorunlar üzerinden geliştirilmelidir. Buna uygun örgütlenme araçları oluşturmalı ve ortak programın belirttiği mücadele anlayışı ekseninde hareket edilmelidir.

Farklı mücadele, devrim ve örgütlenme anlayışı bu tür birliklerde her zaman bir sorundur.

Bundan kaynaklı birlikte hareket etme zorlukları gelişebilir. Bunu aşma başarısı, birlikte hareket etme çabası siyasal programın belirleyiciliği altında ve ona bağlı olarak yaratıldığı zaman belirli oranlarda sağlanmış olacaktır. Birlik programına uyum gözetilmeli, birliği kendi siyasal programımızın azami ölçülerıyla değerlendirmemeliyiz. Bu sınırlama kendi programımızdan taviz verdiğimiz anlamına asla gelmez. Uzun ve orta vadeli programların farklılığı, hedeflerin değişik olması, toplumun çeşitli kesimlerine dayanan yapılar olmasından kaynaklı bu farklılıklar olacaktır. Birlik daha çok günlük politikalar ve kısa vadeli atılan adımlar üzerinde kendini gösterir. Bu aynı zamanda uzun vadeli siyasal hedeflerinde bir önadımını oluşturur. Bu nedenle önemsenmeli, geniş kitleler içerisinde birlik adına yapılan çalışmalarda kendini birliğin ortak hedefleriyle sınırlamalıdır.

Birlik içerisinde değişik toplumsal kesimlerin siyasal temsiliyi üstlenen yapıların varlığı, birlikte hareket etme kültürünün benimsenmesini de öne çıkarmalıdır. Bu da farklılıklara tahammül etmeyi gerekli kılar. Gerçek bir demokrasi anlayışı birliğin bütün ilişki ve kurumlarına hakim olmalıdır. Birlikler sayı hesabı yapılarak, nicelik ölçüsü üzerinden kurulamaz. En kalabalık ve örgütlü bir kitleye sahip olma, örgütlenme sorunlarını aşmış olma birlik süreçlerinde bir üstünlük olarak görülmemelidir.

Sonuç olarak birlik bir kültür sorunudur. Türkiye devrimci hareketi bu kültürü yaratmak zorundadır. Yaşanılan birlik süreçleri bu çerçevede değerlendirilmeli ve bunun adımları atılmalıdır.

Zafer; çelik pençeli ve yakıcı olacaktır!

Can CEMAL

Her uğraş, kendi içindeki sınırlı başarılar, kesik soluklanmalar, duraksamalar, atılım ve aksamalar çerçevesinde zafer noktalarına yönelebilir. Bu, toplumsal mücadelelerin seyri dahilinde de aynı rotayı izleyecektir. Barbarlığın, zorbalık ve şiddetin en üst-modern biçimlerde örgütlenip güce büründüğü koşullarda, zaferlerin sancılar tatırması daha bir kaçınılmazdır.

Uzun Yürüyüş, halkların kendi tarihinin sürece taşıdığı özgünlüklerden sadece biri ve o'nun küçük bir yanına ışık tutan yönelimin kendisidir. Yaşanan badirelerin ve karmaşık arbedelerin anlatım gücü, devrimci zorunlulukların ezgili dilidir. (En azından böyle olma gayreti içindedir.)

Toplumsal gelişmelerin ezilen insandan yana taşıdığı sıkıntıların tümü, doğal olarak toplumun siyasi aktivitelerin kendisinde de yansımaları bulmaktadır.

Yaşadığımız coğrafyanın 1990'lardan sonraki yılları adeta bir parçalanma-bölünme dönemleri olarak, tarihin hafızasına acılı ve de kötü bir iz düşüm olarak geçti. Sorunlar, ne bir sonuç olarak ortaya çıkan bu olgularla, ne de bunların basitleştirilen yüzysellikleriyle sınırlı değildi ebeette. Süreç alabildiğine karmaşık ve zor çözülür sorularla yüklüydü. Uğraş, bu karmaşa ve kanışıklığın üstesinden gelebilmede, gereksinim

duyulan yeni bir yekınme iklimi yaratılabilmek, -en azından- bu gereklerle işaret edebilmekle başlamıştır. Bu yekınmenin doğrultusu ve üzerinde yükseleceği zemin, uluslararası komünist-devrimci evrenselliklerle uyum dahilindedir. Çıkış noktası, kendi özgün tarihini özümseyerek yenileştirmek, genel doğruları yeni bir yaşam tarzı haline getirerek özgünleştirmekten geçer.

Bütün bunların da alabildiğine sancılı olduğu ve olacağı kabul gören genel bir durum.

Yaşanan süreçlerin öğrettiği ve her gün yeniden öğretme kudreti kuşandığı realite içinde, iki başlı bir gerilik, tutuculuk ve tehlikeyle cebelleşilmek zorunda. Bir yanda, eskiyi alabildiğine kabaca tekrara düşen, yozlaşmanın ve boyutlarının kavranmasını zorlaştıran, teoriyi küçümseyen ve eldekiyle yetinme garplığı taşıyan tutucu ve statükocu yaklaşımlar. Diğer yanda ise, her şeyi ile geçmişi karşısına alarak, yenilik adına temel zorunlulukları yadsımaya kadar giden, günün ihtiyaçlarını bireysel hezeyanları çerçevesinde ateşe veren, netlikten ve tutarlıktan yoksun pasifist liberal yaklaşımlar.

Uzun Yürüyüş, bu hengamelerin alabildiğine seslice sürdüğü koşullarda; -net, pürüzsüz ve vakur erdemler kuşanmanın, önemli bir savaşım sürecini gerektirdiği bilinciyle;- kendisiyle ve dostlarıyla tartışarak daha ileri mevzilere ulaşma uğraşıdır. Bir

yanda tutuculuğa, bir yanda savruluşlara karşı mücadelelerin özgün gelişme biçimidir.

Biliyoruz ki, gelişmeler, karmaşık çatışmaların rahminde mayalanacaktır. Kötü, aynı zamanda iyi olanın öne çıkması, tanıtılmasının da gerekliliğidir. Piyasaya sürülen onlarca, yüzlerce düşünce ürünlerinin içinden en doğruya ulaşabilmenin yolu, iyi bir kavrayış ediniminden geçer. Kimi kere şatafatlı burjuva teorilerinin oldukça kulağa hoş geldiği, oldukça ilgi çektiği görülmüştür. Her yer ile uyum ve uzlaşma içinde olan, devrimci gerekleri yadsıyan ya da onları rencide eden teorilerin revaçta olması hiçte ender görülen bir durum olmamıştır.

Bu koşullarda dahi yapılması gerekenlerin üzerine önemle eğilmek, ateşi nar gibi bir yürekle karşılamak olacaktır. Eskiler çok yönlü ve sürekli var olduğunda, çalışmaların kapsamı büyüyecektir.

Sürecin dayattığı en önemli gereklerden biri, mücadele tarzının devrimcileştirilmesi ve derinleştirilmesidir. *Uzun Yürüyüş*, gerek kendisiyle gerek dostlarıyla birlikte bu yolda önemli mesafeler kat etti. Bunların yeter seviyede olduğu söylene-mezsede, gerek teoriyi bir pratik ihtiyaç düzleminde ele alıp derinleştirme, dostlarıyla siyasi cebelleşmelerde büyüme ve bu minvalde yeni bir kültür şekillenmesi yaratma da önemli adımlar atığı görülebilir du-

rumda. Öğrenme ihtiyacı ve insanı yetkinleştirme gereğini öne çıkaran, bu doğrultuda geniş bir devrimci bileşen oluşturmamızın önemini duyumsayarak, insandan yana olan ve devrimci öğeler barındıran gelişmeleri toparlamada esnek, kendi doğrultusunu sürdürmede ısrarlı olmanın mütevazı sunularını vermeye çalışmakta.

Bu küçük uğraşlar ancak, devrimci bir yekünme eylemini kamçılayan ilk dürtülerdir ve henüz merdivenin ilk basamağıdır çıkılmaya çalışılan.

Öncü bilinç oluşumu, öncelikle nitelik sorunu olarak çıkar ortaya. Kurumsallaşma ve kurumların teorisiyle aydınlandığı bir top güneş, güneş rengini veren kültür donanımı, yenilenme, aydınlanma ve özgürleşmenin zaferi çağırarak ilk seslenişleri olacaktır. Devrimin temel gereksinimlerini es geçerek özgürleşmek, yenilenmek ya da devrimcileşmek olanaklı değildir.

Bugünün özgün ihtiyaçlarına yanıt olabilecek, vargılarıyla gerçekleri ifade edebilecek, güncel gereksinimleri ve toplumsal gelişmeleri özenle açımlayabilecek, her alanda devrimci kurumsallaşmayı ve onun geniş bağını oluşturma perspektifiyle yönelim oluşturabilecek çabalar, yarının kazanılmasında belirleyici olacaktır.

Gereksinimler, her alan, her birey, her toplumsal sorumluluk taşıyan insan nezdinde farklı biçimlerde belirleşmektedir. Öncü kurumların kendi dar bileşenleri ve buna bağlı, somut, açık, kararlı yürüyüşleri, kendisini çevreleyen toplumsal oluşumlar karşısında, kazanımcı, mütevazı, birleştirici, yönlendirici olmayı gerektirirken, geçmişin tüm olumsuzları üzerine ciddiyetle eğilmeyi koşullar. Bu çabaların tümü, devrimci atılım ruhu ve insan(ı)ları devrimcileştirme eylemi yüklenmelidir. Bu bütün çalışmaların temelidir. Devrimci atılım ruhuna sahip olmayan hiçbir irade, gerçek anlamda devrimci bir eylem içinde olamaz.

Bir diğer zorunluluk, devrimci güçlerle ve halkın ilerici dinamikleri, düşünceleriyle sıcak, samimi, dostane ilişkiler kurmak, tüm güçleri temel ihtiyaçlar etrafında -farklı cep-

helerden- örgütlemek, birleştirmek olacaktır. Bu çabalar da, özgün ve ısrarlı bir doğrultunun çevresini çepereleyen ve kolkola gelişmesini önemseyen erimlerle ele alınmayı gerektirir.

Devrimci özgürleşme doğrultusu, kendi programatik çalışmalarını daha üst evrelere taşıma gayretiyle, sağlanacak tüm katkıları önemsemekte ve bunları karşılaştırarak sentezlemeye, ve daha nitel seviyelere ulaşma gayretleri içinde özümsemeye çalışmaktadır. Eksiklikleri ve yetmezlikleriyle birlikte, umutlu başlangıçların sevinci içindedir.

*Devrimci özgürleşme
doğrultusu, kendi
programatik
çalışmalarını daha üst
evrelere taşıma
gayretiyle,
sağlanacak tüm
katkıları
önemsemekte ve
bunları karşılaştırarak
sentezlemeye, ve daha
nitel seviyelere ulaşma
gayretleri içinde
özümsemeye
çalışmaktadır.
Eksiklikleri ve
yetmezlikleriyle
birlikte, umutlu
başlangıçların sevinci
içindedir.*

Uzun Yürüyüş'e yansıyan biçimiyle de görülmektedir ki, bu uğraşın kendisi de bir dizi sancılarla birlikte ilerlemektedir. Böyle olmasının doğallık kadar, bütün bunlardan devrimci ve komünist bir yönelim çıkarmasını bilmek zaruri bir gereksinimdir.

Sürecimizin kimi özgünlükleri, özellikle de devrimci özgürleşme doğrultusu adına yazan kimi kalemlerin, dönem dönem tasvip etmediği-

miz vurguları da söz konusu olmadı değil. Ama bütün bunlar, yeni ve gerekli bir tarzın yerleşmesinde ön sınırlardır ve aşılmayacak şeyler değildir.

Bilinir ki her oluşum, kendi iç iradi bütünselliği -çoğunluğu- ile temsil edilir. Bunun değişmediği süreçler içinde bu doğrultu ana belirleyici temsil merkezidir. (Bu en sıradan burjuva partisinde dahi böyledir.) Bunları reddetmek, bir irade bütünlüğüne tabi olmayı, disiplin ve demokrasiyi bu zeminde ele almayı yadsımak, örgütlenmeyi yadsımdan başka bir şey değildir. Bunlar bilinmeyen şeyler değil, aksine yürüyüşün olmazsa olmaz zorunluluklarıdır.

Politik mücadele, en başta iç mücadele zemininde başlar. Burada kazanılamayan, başka alanda kazanılamaz.

**EGEMENLER ARASI
CELİŞKİLERDEN
FAYDALANMADA
MAOİST HAT
İYİ KAVRANMALIDIR!**

Bileşenimizin dışında olup, kendi adıyla yazılar yazan yazar dostlarımızın kimi "ayrı" denilebilecek yaklaşımlarını -genel devrimci çıkarları zedelediği oranda- kendi özgün yanları olarak kabul ediyor ve farklılıkları bir arada taşımamızın gerekliliğini duyumsadığımızı yineliyoruz.

Öte yandan bizleri direk bağlayan kimi yazılara karşı sorumlu olduğumuzu da belirtiyoruz. Bunun gibi, geçen sayıda (*Uzun Yürüyüş* 29. sayı) Tuncer Dilaveroğlu imzasıyla yayınlanan "*Egemen sınıflar arasında çelişki var mı?*" başlıklı yazıya dair kimi yanlış anlaşılmalara ve eleştirilere gözönüne alarak değinmeler yapmak istiyoruz. Hemen belirtmemiz gerekiyor ki yazı genel bir yaklaşımı ortaya koyduğu yanı sıra çokça tartışma götürmez olması yanında kimi eğilimlerle hesaplaşılmasının ve bu vesileyle bakış açımızın bir kez daha ortaya konulması açısından üzerinde durmaya değerdir.

Yazı genel bazı alıntı aktarımı yaptıktan sonra, TC devleti özgünlüğünde, "*...uzun bir süredir egemen sınıf-*

lar arası çelişki çatışmaya dönüşmüştür." belirlemesinin ardından, "Başa ordu (...) olmak üzere egemen sınıfların bir kesimiyle, refah partisinin devamı olan FP, DYP, BBP, MHP, YDP, ve DP'nin temsil ettiği kesimlerin çatışması yaşanmaktadır." tespiti yapıyor. Ve genel bir doğru olan "egemenler arası çelişkilerden yararlanmayı" bu tabloya uygulamak gerektiğinin mesajını veriyor. Yazar, "Bu süreçte ordu, 'silahsız kuvvetler' olarak tanımlanan TESK, TOBB, TİSK gibi küçük-orta ve büyük burjuvazinin çeşitli kesimlerini temsil eden örgütlerin yanı sıra Türk-İş ve DİSK gibi işçi sendikalarını da yanına almıştır." diyor.

Bu görüşler biraz yukarıda, "... Susurluk sonrası açığa çıkan ve 28 Şubat süreciyle boyutlanan halde devam eden sürecin kaynağı, ordunun siyasete aktif müdahalesi ve aldığı tutumdur." (abç) şeklinde ifadesini bulan anlayış, "Ordu ilk kez Cumhuriyet devrimlerini savunmaya başlamıştır" yaklaşımının aynısıdır. Ordunun ilerici ve nerede ise "devrimci" ilan edilişi de şöyle gerekçelendiriliyor.

"Ordu ağırlığıyla MKG'da irtica'nın birinci tehdit olarak değerlendirilmesi, ardından Milli Güvenlik Siyaset Belgesi'nde ırkçı milliyetçilik ve ülkücü mafyanın da tehdit değerlendirmesi kapsamına alınması bu tutumun (ordunun siyasete aktif müdahalesinin bn.) öne çıkan yanlarıdır." (abç)

"Şeriatçılığı", "ırkçı milliyetçiliği", "ülküçü mafyayı" tehdit gören ve onları karşısına alan bir ordunun, açıktır ki desteklenmesi gerektiğinden başka bir şey kalmamıştır.

Yazar eğer tutarlı bir çelişki saptaması ve durum somutlaması yapsa, bugün MGK ve bunun yönlendiricisi olan ordunun, siyasete ve tüm egemen politikaya damgasını vurduğu durumda, okun sivri ucunun buraya yönelmesi de kaçınılmaz olurdu. O durum da da, diğer çatışmalı kesimlerle, en başta da İslamci kesimi destekleme ve böylece çelişkilerden yararlanarak, esas tehlikeye -baş düşmana- vurma prensibini önerirdi. Ya da önermesi gerekirdi. Çünkü

Mao'nun da yöntemi baş tehlikeye önce vurma şeklindedir. Ama arkadaşın mantığı Mao'cu değildir. Dolayısıyla O, Kürt hareketini ezmenin, 94 konseptinin, uyuşturucu ticaretinin, Jitemlerin, belirleyicisi olan Ordu'yu, bir anda 'işçi-sindikalarını yanına alan' devrimciler ve halk muhalefeti dışında her şeye yönelen ilerici bir konuma oturma eğilimi gösteriyor.

Bunu üstü örtük bir şekilde dile getiriyor. Yukarıda ordu lehine bir tablo çizdikten sonra, "bizi biz yapan özellikleri" anımsatma gayesiyle, "... egemen sınıflar arası çelişkinin varlığı ve bundan devrim lehine yararlanma gereğinin hatırlatılmasını amaçladığım için ayrıntılı çözümlemelere girmeyeceğim..." diyerek, sonuçta ne yapılması gerektiğini telefuz etmiyor. Aslında çok açık biçimde söylenen söylenmiştir. Devrimin lehine, "ordunun deseklenmesi" "perspektifidir" bu.

Evet birilerini birileri yapan özellikler kendisini neşrediyor. Ama bunlar kesinlikle bizim savunamayacağımız, en geri rüzgarların demine oturmuş ve her gün başkalarının -Kemalist ablukanın- ağzına dolanan söylemlerdir.

Arkadaş, ordu tablosunu o denli iyimser biçimde çiziyor ki, ordunun kendisi dahi bu denli kolayca savunamaz bunları. Ordunun MHP, DYP ve BBP gibi partilerle de çatışmalı olduğunu ifade ediyor. Bu traji-komik bir zorlama değilse nedir? Bu mantık, Perinçek'in, "Ordu Amerika'nın bölgedeki planlarını çöktürmüştür." şeklindeki yaklaşımıyla da birleşip, anti-emperyalist karakter yüklemeyi unutmuş. Önu da biz söyleyelim de arkadaş zorlanmasın. Yazarın kendi ifadeleri kendi cevabını taşıyor aslında ya, yine de önemli bir sorun olduğundan es geçemedik.

Egemen sınıflar arası çelişkilerin varlığını, bunların dönem dönem keskinleşeceğini, dönem dönem yumuşayacağını yadsımak mümkün değil. Aynı biçimde, "çelişkilerden yararlanma" sorununun çok değişik seyrirler izleyeceği kabul gören genel yaklaşımlardır. Fakat, yeri geldiğinde "başka ülke deneylerini dogmatikçe

taklit etmekten" bolca bahsedenler, kendi önemlerini güçlendirme işinde hiçte tersi bir konumda olmamaktalar. Örneğin; Çin'in devlet biçimi, yerel ve merkezi otoritelerin nesnel durumu, yerel savaş ağaları ve çatışma boyutları ayrıştırılmadan mekanik bir mantıkla, "egemenler arası çelişkilerden yararlanma" işini, bolca aktarımlarla ÇKP tarzına uygun hale getirmeye çalışmak akla uygun değil. Bu işin bir yanı.

Diğer bir yanı; "Çelişkiden yararlanma" mantığının özünde, devlet erki içinde en güçlü ve en tehlikeli -yani devletin politik-iktisadi belirlemelerine damgasını vuran- klikleri her daim baş hedef seçmek. Ve buna yönelirken diğer kliklerle uzlaşmak değil; ama, onlara yönelik saldırıları, çelişkileri boyutlandırma aracı haline getirmek ve buna uygun biçimlere büründürmek esas amaç olacaktır/olmalıdır. Buna göre de, önce devletin o gün özgülünde öne çıkan iktisadi-politik güçlerini doğru saptamak önemlidir.

TC devleti özgülünde bilinen ve hemen her duyarlı insanın dahi reddedemeyeceği bir gerçeklik var ki -bu çok açıktır- 12 Eylül darbesiyle birlikte, Ordu siyasette ve iktisadi gelişmelerde en etkili güç durumundadır. Bu salt, politik arenada cunta yasalarının ve uygulamalarının zor yoluyla devam ettirilmesiyle sınırlı değil; gerek sermaye bileşenlerinin öne çıkan klikleriyle uyum ve tam olarak onların istemlerine cevap vermesiyle, aynı zamanda, bu kliklerin bağımlı olduğu emperyalist-finans gruplarına uyum-hizmet ve genel emperyalist politikaya tam uyum sağlaması yönüyle böyledir.

Ordunun siyasi arenaya direk müdahalesinin resmi organizasyonu ve partiler üstü bir kurum derekesine getirilen MGK'nın işlevi de bu genel durumun yürütmesi ve devlet-siyasasının tepe noktası olmuştur. MGK karar alan mekanizma, başta parlamento olmak üzere, devletin diğer kurumları uygulama araçları durumundadır.

Gelinen noktada Ordu'nun "irticacı" diye ilan ettikleri kesimlere yönelmesi, gerçek anlamda Ordu'nun,

anti-irticacı veya, anti-gerici olduğu anlamına gelmiyor. Aksine, ordu, bugün kimi aşırılıklarını frenlemeğe çalıştığı irticacı, kendisi bizzat geliştirmiş, güçlendirmiştir. Çatışma, İslamcı sermayenin palazlanması ve bunun diğer kimi -devlet içinde daha etkili olan sermaye çevrelerini- huzursuz etmesi ve aradaki rekabetin yansıması sonucudur. Bu çatışmada Ordu ve bileşenlerinin: 'şeriat tehlikesi' çıkartkanlığı, sadece geniş bir Kemalist abluka oluşturma ve geniş emekçi kesimler üzerindeki baskının, Kürtler üzerinde uygulanan yok etme uygulamalarının gizlenmesi, teşhir olmuş, açığa çıkmış tüm ordu merkezli uyuşturucu, sorgusuz infaz, sürgün, yakıp yıma, kaybetme faaliyetlerinin aklanması gayretkeşliğinden başkaca bir şey değildir. Bilinen bütün suçlarına rağmen.

Ordunun en alt düzeydeki bir uzatılmasına dahi dokunamıyorsa "yargı" bu ülkelerimizin gerçeğini vermeye yetiyor ve artıyor.

Şimdi kalkıp çelişkinin kendisini açmıyorken, adeta en kötülerini, (DYP, MHP vs.) bir yana, orduyu onların tam karşısına koymak akılca değildir. Bugün MGK'nın şiddet politikasının esas siyasal özü, MHP, ve DYP orijinli faşizmin en açık ideolojik yansıması durumunda iken; uygulama güçlerinin beslendiği sosyal zeminde, yine başta MHP, DYP ve FP tabanıdır. 'Devrimci Cumhuriyet Ordusu' bu kesimleri karşısına alıyorsa, Mehmet Ağar, Sedat Bucak gibi baş ve açık teşhir olmuş unsurlar neden hâlâ zirvedeki yerlerini korumaktalar. Açıktır ki, böyle bir tespit zorlama ve de yanlışdır.

Devletin siyasal-iktisadi erkinde belirleyici esas güç olan MGK ve onun etkin rolü olan Ordu'yu FP'si ile -yani irticacılar ile- karşı karşıya koyduğunda, o zaman baş düşman hangisi olacaktır. Eğer baş düşman tespiti, Maoist tarzda yapılacaksa, açıktır ki; devlet erkini yönlendiren esas güç olacaktır. O zaman çelişkidir, Ordu'yu değil de İslamcı kesimi dikkate alan bir belirlemeye gitmek gerekecektir.

Çelişkidir yararlanılacaksa bu minval üzerinden hareket etmek daha

anamlı olur. Fakat bilinen o ki, Türkiye'de İslamcı gelişim, kendi içinde küçük radikal İslamcı gruplar varsa da, bugün gündemde olan ve bahsi geçen kesim bunlar değildir.

Burada, çelişkilerden yararlanmayı daha da güncelleştirip somutlaştırdığımızda, nasıl ve nerede? sorularıyla karşılaşırız. İşte o zamanda çok daha somut biçimde, türban, kılık kıyafet, vb. konularda ne yapacağız sorununa ineriz.

O noktada, MGK'nın -Ordu-menşeli, "şeriatçılığa geçit yok" sloganı arkasına sığınıp ve onu doğru bulup, türbana, kılık-kıyafete karşı

*Kendi
gündemlerimize sıkı
sıkıya bağlı kalarak ve
o minvalde
baş düşmanlara ve
tüm sermayeye karşı
amansız bir savaşım
içine girerken,
devletin (MGK'nın-
Ordu'nun) dayattığı
gündemlerde ise,
bağımsız ve doğru
politik rotamızı
savunacak ve açık
mücadele alanları
oluşturacağız.*

savaşa mı katılacağız? Ya da, İslamcı kesimin yanında yer alıp, türban'ı zafere mi taşıyacağız?

Bu ikilem, gündemdeki tüm yakıcı sorunları, -en başta da Kürtler'in imha edilişi, kayıplar, katliamlar, emek mücadeleleri gibi öne çıkarılması gerekli tüm uğraşları, devletin -MGK'nın- dayattığı gündemlere feda etmiş olacaktır.

Kendi gündemlerimize sıkı sıkıya bağlı kalarak ve o minvalde baş düşmanlara ve tüm sermayeye karşı amansız bir savaşım içine girerken, devletin (MGK'nın-Ordu'nun) da-

yattığı gündemlerde ise, bağımsız ve doğru politik rotamızı savunacak ve açık mücadele alanları oluşturacağız.

Devletin zorba ve faşist uygulamalarının tümüne, -bunun içinde kılık-kıyafeti tek düze bir barbarlık içinde, insanların yaşam, inanç ve örgütlenme özgürlüklerini ortadan kaldıran uygulamalarına- karşı, demokratik-özgür insan haklarını savunacak ve onun mücadelesi içinde olacağız. Bu mücadele yer yer, gerici İslamcılık'ın talepleriyle de çakışabilir. Bu tamamen koşulların ve sürecin zorunlu objektivitesidir ve doğaldır. Sorun bağımsız politik bir hat geliştirmek, devletin sistemli dayatmalarını boşa çıkarma uğraşını kendi doğrultumuzda geliştirmek olmalıdır.

Şimdi ise, Kürt coğrafyasındaki tüm kirli uygulamaların, Türkiye'deki siyasi karşı-devrimin belirlenmesi ve uygulanmasında MGK'nın yaklaşımı en tepe nokta iken, devletin tüm kurumları -en başta da ordu, polis, özel tim, Jitem, Kontra vd. gibi militarist güçleri- ve en sağdaki partilerden -MHP, DYP, BBP- İslamcı sermayenin sözcüsü olan FP'ye kadar olan, blok bu uygulamaların sosyal ve siyasal dayanakları; aynı zamanda da uygulama araçlarıdır.

Kendisini sosyal-demokrat gören CHP ve DSP ve en son "tüm altı ok"cuları birleştirmeye, aynı rotaya çekmeye çalışan İP'de, MGK siyasetinin etkili araçları durumuna gelmişlerdir.

'Çelişkilerden yararlanma' noktasında bir diğer sorun, güç dengeleri olayıdır ki, bu özgül ve güncel siyasi taktiklerde önemli ve geçerli bir yandır. Örneğin bugün, ulusal özgürlük güçlerinin; dönem dönem orduya, siyasi grup, parti veya kişilere dair kimi açıklama ve beyanları dahi, çeşitli siyasi dalgalanmalar yaratmaktadır. Ve bu güçler açısından, "çelişkilerden yararlanmak daha can alıcı, daha sıcak ve somut bir durum iken, küçük tek tek grupların 'yararlanması' ancak, teşhir kampanyalarında, ajitasyon ve propaganda faaliyetlerinde yönelimleri ve vurguları doğru saptamayla ilintili olacaktır. Ya da başka biçimde bir yararlanma koşulu zaten nesnel açıdan sözkonusu değildir.

Seçime dair notlar

Sinan GÜLEN

Son dönemde sistemin burjuva siyaset sahnesinde girdiği yol iyice netleşti. Kah Yılmaz-Baykal, kah Yılmaz-Ecevit zirvesi derken beklenen gerçekleşti. Ve erken seçim kararı alındı. Üstelik tarihi de belli oldu. 18 Nisan 1999.

Aslında sistemin açık burjuva siyaset cephesi uzun süredir tıkanmıştı. Bu tıkanıklığı aşmanın yolu olarak akla ilk gelen seçim, ısıtılarak bugüne gelindi.

Fakat yapılacak olan seçim de şu anki tıkanıklığa çözüm getirecek gibi görünmüyor. Nitekim son genel seçimler sonrası ortaya çıkan tablo kısa sürede önemli sorunların çıkacağını ipuçlarını vermişti. Son genel seçimlerde hiçbir partinin tek başına iktidar olamaması üzerine koalisyonlar dönemi başlamıştı. Sistem özellikle merkez-sağ olarak nitelediği iki partinin, DYP ve ANAP'ın koalisyonundan yanaydı. Hatta bu koalisyon aracılığıyla merkez-sağ birleşim anlaşıyor verilmeye çalışılıyordu. ANAP ve DYP'nin bu zorlama koalisyonu, bu zoraki yanyana dönüş 4-5 ay gibi kısa sürede bitiverdi. Hemen ardından kimsenin koalisyon kurmak istemez görüldüğü RP ile, hem de onlara karşı en şiddetli söylemleri geliştiren DYP'nin koalisyonu başladı. Bu koalisyonun yani Refah-Yol'un başlamasıyla birlikte bu koalisyonu yıpratma çabaları da başladı.

Sistem içi klikler savaşı en fazla Refah-yol koalisyonu döneminde su yüzüne çıktı. Öncelikle özel örgütlenmesi, mafya bağlantıları, özel hareket

timini ile tehlikeli bir güç olarak dengeleri sarsmaya başlayan gizli örgütlenmelere Susurluk kazası (1) ile dur denildi. Susurluk'tan sonra bu örgütlenmeler ve bu örgütlenmelerle ilişkili siyasi partiler önemli ölçüde darbe aldı. epey güç kaybetti. Sistemin başındakiler, bu gücü hem kendilerine hizmet edecek, hem de kendileri için tehlikeli olmayacak bir noktaya çektiler. Yine de klikler arası mücadele bitmiş değil.

Diğer önemli çatışma da sistemin ağırlıklı büyük sermaye gruplarıyla gelişen veya geliştirilmekte olan Anadolu kaplanları denilen gruplar arasındaydı. Bu noktada sistem, Ordu'nun MGK'sıyla RP'ye karşı harekete geçirildi. Ordu, birinci tehdit olarak "irtica"yı gösteriyordu. Önce Sincan'da "balans ayarı" çekildi. Fakat bu balans ayarı yetmemiş ardından 28 Şubat darbesi gelmişti. 28 Şubat darbesi RP ve onu destekleyen cepheyi her noktadan yıprattı. Refah-Yol koalisyonu çeşitli klik çatışmaları sonucunda bir yılını tamamlayamadan bitti.

Ordu-sermaye-medya destekli yeni bir koalisyon kuruldu. ANAP-DSP-DTP'den oluşan koalisyon CHP destekli olarak ayakta durabilen bir azınlık hükümetiydi. Bu hükümet ordu destekli yürümek zorundaydı. Nitekim de öyle oldu. Fakat bu koalisyon, kerhen oluşan bir koalisyondu ve çok uzun vadeli olmayacağı görülmüştü. Sonuçta beklenen oldu. Erken seçim kararı alındı.

Bu erken seçimle tıkanan sistem rahatlamayı amaçlıyor. Fakat bu seçim bir çare olacak gibi gözüküyor.

Bu arada anti-parantez şu Meclis'in tablosuna bakalım. Hiçbir seçime girmemiş bir parti (DTP) iktidarda. Seçimde birinci olmuş parti (RP) kapatılmış, devamı olan parti (FP) ana muhalefet. Seçimde yaklaşık %8.2 (MHP) ve yüzde 4 (HADEP) oy almış partiler meclis dışında. Bu tablo şu andaki meclis ve hükümet ucubesini gözler önüne seriyor.

Dediğimiz gibi, bu erken seçim sistem için varolan tıkanıklık için çare olmayacak. Çünkü son seçimden bugüne partilerin oy oranında çok ciddi bir farklılaşma yok. Refah partisinin devamı görünümündeki Fazilet Partisi, Refah kadar oy alacaktır. Çünkü Refah'ın oyları örgütlü oylardır, dolayısıyla bu örgütlü oylar bir azalma olmadan Fazilet Partisi'ne yansıyacak. (Bugünkü tablounun değişmemesi açık bir darbenin gerçekleşmesine dahi yol açabilir.)

Seçimlerde düşüş yaşayabilecek parti DYP'nin olacağı gözleniyor. DYP önemli oranda teşhir olduğundan ve yıprandığından oylarında önemli bir azalma olabilir. Fakat bu oylar otomatik olarak ANAP'a gitmeyecek gibi.

Sonuçta seçimlerde tehlike olarak örülen FP oylarında bir azalma olmayacak, seçimlerden tek başına bir partinin iktidar olarak çıkması olasılığı gözüküyor. Bu noktada oluşan iki cepheleşmeden söz edebiliriz.

Bir tarafta RP, DYP, BBP, DP, YDP'nin oluşturduğu sözde "Demokrasi" bloku. Diğer tarafta çok yakın durmasalarda mecburiyetten aynı blokta görülen ordu-sermaye destekli ANAP-DSP-DTP bloğu ve bir kenar-

da duran CHP. Bir de bu iki blok arasında ne yapacağını bilmeyen MHP var.

Fakat bizi ilgilendiren bu iki klik de değil. Bizi esas ilgilendiren devrimci-demokrat-yurtsever güçlerin durumu.

Son genel seçimlerde oluşan Emek-Barış-Özgürlük blokunun ana bileşeni HADEP beklenen başarısını oldukça altında kalmıştır. Coşkulu seçim çalışması, mitingler seçimlerde oy olarak kendisini gösterememiştir. Özellikle metropollerde HADEP, Kürt kitlesinin önemli bir bölümünün oy potansiyelini değerlendirememiştir. Kitlenin önemli bir bölümü seçmen olarak kayıtlı değildi ve kayıtlı olanlar da denetimsiz ve dağınıktı. Görülen o ki, HADEP hâlâ seçmenini kucaklayıp sandığa tam olarak yansıtabilecek durumda değil. Ama yine de bu seçimde, geçen seçimlerden çok daha iyi durumda çıkabilir. HADEP'in bu seçimlerde ancak ÖDP, SIP vb. partilerle ittifak yapma şansı var. Bu partilerle ittifak yapmadan seçime girme olasılığı da var.

ÖDP ise önemli bir açmazla karşı karşıya kalacaktır. Hemen belirtmek gerekir ki, ÖDP'nin tek başına oy oranı %2.5 civarında seyrediyor. ÖDP'nin tek başına gireceği bir seçimde alacağı oy oranı bu. ÖDP seçim ittifakı yolunu arayabilir. Bu noktada ÖDP'de farklı sesler çıkacaktır. ÖDP'nin yönetimi, kimi Anadolu örgütlenmeleri ve Kemalist eğilimler CHP ile ittifakı içten içe isterken, özellikle metropollerdeki taban bileşenlerindeki bazı gruplar CHP ile ittifaka kesinlikle karşı çıkacaktır. Bu kesim daha çok geçen seçimdeki gibi bir Emek-Barış-Özgürlük blokundan yana görünüyor. ÖDP'nin bu noktadaki tavrı kendisi için bir ayrıç durumuna da gelebilir. Bu yönüyle alacağı tavrı önemli tartışmalar yaratacaktır. Son gelişmeler ÖDP'nin tek başına seçime gireceğini göstermektedir.

EMEP ve SIP'e gelince bu partiler seçimlerde düzenli disiplinli bir propaganda çalışması yapmalarına rağmen sözlü edilir bir etkinlik sağlamamaktadırlar.

DEVİRİMCİ ÖZGÜRLEŞMECİ GÜÇLER NE YAPMALI?

Devrimci özgürleşme hattında yürüyen güçler son seçimlerde Emek-Barış-Özgürlük Bloğunu desteklemişlerdi. İçinden gelinen geleneğin yulardır sürdürdüğü boykot anlayışından bir farklılık yaratması açısından önemli bir adım atılmış oldu. Fakat Emek-Barış-Özgürlük bloğunun destekleme anlayışı hem zamanında duyurulamadı (neredeyse seçimlerden sonra bu anlayıştan haberdar olundu) hem de bloğa destek gözle görülür bir biçim almadı. Böylece bu anlayış yeterince değerlendirme zemini bulamadı. Oysa zamanında tavır belirlenseydi, bu anlayış daha iyi değerlendirilir ve önemli dersler çıkarılabilirdi.

Nisan 1999'da yapılacak seçimlerde devrimci özgürleşmeciler hatta yürüyenler olarak, bir dizi yönüyle karmaşa arzeden ortamda şimdiden bütünlüklü bir tavır geliştirmek zor olsa da genel tavrımızı ifadelendirmek yararlı olacak diye düşünüyoruz. Bu noktadan itibaren öncelikle belirlenmesi gereken ilk olarak seçimlerde boykot anlayışının ne kadar nesnel gerçekliğinin olup olmadığına ortaya koymak olacaktır. İçinden geçtiğimiz süreçte, toplumsal ve tarihsel koşullarda, sınıf mücadelesinin bulunduğu noktada, devrimci-demokrat-yurtsever güçlerin ve karşı devrim güçlerinin gerçekliği bir boykot anlayışını bize işaret etmiyor. Bu açıdan bakıldığında önümüzdeki seçimlerde devrimci-demokrat-yurtsever parti veya partilere, bloklara destek vermek daha da önemlisi oluşabilecek bloklarda yer almak daha gerçekçi bir tutum olarak görülmüyor.

Bu partiler hangileri olabilir? Öncelikle HADEP ve ÖDP diyebiliriz. HADEP özellikle Kürt ulusunun desteğini almış ve şu andaki en önemli devrimci-yurtsever güç olarak desteklenmesi gerekiyor. ÖDP ise içinde yer alan devrimci potansiyelle ve farklı siyasal gruplar, farklı toplumsal muhalif grupların yan yana durabildikleri bir parti olarak siyasi arazide çizdi-

ği tabloyla dikkatli değerlendirilmesi gerekiyor. ÖDP özellikle farklı düşünenlerin yan yana durabildikleri bir parti olarak yenilenme çabası içerisinde olanlar için önemli olanaklar sunuyor. Ayrıca ÖDP, alternatif toplum projesi geliştirmeye çalışan bir parti olarak da dikkat çekiyor.

EMEP, SIP vs. partiler ise harcadıkları enerji, disiplinli çalışmaları ile önemli partiler, ancak bu partiler çizdikleri dar tablo nedeniyle ve bu darlıklarının getirdikleri sınırlılıklarıyla bizim açımızdan öncelikli olarak desteklenebilecek bir pozisyonda değiller.

Devrimci özgürleşmeciler güçler açısından en doğru yaklaşım tüm devrimci-demokrat-yurtsever partilerin ve grupların bir blok olarak seçime girmeleridir. Geçen seçimdeki Emek-Barış-Özgürlük Bloku anlayışı güçlendirilmeli, geliştirilmelidir.

BELİRSİZLİKTEN NETLİĞE POLİTİKASIZLIKTAN POLİTİKAYA

Öylesine siyasal toplumsal olaylarla karşılaşsınız ki, bunlara sessiz kalamazsınız. Sizi tavır almaya zorlar, aldığınız tavır işer, bakış açınızı, siyasetinizi belirginleştirmesi bakımından yararlı olabilir.

Önümüzdeki seçimlerde çok dar bir alanda da olsa devrimci özgürleşmeciler güçlerin siyasetlerini belirginleştirmeleri açısından yararlı olacaktır. Devrimci özgürleşmeciler güçlerin seçimlerde alacağı tavır, parlamentoya bakış açısı, taktik ve stratejiyi nasıl ele aldıklarını ortaya koymaları bakımından önemli bir duraktır. (Burada şu nokta yanlış anlaşılmalıdır: Bu seçimlerde alınacak tavrı birlikte belirginleşen bakış açısı değişmeyecek, değişmez diye anlaşılmamalıdır. Fakat seçimler öncesi eylem birliği açısından tavrı belirginleştirilmelidir.)

Daha etkili bir yürüyüş açısından, politik gündemlere ilişkin yaklaşımlar üretmek, bunları önceden kamuoyuna sunmak ve pratiğe taşımak, devrimci özgürleşmeciler güçlerin ayakları yere daha sağlam basan bir yürüyüşü gerçekleştirmesi için şarttır.

ÜNİVERSİTE GENÇLİK HAREKETİ VE

Sorunlarımızın kökenleri

Metin İNCE

Üniversitelerde bir öğretim dönemi daha nihayete erdi. Öğrenci gençlik muhalefeti, yer yer bazı spontane çıkışlar sergilese de esasta irtifa kaybettiği bir dönemi geride bıraktı. Hal böyle olunca, bırakalım yeni kazanım ve mevziler ile mevcut dengeleri kendi lehimize çevirmeyi, varolanı koruma ve kalıcılaştırma anlamında bile ciddi sıkıntılar başgösteriyor. Yıllara yayılan bu sıkıntı halinin özgünlüğü ise, aynı zamanda kendi bağrında bir gerilemenin de sinyallerini taşıyor olması idi. '97-98 öğretim dönemi, öteden beridir sinyallerini aldığımız bu "kaçınılmaz son"un en çıplak hali ile yaşandığı yıl oldu. Dikkat edilecek olunursa, konu ettiğimiz taktiksel planda gündemlenen bir geri çekilme değildir. Zaaf ve sorunlarımıza paralel, hayatın kendi devinimi içinde dayattığı ve buna mukabil elimizdeki küçük mevzileri de teker teker kaybettiğimiz adı konulmamış bir "geçici yenilgi"dir bu. Öyle bir "yenilgi" ki, tek tek bireylerden politik kümelerle, gençlik hareketinin bütününü sarmalayan bir kapsamda olup, bilincimize, psikolojimize, o bilincin yön verdiği pratiğe

sinmiş, "büyük cüretlerimize" kuşku lekeleri düşüren genişlikte bir "yenilgi"dir dillendirdiğimiz.

Gençlik hareketi yalnızlaştırılmış, toplumsal meşruluk ve haklılığına gölge düşürülmüş, siyasi-ideolojik-psikolojik üstünlük geçici de olsa egemenlerin eline geçmiştir. Bu realite karşısında bize düşen görev, yenilgilerimizden dersler çıkararak yenilgiyi yengiye dönüştürmektir. Yeterki, umutlarımızı diri tutalım, yenilgilerimizden

da müdahalelerimiz anlam kazanır, yaşamda kendimize yer açabiliriz. Yaşama, onun çok yönlü ve karmaşık ihtiyaçlarına kendi cephemizden cevap verebilmek için, bu noktada, yüzünü hayata dönerek ondan öğrenmeyi, bilimsel şüphecilik ve sorgulamacılığı kimliğinin önemli araçları olarak betimlemiş "genç" devrimci-özgürleşmecilerin düşünsel-pratiksel aktivitelerini artırmaları, yapıcı ve öğretici müdahaleler de bulunmaları "geleceği kazanma" da önemli olacaktır.

BİR ÖRNEK OLAY VE SOMUT GERÇEKLİĞİMİZ

Gençlik mücadelesi irtifa kaybetmeye devam ediyor demistik. Yalnızlaşma, darlaşma ve gerileme bu irtifa kaybını doğrulayan en uç boyutları olarak karşımıza çıkarken, bu durumu tersine çevirecek doğru "halka"yı yakalamakta giderek daha büyük önem kazanıyor. Ancak bu halkayı yakalamak sanıldığı kadar kolay değil. Sorunların kapsamlı ve karmaşık oluşu bir yana, esas olarak düşünme yöntemimizin "dumur hali"dir sorunu zorlaştıran. Görüngülerle yetinen "yanılsamalı bilinç hali", ufkunu kendi "doğru"ları ile sınırlayan öznellik, sorunların tanımlanması ve bilince

Geçtiğimiz dönemde Üniversite gençliği, kendisine yönelik çok yönlü baskılara gerekli karşı koyuşu göstermede zayıf kaldı.

öğrenmesini bilelim. Bunun için bize lazım gelen ise, tam bir bilinç açıklığı ve devinimi ile gerçekliğimize, o gerçekliğin işaret ettiği sorun ve zaafılarımıza ilişkin sesli vurgular yapan bir düşünsel aktivite, devrimci kararlılık ve ıstıktır. Çıkınımıza, hayata dair, kendimize dair doğrular koyabildiğimiz oran-

çıkarılmasını zorlaştırırken, olaylar/olgular arasında bir nedensellik ilişkisinin kurulamaması da durumu giderek içinden çıkılmaz hale getiriyor. Bu hal ve ahval içerisinde "öğrenme" eylemi için gerekli olan doğru sorular sorma, sorun alanlarını tanımlama ve esasa oturan üzerinde yoğunlaşma gibi gerekliliklerde anlamsız ve önemsiz kalıyor.

Bir gerçek var ise, o da, bugün karşı karşıya olduğumuz tablo bir "sonuçlar" toplamıdır. Aslında kendi gerçekliğimizi, siyaset yapma tarzımızı gördüğümüz (ileride değişmeye çalışacağız) bu tablo pek şaşırtıcı değil. Hatta bu durumun karşılığıdır ortaya çıkan tablo. Şimdi, bu sonuçlar toplamı, bir yanı sıra önerme ve "doğru"larımızın somut gerçeklik karşısındaki yeri ve önemi konusunda bir fikir edinmemizi sağlarken, aynı zamanda yeni ve doğru olanı kuma ve yaşamsal kılmada bir laboratuvar olma işlevi görür. Bir de bu "sonuçları" koşullayan "nedenler" vardır ki, bunları açığa çıkarıp kavramadan olmaz.

Pratiğe yön vermede bize gerekli olan bütün politik, taktik, stratejik yönelim ve araçlar ise bu ilişkinin (neden-sonuç ilişkisi) doğru bir şekilde kurulması ve analizi üzerinde var olurlar. Söz konusu bu yönelimlerin, hayatın gerçekliğine uygun ve o'na etki eden bir içeriğe bürünebilmesi yaşamın her an'ı ve alanında bu ilişkiyi sürekli sorgulama ve değerlendirme konusu yapmakla mümkün olabilir. Dolayısıyla, bu ilişki bir kere kurulduktan ve "doğru"larımızı inşa ettikten sonra karşılaştığımız pratik olumsuzlamalar karşısında bu "doğrularımızda" ısrarcı olmak ne kadar yanlış ise, girilecek toptan reddiyeci bir tavır ise büyük yanlışlar ve savruluşlar yaşatacaktır. Bu iki eğilim öz'ü itibarıyla tehlikeli ve devrimci öz'den uzaktır. Bize lazım gelen, bu ilişkiyi sürekli kurarak, yaşamın gerçekliği içerisinde birikimlerimizin de ışığında

en somut ve en doğru olan müdahaleleri yaratabilmektir. Bu nedenle, sürecin somut analizi üzerinde inşa ettiğimiz politik, taktik, stratejik "doğru"larımızı bir muhasebeye tabi tutarak, doğru sorular ışığında olumsuzlanımları atmamak ve sürece uygun olanı yerine geçirmeyi merkezimize oturtmalıyız.

Şüphesiz her daim "doğru" olanı bulamayabiliriz. Bu durum bizim devrimciliğimize, Marksistliğimize gölge düşürmez. Önemli

*Şüphesiz her daim
"doğru" olanı
bulamayabiliriz.
Bu durum bizim
devrimciliğimize,
Marksistliğimize gölge
düşürmez. Önemli
olan bunları tespit
ederek, hayatın
olumsuzladığı
yönelimleri
terkederek ihtiyaç ve
koşullara uygun
"yeni"yi yaratabilme
yeteneğini
kazanmaktır.
Bu noktada, özellikle
bugün mızrağın sivri
ucunu kendimize
yöneltmemiz
kaçınılmaz hale
geliyor.*

olan bunları tespit ederek, hayatın olumsuzladığı bu yönelimleri terkederek ihtiyaç ve koşullara uygun "yeni"yi yaratabilme yeteneğini kazanmaktır. Bu noktada, özellikle bugün mızrağın sivri ucunu kendimize yöneltmemiz kaçınılmaz hale geliyor. Düşünme yöntemimizin darlığı ve yetersizliğinden tutalım, olayların/olguların kaba ve mekanik yorumlanması, değerlendirmele-

rimizde kendini ele veren öznelcilik, öykünmeci siyaset tarzı, tekrarlama pratik aktiviteler vb. gibi özelliklerimiz bu "yöneltme" eylemine haklılık ve geçerlilik kazandırıyor. Bu olumsuzluklarımızı yenmeden "dünyayı değiştirme-dönüştürme" idealimize olurluluk kazandırmamız mümkün olmayacaktır. Mümkünse, bu "değiştirme-dönüştürme" eylemine önce kendimizden başlamalıyız.

O halde, ilk olarak kocaman bir NEDEN sorusunu bilincimize kazıyarak, sorunun bizimle ilgili yanını sorgulama mevzusu yapmaktan kaçınmayan, sürecin kaygan ve değişken dinamiklerini kavrayarak politik, taktik, stratejik yönelimlerimizi nesnel gerçekliğe uygun bir şekilde derinleştirme hedefini sürekli kılarak siyasi ahvalımız haline getirmeliyiz.

İkinci olarak, bu ilk hedefe ulaşmada da bize gerekli olacak bilimselliği kuşanarak; yaşamdan öğrenme düsturunu ilke edinmiş, doğruları bu ilişki tarzı içerisinde süzerek oluşturmuş bir siyasi-pratik duruş ile sorgulamacı, araştırmacı, inisiyatif sahibi birey yaratımına önem veren örgütsel tarzıdır. Bu noktalara dair açıklamalarımızı bir sonraki yazımıza bırakırken, buraya kadar anlattıklarımızı anlaşılır kılacağına inandığımız bir örnekle yazımıza devam edelim. Yakın tarihimizden seçtiğimiz bu örnek olay, üniversite bileşenlerinin önemli sayılabilecek bölümünü etkisi altına alarak harekete geçiren ve esas olarak "Harçlara hayır" odaklı gelişen eylemlilikler sürecidir. Tercihimizin sebebi ise, bir yanı sıra yarattığı etkilerin büyük olması, uzun bir sessizlik dönemi sonrası ilk defa bu kadar kitlesel bir hareketlilik olması iken, diğer yanı sıra da -ki bizce en önemli sebep de budur- sonuçları ile gerçekliğimizin ayırdına varmamız ve sorunlarımızı görmemize (!) yardımcı olmasıdır. Şüphesiz bu süreçte ilişkin çokça şeyler yazıldı ve tartışıldı. Ancak herbiri kendi için-

de, ciddi eksiklik ve yetersizlikler taşıyan bu değerlendirmelerde, ne yazık ki ikinci yan hiç tartışılmadı. Bu noktada sürecin sunduğu öğretici dersler pek algılanmadı; tozu dumana katan polemik savaşları içerisinde gürme gitti. Oysa ki, bu sürecin muhasebesinde en dikkati çeken nokta bize yönelik ciddi mesajlar sunuyor olması idi. Anlattıklarımızla doğrudan ilgisi olduğuna inandığımız bu mesajları üst başlıklar halinde de olsa yeniden ele alalım istiyoruz.

Herkesin malumu olduğu üzere, 95-96 yılında "harç"lara yapılan yüksek orandaki zamlara karşı yükselen bir tepki dalgası söz konusu idi. Zamanın siyasi ikliminin de önemli bir itki oluşturduğu bu hareketlilik, kısa zamanda kendiliğinden de olsa önemli boyutlara sıçradı, toplumda küçümsenmeyecek bir ilgi ve sempati halesi yarattı. Bu arada kendisine "öncülük" misyonu biçen politik kümeler ise, sürecin dinamiklerini, çelişkilerini kavramaktan uzak duruşları ile bir anlamda hazırlıksızdılar ve doğal olarak siyasal-pratik ve örgütsel anlamda oluşan hareketliliğin gerisinde kaldılar.

Ama buna rağmen kimse "önderliğine" toz kondurmazken, aynı zamanda bu misyona uygun ve bunu tanımlayacak çabalara girişmekten kaçınmadılar. Herkes kendi cephesinden bu ihtiyaca cevap vermeye ve "gerçek önderin" kendisi olduğunu göstermeye çalıştı. Bu noktada, kimileri varolan hareketliliğe eklenilerek hiçbir müdahale gereksinimi duymaksızın varolan talep ve bilinç seviyesi ile kendisini sınırladılar. Kimileri de kitlenin bilinç seviyesini hesaba katmayan özünde sağcı "sol" çıkışlar ile bu boşluğu doldurmaya girişti. Bu iki eğilim farklılıklar taşıyor gibi görünse de özünde sorunu "harç" sorunu ile darlaştırarak kitleleri gerçekte hedefsiz bırakmış, bilinç taşıma becerisi gösterememiştir. Bu nedenle bütün "önderlik" iddia ve çabalarına rağmen bu

eksiklik kendisini hep hissettirmiştir. Sergilenen yanlışlıklar, "önderlik" eksikliği ve koşulların da etkisi ile dalga geri çekildi, bir süre sonra da dibe vurdu. Ama yarattığı etki ve sonuçları ile de bize önemli dersler sunmuştur.

Şimdi bunlar üzerinde kısaca durmak gerekirse;

1- Görülüyor ki, öğrenci gençlik kendisine yönelik açık saldırılar karşısında sokağa çıkmaya ve talepleri uğruna "döğüşmekten" kaçınmamaktadır. Hatta bu kendiliğindenci tepkileri örgütlü bir tarzda ifadelendirime de açıktır. Şüphesiz bunda, onun karakteristik özelliklerinin payı olmakla beraber, siyasi iklimin ve toplumsal koşulların da ciddi etkisi vardır. Bu noktada sonuna baktığımızda, gençlik hareketi gelişmeye açıktır; bu anlamda önemli olanaklara sahiptir.

2- Harekete niteliğini veren kendiliğindenciliktir. Devrimci grupların bu tepkilerin açığa çıkması ve sokağa dökülmesinde zayıf bir etkisinden sözdebilecekken, sonrasında da bu konuda önemli bir etki de bulunulamamıştır. "Harç" zamları ile kendini darlaştırarak yürüyen bu hareketlilik kısa bir süre sonra sistemin kısmi geri adım atışı ile birlikte hedefsiz kaldı ve duraklama sürecine girdi. Sorun gerçek anlamda ortadan kalkmamış olmasına rağmen bilinç yetersizliği ve örgütsüzlük sonucu en azından bu sorun üzerinden dile getirilen talepler için dahi ısrarcı olunmamıştır. Burada bir nokta koyarak bir konunun altını çizmemiz gerekiyor. "Harç" zamları sadece 95-96 yılına özgü bir yenilik ve içerik taşımıyordu. Belki ilk defa bu kadar yüksek oranlarda (%300'lere varan) zamlar söz konusu idi; ancak her sene yapılan zamlar ile "bilginin metalaştırıldığı" üniversite kapılarının emekçi çocuklarına kapatılmaya çalışıldığı bilinen bir gerçek idi. Bunun için son on yılın istatistiklerine bakmak, karşısına çıkarılan "fatura" karşısında kaç kişinin "okuma idealinden" vazgeçtiğini görmek yeterlidir. Ancak, bu ko-

nudaki tepkiler ilk defa bu yüksek oranlı zamlar söz konusu olunca gündeme geldi. "Parasız eğitim", "Eğitimde özelleştirmeye son" gibi talepler gençlik mücadelesinin politik özneleri tarafından hatırlandı. Bunun üzerinde şöyle kaba bir sonuca ulaşabiliriz. Hiç kimsenin "makul ölçüler" içerisinde yapılacak artırımlara itirazı yok. İtiraz olunan, ölçünün fazla kaçırılıp "harç"lara bu kadar yüksek oranda zam yapılmasıdır. Egemenlerin kısmi geri adım atması ile birlikte tepkilerin yuvasına çekilmeye başlaması bu düşüncemizi dilendirmemizin en önemli sebebi. Politik aktörlerin durumu da bundan çok farklı değil. Ancak burada asıl dikkati çeken, bizlerin alanın sorunları ile ne kadar ilgili olduğumuz, mevcut çelişki ve dinamikleri ne kadar kavrayabildiğimiz ile ilgili olup, karşımıza çıkan olumsuz tablodur. Bunun üzerinde söylenegelen "önderlik" iddiaları ne kadar boş kalıyor.

3- Tek tek bütün politik özneler yetersizlik ve hazırlıksızlıkları ile oluşan hareketliliğin gerisinde kalmışlar, sonrasında bunu pek giderebilmemiş değillerdir. "Önderlik" iddiaları da bu gerçeğin üstünü örtmeye yetmemiştir. Dolayısı ile hareketin dibe vurmasının en önemli sebebi olarak "önderlik" sorunu karşımıza çıkıyor.

4- Gençlik hareketi programsızdır. Kendiliğindencilğe teslim olması ve bu tepkileri bir bilinç sıçraması ile ileri taşıyamamasının en önemli sebebi, alanın somut talep ve çelişkilerini, kitlenin bilinç seviyesini, çelişkilerinin şiddetini nesnel olarak formüle edilmemesinden kaynaklı programsızlıktır.

Bizce bu genel hareketliliğin en önemli sonuçları bunlardır. Neşteri vurmamız gereken yer burasıdır. Peki bu nasıl olacak, doğru bir önderliği nasıl yaratacağız, politika yapma tarzımızı hangi temelle oturtacağız. Önümüzdeki yazılarda bu konulardaki düşüncelerimizi derinleştirerek ortaya koymaya çalışacağız.

Örgütlenmede siyasal doğrultu (3)

Umut ŞENGÜL

VII) ÖNCÜ ÖRGÜTLENME MİSYONU VE SİYASAL İKTİDAR SORUNU

Toplumsal-siyasal yaşam, yığınların çeşitli katmanlarının aynı çıkarlar doğrultusunda bir araya gelmiş -örgütlenmiş- ifadesidir. Hiç bir politik faaliyet, örgütlenme ihtiyacının karşısına geçerek var olmaz. Örgütsüzlüğü ya da bireyselliği savunan -savunacak olan- açısından dahi bir örgütlenme biçimidir.

Emek cephesinin çok çeşitli iktisadi-politik örgütleri olacaktır. Bunların tümü, modern çağın sosyal yaşamının birer ürünü olarak çıkar ortaya. İşçi sınıfının politik öncü örgütü, sınıfın billurlaşmış ve en nitel seviyeye ulaşma gayreti kuşanmış ve tamamen sınıfın tasarruflarına tabi en üst bilinç yoğunluğudur.

Kapitalizmin ve tüm gericiliğin egemenliği altında, bu politik örgütlenmenin biçimleri ve var oluş koşulları, aynı zamanda mücadele yöntemleri çeşitli özgünlükler içerecektir.

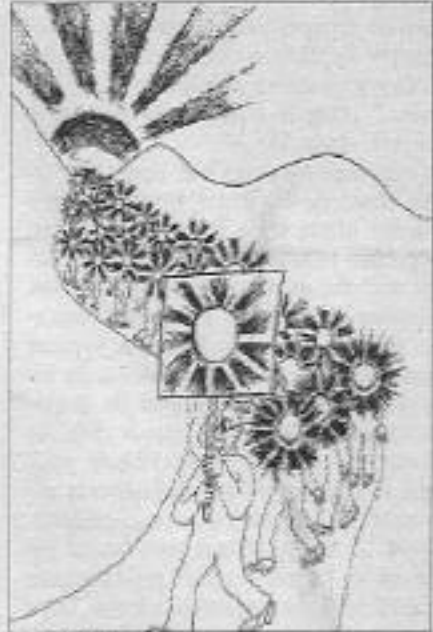
Her şeyden önce, öncü örgütlenme; emekçi yığınların aydınlanma merkezi, yoğunlaşmış sınıf bilincinin ışıltısı, sınıf alışkanlıklarının somut ifadesi, yeni yaşam tarzının özgünlüğü, yarını kazanmanın inatçı bilimi, halkın demokrasi eğitimi, sınıfın ifa-

de ve var oluş özgürlüğü, kazanımların işçiliğidir.

"İşçi sınıfına bilinç dışarıdan verilir" önermesi çoğu kere alabildiğine çarpıtılarak, çoğu kere mekanikçe, çoğu kere anlamsızca kavranmış ve uygulanmıştır. Sosyal yaşamın kendi evrimsel ilerleyişi, çeşitli alt-üst oluşlara kaynaklık etmiştir. Kimi kere bu, büyük sarsıntılar yaratacak ciddi, bilinç sıçramalarına kaynaklık etmiştir. Fakat, her toplumsal devrim, mutlaka kendi sürecinin düşünsel dinamikleri üzerinde yükselen iradi bir gücün yönlendiriminde yaşam bulmuştur.

Kitlerin kendiliğinden mücadeleleri, iradeci ve devrimci yeni biçimleri ortaya çıkarmış ve yığınların hareketine kumanda eden daha elit bir kesimi, yani öncülüğü ortaya çıkarmıştır. Bu en eski çağlardan günümüze modern toplumlarına kadar, yaşanan süreçlerde aynı olmuştur. Şeyh Bedrettinler, Spartaküsler, Zapatalar'da olduğu gibi, günümüzün modern toplumlarında da iradi ve öncü bir güç, koşulların zorunlu ürünü ve devrimlerin tayin edici kaderi olarak bir ihtiyaç durumundadır.

Tam da burada, "işçi sınıfına bilinç dışarıdan verilir" önermesi, toplumsal koşullar nezdinde sınıfın entelektüel-elit bir bileşeninin, sistematik bir düşünce -bir dünya görüşü- etrafında yoğunlaşması ve bunu tüm sınıfa aktarması gerçeğinde somutlanır. Ya da fabrikadaki işçiye birinin gidip

Karikatur: Deniz Kaya

dışarıdan, fabrika içine bilinç pompalaması şeklindeki karikatürü değildir.

Aydınlanma, aydınlatma, bilinç taşıma işi çok çeşitli yöntemlerle, mümkün olan tüm zenginlikleri içleyerek yapılacaktır. "İçeri" ve "dışından" olayı, kendiliğinden gelişmelere bilinçli ve iradi bir müdahale durumunu ifade eder.

Bugün açısından, kapitalist sistemlerin bünyesinde, insanın kendisini toplumsal bir bileşen olarak görmesi ve hiçbir müdahale olmaksızın değişimi isteyip ona katılması olanaklı değildir. Çünkü, kapitalizmin iktisadi yasası, rekabet ve kâr üzerine kuruludur ve her birey bu bencillikten gereken payı alır. Bu nedenle ki, etik ve politik düzlemde de, kendiliğinden bir toplumsal hareket, ancak organize olmuş sistemli bir gücün müdahalesi ve açık alternatifi ile toplumsal-devrimci öze bürünebilir.

Son dönemlerde üzerinde yaşadığımız coğrafyada da oldukça "popüler" kendiliğendencilik teorileri ileri sürülmekte ve bunlar alkışlanmaktadır. Kimileri bu sonuca giderken, "profesyonel devrimciliği" sorgulama adıyla, kimileri "halk adına karar verme"yi konu edinerek yapıyor.

"Halk adına karar verme" sorusunda Fikret Başkaya şunları söylüyor: "Halk çoğunluğu adına başkaları, 'devrimci öncüler' karar vermeye devam etükçe, geniş halk kitlelerinin kadere ve akibeti 'halk yararını' bilenlerin insafına tabi olmaya devam eder." (Özgür Üniversite Forumu, Sayı:3, sayfa:5)

Aslında Başkaya'nın kendi uğraşının tümü de bir karar verme ve belirleyici olma, fikir üretme ve bunları yığınlara taşıma eyleminin kendisi değil mi? Bu düşünceler de "geniş halk kitlelerinin" değil; en başta Başkaya'nın düşünceleri. Sonuçta yapılan aynı işlevi, örgütlü yapmak ya da bireysel yapmak -ki bireysel de değil- veya, şu yaklaşım paralelinde değil de başka bir yaklaşım paralelinde yapma, meselinin özünü değiştirmiş olmuyor. Profesyonel devrimci çalışmalarda ve bilinç taşıma yani başka bir deyimle, "karar verme" noktalarında çeşitli sorunlar yaşanıyor olması, bunların kısa zamanlarda aşılamamış olması, genel bu Leninist yaklaşımların yanlış olduğu sonucuna varmaz.

İnsanın iyice ahıqlaştırıldığı, tüm insani özelliklerinden koparılarak soyutlandığı ve düşünmesinin çok çeşitli araçlarla engellenip, beyninin keçeleştirildiği bir ortamda, toplum öncü düşünürlerinin ve onun örgütlü gücünün oluşumunu yadsımak; ve çalışmalarını kimi bireysel uğraşlarla sınırlamak, açıktır ki, insanlığı kendi kötü kaderiyle başbaşa bırakmaktır. Mesele, tartıştığını yığınlarla tartışma, hedeflediğini kitlelere taşıma, kitlelerin insiyatifinin ortaya çıkmasına ön ayak olma, düşüncede yoğunlaşma, eleştiride sentez ve sonuca ulaşmada katılımcı olabilmekten geçiyor.

Ya da bugün kalkıp Marksizm savunusu altında, kitlelerin kendiliğinden hareketlerine övgüler dizip, 1905 ve 1917'de Sovyetleri bu övgünün maddi kanıtları göstermek, tarihi de anlamamak ya da yanlış aksettirmek olur. Çünkü 1905'te de, 1917'de "sovyetler" politik önermelerinin gerisinde, Lenin önderliğindeki Komünist partisi -1905'de RSDİP- vardı. Ve "sovyetler" kendiliğinden bir gelişme değildi; aksine, bilinçli ve iradi eylemin, halk iktidar organlarına dönüşümü, somut olgu durumuna gel-

mesiydi. "Sovyetleri" bir politik sap-tama olarak ortaya çıkaran, ve 1917'de "Tüm iktidar sovyetlere" şiarıyla 17 Ekim'e merdiven dayayan güç, açıktır ki Bolşevikler ve onların politik gücü olmuştur.

Keza "profesyonel devrimcilik" olgusunun eleştirileri de nesnel olmaktan uzaktır. Başkaya:

"Profesyonel devrimciler yaklaşımı kitlelerin bilinçlenmesinin bir 'dış faktör' sayesinde mümkün olabileceği kabullüne dayanıyordu" dedikten sonra; "Lenin'in, Çarlık Rusya'sının 'özel koşulları' için ortaya attığı profesyonel devrimcilik, dünya solu tarafından hiçbir tartışma olmaksızın kabullenildi," diyor ve "özel koşullar" a şu vurguyu yapıyor:

"Elbet Çarlık Rusya'sının otokratik devlet yapısı veri iken, gizli bir örgütün etkin olabilmesi için ve geçici olarak, bu tür bir uygulama anlaşılabilir bir şeydi." (Agy)

Burada geçmeden şunu da belirtelim ki, başkaca da kimi yaklaşımların sunmaya çalıştığı gibi, profesyonel devrimcilik; birincisi salt gizli olanı ikincisi, sadece üretimden kopuk olanı kapsamaz. Profesyonel devrimcilik her şeyden önce, yaşamında hangi iktisadi koşullar, hangi reel konumlanış içinde olursa olsun, uğraşının esasını devrimci çalışmaya sunması, kendisini örgütlü yaşamın, -konumuz bazında- öncü yaşamının bir bileşeni durumuna getirmesidir. Mesela herhangi bir fabrikada çalışan ve aynı zamanda bulunduğu alanda parti üyeliğini sürdüren insanı, parti bağı itibarıyla gizlidir ve aynı zamanda profesyonel devrimciler örgütünün aktif bir bileşenidir. Ve hiçbir zaman örgüt bu tür üyelerini dışına alarak kendini tanımlamaz. Ekim devrimi ve ÇKP devrimlerinde yüzbinleri geçen parti üyelerinin; yani profesyonel devrimcilerin tümünün üretimden kopuk olduğu ve tümünün her yönüyle gizli olduğu söylenebilir mi?

Başkaya'nın "Çarlık Rusya'sının özel koşulları" ile Lenin'i olumlayan; ama sonrası sosyalist hareketin tarzını olumsuzlayan yaklaşımı bazında; bugün TC devletinin realitesi nedir? Çarlık otokrasisinden ayrı olarak MGK-cunta-otokrasileri arasındaki demokrasinin genişliği nedir? Le-

nin'in burjuva devlet kavramlarının yasandığı iktisadi-siyasi özde ne tür bir değişim olmuştur? gibi sorular sorulduğunda açılımı açık bir cevap oluşturmaktadır.

Bugün Cumartesi Anneleri'nin varlığına dahi tahammül edemeyen bir sistemin, devrimci programa sahip, hele hele de Marksist-Leninist devrimci bir partinin bırakalım faaliyetine izin vermeyi, varlığı karşısındaki tutum açık değil mi? Şimdi burada kalkıp, "profesyonel devrimcilik" bununla birlikte, gizli mücadele gerekliliğini yadsımak, açık biçimde legal parti anlayışını ve onun çalışma tarzını savunmak olacaktır ki, bu tür partilerde dahi, yöneticiler bazında üretime bağlı bir siyasal faaliyet yoktur. Üstelik, bu tür partiler Leninist devrimci bir programa da sahip olamazlar. Çünkü buna hayat hakkı tanınmaz. Yine üstelik, bu tür partilerde "halkın en iyi temsilcileri" olduklarını söyler ve halk adına karar alırlar.

Oysa, öncü devrimci-komünist partiler, halk adına değil; kendi adına, halkın çıkarlarını gözeterek karar alır, bunu halka sunar ve yığınların doğrularında -ki bu da görecelidir- birleşmesine ön ayak -yani öncü- olur.

Öncünün en temel görevi, toplumsal realiteyi mümkün olduğunca nesnel biçimde işlemek ve toplumsal gelişmeleri, bunların gelişme yönünü, toplum bilimleri bağlamında yığınlara göstermek, onları düşündürmek; ve yığınların kendi örgütlerini yaratmasına öncü olmaktır. Bu faaliyetin tümü, üretime bağlı ya da bağlı olmayan profesyonel devrimciler örgütünün kolektif çalışması olacaktır.

Sorumu, öncü örgütlenme ve siyasal iktidar organları -örgütlenmeleri- bazında ele alırsak, açılımı daha da kolay olacak; ve sosyalist güçler açısından da aşılması gereken yönleri daha iyi ifade edecektir.

Öncelikle şunu belirtelim ki, siyasal-iktidar, parti iktidarı değildir. Siyasal iktidar sınıfların, iktisadi, siyasi, kültürel egemenliğidir. Ve bu da kendi özgün kurumlarına dayanarak var olur.

Sosyalizmde ise iktidar öncünün değil; sınıfın iktidarıdır. Ve sınıf kendi iktidar organlarıyla, -aynı zamanda bu iktidar organları komünist parti ör-

gütünü de içine alarak- tüm karar mekanizmaları işçi-köylü-(gençlik-asker-kadın) örgütlerinin denetiminde olacaktır. Özellikle de bu yönüyle sosyalizm sorunları bağlamında incelenmeyi gerektiren önemli hususlar sözkonusu.

Öncü, sınıfın bir bileşeni, üstelik aydın-elit bir çekirdeğidir; ama sınıfın tümü değildir. Dolayısıyla, öncüyü örgütlemek demek, sınıfın iktidar organlarını örgütlemek demek olmuyor. Öncünün en temel ödevlerinden biri, yığınların aydınlanma ve kendisi için düşünme, var olma, eyleme geçme faaliyetini dahilinde kendi iktidar organlarını yaratması; yani en geniş ve en büyük toplumsal örgütlenişe ulaşmasıdır. Bu en büyük toplumsal örgütlenişe ulaşabilmek için de, öncü bir yönlendirme zorunludur.

"Çogu zaman yığınların nesnel olarak bazı değişikliklere ihtiyaç duydukları olur; ama özne olarak bu ihtiyacın bilincine hâlâ varamadıkları gibi bu değişiklikleri gerçekleştirmek iradesine de, isteğine de sahip gözükmezler." (Mao)

Mao'nun yaklaşımı ne kitleleri küçümseme, ne de onlar adına karar verme durumudur. Bu tamamen nesnel bir olguyu ifade etmektir. Şimdi kalıp, Türkiye'de kitleler sosyalizmi getirir; ya da kendiliğinden sosyalist düşünceye ulaşır demek akıllıca olur mu?

Burada öncünün rolü, bu nesnel zemini işlemek, bilinçleri eşelemek, ve yığınların kendi gerçeğine dönmelerini -dolayısıyla kapitalist- ve geri sistemlerin etkisinden kurtulmasını sağlamaktır. Devrimci bir etkinin, halkın çıkarlarından yana olan bir etkinin, karşı etkilerle -statükoocu, geri ve ilkel etkilerle- savaşımasıdır.

"Yığınlar gerçek kahramanlardır, kendimiz ise çok zaman safdil ve gülmüş bir haldeyiz. Bunu anlamadıkça en ilkel bilgileri bile elde etmemiz mümkün olmaz." (Mao)

Evet gerçek kahramanların yerine, kendi "kahramanlık"larını koyanların pek fazla şansları olmadığı açık. Öte yandan, öncü ile kitle bağı, öncü ile onun örgütleri arasındaki ilişki sorununda da ciddi yanılsamalar yaşanmakta. Hele de, günümüz alt-üst oluşları içinde, halka hesap vermekten ka-

çınan, yığınların eleştirilerini görmezden gelerek, kendisini tek doğru sayan, yığınların dahi kabul görmediği en geri şeyleri proletarya yaftası altında uygulayanların durup düşünmesi ve öğrenmesi gerekir.

Kitleler adına karar verme olayı, tam da böyleli pozisyonların ürünü olarak ortaya çıkmakta, ve bu bir çoklarının da kullanılmaktadır.

Siyasal iktidarı edinme perspektifiyle yürüten her öncülük, halkın kendi iktidar örgütlerini yaratmasına da ön ayak olur. Bu öncel bir sorun olarak, bu yönlü bilinç edinimlerini ve doğruya ulaşmayı amaç edinerek yaşam bulur. Oysa bugün devrimci camiamızın bu yönlü ciddi sorunlar yaşadığı yadsınmaz. Birileri genel doğrulara ateş püskürüyor, onlara saldırıyor diye, kuru ve ayrımsız bir savunuyu içine giremeyiz. Birçok cezalandırmada dahi, halka açık hesap verilemediği durumda, halkın katılımından, eleştirisinden, ve doğru bilgi ediniminden bahsedilemez.

Siyasal iktidar organları, halkın çeşitli katmanlarının temsilini içeren örgütlenmelerdir ve bunlar devrim sonrasının değil; devrimci girişimin ete-kemiğe bürünmesinin kendisidir. Siyasal-iktidar organları, sınıfın öncü üyelerini de içerir; ama kesinlikle onların sınırına bağlı değildir. Devrim yürüyüşünün başladığı her alan ve örgüt, halkın kendi iktidar organlarının oluşturulmasına ve giderek bunların en ileri düzeyde hedefler etrafında billurlaşmasına ön ayak olacak olan öncü çalışması, kendisini de en iyi biçimde bu çalışmanın bileşeni durumunda ele alması ve yığınların katılımını esasa oturtması gerekecektir.

Bugün açısından birbirinin sözhakkı karşısında olması gereken saygının zedelendiği, hatta fiili engellemelerin yaşandığı durumda, halkın katılımını gözetmek ya da daha geniş demokratik platformlarda sebat göstermek oldukça zor görünse de, uygulanamaz değildir. Yeni bir kültürel donanım, yaşamın zorunlu ihtiyaçları karşısında daha nitel yekünme eylemlerine kaynaklık edecektir. Devrim, her alanda yeni bir yaşam tarzının, sökülüp atılının yerine geçirilmesidir. Yığınlar devrimin takipçileri değil; uygulayıcılarıdır.

Fakat burada çözümlenmesi gereken mesele, yığınların devrimi bir ihtiyaç olarak benimsemelerinin sağlanmasıdır ki, öncünün asıl görevi buradadır. Bu da, yığınların ihtiyaçlarına ve isteklerine vakıf olmayı, devrimi bu gereksinimlerle ilişkilendirerek, sürekli bir propaganda gücü oluşturmak ve yığınların katılımının somut ifadesi olacak olan organlarını -aynı zamanda karar mekanizmalarını- oluşturmakla mümkündür.

Bilinmektedir ki, kendiliğindenci mantık, kitlelerin bilincine müdahaleyi de yadsır. Bunu savunanlar dahi, aslında son kertede bir müdahale durumuna içindedir. Devrimin bilinçli öncüleri açısından, yığınların bilincine müdahale yeterli değildir ve bu somut, organik bir iradi güce dönüştürülmedikçe, yığınların örgütlenmesinden de bahsedilemez.

Kimi yeni ve küçük denemeler olarak ortaya çıkan halkın kendi organlarının kavramışında önemli bir yarıda, hemen her grubun bu türden oluşumları mutlak kendi öncülüğünü kabul gören kesimle sınırlamasıdır. Örneğin herhangi bir mahallede, semte, ya da iş yerinde, her grup aynı bir adla kendisine bağımlı örgütlenmeler oluşturur ve bir mahallede birçok kitle örgütü çıkar ortaya. Bu, aynı biçimde, devrimin bir birlik ve katılım sorunu olduğunun kavranamayışındandır. Herhangi bir alanda, halkın kendisini ifade ve yönetme organı olarak, halk meclisi, halk komiteleri, halk temsilcileri gibi oluşumlar, genel devrimci-demokrat, hatta tarafsız yığınların katılımını ve onların kendi yönetimini içermek zorundadır. Herhangi bir öncülüğe bağlı bireyler de bu çalışmalarda halkın onayını alarak, yine halkın kendi organlarına girebilmişse, ilişki ve öncülük burada kurulmuş demektir. Ve öncülüğe tabi birey, ya da bireyler, halkın kendi öz katılımının da, kendi yönetiminin de bir parçası, etkili bir bileşeni durumuna gelmiş olacaktır.

Bu aynı zamanda, yığınlar içinde öncünün, öncülüğün yaşam bulması olayıdır. Ama kesinlikle, halkın kendi yönetim organları, grupsal bir sınırla daraltılmaz; aksine alabildiğine geniş devrimci-demokratik bir katılımı gözetecektir. Ters durumda, bunun adı-

nın halk iktidarı olmayacağı da bilinmelidir. İktidarın her biçimi, kendisinin dayandığı iktisadi ve siyasi bütünlüğün billurlaşmış somut realitesidir. Bu nedendir ki, her iktidar biçimi, içerdiği siyasal taleplerin ve onların beslendiği iktisadi rengini taşır. İfade biçimi de buna uygun olacaktır.

İşçilerin, köylülerin, emekçilerin siyasal iktidar organları; aynı zamanda bu kesimlerin en ileri bilinci kuşanmış, siyasal alanda en aktif unsurları içeren öncü örgütlerini de kapsar. Bu nedenle, öncülerle sınıfı karşı karşıya koyan ya da tersi biçimde birini tamamen yadsıyarak tekleştirme yapan mantık doğru değildir.

Yani bir semtte, bir "halk meclisi" ya da bir "halk komitesi" varsa, öncüler, bu oluşumların içinde birey olarak ya da bir politik etkinlik olarak temsil edilirler. Öncü politikaları düzleminde çalışır, yığınları uyarır, etkiler, dönüştürür ve kitlenin organlarında kitle adına değil; kitlenin temsilcileri dahilinde, onlarla birlikte karar mekanizmasına katılır. Esas denetleyici parti değil, kitlelerdir. Kendi temsilcilerini seçer, görevden alır, hangi politikayı benimseyeceğine, nasıl uygulayacağına karar verir. Parti, bilimsel doğruluğu, haklılığı, güven ve pratik durumu oranında yığınlar üzerinde etkili olur. Bu devrimin emekleme dönemlerinden başlayarak, sosyalizmde en ileri biçimde sınıf iktidarına dönüşür. Bunun bu günkü pratik uygulanabilirliği sorunları üzerine ayrıca tartışılabilir, tartışmalarla teori zenginleştirilebilir ki, olması gereken de budur.

IX) ÖNCÜ İLE KİTLE PARTİLERİ VE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Öncü KP'ler ile kitle partileri hem siyasal yoğunluk-ideolojik bütünlük açısından, hem de bunların bileşenleri açısından nitel ayrılıklar taşırlar. Böyle olması yanında, bunların tamamen birbirinden ilişkisiz olacağı da söylenemez. Öncü siyasa, toplumun anti-faşist tüm bileşenlerini ve devrimden çıkarı olan -ama henüz devrim safında yerini edinmemiş olan- tüm kesimleri kazanma amacıyla, her özgüle

dair somut belirlemelere gitmek zorundadır.

Proletaryanın temsilciliğini üstlenmiş olan, yine bu sınıfın en elit ve entellektüel teorisyenleri, aynı zamanda toplumsal değişimin en önde iradi işçileri olmak; her şeyden önce sınıfın kendisini, diğer tabakalarla ilişkilerini, çelişki ve kazanımlarını ve bütün yönleriyle yaşamın kendisini doğru biçimde kavramak zorunluluğundadır. Bu da en başta, toplumun çok değişik kesimleri ve sınıfın çeşitli alanlarındaki yığınlarla iyi bir ilişki ve diyalog kurma süreci ile olanaklı olacaktır.

Yaşadığımız zaman diliminde, bu yönlü ciddi sıkıntıların çekildiğini itiraf etmek zorundayız. Kimi kere öyle olmuştur ki, öncülük adına, herhangi bir alanın somut sorunları -ya hiç kavranmadan, ya da alabildiğine yüzeysel biçimde, kaba biçimde "kavranmış" olarak- bunlara "uygun" reçeteler sunulur. Ve çoğu kere de bunlar geri tepmekten, uygulanamaz duruma gelmekten kurtulamamıştır.

Bu bağlamda, geniş yığınlarla ilişki kurma, dinleme, sürece katma, önerileri toplama-sentezleme, ve bütün bunların ışığında daha somut ve uygulanabilir politikalar belirleme yerine, her kesim; kendisine yakın ya da kendisinin örgütlülüğünün yakınında duran bir iki insanın dışında kimseyi görmez ve önerilerini alırken sadece bu sınırlı kesime dayandığından, genelde ya yetersiz, ya da yanlış bilgi edinimine ulaşır.

Oysa, sınıfı ve halkı iktidara yönetmenin en temel ihtiyaçlarından biri de, geniş emekçi kesimlerin kendilerini ifade edebildikleri, sorunlarını tartışabildikleri ve böylelikle siyasal bir aktivite içine girebildikleri etkinlikleri yaratabilmektir. Tam da bu bağlamda, öncü örgütleri ile, demokratik kuruluşlar, partiler, sendikalar, dernekler ve tüm sivil toplum örgütleriyle -yani muhalif olabilen, olma dinamiği taşıyan tüm kesimlerle iyi bir diyalog oluşturmayı gerekli kılar. Tepeden inmece, dayatmacı, yıkıcı ve "bir tek ben" mantığının öne çıkarılmasıyla, bu diyalogların dinamitlendiği sıkça görülmektedir.

Öncülüğün en temel gereği, yığınların geniş kesimlerine ulaşmak ve onlarla sıkı bağlar kurmaksa, uygula-

maların buna uygun olması gerekir. Komünist partisi (KP) örgütlerinin kitleler içindeki yerel faaliyetlerinin esasında, kitleleri emir, talimatlarla -hatta kimi kere tehdite ve zorlamalara varan- yöntemlerle değil; tüm sivil toplum örgütleri, demokratik kuruluşları kazanmayı güden politikalarla eğitmeyi görev edinecektir. Komünist parti örgütleri tam bir siyasi-ideolojik bütünlüğe ve bunların yol gösterici ilkelere bağlılığını korurken, dışındaki demokratik kuruluşlarla güçlü bağlar oluşturmaya çalışacaktır. Kendi örgütsel şekillenmesini, iç işleyiş ve hayrarisini, illegal örgütlenme esaslarını korurken; yetkinleşmiş ve derinleşmiş KP aydınlarının, esnek, özel, özerk yöntemleri geliştirmeyi de ihmal etmeyecektir, politik propaganda ve ajitasyonda birer toplum filozofu, insan sorunlarında birer psikolog olmayı önemsemedikçe, tüm genel kavramlar boş sözlerden öteye gitmeyecektir.

Genel anlamda, tekerlemeler şeklinde ele aldığımız ve çoğu kere içerdiği mana itibarıyla pratik bir kavrama ulaştıramadığımız, "Parti örgütlülüğü esas"tır doğrusunu, partiyi acıbeleştirme ve mistik bir havaya sokma işine araç edindik. Yığınlar içerisinde devrimci çalışmaların yapılamadığı, ve bu çalışmaların ihtiyaca cevap verici niteliğe ulaştırılamadığı durumda, parti örgütünü yaratmak, ya da onu esas olarak ele alıp geliştirmek olanaklı değildir. Çünkü, sonuçta partinin kendisi de, sınıfın, emekçi yığınların içeri öne çıkan unsurlarının örgütlenmiş gücü olacaktır.

Çoğu kere, dışımızdaki olgular, "küçük burjuvadır" ya da "burjuvadır" diyerek, geniş bir inceleme ve aynı zamanda çalışma alanı oluşturan olgular görmezden geliniyor. Bu durum, öncünün yetkinleşmesi, hayatın örgütlü yanını tecrübe edinmesi ve bilgiyi daha üst evrelere ulaştırması önünde engel olmuştur. Her parti savunusu, genel teorileri üflemekle ve "en doğru" edebiyatıyla yürütülmüştür/yürütülmektedir. Bu bir çok özgünlüğün üzerine düşünülme engellemiştir.

Öte yandan, kimi geniş katılımlı demokratik parti veya oluşumlar içinde çalışma, ya da onlarla devrimci bir ilişkiye girerek, gelişimi kendimizden

yana çevirme uğraşları yerine; basit -hatta kimi kere gayri siyasi- yakıştırmalarla, bu güçleri topyekün karşıma olarak; devrimci öncülerle demokratik güçler arasındaki mesafenin genişlemesine neden olunmuştur. Kimi kere, bu güçleri, somut birer olgu olarak dahi görmeyip, onları; "yok" sayma gibi garipsenir tavırlara dahi girilmiştir. Bunun adına da "reformistlerle mücadele" denilmesi ayrı bir yanlışlıktır. Gerçek anlamda uyarıcı ve etkileyici bir siyasal-ideolojik eleştiri ve üretimin olmadığı düşünülürse, etkili bir mücadele yürütülemediği de görülmüş olur.

Bu politikalar önemli bir tutarsızlık düzleminde yürümüştür. Alabildiğine çelişmeli yaklaşımlar, yüzeysel kimi görüngülere takılıp kalmamın ürünü olmuşlardır. Bu yaklaşımlar, devrimci yapılanmaların birbirine karşı ilişki ve değerlendirmelerine de yansımıştır. 1991'e kadar PKK'yi karşı-devrimci gören TKP-ML politikası, bunun hariz bir örneğiydi.

Dışımızdaki demokratik-devrimci güçlerle ilişkiler, adeta sadece partilerin merkezi örgütlerinin yapabileceği ve denetimin politik bir yetkinlik sorununda değil; yasaklara ve gayri bilimsel olan çeşitli kurallara bağlanmıştır. Bu en başta, bilgi yoksunluğunun ürünü olmuştur. Çeşitli oluşumlar içinde çalışıp, onları kazanma, etkilemeden ziyade, bu oluşumlarla ilişki kuranları kaybetme endişeleri belirleyici olmuştur. Hatta kimi dönemler, diğer yapıların ya da bize yönelen güçlerin yayınlarını okumama-okutmama ve bu çevrelerle görüşme gibi, deli-saçması kararlar uygulanmıştır. Bunlar yapılırken de, bolca, "devrimciler arası birlikten", "demokratik güçleri kazanmaktan" da dem vurulur.

Kendine güvensizliğin, bilgide sefaletin, yetkinlikte cılızlığın, teoride sağlığın ifadesi olan bu yaklaşımlar terk edilmeden; merkezi düzeyden bilinçli ve gerçek anlamda sınıf aydınlanmacılığı güdülerek insani erdemleri geliştirmeden, devrim, sadece biçimsel değişimlerden öteye gitmez. Bu en başta da, dışımızdaki yığınlar ve onların demokratik örgütleriyle sağlıklı, samimi, kazanımcı ilişkiler kurmak için gereklidir.

Parti örgütlerinin sağlamlaştırılması ve kendi politik yönlendirmelerini yığınlar içinde en iyi biçimde temsil edilmesinde, dışımızdaki güçlerden öğrenme ve genel tecrübeleri kavrama becerilerinin geliştirilmesi hayati önemdedir.

Yaşanılan süreçler göstermiştir ki, en küçük sarsıntılarda darmadağın olan parti örgütlerinin, ya da bireylerinin gerek örgütsel sorunları, gerekse de bu sorunlara kaynaklık eden toplumsal olgular üzerine kapsamlı muhasebeler yapılamamıştır.

Örgüt fetişizmi, giderek devrimci siyasal doğrultunun ve genel devrimci çıkarların, kuru-sıkı örgüt savunularına feda edildiği gerçeklik ayyuka çıkmıştır. Adeta genel politik ilkeler, örgüt fetişizmi olarak ortaya çıkan yanlış anlayışlara kurban edilmiştir. İnsani değerlerin zedelendiği, yok edildiği bir ortamda devrimci değerler ve devrimci bir örgütlenme de olmaz.

Öncü örgütler ile sivil toplum örgütleri -ki buradan kast ettiğimiz demokratik içeriği ve işlevi olan kurum ve kuruluşlar- arasındaki ilişki, bu örgütlere yaklaşım sorunu, birinci derecede KP'nin enginlik, derinlik ve genel anlamda politik zenginliğiyle ilgilidir.

Öncü örgütlemeler, diğer bu kurum ve örgütlerin daha ilerisinde bilgi ve politik üstünlük kuşanamamışlarsa, bu alanlarda etkili olmaları da zordur. Bu nedenle bu sorun bağlamında da, işe kendimizden başlamak zorundayız. Dışımızdaki yanlış eğilimleri sentezleyebilmek, bunların eleştirisini yapabilmek ve değişimine ön-ayak olabilmek için öncelikle bunları kavrama ulaştırarak sentez gücüne sahip olmamız gerek. Bu işin ilk basamağıdır. Ve tamamen öznel yetiler sorunuyla ilintilidir.

Dışımızdaki güçlerle sürekli bir ilişki ağı oluşturulmadan, bu kesimlerin kendiğilinden devrimcileşeceğini söylemek ne kadar anlamsızsa, doğru bir yöntem, nitel bir seviye, alan-özgüllü tanıma ve onun somutunda esnekliğe ulaşmadan kazanacağımızı varsaymakta aynı derecede anlamsızdır. Dışımızdaki güçlerin, gerek tek tek bireylerin gerekse de örgütlü oluşumların varlığı karşısında mütevazî ve sabırlı bir çalışma yürütmedikçe,

bu kesimleri dikkate değer ve devrim için gerekli görüp; kaynaklarından, gücünden yararlanmayı önemsemedikçe iyi bir ilişki de kurulamaz.

Kendi dar kitlemize hitap etme ve her özgülüne onunla cevap vermek, yapıların giderek marjinalleşmesini kaçınılmaz kılmıştır. Özellikle de silahlı mücadeleyi gerekli gören yapılanmaların, demokratik alanlarda çok daha geniş olmaları için hiç bir neden yokken, olmalı için birçok önemli neden sıralanabilir. Ulusal devrimci güçlerin bugünkü özgünlüğü önemli tecrübe sunulan vermektedir. Bir dönem İHD gibi kurumlara dahi itici yaklaşan ve onun faaliyetini önemsiz sayan yaklaşımların, geline süreçte yaşamla uyum içerisinde olmadığı herkesçe anlaşılmış durumdadır.

Devrimci yapılanmalarda genel bir olumsuzluk olarak kendi dışına açılmama sorunu devam etmektedir. Örneğin; bir radyo, gazete, dergi çalışmasında herhangi bir konu işlenecektir. Bu konuyla ilgili nerede bir adamı varsa bu oluşumların, ondan başka kimseyi gördükleri pek olmaz. Eskiye göre kimi olumlu imareter varsa da, bunlar çoğunlukla yeterli ve içsel bir öngöründen uzak daha ziyade de faydacı ve rekabete dayalı gelişmeler olmaktadır.

Bunun kırılması, marjinalleşmenin önüne geçmede ve çeşitli kurumlarımıza gelecek olan baskıları göğüslemeye önemli bir mesafe olacaktır. Bütün bunlar, siyasi-ideolojik mücadeleyi bir yana bırakmamız gerektiği somucuna varmıyor. Aksine, dostlukların en iyisi; samimi, içten, engin, mütevazî ve kıyasla süren mücadelenin rahminde dal tutacaktır. Sadece burada, her şeyi tıpa-tıp kendimize benzetmekten ve farklı olanlardan öğrenmeyi yadsımdan kaçınmak gerektiğine işaret ediyoruz.

Her örgütsel duruş ve her örgütsel ilişki, mutlaka bir dünya görüşü ve onun kültürel-siyasal zemini üzerinde var olacaktır. Bu nedenle örgütlenme sorunlarında, şematik çizimler ve işlerliklerden ziyade, onun da varlığı olacak olan, aynı zamanda örgütün niteliğini belirleyecek olan, mantık bütünlüğü üzerinde durmak, yine burada insanla uğraşmak gerekmektedir.

Kavgada olgunluk kavga verenlerin işidir!

Mehmet YEŞİLTEPE

Umut Şengül'ün, 28. sayıdaki yazısını okuduktan sonra içimden o yazıyla ilgili "sesli düşüncelerimi" ifade etmek geldi. Bu çabamın, söz konusu yazının etkisini artırmaya yönde işlev görmesini umut ediyorum.

Dikkat edilirse görülecektir ki **militan sol** içerisinde yer alan yapılar, kendi dışındaki yapılara, geniş bir yelpaze dahilinde oldukça hoşgörülü bir yaklaşım içerisindedir.

Üzerinde kavga verilen coğrafyada, onlarca devrimci partinin mevcut olduğunu söylemek; bu partilerle geliştirilecek dostluklarda, farklılıklara rağmen ısrar etmek ve devrim yapma amaçlı olmayan örgütlenmeleri bile (mesela ÖDP'yi), sadece kuruluş amaçlarını aşan söylem ve pratikleri üzerine uyararak bir olgunluk belirtisidir. Zaten kavgada olgunluk, kavga verenlerin işidir.

Bugüne dek ben, polemik tarzındaki yazılardan mümkün olduğunca kaçındım; "sen kötü yapıyorsun" demek yerine, doğru olanı tarif etmekle yetinmek -çoğu kez- daha olumlu sonuçlar vermektedir. Ancak, kişi veya yapıların militan solun dışına düştükten sonra, değer erezyonuna bir öğretici olarak, katkı sağlayan değirmene su taşıma görevini "layıkıyla" yerine getirdiklerini biliyorum. Umut Şengül'ün, konu arasında

bu türden gelişmelere işaret etmesini, özellikle anlamlı bulduğumu ifade etmeliyim. Bu sebeple, bazı konuları, vereceğim örneklerle bir kez daha altının çizilmesinin yararlı olacağını düşünüyorum.

"Kanarya Sevenler Derneği"nin bile, bir çeşit örgütlenmeyi ifade ettiği düşünülürse, "örgütlenmiş" olmanın tek başına bir olumlanma sebebi olamayacağı ve amaçlanan hedeflerle, bu hedeflere ulaşmak için izlenen yolla doğrudan ilinti içerisinde değerlendirme yapmak gerektiği anlaşılır. Bu sebeple, genelde 12 Eylül sonrasında, özelde 1990'lı yıllarla beraber çimlenecek yatak bulan ve giderek çapını büyüten kimi eğilimler: silahlı-silahsız veya legal-illegal ikileminden önce, duruş koordinatları ve önlerine koydukları amaçlar bağlamında değerlendirmeye tabi tutulmalıdır.

Yaşanmış ve yaşanmakta olan her problemi, örgütlü yaşamın kendisine fatura eden ve bir çeşit örgüt fobisi yaratan, tarihsel birikimi yadsıyan ve bu birikimin günümüze dek uzanan kalıcılığını yok saymayı marifet sanan çevreler; oluşturdukları gevşek ve heterojen yapılan, Leninist örgütlenme tarzının karşısına koydular. Bu gelişmeler, kitlelerin örgütsüzlükle malû olduğu ve yenilginin izlerini taşıdığı bir dönemin üzerine bina edilmiş, sonuç da alınmıştır.

"Sosyalizmin prestij kaybına uğ-

radığı ve inandırıcı olmaktan çıktığı" iddialarına eşlik eden arayışlar dahilinde gündeme getirilen örgütsel modelin gerçek yüzü, retorik ile kamufle edilmiştir. "Fetret devrinin bittiğini" ilan eden, "Promethe'nin ateşini Sadun Aren'den devralan"(!) bu "parti olmayan parti"nin en çarpıcı özelliği; ne olduğunu değil, ne olmadığını anlatmaktır. Böylece de Leninist örgütlenme normlarıyla mesafe oluşturmak, kendini anlatma yöntemi olarak seçildi. Öyleki, yaratılan kendi iç mizahlarında bile bu tarzların izlerine rastlamıyor; "isteyen gerillacılık oynasın", "Tek yol devrim, Allah kerim" vb.

Söz konusu örgütlenmenin homojen olmaması sebebiyle, kimi örnekler bütünü tanımlamaya elverişli olmayabilir; ancak yine de nelerin ekilmekte olduğunun bilinmesi açısından, verilen kimi mesajlara dikkat çekmek gerekiyor:

"Geleneksel politika tarzı artık iflas etmiştir. 18.-19. yüzyılda oluşan parti formları, burjuvazinin kendini ifade etmek istediği normlardır. Dolayısıyla çalışanlar, emekçiler, kendilerine uygun Makyavelist olmayan, ama politik işler yapan yeni bir tarz geliştirme aşamasındadır. Bu tarz, dünya sol hareketi açısından son derece önemli olan bir deneyimdir(...).

Lider, İngilizce'de gütmek anlamında kullanılan bir sözcük. Bu partide ne güden ne güdülen var. Le-

ad' aynı zamanda köpek tasma an-
lamına da geliyor. Bu partide ne sa-
hip var, ne de o tasmayı takmaya
aday insanlar. Kararların aşağıdan
yukarıya alınabileceği bir yapılanma
var. Diğer partilerde de özgürlükçü
bir ortam olsaydı, yani bu partilerin
sıfırı olsaydı, kendilerini tazeleye-
bilirlerdi. Kendi kendilerini felç eden
bir mekanizmayı, bir uru içlerinde
barındırıyorlar(...).

Tam bir kıvama gelme, mayalan-
ma halindeyiz. Diğer partilerin tek
tipleştiği bir ortamda kendimizi mu-
halif güçlerin sesi olacak tek özne
olarak görüyoruz. (...) ÖDP, sosya-
lizmin bayrağını Meclis'e dikebile-
cek kıvama gelmiştir." (Cumhuriyet,
7 Kasım 1996, Ufuk Uras)

İşte sözü edilen yeni kültür, yeni
tarz!... Aslında buraya böyle bir
ahıttı aktarmak istemezdim ve ger-
çekte bu tür ifadelerle dair "Yanlışlı-
ğını kanıtlamak için onları bir kez
tekrar etmek yeterlidir" de diyebil-
riz. Ama, bilinçlerin özel gayretlerle
bulanıklaştırıldığı, ölçüyle ölçüsüz-
lüğün arasındaki çizginin inceltildiği
bir ortamda; bazı gerçeklere işaret
etmenin bir görev haline geldiğini
düşünüyorum.

Devrim amaçlı bir partinin Leni-
nist tarzda teşkilatlandırılması ev-
rensel bir tarz mıdır; yoksa çarlık is-
tibdadı altında olan bir ülkede zaman
ve mekanla sınırlı bir deneyim mi-
dir? sorusuna cevaplamak, kavganın
birebir içinde bulunan ve ihtiyaçları-
nı tanıyan devrimciler için kolaydır.
Aynı soru, "yeni bir tarz" olarak sah-
neye sunulan örgütlenmenin, nelere
muktedir olmadığını anlatmak açı-
sından da önemlidir.

Kan ve can pahasına elde edi-
len değerleri, yine kan ve can pa-
hasına korumak durumunda oldu-
ğunu bilen devrimciler; uzun süre-
li bir savaşın bilinciyle hareket
ederken, çeşitli duraklarda karşı-
larına çıkan problemleri, devrimci
normların yadsınmasına gerekçe
yapmazlar. Devrimciler, uğrunda
bedel ödeyerek bir gelenek haline
getirdikleri kazanımları; kavgı dışı
alanların "yenilik merakı"na kurban

etmezler. Bu, zaafılara göz yumula-
cak biçimde bir kanaate sebep ol-
mamalıdır. Çünkü, zaafılara göz yum-
manın da yaratacağı sonuçları yine
en iyi devrimciler bilir. Örneğin "bü-
rokratik sosyalizm" denemelerini ge-
rekçe edip, demokratik-merkezîyet-
çiliğin merkezi yanını yok sayanlar;
MYK ve PM'ni seçerken başvurduk-
ları yöntemlerde kendilerini ele ver-
mişlerdir. (ÖDP'nin bu konuda baş-
vurduğu yöntemler hatırlanmalıdır.)

*İşte, devrimcilerin
genel boyutlarda
sahip olduğu
problemlere ve
devrimcilerle halk
arasında
acıya/mesafeye vurgu
yaparak, birikmiş olan
hemen her şeyi
boşaltma yoluna
gidenler; bu sorunlarla
ancak örgütlü tarzda
mücadele edilebileceğini
ve bunun bir diğer
ölçütünün, devrimci
normlarda ısrar etmek
olduğunu yadsımışlardır.*

Tarihe sağlıklı gözle bakanlar,
devrimcilerin bu türden ikilemleri
aşmış olması gerektiğini görecekler-
dir. "Bizim demokratik-merkezîyetçi-
liğimiz, demokrasi ile merkezîyetçili-
ğin, özgürlük ile disiplinin birliği an-
lamına gelir." (Mao)

İşte, devrimcilerin genel boyut-
larda sahip olduğu problemlere ve
devrimcilerle halk arasında acı-
ya/mesafeye vurgu yaparak, birikmiş
olan hemen her şeyi boşaltma yoluna
gidenler; bu sorunlarla ancak örgütlü
tarzda mücadele edilebileceğini ve
bunun bir diğer ölçütünün, devrimci
normlarda ısrar etmek olduğunu yad-
sımışlardır.

Bugün içinden geçmekte oldu-
ğumuz koşullarla, nihai hedef ara-
sındaki mesafeyi/farkı yok saya-
rak; devrime, bir düğüne gider gi-
bi gitmek isteyen ve her türden ak-
samayı "töreni bozan bir pürüz"
olarak karşılayıp memnuniyetsiz-
lik ifade eden kişi veya çevreler
—belki— iyi niyetli olabilirler; ama
başarılı olamazlar.

Devrimci örgütlenmelerin, kendi-
lerini anlatabilme anlamında birta-
kum sıkıntılar yaşamaları doğaldır. Bu-
nu aşmanın yolu, sorunların ne oldu-
ğuna ve şiddetine bağlı olacaktır; an-
cak, toplumla devrimciler arasında
varolan açının, ya abartıldığını ya da
öznel nedenlerle abartılı görüldüğü-
nü düşünüyorum. Toplumun topye-
kün bir muhalefete geçip, sokaklarda
kendiliğinden sosyalizm halayları
çekmesi beklenmiyorsa; bunun bir
emek gerektirdiği, ciddi ve zorlu bir
uğraş olduğu bilinmeli/hatırlanmalı-
dır. "Hatırlanmalıdır" diyorum; sık
sık nostaljik sohbetlere konu olan
"geçmiş"te de kamaoyunun ilgisi ko-
lay uyandırılmamış ve bu sorun, hiç-
bir zaman tek başına "nicelik" olarak
görülmemiştir. Kaldı ki bugün so-
kakları, onbinlerin gösterilerine sah-
ne olabiliyor; baskı aygıtlarının en
geliştirilmiş biçimlerine rağmen ve
yasaları da hiçe sayarak insanlar so-
kağa dökülebiliyor.

Bu bağlamda, bugüne dek sergi-
lediği örgütsel ve siyasal duruşa ba-
karak ÖDP için, "toplumun değil,
kurucularının ihtiyacıdır" demek
abartılı olmayacaktır. Pratik gözlem-
ler göstermiştir ki, kavganın sorunla-
rının gerçek muhatabı, dünden bugü-
ne uzanan süreçte kavganın yükünü
sırtlayanlardır. Gerektiğinde başa
dönmek; ilişki her yara aldığı anda eli-
ne merhem alıp koşan taraf olmak,
devrimciliğin gereklerindendir; bu,
belki yoruyor ama onurlandırıyor
da... Devrimciler, tutulmak için
uzatılan elin boşa kalmasının
"kahredici" yanını çok iyi bilirler;
ama en ufak bir sıcaklık kıpırtısı
gördüler mi, onu daha çok ısıtmak
için özel bir çabaya girmekten de
geri durmazlar.

Özgürleşme yolunda iddialı olanların işinin, görünür hiçbir durakta kolay olmadığını söylemek mümkündür. Öyle anlar olur ki, zorlanan ve tereddütle tanışan yanımız, koruyup, büyütüp geliştirdiğimiz yanımız -aslı yanımız- bastırır, önler, ayakbağı olur... Hatta bu ayakbağı sokerken, nedenlerini tanımlamakta güçlük çektiğimiz gecikmeler yaşarız. Halbuki devrimci yaşam öylesine uzun, derin ve anlamlı ki; on yıllar sonra yaşanabilecek yürek titreştiren kazanımlar için, tohumlar bugünden atılmalıdır.

Devrimciliği zor kılan, devrimcileri de zorda bırakan etmenlerden biri de nihai hedefle, bugün ulaşılabilen seviye arasındaki açıdır. Bu açının, aşılması gereken dönemlerden geçilmeden kapanması olanaksız olduğu bilindiği halde; bu sahip olunan dünya görüşünde düşülen felsefi hatalardan politika üretiminde yapılan yanlışlara, bize ait olan tarihin içerdiği "günah"lardan bugün için varlığını sürdürmekte olan örgütsel zaafılara kadar geniş bir yelpaze içerisinde, "doğal ve kabul edilebilir" olanın ölçüsü saptanabilirse; sürecin bir norm karmaşasına doğru sürüklenmesi frenlenmiş olacaktır. Kuşkusuz buna, kavganın yükünü dolaysız olarak yüklenenler yapacaktır. Yoksa, çeşitli çevrelerden ve çeşitli biçimlerde yayılmakta olan bozucu etkinin, varlık göstermeye devam edeceği bilinmelidir. Ne var ki, devrimciler norm oluştururken "şapkadan tavşan çıkarmayacaklarını" ve en güçlü dayanaklarının, devralınmış birikimler olacağını bilmelidirler. Aynı şey, eleştiri-özeleştirilme süreçleri için de geçerlidir. Her zaman her şeyi sanık sandalyesine oturtmak yerine, özeleştirilme öğelerini bağrında taşıyan bir sürecin geliştirilmesi çok daha anlamlıdır. Böyle bir tarz ilişkilere bakım kılınabildiği takdirde; devrimcilere dair değerlendirmelerde yapıcı olanla yıkıcı olan arasındaki fark, daha belirgin biçimler alacak ve ısmarlama ölçekler yerine, kavganın varlığını yok saymayan ölçekler ağırlık kazanacaktır.

Pratik veriler göstermiştir ki, dönem dönem "özeleştirilme ayinleri" düzenlemek yerine; amaçlanan doğrultunun, mevcut ilişkiler içerisinde canlılığını korumak çok daha anlamlı olmaktadır.

DEĞİŞİMİN ZAMAN ALACAĞINI BİLEN DEVRİMCİLER; UMUDU BÜYÜTÜRKEN, İŞİN KOLAYINA KAÇMAZLAR

Maddi yaşam koşullarının bilinci belirlemesi gerçekliği; doğrudan karışık bulan, otomatik bir yansıma olarak algılanmamalıdır. Aksine, gerçekliğin bilince çıkarılması; tanık olunan veya devralınan birikimler, bir yöntem dahilinde kullanılacak denli değerlendirilebilmesi hiç de kolay değildir.

Okuma, düşünme ve üretme tembelliği ile malûl; aynı hatayı defalarca tekrar edecek denli öğrenbilme gerçekliğinden uzak "özne"lere, hiç de azımsanmayacak oranlarda tanık olan coğrafyamızda, mevcut örgütsel sıkıntılar bir çırpıda aşılamayacağı ve sorunlarla beraber yaşama becerisinin kazanılması gerektiği bilinmelidir. Örgütsel kazalar, çoğu kez, "geliyorum" demez. Ama kendi başına gelinceye dek, yaşanmış her kaybı/olumsuzluğu "kazazede"ye ait içsel sebeplerle açıklamak, ders çıkarmayı veya tedbir almayı öalıyor. Gerçekte, zaafa uğrayabilme potansiyeli itibarıyla, aralarında büyük farklar olmamasına rağmen; devrimci örgütlenmelerin, başı derde giren yapılanmaları "kendi duruşlarındaki doğruluğun kanıtı" olarak göstermekle yetinmeleri, varolan hemen tüm örgütlenmeleri yara alma konusunda da bir hayli benzer kılmaktadır.

Aslında, aynı iklimin etkisi altında bulunduğu unutulmadan hareket edilebilir ve yara alanın yerine geçerek düşünülebilirse; tek tek insanlar arası ilişkilerde önemli başarılar sağlayan bir yöntem, örgütler arası ilişkilere de kazandırılmış olur.

"Dövülmemiz gerekti ve bu olmazdı yurdumuzda hiçbir 'geçiş' olmazdı. Küba halkının silahlı mücadelesi olmadan belki de bay Batista 'made in USA' hâlâ aramızda bulunacaktı... Küba ya hiç ayak basmamış birkaç nazariyatçıya orda olup bitenleri söylemek düşmez" diyen Castro'nun yürüttüğü bu doğru mantık; insanların bilgi yoksunu oldukları pek çok konuda yaptıkları "çok bilme görüntülü akıl yürütmeler" için de geçerlidir. Herkes her şeyi "yaratılmaya çalışılan görüntü" denli biliyorsa eğer, mevcut sorunların müsebbibi kim?

Gecenin en gece yerinden çekip aldığımız umut üzerindeki karanlığın pençe izlerini uzun süre taşıyacaktır.

kuvvözde de olsa umudu büyütmekten geri durulmamalıdır. Küçük umutlara büyük sevdaları aşlamak mümkündür

ama umut yitimi sevdanın da sonu demektir.

ALTERNATİF BİR KÜLTÜR OLUŞTURMANIN ÖLÇÜSÜ, GEÇMİŞLE BAĞLARI KOPARMA DERECESİNE İNDİRGENMEMELİDİR

Yeni normlar oluştururken, varolan değerlerin zorlama kıyaslamalara tabi tutulduğu görülür. Örneğin üzerindeki giysiden, verdiği biçimsel bir görüntüden veya alınıdaki "yıldızlı bere"den dolayı; gerillayı, beyaz ordunun "mavi bereli"sine benzetmek bu türden bir zorlamadır. Bizlerin yaratacağı yeni kültürün "yeni"liği bu değildir. Yıkılmış olandan, nelerin devralınması gerektiği veya ne türden benzerliklerden kaçınmanın bir ihtiyaç olduğu doğru saptanmalı-

dur. Aksi takdirde, salt reaksiyonlarla hareket edilmesi halinde; bir devamlılık içerisinde olunması gereken öğelerle bile -sırf daha önce varlık göstermiş diye- devamlılık ilişkisini koparmak gerekecek. Hatta içilen si-garanın, giyilen kıyafetin, kültür ve sanat ürünlerinin yadsındığı bir biçimciliğe düşülecek. Mescle, mevcutla yetinmek veya hazır olanı devralmak da değildir; kendi bahçemizi oluşturacak ve orada kendi çiçeklerimizi yetiştirecek olmamız, önceki bahçeleri hiç varolmamış gibi göstermeye sebep olmamalıdır.

"Bugün pratik olarak, tam gelişmiş olan, kök salmış biçimlenmiş, açılıp serpilmiş ve olgunlaşmış bir komünizmin gelecekteki sonuçlarını gerçekleştirmiş sayarak hareket etmek, dört yaşındaki bir çocuğa yüksek matematik öğretmeye benzer."

Biz, sosyalizmi kurma işine, soyut ya da bu amaçlı özet olarak hazırladığımız insan malzemesiyle değil, kapitalizmin bize miras bıraktığıyla girişebiliriz (ve girişmeliyiz). Kuşku yok ki, bu, pek kolay bir iş değildir; ama soruna bunun dışında bir yaklaşım, o kadar ciddiyetten uzaktır ki, bunun sözünü bile etmek gereksizdir." (Lenin, "Sol" Komünizm, s:43)

Kullandığımız kimi araçların, "burjuva olanla" taşıdığı biçimsel benzerlik, bizi o araç tümden reddetme tavrına yönlerebilir. Gerçekte olması gereken şey, söz konusu araca bizler açısından yüklenen işlevin ölçü alınmasıdır. Örneğin, tarihsel olarak burjuva bir kavram olan partinin, kazandırılan biçim ve içerikle devrim yolunda çok önemli bir araç haline getirilmesi bizlere rahatsızlık vermiyor; vermeli de...

Doğaya biçim verildiği, ona duygu düşünce katılıp değiştirilebildiği durumlarda, bir sanata/üretimle rastlamak mümkündür. Bizlerin yön ve receği değişim ve üretim süreçleri de sıfır noktasında başlamayacaktır. İnsanlık tarihinin sürekli ileri doğru evrilen birikimi, bir hazine değerindedir. Bizlerin bu süreçte, asıl olarak ortadan kaldıracağı şey; insanın özgür gelişimi ve yaratıcı üretkenliği

önündeki engellerdir.

Aynı zamanda, insanların, verilene yetinmediği ve aldığı bilgiyi kendi potasında yeniden ürettiği düşünülürse; alternatif bir kültürün kolektif üretimine olanak tanınmış olacaktır. Hiçbir yapıcı özne, hedef kitleyle ilişkilerinde doğrudan ve eksiksiz sonuçlar alma beklentisine girmemelidir. Yöneltilen her bilginin, çeşitli biçimlerde kırılmaya uğraması ihtimal dahilindedir. Öyle ki "okusun da yazarak benzer bir yaratıcı edimde bulunması gerekir; örneğin, Homeros'un İlyada'sında ya da Tolstoy'un Savaş ile Barış'ından -uzunca süren bir okuma sonunda- söz ettiğimizde, belirli müzikle, belirli duygularla birdenbire doğan ve hızla birbirini izleyen imgeler arasındaki şaşırtıcı uyum gözümüzde canlanır. Bu genel izlenim, bu ayırt edici bütünsellik, daha sonra 'Ariane'in İpliği (çıkış yolu, ip ucu) ya kalanarak yeniden parçalanabilir, çorap söküğü gibi çözümlenebilir; fakat en sonunda edebiyat yapıtında -bir kazanç gibi- halkın/kamunun ruhunda kalan şey, söz konusu izlenim ile bütünlüktür." (Anatoli Lunçarski, Sosyalizm ve Edebiyat, s:41)

İNSAN OLMA NİTELİKLERİ SAKATLANMAMIŞ HER İNSANDA DEVİRİMCİ YANLAR VARDIR

Devrimcilerin, karşı-devrim orduları karşısındaki avantajları, teknik donanım veya sayısal üstünlük değildir. Davaya bağlılıkla, haklı olmakla, inançla örülmüş bir gücün ölçüsü farklıdır. Bir gerilla birliğinin bir ordu karşısında başarılı olması, bir tek kişinin koca bir hareketi mayalaması; insanların, olanaksız gibi görüneni gerçekleştirmesi devrimcilikte yaygın örneklerdir. Dünyanın hiçbir coğrafyasında, devrimciliğin yok edilmesi mümkün değildir. Bu, adeta yaşamın kendisinin, canlı olan her şeyin, doğadaki hareketin yok edilmesi

gibidir ve olanaksızdır.

Aslında, insan olma nitelikleri sakatlanmamış her insanda devrimci yanlar vardır. Diyalektik yöntem; yaşama, doğaya içirilmiştir. Çoğu kez bu yöntemin gereklerini, farkında olmadan yerine getiririz. Haksızlığa karşı çıkmak; acıyı, ezilmeyi insana yakışık görmemek; dayanışma bilinci taşımak, sevgi yüklü olmak, bütün bunlar devrimcilik hamurunun birer bileşenidir. Ve bilinçli müdahalelerle bozucu etkiye maruz bırakılmadığı takdirde, mayalayacakları şey; bir devrimci kişiliktir. Bu nedenle, -bozucu etkiye maruz kalmış dahi olsalar- insanlarla aramızdaki farkı "uçurum" biçiminde açıklamak doğru değildir. "Devrimciler halktır" veya "halk devrimcidir" gibi ifadeler, bir soyutlama olmasının yanında bir başka gerçekliği de ifade eder. İçinde devrimciyiz ve hâlâ içinde yer aldığımız halkla farklılıklarımız abartıldığı ve devrimciliğe insanlartüstü sıfatlar atfedildiği takdirde, halka haksızlık yapma olasılığı yüksek olacaktır. Aynı zamanda, bu türden bir kavrayışın devrimcilerin hataları karşısında, beklenmeyen yalpalamalar göstermesi de mümkündür. Mükemmeliyetçi olmayan, ama mükemmeli amaçlayan bir duruş; devrimci normların, ince bir süzgeçten geçerek oluşmasına olanak tanır.

çocukken öğrendik kavgayı

Yüreğimiz

bir boy büyük geliyordu

bedenimize

Yaştlarımız ayağını burkarken

biz yüreğimizi burkuyorduk

her seferinde.

Bedenimiz büyüdü ama

yüreğimiz hâlâ bir boy büyük

Ve biz

hâlâ dövüşüyoruz

kıyasıyla...

Artık biliyoruz

bir yürek işiymiş meğer

devrimcilik

Okyanusa kucak açmış;

bir ada gibi

sürekli aşınıyor görünsek de

okyanusa ait oluyoruz gerçekte...

İdeoloji (2)

Bayram KAYA

BİLİMSEL İDEOLOJİ

Marksizm'in temeli bilimdir. Onda bilimsel bir ülküye rastlamak mümkün değildir. Engels, Lafargue'ya 11 Ağustos 1884'de yazdığı bir mektupta: "Bilim adamı bulunduğu zaman ülkü yoktur. Bilimsel sonuçlar hazırlanır ve parti adamı bulunduğu zamanda bu sonuçları pratiğe geçirmek için savaşırlar. Ama bir ülkü sahibi bulunduğu zaman bilim adamı olunmaz. Çünkü önceden alınmış ve dönülmek istenmeyen bir karar vardır" diyordu.

Önceden alınmış ve dönülmek istenmeyen kararlar, yani dogmatik bilincin kökeninde ne vardır? *Alman İdeolojisi*'nde Marks-Engels bunu şöyle açıklamışlardır: "İşbölümü, ancak maddi emekle kafa emeği arasında bir bölünme ortaya çıktığı andan itibaren gerçekten işbölümü olur. Bu andan başlayarak bilinç, kendisinin var olan pratiğin bilincinden başka bir şey olduğunu, gerçek bir şeyi algılamaksızın her şeyi gerçekten algıladığını sanabilir; bu andan başlayarak bilinç, dünyadan kurtulmak ve 'katharsis' kuramı, tanrıbilim, felsefe, ahlak... vb. oluşturulmasına doğru ilerleme durumundadır." Buna göre, 'gerçek' işbölümü ve sınıfların ortaya çıkışı her türlü yanlış-dogmatik bilincin kaynağı olmaktadır.

Yaşadığı dönemde; nihçuluk, için gücü ve işgücü gibi tali sorunları temel sorun olarak gören idealistlere karşı, materyalist diyalektiği geliştirerek, bunları, "koşullu tepke" bilimsel görüşüyle açmıyan Ivan Petroviş

Pavlov (1849-1936) sözcüklerin maddi biçimi üzerine şöyle diyordu: "Bunlar gerçekliğin bir soyutlanması- nı temsil eder ve genelleştirmeyi de içerir. Bizim bileşik, özellikle insani, daha yüksek bir düşünce biçimimizdir; önce ortak insani yaşantıyı, daha sonra da çevre içinde ve kendi içinde insani yönelmeyi yetkinleştirmenin aracı olan bilimin kendisini mümkün kılar." Pavlov'a göre kavramlarımız ve bilincimiz bireyle çevresi arasında basit bir ilişkiden daha başka bir şeydir; görgülerimizi örgütlemeye yarar. Öyleyse birikmiş bilinç çok önemlidir. Çünkü, bir çocuk bile konuşurken adlandıramayacağı şeyleri es geçme eğilimindedir; bir yetişkinin yanlış bilinci yani bilimsel ideolojisi de olaylara nesnel değil; çarpık ve tek yanlış bakışın adı olmaktadır.

YA, DEVLETİN RESMİ İDEOLOJİSİ!

Güncelleştirilmiş biçimiyle, istikrarsız devletler hem ideolojik hem politik, onüçü olduğu kadar açık, tüm bilinç düzeyini kapsamına alıyor. Sınırsız terörist saldırganlığını bilinç düzeyi ile örtebiliyor. Böylece, perdeleme işlevi gören yanlış bilinç düzeyi görünüşte ve yüzeydeki devletin çok ötesindeki derin ilişkilerin algılanmasını olanaksız kılıyor. Bunun için "sivil toplumun" tüm kurum ve kişilikleri devreye sokulur. Öyle ki, egemen çıkarlara göre toplumu yeniden yapılandırma özneleri aracılığıyla (örneğin televizyon), kitleler, gerçek bir şeyi algılamaksızın gerçekten algıladığını sanabiliyorlar. Ucretin nasıl büyük bir sömürü aracı olduğunun bi-

linçte ters-yüz edilmesinin sömürünün gizlenmesine hizmet etmesi gibi...

Resmi ideoloji (yanlış bilinç) ile toplumun beyninin felç edilmesi, bunun için en etkili simaların, en gözde profesörlerin, en piskin gönüllü yosmaların vs. devreye sokulması büyük bir ideolojik hakimiyet yaratarak halk cephesindeki halk bilincini köreltmek ve yüreklerde çöküntü yaratmak içindir. Modern medyayı kaplayan "çekici" dilberlerin ayartıcı bakışları en yoksun, en son bireyi bile örgütlemek içindir. Bu yolda her şey mübahdır. Toplumsal kesimlerin açlığına göre; kimine mal, kimine erotizm sunumu yapılır. Önemli olan gerçek talebi sâna talep ile karşılamaktır. Ancak, bu sunum, kitlelerin, gerideki yılların kuruttuğu midesini çabuk patlatabilir. Bunun için ırkçılığın, liberalizmin, dinin, erotizmin, vs. en ince işlenir. İnce ayar için özel uzmanlar yetiştirilir. Bunlar, herkesi devlet çeperinde bir yere oturtmak için işbölümü yapar. Temel temele zat düşünen bireyleri kimi sağdan, kimi soldan, kimi din yoluyla devlete bağımlılaştırır. Önemli olan kitleleri pasif bir ruh haline sokmak, açık sınırındaki insani bile tepkisiz bırakmak, ideolojik olarak devletin sınırları içinde tutmaktır. Modern ve çağdaş kölelik budur. Modern kölelik her ülkede özgürce ve ince yöntemlerle uygulanır. Militarize güçlerin bile işlevi nispi olarak değişmiştir. Asıl baskı gizlidir. Esas yön ideolojik, kültürel, düşünseldir, beyinlerin körleştirilmesidir. İdeolojikleşmede sınır yoktur. İdeolojikleşmede başarılı olan devlet en kanlı şiddeti açık ve çıplak olarak, kitlelere al-

kışlatarak uygulamaya geçmektedir. Çünkü ideoloji ile gerçek bir algıya denk düşmeyen, spekülasyonun (düşüncelik), için gücü dediği kör güdüler ayağa kaldırıyor. Materyalizm adına ne varsa karahıyor, eziyor; idealizmin her biçimini ise yükseltiyor. Ruhbilimi, psikolojiyi kirlı savaş için sınırsız geliştiriyor. Dolayısıyla ideolojinin karmaşık sorunlarını tartışmadan devrimi örgütlemek, devrimin devrimcilere dışsal olduğu bir devrimcilik'i geliştiriyor ki bu da ideolojiktir.

İdeoloji kavramının, fikirlerin teorisi olarak duyumculardan P. J. Georgen Cabanis (1757-1808) ve Destutt de Tracy tarafından kullanıldığı bilinir. Düşünmek, anımsamak, izlemek, hepsi duyumlama diyen Tracy'e göre ideoloji, "alanı fikirler olan bir bilim"dır.

De Tracy'den sonra kavramı etkili olarak kullanan Marks oldu. Althusser, *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları* adlı eserinde, Marks'ın, ideolojiyi, bir insanın ya da toplumsal grubun zihninde egemen olan fikirler, tasarımlar sistemi olarak koyduğunu ifade eder. 1844 *El Yazmaları* ndan bu tanım çıkarılabilir. Ancak, Marks'ın bu dönemde ideoloji diye özel bir "sorunsal" yoktur, yalnızca eleştirileri içinde ortaya koyulmuştur. Dolayısıyla, ideoloji konusunda ve diğer konularda, Althusser'in iddia ettiği gibi genç Marks ile olgun Marks arasında Çin seddi yoktur; Marks'ın düşünce evrimi sözkonusudur. *Alman ideolojisi* 'nde, ideoloji, düşsel inanç-yanlı bilinç olarak dizgeleşirken maddi hayat koşullarının aldatıcı-sanal biçimini temsilen kullanılmıştır. Konu, *Kapital* 'de daha bir netliğe kavuşturulmuştur. Marks'da ideoloji kavramı, çözümlemesi yapılmış bilimsel bir kavramdır, tıpkı artı-değer teorisi gibi.

Michele Barnett, Marks'tan Foucault'ya *İdeoloji* adlı eserinde Marks'ın ideoloji görüşünü şöyle özetler: İnsanlar kendi düşüncelerinin yaratıcılarıdır. İnsanın bilinçli varoluşu onun fiili yaşam süreçleridir. Fiili yaşam süreci ideolojide başaşağı görünür. İnsan beyninde oluşan bilinç

ve hülyalar, zorunlu olarak maddi öncüllere bağlı maddi yaşam süreçlerinin yücetilmeleridir. Bu nedenle din ve ideolojinin geri kalan kısmı ve bunlara karşılık gelen bilinç biçimleri bağımsız değildir. Bunların tarihi yoktur, gelişmeleri yoktur, fakat kendi maddi üretimlerini ve maddi ilişkilerini geliştiren insanlar, kendi gerçek varoluşlarıyla birlikte kendi bilinç formlarını da değiştirirler. Egemen sınıf düşünceleri her çağda egemen düşüncelerdir. Maddi üretim araçlarını elinde bulunduran sınıf aynı zamanda zihinsel üretim araçlarını da kontrol eder; bu nedenle zihinsel üretim araçlarından yoksun olanların düşünceleri o sınıfa tabidir. Egemen düşünceler, hakim maddi ilişkilerin ideal ifadesinden başka bir şey değildir. Bunlar, Marks'ı yavanlaştırmamanı başlangıçları olmaktadır. Yazar, bir de Gramsci'den alıntı düşmüştür: Popüler bir inanç, çoğunlukla maddi bir güçle aynı enerjiye sahiptir (Marks). Yazar bu alıntıya, Marks'ı Hegelsel yola yani Lukacs, Korsch, vb. yoluna çekmek için başvuruyor. Oysa Marks, inanç ile maddeyi hiçbir zaman aynı görmedi; madde ilktir, inanç madde'nin bir eylemidir demistir.

Barnett, önsözde: "sınıfın tek toplumsal çıkar bölünmesi olmadığı bir dünyaya Marksist bir ideoloji teorisinin nasıl uyarlanabileceği üzerine düşünmeye" niyeti olduğunu belirtiyor ve ideolojiyi sosyolojik eğilimle de alıyor. Sahte bilincin siyasal bilincin olması gereken şeyin ayna imgesi olduğunu söylüyor; ama doğru bir ideolojiyi bulanıklaştırarak yapıyor bunu. "Bir 'sınıf aidiyeti' niteliği bulunduğunu söylenemeyen bir dizi fikrîsel yapının (yurtseverlik) var olduğu açıktır". Yazar, yurtseverliğin sınıfsal temeli olmadığını düşünüyor. Yurtsever fikirlerin hangi tarihsel koşullarda peydah olduğunu söylemeye gerek yok, onun geleneksel özünün her sırta yeni bir biçim kazandığını da.

Yazar'a göre, 1859'a gelindiğinde Marks, kendisinin ve Engels'in 1845-46'da yazdıkları, Alman İdeolojisi'nde ana hatlarını çizdikleri formülasyonlardan uzaklaşmıştır. Ancak, objektif değildir. Marks'ın sonraki yazdıkları ilk yazdıklarının daha da

geliştirilmiş ve açılmış biçimleridir. İdeoloji kavramı bilimsel bir kavramdır ve "bilime giden düz yol yoktur ve sadece dik patikalarında tırmanmayı göze alanların bilimin zirvesine ulaşma şansı vardır." (Marks)

Lukacs, gerçekliğe ulaşmayı kapitalist toplumun bir bütün olarak kendisinin bilincine ulaşmasıyla mümkün görür. İnsan doğal ihtiyaçları için üretimsel-toplumsal-düşünsel yaşam biçimini kurmak veya değiştirmek için ideolojik etkinlik içindedir. Birincisinde tarihin nesnesi, ikincisinde tarihin öznesidir. Althusser'in ideolojinin üretimi düzenlediği fikri, Lukacs'ta ideolojinin bir motor işlevi gördüğü savıyla güçlendirilir. her devrim gibi proletarya devrimi de bir ideolojinin, Marksizm'in ışığında şekillenecektir.

Gramsci, ideolojiyi "dünya görüşleri", "bilinçlilik biçimleri" olarak tanımlar ve pratiği temellendiren bir anlam sistemi görür: Temel sınıfların hayat görüşleridir. Doğrulukları ise tarihsel olarak gerçekleştirebilmelerindedir. Böylece ideolojiler temellerini maddesel gerçeklikten alır, toplumsal yapının ayrılmaz bir parçası haline geldiğinde ise maddi bir güç olur.

Karl Korsch, başarısızlığın nedenlerini öznel bilincin nesnel duruma uygun bir anlayışa gelemeyişinde, kendi bilincine ulaşamamakta görürdü. Bilinç ve maddenin tarihsel ilişkisinde, doğruyu, olgular dünyasında değil, varlık-bilinç özdeşliğinde görüyor; Lukacs gibi Hegelsel bir kavrayışa sürükleniyordu. Her şeyini öznel bilinci nesnel durum düzeyine yükseltmek için seferber eder. Varlık kendi kavramı ile özdeş olmalıdır. Korsch çubuğu Hegel'den yana bükmektedir.

Althusser, Marks'ın Almanya'dan miras aldığı yanılsamaların, gerçekliklere karşı mücadele içinde Marksist olduğunu söyler. Althusser, ekonomikten ideolojike akımayan belirlenim modelinde, üstbelirlenmiş özerklikler keşfetti. İdeolojinin bilimden kesin bir şekilde ayırt edilebileceğini ileri sürdü. İdeoloji, pratik işlev

teorik işlevden daha önemli olmasıyla bilimden ayrılır. İdeoloji, insanlar ile dünyaları arasında yaşanan ilişkidir, ya da bu bilinçsiz ilişkinin yansıtılmış bir biçimidir. Sözgelimi bir felsefedir. Ancak Althusser, karşı karşıya getirmesine rağmen bilimi ideolojiden çıkarır: İdeoloji, tarihsel bakımdan kendisinden epistemolojik bir kopuş yapılarak üretilen bilimi önceler ve her devirde-toplumda (komünizm dahil) bilimin yanı sıra varlığını sürdürdüğünü belirtir. Ama kaynağı konusunda, net olamamaktadır. Yani ideoloji ekonominin anlatımı değildir, özerktir, vs.

Althusser, ideolojinin rolünü ekonomik temelli üstyapısal bir paradigmanın içinde açınlar yine de, ama bu alışık olmadığımız bir temel-üstyapı biçimidir. Altyapı-üstyapı sorununa üretim açısından, ideolojinin rolüne de işgücünün üretim kurallarına boyun eğmesi; başka deyişle yeniden üretim açısından yaklaşır. Vardığı sonuç ise bunların devlet iktidarının yanısıra esas olarak ideoloji aracılığıyla yeniden üretildiği. İdeoloji, üretim koşullarını, bireylerin sisteme tabi özneler olduğunu varsayarak yeniden üretir. *Lenin ve Felsefe* adlı eserindeki ifadesiyle bireyler kurallara boyun eğişlerini özgürce seçtiklerini zannedeceklerdir. İşte bu nedenle ideoloji doğru bilgi üretemez.

Bilim ise, tersine bundan "daima tamamen ayrıdır" ve "ideolojiyi tüm şekilleriyle eleştirmeye" muktardır. Görüleceği gibi bilim-ideoloji karşıtlığında bir belirlenim yoktur. Oysa, üretim ve yeniden üretim biçimlerini belirleyen, devletle birlikte ideolojyadır.

İdeoloji ve Kültürel Kimlik adlı yapıtında, Jorge Larrain bunu şöyle ifade ediyor: "Çözüm, her vakaya veya üstyapı 'kat'ına, 'görelî bir özerklik' ve kendi etkinlik göstergesini sunma izni veren toplumsal talepleri, egemen ve belirleyici talepler olarak ayırmasına dayandırılmıştır. Bu, toplumsal bütünlüğün Althusser için, gerçekten farklı ve görece özerk talepleri, egemen ve belirleyici talepler olarak ayırmasına dayandırılmıştır. Bu, toplumsal bütünlüğün Althusser için, gerçekten farklı ve görece özerk taleplerden oluşan karmaşık bir yapı olarak anlaşıldığı ve basitçe içsel bir

öze indirgenemeyecek ya da tüm toplumsal alanlarda kendisini dışsal olarak üretecek ve dışa vuracak bir olgu olduğu anlamına gelir. İşte bu nedenle Althusser mekanik ve anlamsız açık nedensellik kavramlarını reddetmiş ve yeni bir 'yapısal' ve 'düz değişimci' nedensellik biçimi önererek, kendi toplumsal 'bütün' kavramını açıklamaya çalışmıştır." (s:90)

Althusser'e göre ideoloji öznelerce üretilmiş bilinç biçimi değildir. Marks'ın *Alman İdeolojisi*'ndeki formülleri ideolojiyi "salt aldatıcı görüntü" olarak algılamaktadır: "Onun tüm gerçeklikleri ona dışsaldır". Bu ise bilimin özerkliğine saldıran, öznenin rolünü yanlış anlayan idealist ve tarihsici bir hesaptır.

Larrain'ın *Marks İçin*'den aktardığı bir alıntı şöyledir: "İdeolojinin araçlarda, ritüellerde ve pratikte nesnel bir varlığı bulunmaktadır; bu manevi veya düşünsel değildir, öznel değil, nesnel ve dışsaldır; o toplumun nesnel bir yüzüdür, toplumsal bütünlüğün talebidir; hiçbir özne tarafından üretilmeyen; ama özneyi şekillendirip, oluşturan kendini tekrar edecek tarzda yapılandırılmış bir olgudur... bir sunumlar sistemidir... bilinçle hiçbir ilgisi yoktur; bunlar genellikle hayaller, kimi zaman kavramlardır; fakat herşeyin üzerinde insanlığın büyük çoğunluğunu 'bilinçleri' aracılığıyla değil, yapılar olarak ikna eder".

Başka deyişle, ideoloji gerçekliğin başka bir kavranış biçimidir; ama bilinçle hiçbir ilgisi yoktur, yanlış bilinç ürünü değildir diyor Althusser. Peki, gerçekliğin başka bir kavranış biçimini kim söyler? Althusser, her ideolojinin somut bireyleri somut özneler olarak adlandırıp çağırıldığını (hey, sen...) bu çağırma ile bireylerin özne olduğunu ifade eder. Çağrılan ise bunu anladığında özne olur. Özneler belirli ideolojik anlamların taşıyıcılarıdır. Bu nedenle toplumsal bütün ve tarihi öznemiz süreçler olarak algılar, özne, belirli nesnel toplumsal pratiklerin keşinleştiği (kristalize olduğu) alan olarak algılanır. Yapısalcı işlevselcilerin rol kavramı gibi buradaki pratik, özneyi eylemden ayırır. Postyapısalcılık ve postmodern dayanaklar, yapı yani içi boş nesnel biçim adına öznenin

dışlanmasıyla başlar.

Althusser, sınıfsal tavırları dile getiren özel ideolojilerin teorisi değil; genel bir ideoloji teorisi tasarısını mümkün kılan bir ilkeyi amaçlar. Bir ideolojinin son analizde toplumsal formasyonların ve onların bağrında gelişen sınıf mücadelesinin tarihine dayandığı görülecektir. Eğer buna rağmen ideoloji teorisi ileri sürülebilirse ideolojilerin tarihi olmayacaktır. Althusser burada da çelişkilidir. İdeolojinin gerçekliği dışsaldır, bunu anladık diyelim (eksik ama), bir tarihi olamayacağı da öyle ama, ideolojiyi kendi özerk belirleyici etkisi olan maddi pratik gören yine Althusser'dir; ve burada, sisteminde bir paradoks vardır. Çünkü, ona göre fikir, madde'nin soyut yansıması değil, kendisi maddi olan bir şeydir; nesnellik içinde var olabilir ve pratik etkinlikte belirlenir. Nesnenin kendisi nesnenin bilgisi değildir, bilgi onun değişik bir kavranışıdır. Asıl önemli nokta, gerçek nesne ile bilgi nesnesi ayrımı yapmasıdır. İdeoloji gerçek nesneye, bilim ise bilgi nesnesine denk düşürülür. Althusser'in felsefede kalkış noktası burası olmaktadır.

Ulaşmayı amaçladığı genel ideolojinin işlevi özellikle üretim ilişkilerini yeniden üretmek ve toplumsal bütünlüğün birliğini sağlama almaktır. İdeoloji özneler verilen görevleri yerine getirmeleri ve durumlarına katlanmaları için yardımcı olur. Bu anlamda ideoloji ölümsüz ve tüm tarihi kapsayıcıdır. Bu aslı işlev sömürücü sınıfın egemenliğinin devamını sağlayan özel ideolojilerce belirlenir. Sınıflı toplumlarda ideoloji varolduğundan bu yana egemen-egemenlik altında olarak çeşitli eğilimlere bölünmüştür. İşçi sınıfı, bilimin yardımıyla gereksinim duymaksızın kendisini egemen ideolojiden kurtaramaz. Bilimin nereden geldiği, bilim insanının egemen burjuva ideolojisinden nasıl kurtulduğu sorunu Althusser'i bir özdeşleştirme zorlayarak (1976) "ölümsüz ideoloji" tanımına son vererek, proletar ideolojinin sınıfın kendiliğinden eylemine değil, Marksizm'in genel bilgilerine dayandığını savunacaktır. Ama önceki düşünceleri hala büyük tartışmalar yaratmaktadır bulanık ka-

faaliyetlerde. Son duruma göre Marksist teori, emekçi kökenli olmayan aydınlar, emekçilerin mücadelesini paylaşılarak emekçi haline gelmiş olmasıyla vücut bulmuş olacaktır. Marks, "proletaryanın organik aydın haline gelmiştir."

Özetle, Althusser, ideolojiyi düşünce olarak üretmenin özne olmadığı, ancak pratiğin ve adetlerin maddi varlığı olarak algılanan ideolojinin özneyi oluşturduğu düşüncesiyle yola çıkıyor, yanlış bilinç formu kavramına karşı çıkıyor ama sonunda Leninist yaklaşımın Gramsci'ci yorumlarına doğru çark ediyordu. Ama, onun ilk düşünceleri post yapısalcılarının işine gelecekti.

Postyapısalcılar ideolojikleşmiş özne yaratımından söz ederken, Postmodernler ideolojinin sonunu ilan ettiler. Birisi içini boşalttı, diğeri öldürdü. Bu, postmodernizmin yalnızca postyapısalcılık üzerine yükseldiğini gösterir. Foucault, öznenin söylem aracılığıyla (çağırma, adlandırma) oluştuğunu, bütünlüklü bir tarih anlayışının ortadan kaybolduğunu savlayarak kesintiliğe, dağınıklığa ve farklılığa (öznelci anlamıyla) vurgular yapmıştır. Çünkü, "bütünlüklü bir tarih olasılığı tüm olguları tam bir merkeze yönelir" Ancak, Foucault kaotik bir tarihi değil, iktidar ilişkilerinin çeşitli alanlara yayılmasını öne çıkarır: "Bizi taşıyan ve belirleyen tarih bir dilden çok savaş biçimindedir: anlam ilişkileri değil, iktidar ilişkileri. Tarihin 'anlamı' yoktur, ama bu onun sağma ve tutarsız olduğu anlamına gelmez, tersine, çok anlamlı ve en küçük detayına kadar çözümlemeye değer bir şeydir. Fakat bu mücadelelerin, strateji ve taktiklerin anlaşılabilirliğine bağlıdır." (Aktaran Larraín)

Althusser, devlet iktidarını, devletin zor araçları ve ideolojik aygıtlarından ayırırken, Foucault iktidarın her yerde olduğunu, yerleştirilemeyeceğini, meta gibi sahip olunamayacağını, iktidarın bireylerin hücrelerine nüfus ettiği çözümlemesini yapar. Böylece iktidarın evrensel ve merkezi niteliğini değil, her yerden gelen hücrel özelliğini öne çıkarır: Kesintisizliğe değil, kesintiliğe yönelir, yani tek

yanlıdır. Her yerden gelen iktidar biçimleri çeşitli çatışmalar içinde bir devamlılık ve merkezi özellik göstermediği sözkonusu olamaz. Devlet iktidarı toplandan çıkar ama topluma dışsaldır. Foucault dışsal olmadığını dilendirecektir.

Foucault, iktidarı bilgiden ayırılmaz gören Nietzsche'den etkilenir. Bilim ile ideoloji arasında karşılık görmez. Ideolojinin üstün yetilerinin Marksizm içinde abartıldığını söyler. Sonra, bilimin ideoloji içerdigi görüşünü savunur ama hem bilimi, hem ideolojiyi hırpalayarak yapar bunu. Ona göre ideoloji kavramı: madalyonun öteki yüzü olarak kabul edilemez, hakikat iddialarıyla ilgili olduğu, hümanist bir bireysel özne anlayışına dayandığı ve Marksizm'deki yetersiz ve determinist temel-üstü yapı modeline yakalandığı için reddeder.

Dağınıklığa vurgu yapan Foucault ve Derrida'nın görüşleri, Baudrillard tarafından, belirlenim öldü, belirsizlik egemen oldu şeklinde geliştirilir: "Bugün tüm sistem belirsizlik içinde dalgalanıyor, tüm gerçeklik, şifre ve imgelerin hiper gerçekliğine eniliyor. Artık bir toplumsal yaşamı gerçeklik değil, imgeler yasası düzenliyor. Kesinlikler kayboldu, artık kılıplarla yeniden deneyiyoruz". Buna göre, ideoloji, teori, bilim ortada kalmaz; yalnızca hayal vardır, görüntü vardır. Gerçekliğin kendisi içi boş anlamdır. Yaşamı sürdüren ise onun suretidir. Her şey imge ve hipergerçekliktir.

Postmodernizmin öncülerinden ve Frankfurt Okulu'ndan Jürgen Habermas, ideoloji kavramının gelişiminde iki aşama keşfeder: 1981'lere kadar olan Teknoloji-İletişim Rekabeti Kuramı'nın bilinç kuramının yerini alması ve 1981 sonrasında ideoloji kavramının yeni bir tür "parçalı bilinç" yaklaşımına yerini terk edip önemsizleştiği İletişim Faaliyeti Kuramı. Bunlar yeni burjuvazi ve yeni idealizm için çok önemli alanlardır.

Larraín ise, ideolojinin Modernizm ve araççı mantığın başarısı olduğunu, akılcı, ilerlemeci, ve Marksist kuramlarla geliştiğini, bunların farklılığı görmediği için özel gele-

indirgediğini ve evrensel olduklarını ifade eder. Evrensel kuramlar ötekini farklılıklarını anlayamadıkları için onu kabul etmeyebilirler, tarihsici kuramlar ise ötekini ayrı aşağı bir oluşum olarak değerlendirdikleri için gözardı edebilirler. Larraín "tarihselciliği" düşürmek için "tarihsici" diyor, ama, günümüzde farklılıkları ve aykırı düşünceleri ezen, her türlü kültürel kimliği yok sayan emperyalizmin demokrasi dağıttığını, Marksizm'in ise farklılıklara karşı olduğunu savlayacak kadar ayağa düşüyor. Tüm postyapısalcılık ve postmodernizm aynı şeyi tekrarlıyor: **Tarihin sonu ve ideolojiler öldü.** Verilen mesaj açıktır: insanların bir ideolojiye ve bilime göre iradi müdahaleleriyle gidışan değişimleri mümkün değildir. Neo-liberalizm pazarında dirsekle dirsekle bir yer kapıp "uyum" sağlamaktan başka seçenek yoktur. Zira bütün bilim-ideoloji, tarih karşıtı akımlar aynı temelde yükselmektedirler.

Yanılsama doğal değildir, tarihseldir. Her tarihsel çağ kendine denk düşen sınıf ve üretim ilişkilerinin belirlediği bir yanılsama yaratır: Kölenin özgür insandan "doğal" olarak aşağı görülmesi, serfin senyörden, reayanın beyden aşağıda sıralanması, ücretli emek sahibinin emek gücünü kapitaliste açık pazarda satmasını doğal gören Roesseau'nun toplumsal anlayması her bir çağda farklı farklı şeyler olmalarına karşın, mutlak gerçekler olarak varsayılmalarından uzun omurludur.

Kapitalizmin toplumsal anlaşması da perdelediği gerçekliğin onunden sıyrıp alındığında, örtünün yarattığı yanılsama, yerini, sözcüğün tam anlamıyla bilime terk edecektir. Bilim, böylece, yasalar alanı olmaktan çıkarak insanın kendisini kucaklayacak; bilinç pratikle birleşerek kafa ve kol emeği arasındaki ayrım yani dogmalar ortadan kalkacaktır. Bilimin, sözcüğün tam anlamıyla ortaya çıkışı, tüm bilinç biçimlerinin özünde köklü değişimler yaratacaktır.

Kafatası ve kalça

Muzaffer ORUÇOĞLU

Kadınlarda kafatası erkeğinkine göre daha küçüktür. Yani küçük bir kafatasında erkeğinki kadar akıl taşımaktadır kadın. Erkeklerin neden kubbesi geniş bir kafatası taşıdıklarını henüz çözmemiş değilim. Ne işe yarıyor? İskitler'in işine şarap içmek yarıyordu.

Kadının kalçası, erkeğinkine göre daha geniştir. Bu ilk bakışta belli oluyor. Erkekten omuzla kalça bir dikdörtgenin birbirine eşit karşılıklı dar kenarları gibidir. Kadında kalça, omuzdan daha geniştir. Kalça kasları daha güçlüdür. Dölür taşımaya elverişli bir havzadır. Uyluk kemiği, kalçaya eğik ya da üçgenimsi bir tarzda eklemlendiği için dizlerin komşuluğu erkeğinkine göre daha yakındır, ki bu durum, kalçayı yürüyüşün merkezi haline getirir. Kalça, yürüyüş anında dans iklimine girer. Omurganın bel bölgesi bacaklara göre (erkeğinkinden) daha uzun olduğu için kalça dansının cazibesi artar ve bu, ağır toplumsal sonuçlara yol açar. Ataerkil dünya endişelenir, hahin-hovarda bakışların tasallutundan kurtarmak için çarşaf kılıfına almak ister bu dansı.

Kadınlarda tüm kemikler uzunluklarına göre daha ince, daha zarif-

tir. Marangoz ve mimar inceliğinden çıkmış bir bina iskeletini andırır kadının etsiz hutsuz hali. Erkek iskeletinde yontulmamış tomruk ha-

sibini alması düşündürüyor beni. Dünyada sanırım kemiği en çok kırılan kadın, Pakistan kadınıdır. Bu ülkede ev kadınlarının yüzde 99'u, çalışan kadınların ise yüzde 77'si cennet sopasıyla sık sık tanıştırıyor. İleri ülkeler, başta Fransa ve İngiltere olmak üzere bu durumu fena halde yadırgıyor ve kınıyorlar. Ama Fransa'da işlenen suçların yüzde 95'i kadınlara yöneliktir ve Fransız kadınlarının yüzde 51'i koca dayaağıyla nadaslanıyor. İngiltere'de her yedi kadından biri tecavüze uğruyor.

Alaycı ve nükteci Schopenhauer'e göre dünya, "iradedir", Hegel'e göre "mutlak fikir"; dünya kadınlarının dövülen önemli bir bölümüne göre ise dünya zor ve sopadır. İnsanı dehşete düşüren en az yedi bin yıllık bir kabulleniş de var. Yatağında yedi bin yıl uyuyan ve sonsuza kadar da uyuyacağına inanan su, uçurumdan dökülünce yüz yılı an eden büyü aşk başlar. Akışa ve ışığa dönüşür durgunluğun sabırla damıtılmış berrak peltesi.

Yeryüzünde ne kadar aile varsa o kadar hapisane vardır. Her ev sır vermez bir kale gibidir. Her aile bireyinin içinde bir hapisane, bu hapisanenin içinde de güçlü bir özgürlük duygusu vardır. Yani yaşam örgütü, çekirdeğinde çok güçlü bir özgürlük aşkının ol-

vası vardır. Bu hava, erkeğe saldırıganlığı telkin eder ve kavga anında ona üstünlük sağlar. Tayland erkeğinin kemik raporunu henüz temin etmiş değilim. Orada evli kadınların yüzde 50'sinin koca dayaağından na-

duğu iç içe hapishaneler sisteminde oluşuyor. Mülkiyet ve soy tutkusu, çalışma, ezme ve egemenlik tutkusu, çok yönlü zevk ve zircinsiz yaşam tutkusu, yani uzlaşmaz çelişkiler yumağı... Geçmişin ve günün yapısı, karakteri bu. Değişmez gibi görünen, ama sezdirmeden, dramatik bir tarzda değişen, ağır bedeller ödediğimiz bir gerçeklik bu.

Kekeme olduğu için ağızını çakıl taşlarıyla doldurup konuşma denemeleri yapan ve sonunda iyi bir hatip olan Demosthenes'e (MÖ 384-322) göre, "insan meşru çocuklara sahip olmak için bir kadınla evlenir, iyi bakılmak için evlilik dışı bir kadın alır, ve sevişmenin tadını çıkarmak için de kiralık kadınlara gider."

Bir kaçış yoludur bu, aile hapishanesinden. Zevkin ya da yaşam tutkusunun beyni ve perspektifi genişler. Aile kuralları, insan nefsinin, aç ve sadık bir köpek gibi kendi izinde yürütmesini, iyi bir izleyici olmasını ister. Kendi manevi dünyasını köleleştiren ya da onun kölesi olan insan, böylesi bir izcilikte kusur etmez, mezarını yüreğinde taşır ve o mezarda, rehabet içinde yaşar.

Geçmiş, ürktücü ve öğreticidir. Geçmişin hiç bir toplumsal sistemini örnek alamayız, onları yeniden kurmaya kalkışamayız. Onların teorik ve pratik dünyalarında kazı faaliyetlerine girmek, yaşayan şeyleri devşirmek, bu devşirme malzemelerle yeni malzemelerin bileşiminden, çatışmasından, uyumundan yeni bir sistem yaratmak. Anaerkil sistemi kutsayabilir miyiz? Anaerkil topluma sempatiyle, kabullenirlik duygusuyla yaklaşabilir miyiz? Sonuçta o da bir cinsin diğer cins üzerindeki egemenliği değil midir? Kaldı ki, anaerkil sistemin ne olduğu da henüz tam bilinmiyor. Tartışmalıdır. Birçok araştırmacı anaerkilliğin kadın için hiç de bir altın çağ olmadığı görüşündedir. Bu sistemde gerçek yönetimin, ananın

büyük kardeşinin elinde olduğu ve sistemin "dayı erki"yle iğdiş edildiği yönünde görüşler var. Ama ben bunun, anaerkil sistemden ataerkilliğe geçiş sürecinde yer alan bir geçiş toplumu olduğu kanısındayım.

Anaerkil toplumun paganist döneminde yaşayan bazı kalıntıları insanı ürpertiyor. Tanrıçanın gücüne tapınma buna bir örnektir. Ksenophon, Anabasis'te (Onbinlerin Dönüşü), Persler'e karşı savunma savaşı veren Atinalılar'ın, Tanrıça Artemis'e, öldürdükleri düşman kadar keçi kurban ettiklerini, bununla da kalmayarak her yıl beş yüz keçi kurban etme sözünü verdiklerini yazar. Bu, anaerkil egemenliğin, mitolojilerle ataerkil döneme yansıyan gücünü gösteriyor. Anaerkillik deyince biz yakın Asyalılar'ın aklına, hava ile sudan yaratılan, Adem'den önce dokuz yüz bin yıl yaşayan, vücudunun tüm noktaları çocuk başlarından oluşan, dört bin cin'in anası Sahret-Ün-Nar gelir. Büyünün, doğurganlığın ve egemenliğin sembolü kadın yani...

Aktif toplumsal işlerden ve yönetimden en az beş bin yıl uzak tutulan, tek sözcüklü "Doğur" kitabıyla eğitilen bir insanın kemikleri elbetteki incelecek, kalçası görkemli bir durum arzedecektir. Külüngüyle domuz damlarında yirmi yıl kömür söken ve dekoval itekleyen bir madenci kadını, hayatta elini işe vurmamış bir İstanbul kibarı dövebilir mi? Kadın erkeğin üstlendiği tüm (yönetimsel, üretimsel vs.) fonksiyonları, zerreciklerine kadar üstlendiği an doğurma fonksiyonundan kurtulduğu an, eşitlik gerçeğine yaklaşacaktır. Yaklaşacaktır diyorum çünkü, eşitliğin toplumsal yaşamda tam anlamıyla gerçekleşmesi ile kafalarda gerçekleşmesi arasında çağlar oynuyor. Kemiklerin, kalçaların eşitliğe yaklaşması, yürüyüşten mütevellit kalça danslarının benzerlik arzemesi kurtuluşa delalettir. Ki bu da kuşkusuz, evrim ile devrimin sorunudur.

GÜN BİZE DE DÖNER ELBETTE

Sinemde bir yara var ki
ne hançer
ne kurşun kirvem
hicran yarası

Yaprağından kan damlayan al gülli
tanımar olmuş ömürleri
ve kendi zulasında inzivaya çekili
sürgün hüznüleri
bir de bana sor sen

İlk değil elbet bu
turnaların semah döndüğü
o diyarlardan sürülüştümüz
nice fırtınalardan geçtik
nice tufanlar yaşadık
ve her defasında
dal dal kırıldık
yaprak yaprak döküldük

Hatırlar mısın nasıl bahçıyardık
doğup büyüdüğümüz
o topraklarda
nasıl da gönlü gani
o yokluk ve yoksulluğa inat
gül gülistandı bahçemiz
en hoyrat mevsimde bile
bir parça ekmek, bir tas ayran;
işte taht işte saltanat
pir, kirve, musahip
işte yol işte erkân

Bir yanda kanlı bıçaklı kavgamız
bir yanda düğün demek
sofralarımız
ve bir de adak adadığımız
ulu dağlarımız
niyaz ettiğimiz kutsal
ziyaretgahlarımız

Biz ki,
pervasız bir zulmün hakim
sürdüğü
en zahpe devranda bile
acıyı umutla yoğurduk
türküyi harmanla harmanladık
kederlenme sen evlar!
gün bizede döner elbet

Mehmet Zeki Demir
Hövelhof/Almanya

Filistin sorunu ve siyonizm (1)

Temel DEMİRER-
Özgür ORHANGAZI

Dünyanın en önemli bölgesi olarak değerlendirilen Ortadoğu, aynı zamanda dünyanın en sorunlu bölgesidir de; eskiden de böyle olan bu durum, daha uzun süre böyle olacak gibi görünüyor. Şüphesiz, kapitalist egemenlik altındaki bir dünyanın sorunsuz köşesi olmayacaktır ancak Filistin, tarihi itibarıyla de hep egemenlik savaşlarına konu olmuştur. Jeopolitik açıdan dünyanın en kritik kavşağında bulunan Ortadoğu'da egemenlik elde edemeyen bir güç dünya hâkimiyetini sağlayamamıştır ve bu nedenle Ortadoğu tarihi boyunca hegemonya savaşlarına sahne olmuştur. Dünya petrolünün yüzde 65'i Ortadoğu'dadır ve bu da bölgenin, emperyalizmin petrole bağımlılığından ötürü daha önem kazanmasına neden olmuştur. Ortadoğu en sorunlu bölge olmakla kalmayıp aynı zamanda "Ortadoğu devrimi, dünya kapitalist sisteminde enarılabilir büyüklükte bir gedik açacaktır. Emperyalist zincirden Ortadoğu'da kopacak her halka, dünyanın başka bölgelerinde kopacak halklardan daha önemli olacaktır."

Bölge petrollerine bağımlı olan emperyalizm, özellikle de ABD emperyalizminin Ortadoğu'ya giriş kanallarının başında Siyonist İsrail rejimi gelmektedir.

KADIM FİLİSTİN

Filistin toprakları tek tanrılı üç büyük dinin kutsal saydığı bir bölgedir. 'Kutsal Topraklar' olarak da bilinen Filistin'in adı M.Ö. 12. yüzyılda güneydeki kavi kesimine yerleşen 'Filistiler'den geliyor.

Ana Britannica Ansiklopedisi'ne göre Filistin daha Paleolitik çağda kültür bakımından Avrupa ile bağlantı içindeydi. İlk yerleşimler Filistin'in özellikle orta ve kuzey kesimlerinde ortaya çıktı. M.Ö. 2300'den sonra bölgeye gelen

göçebe kabilelerin istilası Filistin'de uygarlığın çökmesine neden oldu. M.Ö. 14-13. yüzyıllarda İsrailoğulları Filistin'e gelmeye başladı. Esdraslı Ovası'ndan sürülen Kenanlıların ayaklanarak dağınık ve örgütsüz olan İsrail boylarının üstesinden gelmesini M.Ö. 12. yüzyılın başlarında deniz halklarının (Filistiler, İdumaihlılar, Ammonoğulları) bölgeyi istila etmesi önledi. İsrailoğulları bu halkları kendileri gibi İbrani sayıyorlardı. Öte yandan İsrailoğullarının tektanrı inancı ve katı ahlak yasaları onları komşularından ayrılarak merkezileşme eğilimini güçlendiriyordu; ancak kabileler arasındaki çekişmeler bütünleşmeyi önleyordu. Komşu halkların saldırıları sonucunda İsrailoğulları arasında gelişen dayanışmayla birlikte Saul, M.Ö. 1020'de ilk İsrail kralı oldu. Onu izleyen Hz. Davut, M.Ö. 990'da Filistileri yok etti. Peşi sıra Hz. Davut döneminde büyüyen krallık Hz. Süleyman'ın geniş topraklar üzerindeki denetimi yitirmesi ile sarsıntıya uğradı. Bir yanda devlet zenginleşirken, öte yanda zorla çalıştırılan ve ağır vergiler altında ezilen halk gitgide yoksullaştı. Hz. Süleyman'ın ölümünden sonra kuzeydeki İsrailoğullarının ayaklanmasıyla krallık, kuzeyde İsrail ve güneyde Yahuda olmak üzere ikiye ayrıldı.

M.Ö. 721'de Asurlular, İsrail krallığını yıktılar. Asurlular'a haraç ödeyerek varlığını koruyan güneydeki Yahuda, bir dönem oldukça güçlenmesine rağmen M.Ö. 587'de Babililer'ce yıkıldı. Ancak M.Ö. 539'da Babil'i ele geçiren Pers Kralı II. Kyros'un İsrailoğulları'nın Yahuda'ya dönmelerine izin vermesiyle birlikte Yahuda dinsel bir özerklik kazanarak yeniden kuruldu. M.Ö. 332'de Filistin, Büyük İskender'in kontrolü altına girdi. İskender'in ölümünden sonra ise Mısır'daki Ptolemaios hanedanı bölgeye hâkim oldu. Ptolemaiosların M.Ö. 200'de Selevkoslara yenik düşmesiyle birlikte Filistin yeniden el değiştirdi. Selevkoslar, bölgede baskı

uygulamayı Filistin'deki yerel halkları Yunan kentsel yaşam biçimiyle ilişkiye soktu ve zenginleşmesine katkıda bulundu. Ancak önce Yahudilerin başına Yunanlılardan yana bir rahip atanması daha sonra Tapınak'taki hazineye el konup halka ağır vergiler yüklenmesi sonucu Yahuda Makabe önderliğinde ayaklanan İsrailoğulları dinsel özgürlüğe kavuştular. Selevkoslar arasında meydana gelen taht kavgası sonucu Yahuda toprakları genişletildi. M.Ö. 40'ta bölgeyi işgal eden Parslar, kısa bir süre sonra Romalılar tarafından bölgeden sürüldü.

M.Ö. 31-20 arası imparator Augustus'un önceki Yahudi topraklarını da ele geçirmesiyle Helenistik temellere dayalı güçlü bir yönetim sistemi kuruldu. Augustus M.Ö. 4'te Filistin'i 3 bölgeye ayırdı. Güney'deki parçada görev yapan ve Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesini oraylayan Pontius Pilatus'un ölümünden sonra Filistin I. Herodes Agrippa'nın yönetiminde yeniden birleştirildi. Onun 44'te ölmesiyle birlikte bölge bir eyalet olarak tümüyle Roma'nın kontrolü altına girdi. Bu kontrol altında meydana gelen Yahudi ayaklanmaları oldukça kanlı bir biçimde bastırıldı.

İmparator I. Constantinus'un Hristiyanlığı benimsemesi Filistin'de yeni bir döneme kapı açtı. 4. yüzyıl sonlarında Filistin iki eyalete bölündü. 611'de Persliler Filistin'i ele geçirene kadar bölgede görece sakin bir ortam yaşandı. 628'de Heraklios, Filistin'i geri aldıysa da ikinci halife Ömer zamanında Filistin Arapların eline geçti.

İSLÂM EGEMENLİĞİNDE
FİLİSTİN

661-750 arasında, Emeviler döneminde Filistin, Suriye ile birlikte İslâm devletinin 9 büyük eyaletinden birini oluşturmuyordu. Emevilerin 5. Halifesi Abdülmelik bin Mervan, karşı halife Abdullah bin Zübeyr'in tehdidi nedeniyle hac yerini Zübeyr'in 11 yıl savunduğu Mekke'den Kudüs'e taşımak üzere Tapınak'ın bulunduğu yerde Kubbetü's-Sahra'yı yaptırdı. Ardından Mescid-i Aksa inşa edildi. Ömer bin Abdülaziz (717-720) Müslüman olmayanlara önemli kısıtlamalar getirerek bölgenin Müslümanlaşması sürecini hızlandırdı. Böylelikle Filistin'de çoğunluk Hristiyanlardan Müslümanlara geçti. 750'den sonra Abbasi döneminde bu süreç daha da hızlanırken bir süre sonra bölge Abbasilerin egemenliğinden koparak Karmatilerin yıkımına uğradı ve 935-969 arası İhsidi hâkimiyeti altına girdi. Geniş bir imparatorluk kuran Fatimiler Filistin'i ele geçirdilerse de 1071'de Kudüs Selçukluların eline geçti. 1098'de Kudüs'ü yeniden ele geçiren Fatimiler onu bir yıl sonra Haçlılara kaptırdı.

1100'ün Noel'inde, Kudüs'te Latin Krallığı kuruldu. 1187'de Selahaddin Eyyubi, Kudüs'ü Haçlılardan alarak Filistin'i yeniden Müslümanların egemenliği altına aldı. Haçlıların başarısız kalan Kudüs seferlerinden sonra II. Friedrich görüşmeler yoluyla Kudüs, Nasıra ve Beylehem'i 10 yıl süreyle Hristiyanlara devreden bir anlaşma gerçekleştirdi. 1244'te Eyyubiler Kudüs'ü yeniden Müslümanlara kazandırdılar. Bahri Memlükler 1291'de son Haçlıları da bölgeden çıkardı. Ancak Memlük yönetiminin zayıflığı, Moğol akınları, veba ve diğer salgınlar yüzünden 14. ve 15. yüzyıllar Filistin için bir "karanlık çağ" oldu.

İlk çağlardan itibaren yerleşimin başladığı Filistin 1516'dan itibaren Memlüklerden Osmanlı egemenliği altına geçti. Bölgeyi fazla sorunla karşılaşmadan üç yüzyıl yöneten Osmanlı İmparatorluğu, Mısır ordusunun 1831'de Filistin'i işgali üzerine İngilizler, Avusturyalılar ve Ruslardan yardım almak zorunda kaldı. Bu tarihten sonra Avrupalıların Kudüs'e ilgilerinin artması, Filistin'de Fransızların Rusların ve Almanların yeni yerleşim birimleri kurması bölgenin geleceğine doğrudan etki ediyordu.

Bu dönemde Filistin'deki düzen Osmanlı bürokrasisi, din sınıfı ve aşiretler arasındaki dengeye dayanıyordu. Görünürde İstanbul'dan yönetilen Filistin'de seçkinlerden oluşan Ayan'ın ege-

menliği hüküm sürüyordu. Devletin denetimi genellikle aşiretler arasında çıkan anlaşmazlıkların savaşa dönüşmesini önlemekle sınırlıyken bölgedeki iç asayiş seçkinler, şeyhler tarafından sağlanıyordu. Böylelikle askere gitmeyen ve vergi yükümlülüklerinin görece düşük olduğu köylüler tarım, çömlekçilik, değirmenler, sabun, susam ve zeytinyağı imalathaneleriyle zengin bir konuma gelmişti. Ancak o dönemdeki Osmanlı reformlarıyla birlikte bölgedeki koşullar hızla değişmeye başladı. Mirasın ve mini arazi olarak bilinen toprakların özel mülkiyetinin serbest bırakılması ile birlikte bir toprak sahipleri sınıfı oluştu. Kent ve köy arasında meydana gelen bölünmede oluşan yeni kentli zengin sınıf kırsal kesime karşı üstünlük kazandı. Kentlerdeki egemenliklerini dini sınıfla paylaşan toprak sahibi zenginlerin varlıklarını üretken yatırımlara yönlendirmek yerine gösterişli bir tüketime yönelmeleriyle birlikte bölgede Müslümanlar ile Hristiyan ve Yahudi azınlıklar arasındaki güç dengesi değişmeye başladı. Kapitülasyonlardan yararlanımlara yönelik ticarete el atmalarıyla birlikte şehirdeki toprak sahipleriyle toprakları arasındaki ilişki mali sermayeyi kontrolü altına alan bu azınlıklar tarafından gerçekleştirilmeye başlandı. Böylelikle Yahudi ve Hristiyan tüccarlar ekonomik bakımdan güç kazandılar.

BALFOUR DEKLARASYONU
VE BRİTANYA MANDASI

Tarih boyunca Yahudiler için cazibe merkezi olan Filistin'e 1880'de Rusya'da başlayan pogromlarla birlikte Yahudi göçü arttı. "Hayirserver" Baron Edmond de Rothschild Filistin'de toprak satın alarak Yahudilerin bölgeye yerleşmelerini sağladı.

1897'de Theodor Herzl'in önderliğinde Basel'de toplanan "I. Dünya Siyonizm Kongresi", "Yahudilerin kendilerine ait bir anavatanları olması gerekir" fikrini siyasal platformda örgütledi. Bu dönemdeki Siyonizm anlayışı büyük oranda Marksizm'den ve Tolstoy'un yarı mistik sosyalizme görüşlerinden etkileniyordu. "Sol Siyonistler" in Filistin'e göçte amaçları, sömürü ilişkisinden uzaklaşarak el emeğine ve toprağa geri dönmeydi. Ancak Herzl'in ve onu izleyen Chaim Weizmann'ın görüşleri daha pragmatikti. Herzl, dönemin egemen güçlerini kendi çıkarlarına uygun bir Yahudi Devleti'ni desteklemeleri için çaba gösterdiyse de Osmanlı Sultanı ve Alman Kayzeri'ni ikna edemedi. Herzl de her ne kadar Filistin'i istiyorduysa da pragmatik karakterinden

ötürü, Arjantin ya da Doğu Afrika gibi herhangi bir yere de razı olabiliirdi. Herzl, daha sonra Britanya ile ilişki kurduğu sırada öldü. Halefi Weizmann ise İngilizlerle ilişkisini sürdürdü.

Kongre sonrası kurulan "Ulusal Yahudi Vakfı" Filistin'e göçü hızlandırdıysa da 1882-1914 arası bölgeye gelen 100 bin civarında Yahudi'nin hemen hemen yarısından fazlası bölgeyi terk etti. Tahminlere göre 1914'te Filistin'deki Yahudilerin toplam nüfusa oranı yüzde 10 civarındayken Yahudiler toprakların yalnızca yüzde 2'sine sahipti.

I. Dünya Savaşı'nın başlarında Osmanlı'nın güney cephesini zayıflatmak için bugünkü Arap yarımadasını, Suriye, Irak, Lübnan ve Filistin'i kapsayan Bir Arap Konfederasyonu'na destek vereceğini açıklayan Britanya, savaş sonrası Alman egemenliğinin kuvvetlenmesinden ve Bolşevizm'den endişe ettiği için Fransa ile ittifaka girmeye ve Amerika'yı savaşa çekmeye çalıştı. Arap Konfederasyonu fikri hem Siyonistlerin hem de Fransa'nın çıkarları ile çelişiyordu. Ayrıca Siyonizm'in Amerika'da artan etkisinden ötürü Amerika'nın savaşa sokulması için Siyonistlerin tahmin edilmesi gerekiyordu. Britanya ile Fransa arasında imzalanan gizli Sykes-Picot anlaşması ile Arap Konfederasyonu fikri hem Siyonizm'i hem de Fransız emperyalizmini tatmin edecek bir biçimde sınırlandırıldı. Anlaşmayla Arap Konfederasyonu Arap yarımadası ile sınırlandırılırken Lübnan ve Suriye bölgeleri Fransa'ya bugünkü Irak'ı da içeren Mezopotamya Britanya'ya bırakılırken Filistin için uluslararası bir yönetim öngörülmüyordu.

Ekim 1916'da Mekke Şerifi Hüseyin İbn Ali Arap ayaklanmasını başlattı. İngilizler 9 Aralık 1917'de Kudüs'e girdiler. Kasım 1917'de dışişleri yetkililerinden Arthur J. Balfour Yahudilerin anavatanından söz eden ünlü "Balfour Deklarasyonu"nu yayınladı. Bu deklarasyon yayımlandığı andan itibaren bir devlet vadedi olarak yorumlandı. Araplar ise ancak Rusya'da büyük Ekim Devrimi gerçekleşip Bolşevikler tüm gizli anlaşmalarla birlikte Sykes-Picot anlaşmasını da yayımlayınca seslerini yükselttiler ve çok geç kalmışlardı.

Oradoğu'nun paylaşımı Sykes-Picot anlaşmasına göre yapılmıyordu. Şam'da görünürde Kral I. Faysal İbn Hüseyin'in egemenliği olsa da fiili olarak yönetim Fransa'nın elindeydi. Ancak Faysal'ın önderliğinde seçilen Suriye Ulusal Meclisi, 8 Mart 1920'de Fransız mandasına karşı Suriye'nin bağımsızlığını ilan etti. 4 Nisan'da da Filistin'de Suriye ile birleşme talebiyle Yahudi mahallelerinde

saldırıların yapıldığı 4 günlük bir ayaklanma yaşandı; 9 kişi ölümlük 244 kişi yaralandı. Faysal yönetiminde bir Arap Konfederasyonu'nun kurulamayacağı anlaşıldı üzerine Irak'ta da bir ayaklanma meydana geldi. Ayaklanmanın bastırılması sırasında 2 bin insan öldü. 25 Temmuz'da Fransa Şam'ı işgal etti. Suriye 5 ayrı bölime ayrıldı. İngilizler de ölü İngiliz ajanı Lawrence aracılığı ile Faysal'ı Irak kralığına razı ettiler. Tam bu sırada Şerif Hüseyin, Suriye'yi kurtarmak amacıyla Ağustos 1921'de Filistin'in stratejik merkezlerinden Amman'a girdi. Bunun üzerine İngilizler geleneksel böl ve yönet politikasının bir parçası olarak o zamana kadar Filistin'in bir parçası olan Ürdün İmariyeti'nin doğu yakasında Ürdün Kralığı'nı kurdu.

Bölgenin yeni siyasi coğrafyası böylece tespit edildikten sonra büyümesi yeniden hız kazanan dünya kapitalizmi yeni devletlerin inşasına başladı. Aralık 1924'te Şam ve Halep ozerk bölgeleri birleştirilerek Suriye devleti oluşturuldu. Bu dönemde Fransızların bölgeye yaptıkları askeri yatırımlar, sivil yatırımların on katı kadardı. 1925'te Dürziler Fransa'nın manda yönetimine karşı ayaklandı. Fransa Şam'ı bombalarken Lübnan'da kendisine bağlı bir yönetim kurmak için devlet başkanının Hristiyan başbakanın Müslüman olduğu bir anayasa hazırlattı. Fransızların Suriye'deki Arap milliyetçileriyle mücadelesi II. Dünya Savaşı'na kadar sürdü ve bu sorun nedeniyle Siyonizm ile Filistinlilerin buna karşı mücadelesinde en büyük güç Britanya oldu.

İsrail Devleti'nin düzenli ordusunun çekirdeği sayılan Haganah (Savunma) Britanya yönetiminin 1920'de Filistin'de 'istikrar'ı sağlamasıyla kuruldu. Ayrıca Histadrut (İsrail Yurdunun İbrani İşçilerinin Genel Federasyonu) kuruldu.

Kendilerine 'hırsızların bile Yahudi olduğu' bir devlet yaratmak isteyen Siyonistler Arap işçi çalıştırmak istemediklerinden doğudaki Yahudilerin Filistin'e gelmeleri yönünde çalışmalara başladılar. Örneğin 'sol Siyonist' Samuel Yavnieli daha Aralık 1910'da Yemen'deki Yahudilere 'Mesih'in gelmek üzere olduğu' ve 'Filistin'de bütün Yahudileri büyük servetlerin beklemekte olduğu'nun propagandasını yapıyordu. Filistin'e Yahudi göçü 1924'de ABD'nin iltica edebilecekleri sınırlandırmalarıyla arttı ve aynı zamanda büyük bir sermaye akımı da yaşandı bununla birlikte, Histadrut bu sermaye akımını yatırımlara yönlendirirken Siyonizm'in aleyhine gördüğü durumlarda grev yapılmasını önerdi. 1929'da tüm Siyonist örgütlerin üst kurumu

olarak kurulmuş bulunan Yahudi Bürosu'nun finanse ettiği projelerde Yahudilerin dışında kimsenin çalıştırılmayacağı kararlaştırıldı.

Filistin, Sykes-Picot anlaşmasında uluslararası bir yönetime bırakılmış olduğu halde Britanya emperyalizmi bölgeyi Doğu'yla ilişkiler açısından çok önemli gördüklerinden Filistin Britanya mandası altına alınmıştı. Manda döneminde Hayfa ve Lod'da iki büyük havaalanı yapılarak Filistin hem hava hem de deniz yoluyla Delhi ve Londra'ya bağlandı. Demiryollarıyla Ürdün, Suriye ve Arap yarımadasına; karayoluyla da Basra Körfezi'ne bağlandı. 1923-1935 arası Filistin'in ithalâtı üç misli arttı. Bu dönemde ihracatın yüzde 80'ini ise naranciyeye oluştuyordu. Geçimlik tarım bölgeleri naranciyeye üretimine tahsis edildiği için kırsal alandaki sefalet derinleşti ve kırdaki proleterleşme süreci tamamlandı. Toprak sahipleri dış ticarete büyük bir pay elde ederek ticaret burjuvazisinin çekirdeğini oluşturdular. Yapılan tahminlere göre 1931'de Müslüman nüfusun yüzde 8'i ticaretle uğraşıyordu. Böylelikle Müslümanların egemen kesimlerinden olan aşrafin etkinliği azalırken İngilizler de aşraf önderliğinde bir muhalefet doğmamaları için eşrafı ustaca bölerek birbirine düşman hale getirdi.

Ancak halkın hoşnutsuzluğu dinmiyordu. Köylülerin topraksızlaşması ile büyük bir işsizler ordusu oluşurken, Arap işçileri ayrımcı politikalar ve Arap yedek işgücü ordusunun büyüklüğü nedeniyle Yahudi işçilerin yarısı kadar ücret alabiliyorlardı. Hem Müslümanların hem de Yahudilerin kırsal kabul ettikleri Aglama Davası'na 1929'da Siyonistlerin sahip çıkmak istemeleri üzerine çıkan ayaklanmalar manda birlikleri ve Haganah tarafından bastırılırken 113 Yahudi ve 116 Arap hayatını yitirdi. 1933'te de Yahudi göçünü hedef alan ancak ilkinde olduğu gibi kentlerde sınırlı kalan ve köylülerin katılmadığı bir ayaklanma daha meydana geldi.

L İNTIFADA

Görünürde mandaya karşı olan aşrafin içindeki çekişmeler sürerken 1936 başlarında köylülerin yaşadığı sefalet isyana dönüşmeye başladı. Ocak'ta Yahudilerin aldıkları toprakları terk zorlanan köylüler taşlarla polise saldırdılar. Şubat ve Mart aylarında toplanan Avam ve Lordlar Meclisi aşrafin Yahudi göçünün durdurulmasını talebini reddedince şiddetli olaylar çıktı. Yönetim sokağa çıkma çağrı ve olağanüstü hal ilan etti. Ayaklanma aşrafin kontrolünü aşarken büyük

şehirlerde kurulan yerel komiteler genel grev çağrısı yaptılar. Kendilerinden alınmış toprakları işleyen Yahudilere saldıran köylüler bir ölü verdiler. Kasım'da, aşrafla ilişkisini kesmiş olan Şeyh İz-zeddin Kasım önderliğinde bir grup Galile dağlarında İngilizlere karşı cihat ilan etti. Bundan sonraki 18 ay boyunca tüm kırsal alan manda yönetimine tamamen kapandı. Telefon ve telgraf bağlantıları kesilirken Irak-Hayfa bora hattı imha edildi. Yahudilere toprak satışı yasaklanırken, toprak sahiplerinin alacakları ilga edildi ve şehirli alacaklıların isyankarların kontrolü altındaki yerlere girmesi yasaklandı. İngilizler 1937'de Filistin'e 20 bin asker ve yüzlerce hava personeli gönderdiyse de Genel Vali'nin "küçük ölçekli bir toplumsal devrim'e benzeriği ayaklanma 1939'a dek sürdü. Ayaklanmanın bastırılması ancak işbirlikçi grupların İngilizlere aktardıkları gizli bilgiler sayesinde mümkün oldu.

YAHUDİ MİLLİYETÇİLİĞİNİN OLUŞUMU VE SİYONİZM

Siyonizm'in temelinde iki düşünce vardır: 1) Yahudiler yüzlerce yıldır 'anavatan'a dönmek hâyatıyla yaşarlar. 2) Bütün Yahudiler hem 'sürgün' döneminde hem de İsrail Devleti'nin kurulmasından sonra siyonistler ve başka türüstü de düşünemez. Siyonist mitolojinin bir siyaset olarak örgütlenmesi ve faaliyete geçmesi 1880 yılı ile I. Dünya Savaşı arasında denk düşer. Siyonizm'in ilk kez ciddi bir siyaset olarak ifade edilmesini Avusturyalı bir gazeteci olan Theodor Herzl'in 'Yahudi Devleti' adlı kitabıyla. Bu noktada Paris'te Fransa subayı Dreyfus'a karşı yürütülen anti-semitik kışkırtma kampanyası Herzl'in bu kitabı yazmasında önemli bir etkidir. 1897'de ise ilk Siyonist Kongresi toplantısı gerçekleştirilmiştir. 1881'de Rus Çarı I. Alexander'ın öldürülmesiyle birlikte Rusya'da pogromlar başladı. Roni Margulies'in deyişiyle 'günah keçisi haline getirilen Yahudilere karşı çarlık ajanları tarafından provoke edilen kalabalıkların düzenlediği saldırı ve katliamlar 1900'li yılların başıyla birlikte büyük ölçüde arttı. Bu saldırıların biri Kışinev köyünde 1903'te bir gazetenin provakatif yayınları sonucunda gerçekleşti ve tüm dünyada geniş yankı buldu. Filistin'e yönelik ilk ciddi Yahudi göçü de bu olayla birlikte başladı; ancak yine de bu göçler nüfus yapısını değiştirecek kadar önemli güçler değildi.

Rusya'daki Yahudi düşmanlığına karşı Yahudiler üç çeşit örgütlü tepki gösterdiler:

Bir grup Yahudi, Yahudilerin ayrı örgütlenmesi gerektiğini savunarak milliyetçi temelde olan sosyalist Bund (Litvanya, Polonya ve Rusya Genel Yahudi İşçiler Birliği) etrafında toplandı. Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi ile federatif bir temelde birleşen Bund, daha sonra milliyetçi karakterinden ötürü bu partiden koptu; daha sonra yeniden birleştiyse de en sonunda yeniden koparak Menşevizm'in yanına kaydı.

Trotsky, Zinoviev, Radek'in de aralarında bulunduğu bir grup ise Yahudi düşmanlığını ancak kapitalizmin devrilmesi ile mümkün olacağı görüşünden hareketle devrimci oluşumlar içinde yer aldılar.

Yahudi düşmanlığını insan doğasının temel öğelerinden biri olarak kabul eden Siyonistler ise buna karşı örgütlenmekten ziyade bir Yahudi Devleti kurarak azınlık olarak yaşamaktan kurtulmak gerektiğini savunuyordu. Siyonizm'in siyasal yaratıcı ve önderlerinin çoğu Batı Avrupalı ve Kuzey Amerikalı Yahudilerdi. Bu dönemde başta Herzl olmak üzere birçok Siyonist amaçlarını gerçekleştirebilmek için emperyalist devletlerden en azından birinin desteğini kazanmak zorunda olduklarını fark etmiş ve bu yönde çalışmaya başlamışlardı. Esasen siyasetlerini ilk oluşturdukları dinsel öğelerin yoğunlukta bulunmadığı Siyonist liderler daha sınırları dinsel ve mistik öğelerin siyasetlerinin ideolojisini güçlendirerek daha fazla popülize olacağını düşünerek Arjantin ya da herhangi bir yerde de kurabileceklerini düşündükleri Yahudi Devleti için dinsel cazibesi yüksek olan Filistin'i tercih etmeye başladılar. Dönemin güçlerinin desteğini almaya çalışan Herzl'in şu sözleri Siyonist devletin kurulması aşamasında emperyalistlerin çıkarlarını belirtmesi açısından ilginçtir: "Filistin'de Avrupa'nın Asya'ya karşı korunma hatının bir bölümünü oluşturacağız, bar-barlığa karşı uygarlığın bir uç boyu olacağız. Tarafsız bir devlet olarak Avrupa ile temas halinde olacağız, buna karşılık Avrupa bizim yaşamımızı garantileyecek." Şimdiki İsrail'in misyonu da çok fazla farklı değildir. İsrail, emperyalizmin Ortadoğu'daki uzantısı olarak ilerici hareketlere karşı emperyalizmin savunma hatının bir bölümünü oluşturuyor. Örneğin, Türkiye ile İsrail arasında imzalanan askeri anlaşmaların ilerici Kürt hareketine karşı önlemleri de içerdiği herkesin malumu.

Herzl'in bu sözleri doğrultusunda Siyonistler, I. Dünya Savaşı'nda Filistin'i ele geçiren İngiltere üstünde çabalarını yoğunlaştırdılar. İngilizlerin Araplara Osmanlı İmparatorluğu'na karşı savaşmaları

karşılığında verdiği vaatleri yerine getirmemesiyle Arap dünyasında İngiltere'ye karşı gelişen tepkiyi de kullanan Siyonistler, 1917'de İngiltere Hükümeti Değişleri Bakanı Lord Balfour'un adını taşıyan ve Yahudilerin Filistin'e yerleşmesinin desteklenmesini belirten bir deklarasyonun yayınlanmasını sağladılar. Bu şekilde Siyonistler İngiltere'nin bölgedeki çıkarlarını desteklerken İngiltere de Siyonistleri destekliyordu.

Öte yandan Herzl'in Güney Afrika sömürgecisi Cecil Rhodes'e yazdığı mektup Siyonistlerin niteliklerini sergilemesi açısından ilgi çekicidir: "Mösyö Rhodes, niçin size miracaat ettiğimi merak ediyorsunuzdur. Çünkü benim programım da bir sömürge programıdır."

10 Kasım 1975'te bütün üyelerin hazır bulunduğu oturumda BM, Siyonizm'in bir ırkçılık ve ırk ayrımcılığı şekli olduğunu kabul etti. SSCB'nin çökmesiyle birlikte ABD, BM'ye baskıda bulunmaya başladı ve 16 Aralık 1991'de bu kararı kaldırdı.

'ALİYAHLAR' (GÖÇ DALGALARI)

Çarın öldürülmesiyle birlikte Rusya'da Yahudilere yönelik baskıların artmasıyla 1882'de başlayan göçler sonucu Filistin'e gelen Yahudi sayısı 30 bin kadardı. 1904-1914 arasındaki ikinci göç dalgası da aynı ülkeleri kapsıyordu. Bu kez Yahudilere 1904-05 Rus-Japon Savaşı'ndaki yenilginin ve 1905 Devrimi'nin faturası çıkarılmıştı. 1919-23 arasında Bolşeviklerden umdukları elde edemeyen ve karşı devrimci Beyazların da saldırısına uğrayan yaklaşık 35 bin Yahudi üçüncü göç dalgasını oluşturdu. 1924-31 arası yeni kurulan Polonya Devleti'nin karşıladığı güçlüklerin sorumlusu olarak gösterilen çoğu sağıcı 82 bin civarında Yahudi dördüncü göç dalgasını oluşturdu. Nazilerden kaçan yaklaşık 197 bin kişi de beşinci göç dalgasını oluştururken İsrail'in kurulmasına yönelik göç dalgalarının sonuncusu 1943-48 arası göçler oluşturdu.

1880'den 1929'a kadarki süre içinde ABD'ye 2 milyon 885 bin, İngiltere'ye 210 bin ve diğer ülkelere toplam 780 bin Yahudi göç ederken Filistin'e yalnızca 120 bin Yahudi göçmüştü. Bu da Siyonizm'in Yahudiler arasında 1929'dan önce pek de rağbet görmediğini gözler önüne seriyor. Ayrıca, 1935-43 yılları arasında yabancı ülkelere sığınmış Nazinin kurbanı Yahudilerin yalnızca yüzde 8.5'i Filistin'e yerleşti. Ezici çoğunluk, yüzde 75, SSCB'ye sığındı. Filistin üstüne Siyonist mülkiyet iddiaları önceleri pek az etki

yapıyordu. Ayrıca Siyonistlerin, İsrail Zangwill'in aydardığı "İkkesiz bir halk için, hahsız bir ülke" sloganı da tamamıyla yanlış; Siyonistler, yarım milyon kadar Arap'ın yaşadığı bir Filistin'e zorla girmişlerdir. BM'nin 1947'de yaptığı oylama sırasında Filistin topraklarında yaşayan 600 bin Yahudi'ye karşı 1 milyon 200 bin Filistinli yaşıyordu. 1948'de İsrail Devleti kurulduğundaysa yerli Yahudiler nüfusun yalnızca yüzde 35.4'ü kadardı.

İSRAİL DEVLETİ'NİN KURULUŞU

Almanya'da 1933 seçimlerinde Nazilerin iktidara gelmesiyle Ortadoğu'daki ve özellikle Filistin'deki güç dengeleri etkilendi. Çoğu Nazilerden kaçan 225 bin Orta Avrupa Yahudisi Filistin'e geldi. Avrupa'yı Yahudilerden 'arındırmak' isteyen Naziler bir yandan bu yönde Siyonistlerle işbirliğine giderken öte yandan da Ortadoğu'da Siyonistlere desiek sağlayan Britanya'ya karşı Arapların dostu olduğu görünümünü vermeye çalışıyorlardı. İngiliz ve Fransızlar ise olası bir savaşta Arapların, Almanların yanında yer almaması için çaba göstermeye başladılar. Şubat 1939'da bir yuvarlak masa toplayan Britanya yönetimi, Britanya'nın Filistin için gerek Arapların gerekse Yahudilerin çıkarlarını kollayan, manda altındaki Filistin'e Yahudi göçünü gelecek 5 yıl için 75 bin kişiyle sınırlayan ve daha sonra Arapların razı olmadıkları takdirde kimsenin göç etmeyeceğini ilan eden Beyaz Kitap'ı yayınladı. Filistinli Yahudilerin 30 bini Britanya ordusunda Libya, Girit ve Suriye cephelerinde savaştılar. 1942'de New York'ta toplanan Amerikan Siyonist Konferansı, bir Yahudi Devleti talebini içeren Biltmore Programı'nı kabul etti. Cepheye gitmeyerek Filistin'de kalan Yahudiler de Beyaz Kitap'ta öngörülenden daha fazla Yahudi'nin bölgeye kaçak olarak gelmesini sağlamaya çalışırken bir yandan da terör ortamı doğmaya başlıyordu. Yuvarlak masa toplantısı sürerken Filistin'in çeşitli bölgelerinde patlayan bombalar sonucu 38 Arap öldü.

1944'te Araplardan sonra İngilizleri de hedef almaya başlayan Siyonistler, Britanya'nın Ortadoğu'da Meskon Devlet Bakanı'nı öldürürken, 1946'da İngiliz askeri ve sivil yetkililerinin kaldığı Hotel David'i bombalayarak 91 kişiyi öldürdüler.

Öte yandan emperyalizmin güç merkezinin ABD'ye kaymaya başlaması ile birlikte ABD'deki Yahudi propagandası da yoğunlaşıyordu. 1948 itibarıyla ABD'de çoğu seçim için kritik bölgelerde

edaklanmış 4.5 milyon Yahudi seçmen vardı.

Savaş sonrası, Amerikan himayesinde bir Yahudi devlesinin bölgede kendi otoritelerini azaltacağını anlayan İngilizler, Beyaz Kitap'a sadık kalmaya çalışıyorlardı. Öte yandan 1945-47 arası 133 İngiliz askeri Siyonist çetecileri tarafından öldürülmüş ve Filistin'de deneyim kazanan devlet adamları yoğun bir askeri yardım olmadan bölgede bir Yahudi devletinin yaşayamayacağını anlamışlardır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 29 Kasım 1947'de Filistin'de biri Arap biri Yahudi olmak üzere iki ayrı devlet kurulmasına karar verdi. Oylamada İngiltere çekimser kalırken SSCB de ABD ile birlikte olumlu oy verdi ve bu, Arap dünyasında yeni yeni boy veren komünist harekete büyük bir darbe vurdu. Birçok komünist partisi bölünürken, Şam'da karar aleyhine yapılan gösteride açılan ateş sonucu üç komünist öldürüldü.

İngiltere BM kararı uyarınca 15 Mayıs 1948'de Filistin'den çekileceğini ilan etti. Bu açıklamayla Siyonist çetelerin faaliyetleri yoğunlaştı, 9 Nisan'da bir kıyılı basan çeteler çoğunluğu kadın ve çocuk 254 kişiyi öldürdü. Nisan sonunda Yaffa'ya düzenlenen saldırı sonucu 70 bin kişilik Arap nüfusun 67 bini kentten kaçtı.

14 Mayıs'ta son İngiliz askerlerinin de bölgeden çekilmesiyle 15 Mayıs'ta İsrail Devleti'nin kuruluşu ilan edildi.

Bu tarihten sonra ABD'den İsrail'e yoğun bir mali yardım akışı gerçekleşti, 1948 ile 1954 arasında iki yüz milyon nüfuslu Batı Avrupa'ya ayrılan Marshall yardımı 13 milyar dolarken iki milyon nüfuslu İsrail'e 7 milyar dolara yakın yardımda bulunuldu. 1951-59 döneminde de İsrail'e ayrılan yardım 400 milyon doları buluyordu.

NAZİZM VE SİYONİZM

"Ari" ırk yaratma iddiasındaki Nazilerin Yahudilere karşı uyguladığı katliam ve zulmün boyutu artık hemen herkes tarafından çok iyi bilinse de aynı dönemde Nazilerle Siyonistler arasında kurulan ilişkiler için aynı şeyi söylemek mümkün değil. Almanya'yı Yahudilerden temizlemek isteyen Naziler, Ortadoğu'da stratejik bir kavşakta (Filistin'de) emperyalist çıkarlarını güvence altına alacak bir işbirlikçi devlete ihtiyaç duyan İngiltere emperyalizmi ve Filistin'de bir Yahudi Devleti kurmayı amaçlayan Siyonistler Filistin'e Yahudi göçünü teşvik etmek noktasında buluşmuşlardı. Nazi Partisi üyesi ve aynı zamanda Hitler'in seçkin muhafızları SS örgütü üyesi olan Baron Le-

opold İtz von Mildenstein, 1933'te Filistin'i ziyaret etti. Bu ziyaretten sonra SS üstleri arasında Siyonizm ve Yahudi uzmanı olarak ün kazanan Baron, Nazi kuramcılarının içinden çıkamadıkları Yahudi sorunu için Siyonist programı etkili buldu ve bu görüşünü Naziler arasında da kabul ettirdi. Nitekim Hitler'in iktidarı elinde etmesinden sonra Siyonizm Almanya'da oldukça güçlenmişti. Almanya Siyonist Federasyonu'nun iki haftada bir çıkardığı Juedische Rundschau gazetesinin 10 binin altında kalan tirajı 1933'ün sonunda 40 bine yaklaşmıştı. Gazete, Tüm Yahudi grupları içinde sadece Siyonistlerin Nazilerle "dünist ortaklık ilişkisi" kurabileceğini savunuyordu.

Baron, 1934'ün başlarında SS yöneticilerini Yahudi sorununun çözümünün Yahudileri Filistin'e göç ettirmekten geçtiğine ikna etti. 1935'de SS istihbarat kolunun güvenlik teşkilatında Yahudi masasına atandıktan sonra "Gördükleri bütün baskılara karşı Filistin'e göç etme isteği göstermeyen Yahudileri göç ettirmek için Siyonist etkinliği arttırmak" politikasını bülül yürürlüğe koydu. SS ajanları Siyonist eylemleri teşvik etmek ve diğer Yahudilerin eylemlerini bastırmak talimatını aldılar. Siyonistlere uygulanan pozitif ayrımcılığa örnek olarak Mart 1935 tarihini taşıyan ve "Siyonist gençlerin Siyonist olmayanlara karşı kayırmaları" nı emreden polis kararnameyi verilebilir.

Siyonistlerin Nazizm karşısındaki asıl amaçları da Yahudilerin hayatlarını kurtarmak değil Filistin'de bir Yahudi Devleti kurmak yolunda ellerinden geleni yapmaktır. Nitekim İsrail devletinin ilk yöneticisi olan Ben Gourion, bunu açıkça ifade etmişti: "Eğer bilsem ki hepsini İngiltere'ye götürerek bütün Almanya (Yahudi) çocuklarının tamamını kurtaracağım ve İsrail Toprağı'na götürerek de ancak yarısını kurtaracağım, ben ikinci çözümü tercih ederim. Zira bizler yalnızca bu çocukların hayatını değil, İsrail halkının tarihini de düşünmek zorundayız."

Dünya Siyonist Teşkilatı Başkanı Nahum Goldman, otobiyografisinde 26 Ekim 1927'de Mussolini ile görüşüğünü ve Mussolini'nin kendisine "Bu Yahudi devletini kurtarımda size yardım edeceğim" dediğini de yazar.

Öte yandan Siyonizm'in bugün bu kadar güçlenmesinde ve Yahudiler arasında kabul görmesinde etkisi hiç de göz ardı edilemeyecek bir olgu da anti-semitizm ve onu besleyen Arap milliyetçiliğidir. "Siyonist devletin yaşayabilmesinde Arap milliyetçiliğinin de bir rolü vardır. Siyonizm (...) dine belanmış üçü bir ideolojidir. Anti-semitizm de yine dine belanmış bir tür ırkçılıktır, (...) Siyonizm bilginli-

bir tercihtir, anti-Siyonizm de buna bilginli ve ilenici bir tepkidir. Oysa anti-semitizm psotolojik bir olgudur. Üstelik politikada nesnel olarak Siyonizm'in en büyük destekçisi anti-semitizmdir. Siyonist İsrail Devleti'nin kuruluşunda Avrupa'daki anti-semitizm çok önemli bir rol oynamıştır. Öte yandan II. Dünya Savaşı sırasında Yahudi siyonizmiyle Alman faşizmi arasında yakın ilişkiler vardı. Bugün İsrail'in Siyonist rejimi, Yahudi halkının ezici çoğunluğunu Siyonist politika için mobilize edebiliyor. Bu arada Arap milliyetçiliği ve İslamcılık da Arapları Siyonizm'e karşı mobilize ediyor ama bunu yaparken İsrail'deki Yahudi halkı da Siyonizm'in yanına imiş oluyor. Çünkü Arap milliyetçiliği içinde güçlü bir anti-semitik bileşen taşıyor. Siyonizm, nesnel olarak kendisine vuran Arap milliyetçiliğinin içindeki bu anti-semitik bileşeni alıyor. Yahudi halkını barınma korkutap yanına çekiyor. Resmi propagandasında, anti-siyonizmi anti-semitizm gibi gösterebiliyor." Siyonistlerin tarihsel olmayan ve anti-semitizmi insan doğasının bir parçası gibi gösteren yorumlamalarına rağmen diyalektik materyalist tarih görüşü Yahudi febisinin ve düşmanlığının köklerini ortaya koyar. Yahudiler ırkları, dinleri ya da azınlık olmaları nedeniyle değil ekonomik şartlardan ötürü takibe uğruyorlardı. Yahudiler dolayısı ve ticaret alanında ortaçağ toplumunda üstün bir yere sahiptiler ve toplumun sürekliliğini sağlanmasında yönünde de somut işlevleri vardı; bundan dolayı da krallar ve asiller tarafından kollanıyorlardı. Kapitalizmin doğuşu ve gelişmesiyle beraber Yahudilerin üstünlüğü son bulmaya başladı. "Şehirlerin ve yeni bir tüccar sınıfı gelişmesiyle Yahudiler ticaretten tamamiyle uzaklaştırıldılar ve başlıca müşterileri krallar ve asiller olan tefeciler haline geldiler. Fakat tarım toplumunun dönüşümü bu mevkiiden de uzaklaştırılmaları sonucuna doğurdu. İza fi para çokluğa, asillere tefeci boyunduruğunu silkip atmış şansı verdi. (...) özellikle Almanya ve İtalya'da Yahudiler, genellikle halka, öncelikle çiftçilere ve esnafa kredi vermekle uğraşıyorlardı. Halkı sömüren küçük tefeciler durumuna düşmüş olan Yahudiler, sık sık kanlı ayaklanmaların kurbanı oluyorlardı. (...) Yahudi sermayesi toplumun bütün sınıflarıyla çelişmeye dayıyordu."

Belirli iktisadi varoluş biçimlerini (ticaret, tefecilik, vs.) simgeleyen Yahudiler, bu biçimlerin acı çektiği toplumsal kesimlerin kinlerini üzerlerine çekiyorlardı. Toplumsal kin ve insanların uğradıkları hayal kırıklıkları, olumsuz etkiler yupan toplumsal ilişkilerden sorumlu olanlar yerine Yahudilerin üstüne

yaşatılıyordu. İktidarı ellerinde tutanlar da doğal olarak bundan memnundular ve hatta bunu kaşırtıyorlardı. Burada antisemitizmin bir sübap ve egemenlik aracı olma yolundaki işlevi de açıkça gözler önüne serilmelidir. Öte yandan birçok Yahudi de kapitalist sınıfla bütünleşme yoluna tercih etti ve bunlar genellikle asimile oldular.

I. ARAP-ISRAİL SAVAŞI

II. Dünya Savaşı Sonrası yeni gelişen ve burjuvazinin sözcülüğünü yapan entelejensiya İstiklal Partisi etrafında toplanırken, aşraf da Arap Filistin Partisi'ni kurmuştu. Savaşın sonra İstiklal Partisi, Ulusal Kurtuluş Partisi ve Arap İşçileri Derneği gibi örgütlenmeler Arap Ulusal Cephesini oluşturdu.

1947'de çatışmalar başladığında örgütlülüğü zayıf olan Filistinliler, Cais el Enkaz'ı (Kurtarma Ordusu) oluşturdu ancak bu ordu zayıf kaldı. Resmi olarak tarafsız olduğunu açıklayan İngiltere ise Siyonistlere askeri ve istihbarat desteğinden bulunuyordu.

Kudüs müfessüsünün Mısır'da oluşturduğu Cais al Mukaddas (Kutsal Cihat Ordusu), Aralık 1947-Mayıs 1948 arası Filistin'deki en güçlü direniş ordusu olarak mücadeleliyordu; ancak Arap-Siyonist mücadelesinin keskinleşmesiyle birlikte Araplar arasındaki önderlik rekabeti de sertleşti. Nisan ayı içerisinde Kudüs mücadelesinde bu ordunun mağlup olmasının sonra Kudüs müfessüsünün askeri-sivil tüm örgütü dağıldı. Cais el Enkaz, İsrail Devleti'nin ilanının ardından Filistin topraklarına girdiğinde 700 bin Filistinli Gazze'ye ve Ürdün Nehri'nin doğu yakasına kaçmışlardı. Birleşmiş Milletler'in 11 Haziran'da ilan ettiği bir aylık ateşkese kadar Arap Birliği (Mısır, Ürdün, Suriye, Irak, Saudi Arabistan, Yemen ve Lübnan) orduları başarılı bir mücadele verdilerse de ateşkes sırasında İsrail, ABD, İngiltere ve Fransa'dan büyük miktarlarda silah satın aldı ve hatta Çekoslovakya bu dönemde İsrail'e bir havaalanı tahsis etti. Temmuz'da çatışmalar yeniden başladığında değişen güç dengeleri nedeniyle Cais el Enkaz, geri çekilmeye başladı. İkinci bir ateşkes ilan edildi ve İsrail bunu ihlal etti.

16 Eylül'de BM temsilcisi Kont Bernadotte, İsrail'in bir ay önce işgal ettiği Necef çölü de dahil olmak üzere Arap Filistin'i ile Ürdün'un birleştirilmesini, Kudüs'ün uluslararası bir yönetime bırakılmasını ve Filistinlilerin topraklarına dönme hakkını içeren bir barış anlaşmasını önerdi. Bernadotte'un arabası ertesi gün Kudüs'te bir askeri barikatta dur-

dunuldu ve Bernadotte makinalı tüfekle taranarak öldürüldü.

I. Arap İsrail Savaşı, Arap Birliği'nin fiilen çözülmesiyle sona erdi. Necef Çölü'nün işgaliyle birlikte Filistin'in Araplara bırakılmış kısmı ikiye bölünmüştü. 1949'da çeşitli Arap ülkeleriyle imzalanan ateşkes anlaşmalarıyla birlikte İsrail, BM'nin 1947 taksim planından itibaren yüzde 21 fazlasını egemenliği altına almıştı.

1948-49 yenilgisinden sonra Arap milliyetçiliği güçlenmeye başladı. Suriye'de Arap Sosyalist Partisi ile Birleşen Baas Partisi güçlenirken; Mısır'da Nasır'ın önderliğinde gelişen 'Hür Subaylar Darbesi' döneme damgasını vurdu. "Ne ulusal bağımsızlık, ne gerçek demokrasi, ne de iktisaden gelişmiş bir devlet statüsü sosyalizm olmadan gerçekleştirilemez" (Peter Mansfield, *Mısır İhtilali ve Nasır*, Kitapçılık Yayınları, sayfa 86) görüşünde olan Nasır'ın, Kral Hüseyin'i Ürdün ve İngiltere arasındaki sömürgecilik çerçevesinde gelen ilişkiyi kesmesi konusunda ikna etmesi sonucu Hüseyin, Ürdün'de İngiltere sömürgeciliğinin simgesi olan askeri danışman John Glubb'ın görevine son verdi. Nasır'ın ulusal ekonomi politikaları Arap dünyasını etkiledi. Ayrıca Akabe Körfezi ve Süveyş Kanalı İsrail gemilerine kapatıldı.

Bir diğer gelişme de Fransızların çıkarları doğrultusunda kurdıkları Lübnan'da yaşandı. Fransız Valisi'nin seçilen bağımsızlıkçı hükümeti 1943'te tutuklatarak işbirlikçi bir yönetim ataması üzerine Suriye ve Lübnan'da direniş başladı. Uluslararası kamuoyunun da desteği üzerine Fransa 1946'da bölgeden çekildi ve hapse atılan hükümet yeniden işbaşı yaptı. Hem Mısır ve Filistin hem de Lübnan için dönüm noktalarından biri 1956 yılı oldu.

SÜVEYŞ BUNALIMI VE II. ARAP-ISRAİL SAVAŞI

Mayıs 1950'de ABD, İngiltere ve Fransa bir 'Üçlü Deklarasyon' yayımlayarak İsrail ve Arap devletlerine silah satışının karşılıklı meşru-müdafa ilkesine göre yapılacağını belirttilerse de Fransa, İsrail'in başlıca silah kaynağı konumuna gelmişti. ABD ise bir yandan Yahudi lobisinin baskısı öte yandan artan petrol talebini karşılamak için Araplarla iyi ilişkiler kurması gerektiğinden ötürü çelişkili bir politika izliyordu.

İsrail ise Araplara karşı saldırgan bir tutum içindeydi. İsrail Ordusu Ekim 1953'te Gazze gerisinde bir köyü basarak 63 kişiyi öldürdü; Temmuz 1954'te Mısır'a ajanlar yollayarak ülkedeki İngiliz

ve Amerikan mülklerini sabotaj etmeye ve bu yolla Mısır'ın bu ülkelerle ilişkisini bozmaya çalıştı. Ancak bu ajanlar eyleme geçmeden yakalandı ve asıldı.

İsrail'in süren saldırganlığı ve Arap Birliği'nin uğradığı yenilgi Nasır'ı silahlanmaya itti. Aynı dönemde Türkiye ile Irak arasında Bağdat Paktı'nın imzalanmasını sağlayan İngiltere, Arap dünyasında Nasır'a karşı bir ittifak peşindeydi. ABD ile yönetiminde olan Cumhuriyetçiler de Yahudi oylarını yitirmemek için Nasır'a silah satmıyorlardı. 1955'te Çin'in aracılığıyla Mısır, SSCB'den Çekoslovakya üzerinden silah satın aldı. Bunun üzerine ABD ve İngiltere daha önce baraj inşası için vaad ettikleri yardımı kestiler. Nasır da buna karşılık olarak İngilizlerin kontrolünde bulunan Süveyş Kanalı'nı millileştirdiğini açıkladı. ABD, İngiltere ve Fransa Nasır'ın devrilmesi gerektiğini düşünüyordu. Ancak ABD'deki 1956 seçimlerine bir 'barış platformu' üzerinden girmek isteyen Eisenhower, müttefikleriyle anlaşamadı. İngiltere ve Fransa, İsrail'i anlaşılarak İsrail'in 29 Ekim'de kanala 50 km mesafeden harekât başlatmasını ve 31 Ekim sabahı kanala olmasını istediler. Bu noktaya varıldığında İngiltere ve Fransa kanalın güvenliğini bahane ederek tarafları kanalı 16 km gerisine çekilmeye çağırarak ve İngiliz birlikleri kanala bir zarar gelmesi olasılığını bahane ederek kanalı ele geçirecekti.

İsrail planı uygulamaya koydu; ancak müttefikleriyle arasında doğan bir yanlış anlamadan ötürü yanlış yöne ilerleyen İsrail birlikleri, Fransa ve İngiltere her iki tarafı kanalı 16 km gerisine çekilmeye çağırarak ultimatoma yayınladıklarında hâlâ kanalı 50 km uzağındaydı. ABD'nin kendisinden habersiz yapılan bu harekâta tepkisi çok sert oldu. Bunun üzerine taraflar ateşkes çağırısını kabul etmek zorunda kaldılar ve İsrail Parlamentosu Akabe Körfezi'nin İsrail gemilerine açık tutulması ve Gazze şerhinde asker bulundurulmaması kaydıyla işgal ettiği topraklardan çekilmeyi kabul etti.

1956-67 arası II. Dünya Savaşı sonrası Ortadoğu'daki en uzun süreli barış dönemi oldu.

LÜBNAN'DA I. İÇ SAVAŞ

Soğuk savaş giderek derinleşirken ABD'nin potansiyel olarak komünist görülen bir önderliğe -Nasır'a- yapılan müdahaleye karşı gelmiş olması emperyalist odakların gerçekte tercihi değildi ve bir huzursuzluk yaratmıştı. 1957'de yeniden başkan seçilen Eisenhower, kendi adıyla bilinen doktrinle bu huzursuzluğu telafi etme yoluna gitti. Ortadoğu'da her-

hangi bir ülkeye 'uluslararası komünizmin denetiminde bir ülkenin saldırısı karşısında kullanılmak' kaydı ile askeri ve mali yardımıda bulunabileceğini açıkladı. Lübnan'da Şamun, Eisenhower doktrini kabul eden yegane Arap önderi oldu. Buna karşı olarak içinde Dürzilerden, Şamun'la arası iyi olmayan Marunilere ve ilimli sosyalistlere kadar birçok kesimin yer aldığı bir milliyetçi cephe oluşturuldu. 1958'de Suriye ile Mısır, Birleşik Arap Cumhuriyeti'ni oluşturduğunda milliyetçi cephe daha da güçlenerek radikalleşti. Baharda muhalif bir Maruni gazetecinin öldürülmesiyle birlikte yapılan genel grev çağrısı geniş yankı buldu. Genel grev ordunun tarafsız kaldığı bir mezhepler arası iç savaşa dönüştü. Eisenhower doktrini uyarınca ABD'den yardım talep eden Şamun'un isteğiyle Beyrut'a 10 bin Amerikan askeri çıktı. Eylül 1958'de taraflar, teknokrat ve subayların temsilcisi General Çehab'ın başkanlığını kabul ettiler.

Modernleşme yolunda hızla reformlara giden Çehab, geleneksel yapıların desteğini alamayıp giderek yalnızlaşmaya başlayınca sivil ve askeri istihbarat örgütlerinden faydalanarak muhalefeti sindirme politikası izlemeye başladı. Çehab, 1964 seçimlerini kendisine karşı oluşturulan cepheye karşı kaybetti. Bu dönemde İskenderiye'nin Nasır'ın anti-emperyalist politikaları yüzünden ve Hayfa'nın da İsrail'in bazı politikaları yüzünden uluslararası sermaye için taşıdıkları geleneksel önemi yitirmeye başlamalarıyla birlikte Beyrut'un büyümesi başladı.

1949 yenilgisi her ne kadar Filistin aşrafına önderlik etmiş olan Hüseyin ailesini etkisizleştirdiyse de aşrafın geleneksel rolü değişmedi. 1950'lerin ortasından itibaren aşrafın bir kesimi yasal gelişen burjuvaziyle birlikte Ürdün'de Kral Hüseyin'e karşı etkili bir muhalefete girişti. 1954 yılında mülteci kamplarındaki sefalet koşullarını, yeni oluşturulan 'Ulusal Muhafızlar'ın İsrail'e karşı çete savaşı yürüten tedarikçiyi silahsızlandırmasını protesto eden kitleler villaları ve Amman'daki hükümet binalarını yakmaya girişti. Bu yıl yapılan seçimlere hile karıştırılmasına rağmen kralın meclisi dağıtamayacağını ve hükümeti devirmek için üçte iki oranı yerine mutlak çoğunlukta güvensizlik oyununu yeterli olduğunu kabul eden bir anayasa kabul edildi.

Parlamento dışında bulunan muhaliflerden bir kısmı, Filistinli ve Ürdünlü toprak sahipleriyle ittifak kurup yeni gelişen burjuvazinin temsilcilerini de kapsayan Milliyetçi Sosyalist Partisi'ni kurdular ve

aydınların ve bürokrasinin alt kademelerinin desteklediği Baas ve Komünist Parti ile ortak bir cephe kuruldu. 1956 seçimlerinde çoğunluğu alan bu cephenin lideri genç banker Süleyman al-Nabulsi anti-emperyalist, Arap milliyetçisi bir söylemle hükümeti kurdu. Yönetimin 3. ayında sona eren İngiltere-Ürdün savunma paktı yenilenmekten SSCB ve Çin Halk Cumhuriyeti ile diplomatik ilişkiler başlatıldı. Ancak 1957 başında Kral Hüseyin, ABD elçiliğine özel olarak Eisenhower doktrini desteklediğini bildirdi. Kral Hüseyin'in dışişleri bakanlığının görevlerini fiilen üstlenmesiyle doğan anayasa bunalımı sonucu Nabulsi istifa etti. Nabulsi'nin 10 Nisan 1957'de istifasıyla birlikte ülke devrimci bir durumun eşiğine geldi. 25 Nisan'da sıkıyönetim ilan edildi. 4 gün sonra Kral ABD'den 10 milyar dolarlık bir acil yardım paketi aldı. İzleyen 6 ayda ABD, Ürdün'e 30 milyar dolarlık yardımda bulundu. Aşrafın bir kısmı yurtdışına kaçarak muhalefeti sürdürmeye çalıştıysa da çoğunluğu Hüseyin'le uzlaşmayı tercih etti.

1949'da İsrail'den kaçmak zorunda kalan yaklaşık 430 bin Filistinli için BM mülteci kampları açmış ve 250 bin kişi de bu kamplardan yiyecek yardımı alıyordu. Bu kamplar (güya) mülteciler topraklarına geri dönene kadar barınacakları geçici yerleşimlerdi. BM İktisadi Tarama Misyonu, 1950'de fiili asimilasyonu baz alan bir rapor yayımlayarak bu mültecilerin bulundukları ülkelerin ekonomisine katkı sağlayabilecek önemli bir işgücü olarak değerlendirdi. BM, bu asimilasyoncu perspektifi daha sonraki projelerinde de esas aldı. Öte yandan BM'nin mülteci kampları kısa sürede Filistin Kurtuluş Hareketinin merkezleri haline geldiler. "Bu kamplar, FKÖ'ye nefer yetiştiriciler ve 'el-aydet' (dönüş), 'el-kifah el-musallah' (silahlı mücadele) gibi kavramları geliştirdiler. (...) Mülteciler, şu ana kadar, Ürdün, Suriye, Lübnan ve işgal altındaki topraklarda başlanacak uzun vadeli ve BM destekli ekonomik gelişme programlarının tümünü reddettiler. Çünkü bu programlar sığındıkları ülkelerde sürekli yaşamayı gerektiriyor ve dönme fikrini zayıflatıyor" (Robert I. Friedman, Birikim, sayı 16, sayfa 45).

Giderek radikalleşen Filistinli mülteciler, 1950-51'de BM taksim planına ve BM'nin uygulamalarına karşı bulundukları her yerde kitlesel gösteriler düzenlediler. 1952'yle birlikte sürgündeki Filistinlilerin ilk örgütlenmeleri oluşmaya başladı. Beyrut'taki Arap Milliyetçi Hareketi'nin desteklediği Barışa Muhalefet Örgütü, Al Tar (Intikam) adıyla gazete

yayınlanmaya başladı. Eğitim görmek üzere Gazze Şeridi'nden ayrılmalarına izin verilen öğrenciler de Kahire'de Mısır'daki Filistinli Öğrenciler Derneği'ni kurdular.

Filistinli mültecilerin bu türden örgütlenmeleri gerçekleştirdikleri 1950'lerin ikinci yarısı siyasal önderliklerin yetersizliklerini de kanıtlayan bir yandan da gittikçe önem kazanan Arap petrolü, iktisadi hayatı köklü bir biçimde değiştiriyor ve bir yandan da Filistinli mültecilerin önünde yeni ufuklar, yeni iş imkânları açıyordu. 1939'da 4 milyon ton olan petrol üretimi 1958'de 35.8 milyon tona ulaşmıştı. Suudi Arabistan üretime başladığı 1938'de 500 bin varil üretilen 1950'de günde 546 bin 703 varil petrol çıkartıyordu. Filistinli mültecilerin birçoğu sermayeye petrol üreten Arap ülkelerine göç ettiler. Kuveyt'e göçen Filistinli mülteciler, sürgündeki toplulukların en zengini haline geldi ve EL FETİH'in başlıca maddi dayanaklarından biri oldu. Örneğin Filistin'deki en eski işletmelerden biri olan, 1930'da Filistinli bir köylünün kurduğu Arap Bankası, 1948'de merkezini Amman'a taşıdı ve Ürdün Kalkınma Bankası'na ait hisselerin de bir bölümünü aldı. Yerel işletmelere kredi sağlayan banka Ürdün Petrol Rafinerisi Şirketi'nin kurulması için gerekli fonları da temin etti. 1968'e gelindiğinde bankanın Arap ülkelerinde ki şubelerine ek olarak İsviçre, Batı Almanya ve Nijerya'da da yan kuruluşları bulunuyordu. Ancak hem Filistinlilerin bu rolüne karşı hem de yerli sermayeyi teşvik etmek için Suudi Arabistan, Kuveyt gibi ülkeler Amerikan petrol şirketleriyle istihdam edecekleri işçilerin yüzde 70 gibi belli bir oranının yerli olmaları türünden anlaşmalar imzaladılar. 1960'larda Filistinlilerin kazandıkları role yönelik tepkinin artmasıyla birlikte Filistin burjuvazisi radikal milliyetçi çözümler aramaya başladı.

Bu sermaye birikimi, sürgündeki Filistin halkının hayat tarzlarının çeşitlenmesinin yanı sıra gerilla hareketinin önderliğini sağlayacak bir aydın nüfusun yetişmesine neden oldu.

DİPNOTLAR

- 1) Coşkun Adalı, Emperyalizmin Ortadoğu'ya Müdahalesi, Sorun Yayınları, sayfa 19
- 2) Ana Britannica, Cilt 8, sayfa 381
- 3) Aktaran Roger Garaudy, İsrail, Mitler ve Tezler, Pınar Yayınları, s.19
- 4) BM "Uzun Vadede Milletlerarası Sermaye Akışı ve Kamu Yardımları 1951-59" raporu
- 5) Aktaran R. Garaudy, age., s.69
- 6) Coşkun Adalı, Age, s.151-152
- 7) Abraham Leon'dan aktaran Walter Hollstein, Age, 43-44

Chiapas

Erol KAPLAN

ÖN AÇIKLAMA

"Bir devrimi mümkün kılacak bir devrim" şiarıyla sosyal adaletsizliğe, eğitsizliğe, her türlü egemenlik biçimine ve neo-liberalizme karşı küresel bir isyan çağrısıyla Maya yerlilerinin EZLN önderliğinde ayaklanmalarından beri geçen dört yılda, silahlı çatışmalar, katliamlar ve işkenceler sürüp gitse de, Meksika hükümeti ve EZLN arasındaki barış görüşmeleri ve anlaşmalarının damgasını vurduğunu söyleyebiliriz.

EZLN, doğrudan politik iktidarı ele geçirilmesini önüne hedef olarak koymayan, kapitalist sistem içinde daha insanca yaşam koşullarının oluşması için bir dizi ekonomik, politik, sosyal-kültürel dönüşümün gerçekleştirilmesi için mücadele eden bir örgüt. EZLN, politik sahneye silahlı bir ayaklanmayla çıkmış olsa da devrimci-demokratik talepleri için savaşımı esas olarak barışçıl araçlarla "silahlı kitle hareketi"yle yürütmek istiyor. Bu nedenle EZLN kendisini FZLN (Zapatisia Ulusal Kurtuluş Cephesi)'ye dönüştürüyor.

Başında Marksist öğeleri taşımakla birlikte Marksist bir örgüt olmayan EZLN bu çizgisi nedeniyle Meksika'daki ve dünyanın diğer ülkelerindeki sosyalist hareketlerce eleştirilmektedir. Ancak EZLN bugüne kadar az sayıda hareketin kazandığı popülarite düzeyine ulaştı. Dünyanın her yerinde yüzlerce insan Chiapas'a gitti. EZLN'nin Lacandone ormanlarındaki toplantılarına katıldı, mücadeleye destek verdi. Acteal katliamı sonrasında EZLN ile dayanışma amaçlı ve katliamı protesto eden dünya çapında -bütün Güney Amerika ülkelerinde, Kuzey Amerika'da, Avrupa'da, Tokyo, Tel Aviv, Melbourne ve daha birçok şehirde- en az 264 eylem

gerçekleştirildi. (Latin America Connexions, Şubat-Mart 1998 sayısı) Keza EZLN Meksika halkından da büyük destek almaktadır. Yine Acteal katliamı sonrasında Meksika'nın 123 kentinde yüzbinlerce insanın katıldığı -başkent Meksiko City'de 250 bini aşkın- katliamı protesto eden ve Maya yerlilerinin mücadelesini destekleyen gösteriler yapıldı.

Ayaklanma 5. yılına girerken Meksika hükümetinin EZLN'ye ve yerlilere karşı saldırıları şiddetlenmektedir. Başkan Zedillo ağızını her açışında her ne kadar barıştan uzlaşmadan söz ediyor olsa da özerk yönetimlerin tasviyesine yönelik saldırılar hız kazandı. Son aylarda bu gelişmelere ilişkin haberleri günlük basında da (Emek ve Ülkede Gündem) sık sık görmekteyiz. Socialist Worker (Enternasyonal Sosyalist Örgütlenme'nin 15 günlük gazetesi, 3 Temmuz 1998 tarihli sayısı)'a göre Chiapas'ta bugüne kadar kurulan 32 özerk yönetimin 4'ü hükümet güçlerinin saldırıları sonucunda dağıtılmıştır.

Chiapas'taki bu gelişmelere ilişkin Against The Current'in Mayıs-Haziran 1998 tarihli 74. sayısında yayımlanan Antropoloji profesörü ve EZLN danışmanı Hector Diaz Polanco'nun (Polanco, Nikaragua'da da Mükito yerlileriyle Sandinist hükümet arasında görüşmelere danışmanlık yapmıştır.) Acteal katliamı ve özerk yönetimler arasındaki ilişkiyi inceleyen makalesini bu makaleyi kimi yönleriyle tamamladığı için Dan La Botz'un (Meksika Emek Haberleri ve Analizi adlı 2 aylık elektronik yayının editörü) girişiyile birlikte çevirmeyi uygun gördük.

Hector-Diaz Polanco'nun yazısına bir giriş:
ÖZERKLİK BAĞLAMI

Maya yerlilerinin EZLN önderliğinde Meksika'nın güneyinde Chiapas'ta isyan etmelerinden beri geçen 4 yıl bu isyanın kolayca çözülmeyecek bir politik sorun olduğunu gözler önüne serdi. Meksika hükümeti Chiapas'ın yerlileriyle bir uzlaşmaya varmayı neden imkansız görmektedir?

Antropolog ve EZLN danışmanı Hector Diaz-Polanco makalesinde, asli sorunun 1996 Şubat'ında San Andreas Larrainzar Anlaşmaları'nda mutabakata varılan politik özerklik sorunu olduğunu iddia etmektedir.

Chiapas'taki Maya yerlilerinin ve diğer Meksikalıların bir kesimi 1 Ocak 1994'te Salinas de Gortari başkanlığındaki hükümete ve Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA)'na karşı ayaklanmıştı. Başkan Salinas (1988-1994) isyancılara karşı havadan ve karadan operasyon yapılmasını emretti. Ancak Meksika halkının ve dış kamuoyunun baskısı sonucu askeri operasyonları durdurdu. Ve Chiapas isyanının liderleri (EZLN) ile görüşmelere başladı.

Başkan Ernesto Zedillo (1994-2000) 1995 Şubat'ında Zapatistalar'a karşı bir askeri hareket yapılması emrini verdiği zaman, Meksika halkı ve uluslararası kamuoyu bir kez daha hükümeti askeri tarzından vazgeçmek zo-

runda bıraktı.

Bu kez, başkan isyanı çözümü kavuşturmak amacıyla kurulmuş kongre komisyonuyla birlikte çalışarak, olağanüstü bir oturumda bütün politik partilerin oyuyla "Chiapas'ta Diyalog, Uzlaşma, ve Onurlu Bir Barış Yasası"nı kabul etti. Yasa birlik kongresince onaylandı ve 11 Mart 1995'de "Kongre Defteri"nde yayımlandı.

Bu yasayla, Chiapas isyanını çözümü kavuşturacak 3 farklı politik örgütlenmenin varlığı ve çalışmaları kabul edildi. İlki, zaten halihazırda mevcut olan Diyalog ve Uzlaşma Yasama Komisyonu idi. İkincisi, Barış ve Uzlaşma Komisyonu, COCOPA'dır. COCOPA Meksika Kongresinin her iki evindeki (Senato ve Meclis) bütün büyük politik partilerin üyelerinin katılımıyla oluşturuldu. COCOPA aynı zamanda alınan kararların uygulanmasını takip edecek bir izleme ve soruşturma komisyonu da kurdu.

COCOPA, saygın kişilerden ve San Cristobal de las Casas Roma Katolik Kilisesi'nden piskopos Samuel Ruiz'in katılımıyla oluşmuş Ulusal Arbulucu Komisyonu, CONAI'nu da tanıdı.

1995 Eylül'ünde hükümet ve EZLN 4 çalışma grubu temelinde görüşmeler yapmak için bir program üzerinde anlaşmaya vardılar: 1- Yerli hakları ve kültürü; 2- Demokrasi ve Adalet; 3- Refah ve Gelişme; 4- Kadın Hakları.

EZLN birçok politik lidere, bağımsız entellektüellere, akademik araştırmacılara ve sosyal hareketlerin aktivistlerine EZLN danışmanları olarak çalışma gruplarında yer almaları için çağrıda bulundu.

Görüşmeler sürerken, COCOPA ve CONAI'nin desteğiyle EZLN 3-8 Ocak 1996 günleri arasında San Cristobal de las Casas'da Ulusal Yerli Forum'unu topladı. Forum, metindeki diğer bütün öğelerin esinlendiği "Özerklik merkezi bir istektir" cümlesiyle başlayan bir deklarasyonu kabul etti.

BÖLGESEL ÖZERKLİK HAKKI

1996 Şubat'ta Meksika Hükümeti ve EZLN arasında daha sonra San Andreas Larrainzar Anlaşmaları olarak bilinecek Yerli hakları üzerine

ilk anlaşma imzalandı. Bu anlaşmalarla, Chiapas'ın yerli halkının bölgesel politik özerklik hakkı tanındı. Değişik etnik ve dinsel grupların varlığı nedeniyle çok kültürlü karakterdeki bölgesel politik özerklik Meksika Hükümeti için daha öncesinde eşi görülmedik ileri bir adımı temsil etti. Çünkü bu yasayla birlikte Meksika Hükümeti yerlilere yasal sistemler ve mülkiyet haklarının yeni biçimlerini yaratma hakkını tanımış oldu.

Bu anlaşmaların imzalanması, Maya isyancılarına, Meksika halkına ve hükümet görevlilerine bir kısmı için şüphe oldu. Çünkü öncesinde hükümet yalnızca topluluk düzeyinde kültürel özerklik fikrini kabul edeceğini ancak bölgesel düzeyde bir politik özerklik fikrini reddedeceğini açıklamıştı. Hükümet temsilcileri anlaşmaların Meksika Anayasasının hükümleri haline getirmesini ve diğer mevcut yasalarda gereken değişikliklerin yapılmasını böylece kabul etti.

Chiapas'ın yerli halkının kendi hükümet, yasa ve mülkiyet biçimlerine dair karar alma ve uygulama hakkına sahip olması gerektiği önerisi çiftlik sahipleri ve politik patronlardan Roma Katolik Kilisesi ve Evangelikal ya da karizmatik Hristiyan kiliselerine kadar oldukça geniş bir kesimin çıkarlarını tehdit etti. Meksika Hükümeti, Kurumsal Devrimci Parti (PRI) ve özellikle Chiapas'taki iktidar odakları anlaşmaları kabul etmeye henüz hazır değillerdi.

Sonuç olarak, Meksika Hükümeti anlaşmaları bilmezlikten geldi ve aynı zamanda Kontrgerilla ya da düşük yoğunluklu savaş olarak tanımlanan bir süreci başlattı. Geçtiğimiz yıl, hükümetin Zapatistalara ve Mayalara karşı düşük yoğunluklu savaşı giderek şiddetlendi.

EZLN taraftarları ve Maya sivillerine yönelik silahlı saldırılar arttı, sadece Chiapas'ta ölümle sonuçlanan en az 500 politik amaçlı silahlı saldırı oldu. Yüzlerce insan gözaltına alındı ya da tutuklandı, binlercesi başka yerlere göç etmek zorunda bırakıldı.

Meksika Ordusu her seferinde daha da artan asker sayısı ile daha geniş alanları işgal ederken aynı zamanda çiftlik sahipleri ve yerel PRI örgütleri de EZLN taraftarlarına saldırımları için paramilitar grupları örgütlediler.

Sonuç, yerel aktivistlere yönelik kaçırma, işkence ve öldürmeleri de kapsayan bir terör dalgası oldu. Bu dalga 45 kişinin öldürüldüğü Acteal katliamında en üst düzeye çıktı. PRI'nin paramilitar gruplarınca yapılan bu katliamda ölenlerin çoğunu kadınlar ve çocuklar oluşturuyordu.

O zamandan beri, hükümetin EZLN'ye yönelik tutumunda herhangi bir yumuşama olmadı. Chiapas'ın askeri işgali sürükledi. Gerici paramilitar gruplar sürekli olarak tolere ediliyorlar. Papazlar, insan hakları aktivistleri ve EZLN'nin politik destekçilerine yönelik bir kampanya başlatıldı ve 200 yabancı sınır dışı edildi. Ayrıca COCOPA ve CONAI'nin çalışmalarını görmezlikten gelen PRI ve PAN (Faşist Ulusal Eylem Partisi) bölgesel politik özerklik fikrini nötralize etmek ve saf dışı bırakmak için, San Andreas Larrainzar Anlaşmaları'nı bu gaye ile yorumlayan kendi yasa tekliflerini öne sürdüler. EZLN ve Chiapas halkı için şimdiki durum çok zor ve tehlikeli olmayı sürdürüyor.

Dan La Potz

ACTEAL KATLIAMI VE ÖZERKLİK

İspanyolca'dan İngilizce'ye Çeviren Dan La Potz

22 Aralık 1997'de Kurumsal Devrimci Parti (PRI) ile yakın ilişkileri olan silahlı bir grubun Acteal kasabasında yaptığı katliam Meksika'yı derin biçimde etkiledi ve uluslararası kamuoyunda güçlü bir etki yarattı. 45 yerli, eşi-benzeri görülmedik bir vahşetle öldürüldü, çok sayıda yerli de ağır biçimde yaralandı.

Hükümet, olayları aile içi çatışmalardan ya da Acteal'in bağlı bulunduğu Chenalho belediye sınırları içinde yaşayanlar arasındaki çekişmelerden kaynaklanmış gibi göstermeyi denedi. Ancak hiç kimse bu yalanlara inanmadı. Hükümet dışı örgütler (NGO)den, akademik araştırmacılardan, ulusal basın ve benzerlerinden ulaşan bütün bilgiler bölgede yapılan suikastların, hükümetin bir süre önce tasarladığı kontrgerilla stratejisinin bir parçasını oluşturduğunu göstermektedir. Chiapas'ın değişik bölgelerinde daha önceki aylarda da sayısız silahlı saldırı

gerçekleştiren paramiliter grupların örgütlenmesini teşvik etme politikası yalnızca Acteal'daki gibi kanlı eylemleri en üst düzeye ulaştırabilirdi. Bu barbarca eylemin kısırttığı öfkeye dayanarak hükümet stratejisinin başarısızlığı ve yetkililerin yöneticilerini düzeltmeleri için çıkarmaları gereken dersler hakkında hem herşey zaten söylenmiş durumda.

Ancak, Acteal bir başka biçimde de yorumlanabilir: Katliam Chiapas'ın yerli halklarının özerklik mücadelesini önlemeyi amaçlayan başarısız bir denemidir.

Aslında, Acteal daha geniş bir bağlamda ele alınmalıdır: Zapatistalar'ın özellikle 1996'dan beri teşvik ettiği de facto (fili) özerk topluluklar, özellikle özerk belediye ve bölgesel yönetimler biçimindeki dönüşüm bağlamına yerleştirilmelidir. Chiapas'ta isyan 1 Ocak 1994'te başladı ve 1997'nin ikinci yarısına kadar Zapatistalar'ın etki bölgelerinde devrimin gelişmekte olduğunu belirtirler açıkça görülmekteydi. Bu devrim sürecinin ana üçü gücünü, kuşkusuz, özerk yönetimler oluşturmuyordu.

1996 Ağustos'u'nda EZLN ve Meksika Hükümeti arasındaki görüşmelerin kesilmesinin ardından ortaya çıkan çözümsüzlük sürecinde hiçbir taraf hareketsiz kalmadı. Hükümet yerel sosyal örgütlenmeleri etkilemek ve Zapatistalar'ın etkisini kırmak için bir yönetim arayışına girerek iyi örgütlenmiş yardım programlarını uygulamayı sürdürdü. Bunun yanı sıra Federal Ordu, 1994 Ekim'i'nde tasarladığı savaş planını (Plan de Campana)'daki kimi fikirleri uygulamaya koyarak kontrgerilla stratejisini inceletirdi.

Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu, EZLN'de görüşmelerin kesilmesinin ana nedenini hükümetin San Andreas Larrainzar Anlaşmaları'nın gereklerini yerine getirmemesi olduğunu açıkladı.¹⁰ Ve hükümetin bu anlaşmaların uygulanması talebine zerre kadar ilgi göstermediğini, -ki bu kısmen COCOPA'nın anlaşmaların uygulanması amacıyla sunduğu önerilerde de açığa çıktı- hesaba katarak, Zapatista liderliği ileriye doğru bir adım atmaya karar verdi. Anlaşmaları kendi yorumuna göre uygulamaya başladı.

ÖZERK YÖNETİMLER: GİZLİ BİR DEVRİM Mİ?

Bu kapsamda, 1995'den beri isyan bölgesindeki belediyeler kendilerini "Özerk belediyeler"e dönüştürmeye başlamışlardı. Bu de facto özerk topluluklar çatışma bölgesi olarak adlandırılan alanın içinde ve dışında çoğalmaya başladı. 1995 sonuna kadar yaklaşık 40 belediye de özerk yönetimler kuruldu. Ancak, çatışma bölgesindeki özerk yönetimler dikkate değer tartışmalar olmaksızın uygun ve elverişli ortamda görevlerini yerine getirirken o bölgenin dışındaki alanlarda (örneğin Acteal'in bulunduğu Chenalha bölgesinde) kurulmaya başlayanlar ise doğrudan doğruya muhalif güçlerin hedefi haline geldi.

Özerk yönetimlerin Kurumsal Devrimci Parti'nin denetlediği belediye yönetimlerinin yanında ve onlarla rekabet eden güvenilir paraleller olarak ortaya çıkarken saldırılara maruz kalması kaçınılmazdı. Çünkü, çok hızlı biçimde görüldü ki, bu özerk yönetimler sadece sembolik olmayı değil aksine mevcut politik iktidarın gerçek alternatif biçimleri olmayı amaçlıyorlardı.

Gerçekten, özerk yönetimler yerel topluluklara göre değişik işlevleri (nüfus kayıtlarının tutulması, yerel adaletin sağlanması ve tanınması sorunların çözülmesi gibi) üstlenip yerine getirmeye başladı. Bütün bunlar, Chiapas'ın bölgelerinde doğrudan doğruya eski iktidar ve bağımlılık ilişkilerini geliştirmeyi amaçlayan bir değişimin başlangıcını ifade ediyordu.

Özetle, yerli bölgelerindeki bu değişimler, heteronomiye karşı çıkılması ya da resmi yönetimlerin kontrolü dışındaki Zapatista- esinli yönetimlerin özerkliği bütün bir ulusal egemenlik sistemine yönelik bir saldırıyı ima ediyordu. Değişik "Özerk Belediye Meclisleri"nin özerk karakteri kendisini yalnızca işleyişinde değil aynı zamanda tüzüğünde ve meclisin yenilenmesinde de açıkça hissettiriyordu.

PRI'nin yıldızı, özerk yönetimlerin prestiji ve etkisi artarken sönmeye başladı. Bizzat devletin uygulamaları sorgulanmaya başladı.

Özerk yönetimlere tepki oldukça düşmüştü. İktidar çevrelerinde bu sürecin hemen durdurulması gerektiği görüşleri güç kazandı. Özellikle

1997'nin ikinci yarısında Los Altos'da yaygınlaşan silahlı saldırılar esnasında özerk toplulukların Zapatistalarca teşvik edilmesine hükümetin bir yanıtıydı ve halende bu saldırılar sürmektedir. Sorun, politik önemi olmayan uyuşmazlıklar, aile içi çatışmalar ya da toplulukların içindeki veya arasındaki basit önemsiz kavgalar değildi, tersine esas olarak iki rakip projenin mücadelesiydi.

Bundan dolayı, hükümetin desteklediği paramiliter grupların eylemlerini de kapsayan bölgedeki şiddet eylemlerinin büyük çoğunluğu bölgede mayalanmakta olan sessiz devrime hükümetin resmi tepkisini oluşturuyordu. Amaç, kurulu düzeni tehdit eden yapıyı (özerk meclisler) yıkmak ve muhalif güçleri dağıtıp örgütsüzleştirmekti. Dolayısıyla ilk adım yıldırma ve seçici baskıydı. Sonraki adım ise evlerin yıkılması, zorunlu göç ettirme gibi bölgeyi insansızlaştırmayı amaçlayan daha saldırgan yöntemlerin kullanılmasıydı.

Bunların ardından gelen kaçınılmaz olarak en şiddetli darbeydi: Paramiliter grupların cellatlar olarak kullanıldığı kitlesel imhaların yapılması. Diğer saldırılar içinde Acteal Zapatista özerklik hareketinin etkilerini sınırlandırmayı ve azaltmayı amaçlayan işte böyle bir eylemdi. Bu yorum, elbette ki katliamın özgün motivasyonlarına dair diğer varsayımları dışlamıyor.

Özetleyecek olursak, Zapatistalar'ın de facto özerk toplulukları oluşturma stratejisinin gelişimi, 22 Aralık'ta Acteal'de patlak veren olayların ana nedeni gibi görünüyor. Zapatistalar'ın özerk yönetimler kurma stratejisi özerklik modelini kapsayan San Andreas Larrainzar Anlaşmaları'nın yeni bir yorumuna dayalı olarak yürütülünce bu anlaşmaların sonuçları kaygılandırıcı değişim öğelerini biçimlendirmeye başladı.

Yukarıda da belirtildiği gibi, 1997'nin ortalarından itibaren çatışma bölgesi olarak adlandırılan alanın içinde ve dışında özerk belediyelerin kurulması yaygınlaştı.

Ancak, Eylül ayında "özerk bölgeler" örgütlenmeye başladığında bir sıçrama yapıldı ve "bölgesel özerk parlamentolar" kurulmaya ve yaygınlaşmaya başladı. Chiapas'ın politik panoramasında iki yeni gelişme ortaya

çıkı. Zapatistalar yerli halkları ve kültürünü bir çözüme kavuşturacak anlaşmaların anayasal reformlarla yasallaşmasını beklemeksizin özerk örgütlerin oluşmasını teşvik etti ve onları doğru dan doğruya kurulu yerel ve bölgesel iktidarları tehdit edecek biçimde köylerden çok daha büyük ölçekte yapılandırdı.

ANLAŞMALAR, KAN VE YASA

Chiapas'ta ki bu gelişmelerden bu kez sadece hükümetin politik teknisyenleri değil aynı zamanda değişik kesimler de doğrudan doğruya etkilendi. Öfkelerini güçlkle bastırarak, yeni Zapatista stratejisinin içerdiği tehlikeleri açıkça dillendirmeye başladılar. Başka bir tehlikeli deklarasyon olduğu ve sonunda her şey Zapatistalar'ın Yerli Gizli Devrimci Komitesi (CCRI)'yle İç İşleri Bakanı arasındaki ilginç bir polemikte bir araya geldi.

Beklenildiği gibi, herhangi bir yasal temeli olmayan özerk yönetimlerin "deklarasyonları"na tehlike işaretini ilk veren Chiapas'ın aşırı sağcı avukatları oldu. Geleneksel iktidarı bu projenin sistem karşıtı bir tehditi içerdiği noktasında onları uyarmıştı. Kasım'da, resmi düşünce o zamanın Barış Komisyonu üyesi Pedro Joaquín Coldwell'in ağzından açıklandı. Temmuz seçimleri sonrasında, EZLN'nin "kendisini konumundan uzaklaştırma," kararı aldığını ve böylece "işyan bölgesindeki yasal belediyelere karşı özerk belediyeler kurma stratejisini güçlendirmeyi amaçladığını" sürdürdü.

Acteal katliamının ardından silahlı saldırılar artarken Aralık ayının sonunda o zamanın İç İşleri Bakanı Emilio Chauyffet şiddet olaylarının sorumlusunun Zapatistalar'ın özerk yönetimler kurma sürecinde aranması gerektiğini söyledi.

E. Chauyffet katıldığı bir radyo programında, "onun ne olduğunu biliyorsanız, vergileri toplayan paralel bir yönetimdir... ve hatta onaylanmamış nüfus kütüklerine kayıt işlemleri yapar" dedi ve hükümetin "Uyuşmazlığın nedenlerine incecğini ve bu paralel (özerk) belediye meclislerini kuranlar, topluluklarda bölünme yaratanlar ve işyana katılan yerel yetkililer hakkında soruşturma başlatacaklarını" söyleye-

rek gözdağı vermek istedi.

Hayret verici bir tesadüf ki, aynı gün, Ulusal Evangelikal Hristiyan Kiliseleri Kardeşliği (CONFRATERNI-CE) başkanı, Acteal katliamının "Ortak sorumlusu" olarak Chiapas'taki hukuk devletini yıkan özerk yönetimlerin kurulmasını sürdürme amacını taşıdığı gerekçesiyle EZLN'yi suçladı.

Hemen ardından 1 Ocak'ta, Tepachula Piskoposu Felipe Armizmendi, "Mevcut yasaları dikkate almaksızın topluluklarda özerk yönetimleri kurma iddiası tehlikeli bir karışıklığa yol açtı" diyerek Katolik Kilisesinin bir kesiminin görüşünü dile getirdi. Bazı liderlerin inisiyatifinde kurulan ve kabul edilmiş bir yasal temeli bulunmayan özerk yönetimlerin sadece çatışmalara ve ölümlere neden olduğunu söyleyerek Acteal olaylarıyla de facto özerk yönetimler arasında doğrudan doğruya nedensel bir ilişki olduğu imasında bulundu.

Böyle bir akıl yürütmeyle karşı karşıya kalındığında bir soru yanıtlanmamış olarak boşlukta kalır: Zapatista özerk yönetimlerinin suçlanması Acteal'de yapılan katliamın bir biçimde açıklar ya da haklı gösterir mi?

Chiapas toplumun değişik kesimleri ve Federal hükümet için, her durumda açık olan şey, Acteal katliamının, doğrudan doğruya olumsuz bir gelişme olarak gördükleri Zapatista önderliğinin özerk yönetimler kurma sürecinin gelişimiyle ilişkili olmasıdır. Özerk yönetimlere ilişkin bu yargıların kanlı 22 Aralık olaylarının hem öncesinde hem de sonrasında dile getirildiğine dikkat etmek gerekiyor.

Tapachula Piskoposunun deklarasyonunun yayınlandığı gün EZLN-CCRI (Yerli Gizli Devrimci Komitesi) de, Zapatista liderliğinin, ülkenin politik liderlerinin açıklamalarını yanıltan özerk yönetimlerin meşruluğunu ve yasallığını savunan 29 Aralık 1997 tarihli bir bildiri yayınladı. Bildiride şöyle denmektedir:

"Özerk yerli yönetimleri gayrimişru olmadıkları gibi yasadışı olarak da faaliyet yürütüyorlar. Meşruluklarını, meşruiyetlerinin olmadığını iddia eden İçişleri bakanının söylediklerinin aksine, onlara adını veren ve onların hizmet ettiği topluluklardan alıyorlar.

Yasallıklarını ise Federal hükümet ve EZLN arasında imzalanmış, dolay-

ıyla yasal bir temeli olan San Andreas Larrainzar Anlaşmaları'ndan almaktadırlar. San Andreas Larrainzar Anlaşmaları ilkin bir Anayasal Reform olarak tasarlandı ve COCOPA tarafından hazırlandı. İçişleri Bakanı önce onları kabul etmesine rağmen daha sonra reddetti."

Hükümetin bu bildiriye resmi yanıtı gecikmeyecekti. 1 Ocak 1998 tarihli hükümet bildirisinde İçişleri Bakanı tartışılan sorunu tek bir noktada odakladı:

"EZLN, bu özerk yönetimlerin kurulmasını haklı buluyor, gayri-meşru olmadıklarını ve yasal temelinin San Andreas Larrainzar Anlaşmaları'ndan aldığını söylüyor.

İlk olarak, bu özerk meclislerinin üyelerinin ünvanı herhangi bir yasal prosedüre dayanmıyor, seçilmiş iktidar yetkilerini keyfi biçimde üstleniyorlar ve keyfi olarak tanımlanmış topluluklarda belediye coğrafyasına uygun düzmeyen bu yetkileri kullanıyorlar. Bu özerk yönetimler bulundukları topluluklarda sürekli olarak çatışmalara neden oluyorlar. Ancak daha da yadırtıcı olan, bu meclislerin yasal temelinin San Andreas Larrainzar Anlaşmaları'nda bulunduğu bile söylenilmektedir. Çünkü, eğer EZLN anlaşmalara uyulmadığını ve bu nedenle görüşme masasına geri dönemeyeceğini söylüyorsa, o zaman, güya uygulanmamış olan bu anlaşmalara 'işyan otoritelerinin' yasal temeli olarak başvurmaları nasıl mümkün olabilmektedir?"

Haklı olan kim? Zapatistalar'ın iddiaları mı doğru, yoksa hükümetin açıklamaları mı? Hükümet görevlileri Zapatistalar'la savaşmak için "yasallığa" ve "yasal prosedürlere" dönüş yaptıkları zaman, açıkça, bütünüyle farklı bir düzenin bir fenomenini yorumlamaya güçbela yetebilecek argümanlarla karşı karşıya kalıyoruz. Tek başına yasal tarzın bu argümanları Chiapas'taki yerlilerin özerk pratikleri gibi sosyo-politik süreçleri anlamada ya da onlara değer biçmede çok az yardımcı bulunabilir.

Resmi kurumların özerk yönetimlerin meşruiyetinin bir analizini yapamayacağı gerçeği onları doğrudan doğruya elverişsiz bir konuma sokar. Bu durumda, yalnızca kanuni formalitelere dayanan yasal mantığın zeka ya da düşünce yokluğu açıkça ortaya çık-

maktadır. Çünkü, yasalci mantığın kanuni formalitelerin kısıtında ya da hatıta dışında bulunan süreçlerin derin imalarını açıklayamaz. Ülke gerçekliğinden kopuk ve dar görüşlüdür.

Ancak soruna yasal bakış açısı da dikkate alınmalıdır. Bu savaş alanında da İçişleri Bakanı'nın belgelerinde tasarlanmış argümanlar da ciddi zayıflıklar göstermektedir. Hükümet bildirisinde de açıkça ifade edildiği gibi, San Andreas Larrainzar Anlaşmaları'nın henüz Anayasal hükümlere dönüştürülmediği gerçeğine dayanarak hâlâ uygulanmayan bu anlaşmaların yasalığına hiç kimsenin başvuruda bulunamayacağını ileri sürmek çok tutarlı görünmüyor.

Her şey açıkça gösteriyor ki, Chauffet'in grubu San Andreas Larrainzar Anlaşmaları'nın taraflar arasındaki basit bir düzenlemeden çok daha fazlasını ifade ettiğini asla anlamadı ya da kabul etmedi. Çünkü San Andreas Larrainzar Anlaşmaları anayasal reformlar aracılığıyla yasal düzenin hükümleri haline dönüştürülmedikçe kanuni karakterinden yoksun kalacağı açıkça belliydi. Anlaşmaların federal yasanın hükmünde gerçekleştirilmiş görüşmelerin bir sonucu olduğu unutulmakta ya da göz ardı edilmektedir. Rejim bazı şeyleri bilmezlikten gelmeye çalışmaktadır.

İlk olarak Birlik Kongresi'nce onaylanan ve 11 Mart 1995 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan "Chiapas'ta Diyalog, Uzlaşma ve Onurlu bir Barış Yasası" tarafların bir araya gelerek görüşmeler yapmasının gerçekliğini karara bağlamış ve EZLN'yi "Meksika yurttaşlarının bir örgütü" olarak kabul etmiştir.

İkinci olarak, aynı yasa EZLN ile birlikte hükümetin "Silahlı çatışmaya adil, sürekli ve onurlu bir çözümü" amaçlayan "Barış ve uzlaşma" anlaşması için çaba göstermesi gerektiğini kabul ve tayin etmiştir.

Üçüncü olarak, yasa, hükümetin "çatışmaya yol açan nedenleri araştırmak ve değişik politik-ekonomik, sosyal ve kültürel taleplerin çözümlerine ilişkin mutabakatı geliştirmek için" gerekli olan şeyleri yapacağı taahhüdünde bulunmuştur.

Rejimin bilmezlikten gelmesine rağmen, yukarıda saydığımız nedenlerden dolayı tarafların birlikte imzala-

dıkları anlaşmalar zaten açık ve su götürmez biçimde yasal bir temele sahiptir ve hükümet yetkililerinin istek ve arzularından bağımsız olarak kanuni belgelerdir. Bütün kıvırmalarına ve dönüşlerine rağmen, hükümet de bu belgeye itibar ediyor; çünkü bu gerçeklikten ve taahhütlerinden kaçamaz. Anlaşmalar yasal olarak hükümeti bu belgeleri tanımak zorunda bırakmaktadır ve anlaşmaların bütünüyle uygulanmasını gerekli kılan da bu yasadır.

Anlaşmaların Magma Carta (anayasa)'mızın hükümleri haline dönüştürülmediği gerçeği hiç bir şeyi değiştirmez. Bu gerçekleri atlayarak, anlaşmaların yasal temelini olmadığını söylemesi, taraflardan birinin (tabi ki hükümetin) anayasada yapması gereken değişikliği yapmadığı zaman üzerinde yeterince düşünülmemiş bir yanı ol-maktan öteye gitmemektedir. Bu durumda, hükümetin taahhütlerini yerine getirmedeki başarısızlığından dolayı taraflardan biri önceden söylediklerini anımsamak zorundadır. Hiç bir taraf kendi başarısızlığının sonucu olan bir şeyin himayesine sığınmaz.

Vahşi Acteal katliamı sonrasındaki bir kaç gün için zayıf bir umut ışığı doğdu.²⁹ Böyle bir katliama kurban gidenlerin fedakarlığı krizden çıkışın tek yolu olarak, politik çözüm için diyalog ve görüşmeler kesin bir dönüşe katkıda bulunabilirdi. Aynı zamanda, bir ilk adım olarak anayasal reformların başıyla gerçekleştirilebileceği umudu beklentilere kapıyı araladı. Ancak bu geceye bir anlığına parlayıp sönmeyen bir ışık oldu.

Hemen sonrasında hükümetin cansız, aynı davranış kalıplarını yineleyen ve sorunları çözecek yeni bir strateji belirlemeyi reddeden tutumu bizi hayallerimizden kurtararak gerçek yaşama geri döndürdü. Başkanlığın iki açıklaması kenarında durduğumuz uçurumu bir kez daha bize anımsattı.

16 Ocak 1998'de Zedillo, Hayatı'de, yerli insanların sorunlarının, anayasamızda anlaşmalara resmiyet kazandırılarak çözülemeyeceğini, gerçek anayasal reformları yapmaya niyetli olmadığını anlaşılmaması sağlayacak biçimde ifade etti.

Bütün ülke nefesini tutmuşken kısa bir süre sonra Başkan Kanasin (Yucatan)'da, hükümetin uyumsuzluğu çözmek için güç kullanmayacağını ve San

Andreas Larrainzar Anlaşmaları'yla fikir birliğinde olduğunu bir kez daha açıkladı. Ancak özerklik sorunu konusunu dışı bırakması ve ulusal birliği, bireysel garantileri vb.'ni etkileyecek sözümona "yorum" sorunlarını yineleyerek resmi çizginin güvenilir karakterini bir kez daha göz önüne serdi.³⁰

Yeni İçişleri Bakanı, 5 Şubat'ta, Queretaro'da grubu topladı. Hükümet San Andreas Larrainzar Anlaşmaları'nın yerine getirilmemesinin sorumluluğunu Birlik Kongresi'ne havale etmek istedi. Cumhuriyetin bu liderliğiyle iyimser olabilmek için her hangi bir neden var mıdır?

Hector Diaz-Polanco

DİPNOTLAR

1- Hükümetle EZLN arasındaki barış görüşmeleri 1996 yazında kesilmesinin bir başka nedeni olarak, T. Demirel, F. Başkaya, S. Özbudun'un ortaklaşa kaleme aldıkları "Dünyanın Balkonunda-ki İsyancılar" adlı kitapta Devrimci Halk Ordusu (EPR)'nin aynı dönemde gerilla savaşını başlatmış olması gösterilmektedir. Aynı kitapta EPR'nin PRI ile gizli ilişkileri olabileceği hatta EPR'nin arkasında PRI'nin şahınlığının varolabileceğine dair kuşku belirlenmiş olsa da, 1997 kongre seçimlerinde EPR'ye yakın kitle örgütü FAC-MLN (Ulusal Kurtuluş Cephesi Yaratmak İçin Geniş Cephe) adaylarını PDR (Demokratik Devrim Partisi) listelerinden seçime sokmuştur. Ve bunlardan ikisi seçimleri kazanarak Kongrede PRD sıralarında yer almıştır. (Latin Americano Conexiones aynı sayı). Yine International Viewpoint'in Eylül sayısında EPR, PDR'nin politik uydusu olarak tanımlanmaktadır.

2- Acteal katliamının hemen sonrasında İçişleri Bakanı E. Chauffet görevden alındı. Chenalho belediye başkanı tutuklandı ve Federal yönetici istifaya zorlandı. Hükümetin katliamı soruşturmadaki bu adımları barış görüşmelerinin yeniden başlayacağına dair yetersen umutların kaynağıdır.

3- Birleşmiş Milletler Kofi Annan'ın Temmuz başında barış görüşmelerinde arabulucu olma önerisi Başkan Zedillo tarafından reddedildi. 150 bin kişilik Federal Ordunun 50-70 bin kişilik Chiapas'ta bulunan gücünden geri çekilmeyeceğini ve barış görüşmelerinin ancak EZLN'nin silah bırakmasıyla başlayabileceğini yineledi. (12 Temmuz, Ü. Gündem)

BİZ HANGİ FİKİR MİRASINI REDDEDİYORUZ:

Kemalizm (3)

Oturan ADAM

FRANSIZ DEVRİMİNE GİRERKEN

"Köle durumunda olan bir halk, kaderini bir kişiye ya da aileye bağlamış olan halktır!"

Robespierre

Fransız devriminden söz edildi mi önce Robespierre aklı gelir, sonra Marat, Saint-Jast, Danton, La Fayette, Mirabeau, Jacques Roux, Theophile Leclerc, Jean Varlet, ve Babeuf! Bu son dört adam işçi sınıfına en yakın olanlardır.

Hal böyleyken, Fransız devrimi bir tek sınıfın damgasını taşımaz. 1789 Temmuz'undan (Halk sahneye çıkar bu ayda) 1794, 27 Temmuz'una (9 Thermidor darbesi) kadar geçen süre içinde, devrimin önderliği birçok kez el değiştirdi. Devrimci iktidar, birçok kez yeni yasalar çıkardı. İleri adımlar attı, geriledi, durdu, tekrar atılan yaptı ve 9 Thermidor darbesiyle alaşağı edildi. Soylular, Kralla çekişti, ticaret burjuvazisi her ikisiyle hem uzlaştı hem çatıştı. Sanayi burjuvazisi ticaret burjuvazisi ile kapıştı, küçük burjuvazi (montaryarlar=Dağlılar) her ikisiyle, sonra onlarda birbiriyle kapıştı sağ kanat-sol kanat olarak bu kavgada.

Halk, bu kavgada bazen birinin peşinden gitti, bazen öbürünün. Devrimin bu motor gücü, barikatların başından hiç ayrılmadı, bazen meclise girip girtlağını sıkı bütün bu burjuvaların, yakalarından tuttu kimilerini (Gironde'lerin) doğru giyotine götürdü. Kral ve Kraliçeyi de tutuklayan onlar değil miydi? Halk; biliyorsunuz, heterojen (karışık sınıflardan meydana gelen) bir kavram. O günün Fransa'sının deyimiyle bu kavramın içinde, ticaret burjuvazisi, sanayi burjuvazisi, küçük burjuvazi, köylülük ve işçi sınıfını içine alıyordu.

Sınıflar ittifakı böylesine karışık olunca, ortalık da karma-karışık olacaktı hiç şüphesiz. Lakin öyle oldu. Kavgaya sürerken böyle, sınıflarda ayrıştı ve doğaldır ki birbirleri ile çatıştı. Her dönem bir sınıfın damgasını taşıdı, bazen üç sınıfın damgasını aldı üstüne, sonra yine birbirlerine döndüler kapışmak için.

19 Kasım 1793'te savaş bakanı Baptiste Bouchotte'ye şöyle diyordu, yazıyordu, Claude Ysabeau: "*Fransa'da iki ayrı iktidar mı var?*" Evet, öbür iktidar sokaklarda, varoşlardaydı, kırlardaydı! 4 Aralık 1793'te, Robespierre eliyle genciliğe davetiye çıkarılana kadar da sürdü, 9 Thermidor sonrası iyice bir ezildi ama Direktuar'a kadar sürdü bu çatışma (Ekim 1795). Bilirsiniz, bir devrimi başarmak, yapmak için sadece "güzel nedenler" yetmez, gerekli şartlar, yeterli olguların olması da gerekir. Proletaryanın ne bunu başaracak gücü, ne bilinci, ne de öncüsü vardır. Ordan oraya savrulup durmaktadır o. Şartlar işçi sınıfı için yetersizken, burjuvazi için olgunlaşmış bir meyve durumundadır. Burjuvazi korkakça kem küm ederken mecliste, top sesleri yirtar ortalığı, döver krallığın vahşet kaleci, politik tutukluların mezarhanesi Bastille zindanının duvarlarını, odacı Millard önderliğinde. Halk sahneye çıkmıştır. (14 Temmuz 1789). Şu öykü o zamanı anlatır: Kral 16. Louis, top seslerini duyunca Versailles sarayının balkonuna çıkar, "*Ne bu?*" der "*İryan mı?*" Uşaklar, nezakette kusur etmeden cevap verirler, "*Hayır Majesteleri, bu bir devrim!*"

OLAYLARIN PERDE ARKASI

Çok fazla gerilere gitmeden belirtelim ki, Fransa'daki burjuvazi Osmanlı'da olduğu gibi, ne yabancı kapitülasyonlara big ürünü, yani aracı-tefecî, ne de ekonomiden, sanayiden kopuk asalak

bir burjuvazi. Üzerinde yükseldiği toprak, sanayi, sermaye kendisininindi. 16. yüzyılda, Osmanlı kapitülasyonlarının elinde "zar" ağlarken, Fransız burjuvazisi epey bir süredir Merkantalist dönemi yaşıyordu. Dünya ticaretinde ve sanayi kalkınmada İngiltere ve Hollanda'dan sonra gelen en büyük güçtü. Her ne kadar, Hollanda'yı zaman içinde geride bıraktıysa da, İngiltere düzeyine hiçbir zaman ulaşamadı. Günümüze kadar da aynı şeyi söyleyebiliriz. Bunda, "burjuva demokratik devrimini", İngiltere'den yüz yıl daha geç yapmasının payı var, bu küçümsenmeyecek bir nedendir. Prusya, Almanya'yı bileşürene kadar da, İngilizler'le, Fransız sömürgecileri Avrupa hakimiyeti için dalaştı durdu. Fransız devrimi sürerken bile, savaş çoğu zaman dışarıda yayılmacı amaçlar taşıyor, savunma gayesini aşar devrimi. Napolyon Bonaparte'in "Kulübelere barış, saraylara savaş" sloganı, bizzat gizlemeye çalışır bu hakimiyet ve talan savaşını. Halbuki savaş yayılmacıdır ve İngiliz hakimiyetini kırmaya yöneliktir Avrupa'da, Fransız nüfusunu yayma uğraşdır.

1806 yılında bile, İngiliz mallarına boykot (Avrupa'da) koyan Napolyon Bonaparte, Prusya, Hollanda, Rusya, İspanya... yı yanına almasına rağmen yine de yayılmasının önünü kesemeyecekti İngiltere'nin. Bizim okurlar hatırlayacaklardır 1923 yılında Lozan Konferansı'na "Ruhr'un gölgesi düştü derken Komintern; İngiltere'nin Ortadoğu'nun kilit noktalarına yerleşmesine misilleme olarak Fransız emperyalizminin Ruhr bölgesinin işgal etmesine dikkat çekerek (ilerlerde söz edeceğimiz yine) bu iki rakibin üstünlük savaşından vazgeçmediklerini hatırlatır bize. Başa dönelim.

Pierre Brizon, Fransız ticaret burjuvazisinin ortaya çıkışını onbirinci yüzyıl olarak verse de, ticaretin tarihini daha gerilere götürmek mümkün. Fransız ticaret burjuvazisi Laman şehirlerinde yo-

şunlaşmıştı. Bordeaux, Nantes, La Rochelle, Marsilya, Saint Malo deniz ticareti ile uğraşan başlıca kentlerdi. Bu kentlerdeki burjuvazi anti adalarından (Küba, Dominik, Jamaika...) Kanada'ya kadar oralarından Yakın ve Uzakdoğu'ya kadar birçok yerde küçümsenmeyecek ticari ilişkileri vardı. Bordeaux 1768'de zenci ticaretinin dörtte birini Amerika adalarından yaptığı ithalat sayesinde sağlıyordu. Ama bunlar yalnız ticaretle sınırlanmıyor kendilerini, yeni yeni yetişen yerli sanayiye de yatırım yapıyorlardı.

"Maden sanayi Lorraine'de Creusot (1787) büyük fabrikalar kurulmuştu... Dietrich -demir kralı- Fransa'nın en güçlü sanayi grubunun başında bulunuyordu... Kömür sanayiye de yenileşmekteydi... Hisse senetli anonim şirketler kurulmuştu... 1757 yılında kurulan Anzin maden şirketi 4.000 işçi çalıştırdı... Hızla gelişen sanayi şubeleri; kömür sanayi, maden sanayi, yeni dokuma sanayi gibi ileri bir tekniğe ve önemli sermaye yatırımlarıyla canlandırılan 'yeni sanayi' idi... 1730 ve 1767 yılları arasında, kömür sanayindeki artışın, yüzde 700-800 olduğu tahmin ediliyor. Lyon'daki ipek tezgahlarının sayısı yüzde 185 artmış, Dauphin'de bükülmüş ipek ishali yüzde 400 artmıştı. Sanayi gelişince ticaret kaçınılmaz olarak atak yapmış, 1716 ile 1787 yılları arasında mamül madde (meta) ihracatı yüzde 221 ile 298 arasında artmıştı. Buna rağmen İngiltere'den geride kalmıştı Fransa. 1789'da Fransa'da 900 dokuma tezgahı varken, İngiltere'de bu tezgah sayısı 20 bin idi."

Unutmadan ekleyelim ki, mutlak monarşi (merkezileşmiş krallıkla idare edilen devlet) sanayi ve ticari gelişmeye destek veriyordu. IV. Henri Fransa'da ipek üretimi için Fransa'yı bir baştan diğer uca dut ağaçları ile donattı. Fransa'nın ticaret üstünlüğüne Portekiz ve İspanya'ya kabul ettirdi. Krallık bizzat sanayiye de el atarak 500'ün üzerinde sanayi tesisi açtı. Sanayicilere devlet yardımı olarak sadece 1664-1683 yılları arasında 5.5 milyon liralık bir destek verilmişti. 14. Louis'in maliyecisi Colbert (1619-1683) "1665'te kurulan Point de France kumpanyası, Venedikte, Ceno'va'da, Raguse'de ve başka yabancı kentlerde yapılan her çeşit dantel imalatı konusunda dokuz yıl süreyle 'tekel', ayrıca bütün krallık sınırları içinde fabrikalar kurma hakkını almıştır." Yine Colbert, krallık dokuma fabrikasını kurduğu zaman, sanayicilere sadece gümrük vergisinden bağışıklık (ödememe imtiyazı) sağlamakla kalmıyor, ayakbaşı pa-

rasından muaf ve de arsa, inşaat giderlerinin üçte ikisini, 30.000 gümüş lira, ayrıca altı yıl süreli faizsiz 30.000 lira, yanında çalıştıracağı her Fransız işçi için yıllık 30 liralık bir de prim veriyordu. Bu kısmı uzatmayalım; çünkü amacımız, dört dörtlük Fransız ekonomisinin tablosu değil, yoksa konu dallanır budaklanır; ama sonucu zor gideriz öyle yaparsak. Biz bir kaç noktaya dikkat çekmek için sıralıyoruz bunları, kaynakçayı da toplu olarak bu yazı bitiminde vereceğiz sizlerle. Evet şimdi dikkati yoğunlaştırmak istediğimiz noktaya geliyoruz. Fransa'daki bu sanayi yatırım ve atılımlarını destekleyen, tamamlayan, ayakları üzerine dikilmesini sağlayan sadece mali destek (tabi ki önemli) ya da dış ülkeler karşısında ticari imtiyazlar (elbetteki önemli, bunlar ilkel birikimin birbirini tamamlayan varyantlarıdır) teşvik ve ayrıcalıklar değildir sadece. Düşünebiliyor musunuz? Bir yandan ucuz ve hazır mallar ülkeyi dışarıdan işgal ederken, istila ederken. Fransa kendi sanayisini kurabilir miydi? Hele İngiltere gibi bir kurdun karşısında hiç şansı yoktu. İşte bu sanayi atılımlarını desteklemek için bir başka güç girer devreye, **Koruyuculuk** ya da ekonomiyi **Himayecilik** yani devlet desteğinin zorunluluğu.

MERKANTALİZM -DEVLETÇİLİK-

Bu kısmı "Kemalist" yazarlarla "Polemik" içinde sürdüreceğiz. Hem önümüz açılacak böylelikle, hem de çarpıtmaları düzelterek. Server Tanilli, şöyle diyor:

"16. yüzyılın iktisadi düşüncesi 'merkantalizm'dir. Tacir anlamına gelen Latince 'mercator' dan geliyor kelime. Merkantalistlere göre, bir ülke ne denli para ya da değerli madene sahip olursa o denli zengin sayılır. Şu halde olabildiğince çok değerli maddenin ülkeye girmesini sağlamak gerekir. Bu da ancak dış ticaret yoluyla olası. Ülkeye en çok gelir sağlayan dış ticaret ise, ülkenin kendi tacirleri aracılığıyla ve kendi ticaret filosuyla yapacağı ticarettir. Hele dış satım maddeleri, hammaddede değil de işlenmiş mallarsa, daha çok kazanç sağlar. Merkantalizm 'bir ülkenin zenginlik kaynağı nedir?' sorusuna Batı'da verilmiş ilk tutarlı yanıtır.

İşte, gelişen ticaret burjuvazisinin, güçlenebilmek ve yeni bir dünya kurabilmek için (bu sömürge dünyasıdır tıfraf edelim ki, O.A.) her şeyden önce kendisini koruyacak bir üst kuruluşa, ulusal tı-

narlara, mal ve can güvenliğinin sağlanmasına, belli bir sınır içinde, ölçü ve kanun birliğine gereksinimi vardır. Bu gereksinimler ise, ancak 'ulusal devlet' biçimindeki bir kuruluşla gerçekleştirilebilir. Nitekim, merkantalist ekonomi ve burjuva sınıfı geliştikçe, ulusal devletin kuruluşu da hızlanmıştır....

Merkantalist politikanın bazarıya ulaşabilmesi için devletin iktisadi alana karışması da gerekir. Bu karışma ve denetimden amaç kapitalist sermaye birikimini ulusal sınırlar içinde sağlamak, böylece başka uluslar karşısında devleti güçlendirmektir. Çünkü, ticaret üstünlüğü siyasal üstünlüğü de sağlar. Doğaldır ki, merkantalizmin öngördüğü devlet karışması aslında tümüyle ticaret burjuvazisi yararına bir karışmadır ve birikim de bu sınıfın elinde olmaktadır". (Uygurluk Tarihi, Server Tanilli)

Sayın Server Hoca, merkantalizme tek gözle bakmış (ticaret burjuvazisi), böyle bakınız mı, ticaret burjuvazisinin basacağı bir ekonomik dal, toprak kalmaz ortada, dahası en büyük (o zamanlar) ticaret burjuvalarını yetiştiren İspanya ve Portekiz'in nasıl olupta yarı-sömürge ülkeler haline geldiğini bu mantıksal bakışla açıklamak mümkün değil, öyle ya yeni dünya (Amerika'nın altın ve gümüşünü ilk çekip götüren bunlardır? Merkantalizmin iki önemli bacağı, sonrada bir yığın sac ayağı var. Birincisi, ticari ayrıcalık ve yağma pazarlarında hakimiyetken, ayrıcalıklar sağlamak iken, diğeri ulusal ekonomiyi, ulusal sanayiye koruma ve teşviktir! Bu iki önemli madde birbirini tamamlar ve "Merkantalizmin" olmasa olmazdır bu. Yoksa istediğin kadar tüccar sermayesini koru, ayağı-bacağı ulusal bir ekonomi olmayan tüccar ne satacak? Ekonomik gücü olmayan bir devletin "tüccar" sermayesi ile ayakta kalması mümkün mü? Sayın Orhan Hançerlioğlu çok daha gerçeğe yaklaşmıştır bu konuya;

"Merkantalizm: Ekonomik ulusculuk ve devletçilik... merkantalizm, XVI. XVII. ve XVIII. yüzyıllarda hemen bütün Avrupa'nın ekonomik siyasası olmuştur, (der ve şuna ekler) Merkantalist yazarların ortak düşünceleri, devletçilik, ulusal ekonomiyi koruyuculuk, sanayicilik sorunlarında toplanır...

Yurt ticaretini içte ve dışta koruyuculuk (Himayecilik) merkantalizmin başlıca özelliğidir...

Merkantalizmin temel ilkesi şudur: Bir ulusun gücü, zenginliğiyle ölçülür. Ulusu güçlendirmek için ekonominin

devlet diye düzenlenmesi ve iç sanayinin dışa karşı korunması gerekir." (Aç. O.A.)

(Orhan Hançerlioğlu, *Ekonomi Sözlüğü*, Reklam Kitabevi, sf:284-285.)

Ve büyük öğretmen Karl Marks: "Himaye sistemi, fabrikatör imal etmeye, bağımsız işçileri mülksüzleştirmeye, ulusal üretim ve yaşama araçlarını sermayeleştirmeye. Ortaçağa özgü üretim biçiminden modern üretim biçimine geçiş dönemini zorla kısaltmaya yarayan sani bir araçtı. Avrupa devletleri, bu buluşun patentini zorla birbirine girdiler. Ve bir defa artı-değer avcılarının hizmetine girince, dolaylı yoldan koruyucu gümrükler, dolaysız yünden ihraç primleri ile yalnız kendi halklarını bu amaca kurban etmekle kalmadılar, aynı zamanda, kendilerine bağımlı ülkelerde de, bütün sanayinin zorla kökünü kazıdılar..."

Sömürge sistemi, kamu borçları, ağır vergiler, himaye, ticari savaşlar vb. gerçek manifaktür döneminin bu çocukları modern sanayinin çocukluk çağı boyunca dev gibi büyüdüler."

(Marks-Engels, *Seçme Yapıtlar*, Cilt2, Sol yayınları)

Evet "İlkel birikim"di bu merkantalizm denen dönem.

Niye Server Hoca ile uğraştık? Sayın Tanilli "Kemalist"tir. Merkantalizmi tanımlarken "sırf ticaret burjuvazisine" aınfa bulunurken, bunun ikinci ayağına, "esas" yönüne tali olarak değinip, ön plana "ticaret"i koymuş, ticaret burjuvazisini yerleştirmiş. Ve herhalde yine sayın Tanilli farkında olmadan "Kemalist burjuvaziye" de bir "can simidi" fırlatmış. Tabi kavramları ve tarihi çarpıtarak. Çünkü Kemalistler, tam da bu noktada hem ticaret burjuvazisinin temsilcileridir, hem de ticarete teşvik ve ayrıcalık vermişlerdir. Zaten Sayın Tanilli bu yüzden Kemalizm'i alkışlıyor ve Fransız ticaret burjuvazisine benzetiyor onları, Fransız devrimiyle Kemalizm'i aynalaştırması bundan. Onun için de tarihi, olayları çarpıtmakta bir sakınca görmemiş. Geçerken burayı da düzeltmiş olalım. Niye mi? Önemli bura, "Kemalizm'e devletçi" diyorlar ya? Onun için önemli, bu yüzden sizin dikkatinizi yoğunlaştırmak istiyorum bu noktaya. Soruna gelelim:

1) Merkantalist politikanın esas amacı, sağlanan ticari ayrıcalıklar, başka ülkelerdeki değerli taş (Altın, gümüş, yakut...) hammadde kaynaklarını çekip getirmek...

2) Bu getirilen, soyulup alınan değerli şeyler, geldiği ülkede bir birikime,

bir sanayi yatırıma, bir millî servete ve yığılmağa yol açarken ve yoğun "gümrük" politikası ile ülkede millî sanayiye teşvik edip, "... Fabrikatör imal etmeye, bağımsız işçileri mülksüzleştirip ulusal üretim ve yaşama araçlarını sermayeleştirmeye" -Marks- hizmet ederken, "kendilerine bağımlı ülkelerde de, bütün sanayinin zorla kökünü kazıdılar" -Marks-

Merkantalist politika ve ticaret burjuvazisi, dışarıyı soyup içeri yatırım yaparken, Kemalist ticaret burjuvazisi ülkemizin en değerli maden kaynaklarını ve yeni küçük sanayi birikimini bile peskeş çekmiştir emperyalizme. Yani meseleyi sırf ticaret burjuvazisi nezdinde bile ele alsak gördükleri işlevler, hizmet ettikleri yerler farklı farklıdır. Biri ticareti kendi ülkesinin zenginliğine katarken, Kemalist bunun tam tersi, ülke zenginliğini dışarı pazarlamışlardır. Sayın Server Tanilli, 16. yüzyıldaki ticaret burjuvazisi ile, emperyalizm çağındaki komprador burjuvaziye sadece birbirine karıştırmıyor, göz göre göre merkantalizmin asıl anlamını da çarpıtıyor; Hak etmediği bir paye biçmek için Kemalizm'e Tanilli'nin gözü kapalı. Sayın (rahmetli oldu biliyorsunuz) Orhan Hançerlioğlu şöyle diyordu:

"Ulusal ekonomiyi koruyuculuk; sanayicilik sorunlarında toplanır..."

Yurt ticaretini içte ve dışta koruyuculuk," işte devletçilik bu! Kemalistler'in "Merkez Bankası"nı bile (ülkenin kalbidir bu) emperyalistlere kurdurduğuna, Duyun-u Umumiye'nin bütün borçlarını üstlendiğini, emperyalistlere yeni yeni ticari ayrıcalık verildiğini bilmiyor mu bu "Kemalist aydınlar"? Emperyalizm döneminde "Merkantalizm-Devletçilik"? Hem de komprador burjuvazi yapacak?! Hem yarı-sömürge ilişkiler sürececek, hem de "devletçi" olacak?

"Zorbalığın açtığı yol. Bu durumda haksızlığı haklı göstermek ve zorbalığı tarafsallaştırmak için, insanlar ruhlarını en güçlüye satmaya başlarlar" (Robespierre) Kemalist yazarların yaptığı budur! Bu da "aydın despotizmidir!" Şimdi diğer yanına geliyoruz merkantalizmin.

Engels bir yerde şöyle der; "... İmparatorluk iktidarı ne kadar güçlü, prensler ne kadar güçsüz ve az idiyeler, Almanya o kadar birleşik ve soyluluk o kadar güç sahibi demektir..." (Almanya da Burjuva Demokratik Devrim, Sol Yayınları)

Engels'in anlattığı "mutlak monarşi"dir. Almanya parçalanmış haliyle boğuşa dursun, Fransa IV. Henri zamanın-

da (1596-1610) mutlak monarşiye geçip adımlarını atmıştı bile. Kral Henri'nin bakanı Sully (1558-1640) zamanında sanayide adımlar atılmıştı. Yeni yollar, yeni köprüler, vergide düzenlemeler, sanayi ve ticarete teşvikler, ülkedeki karışıklıkların yatıştırılıp, din savaşlarının (ülke içinde, Protestan-Katolik) hoşgörüsüyle bağlanması, sanayi ve ticarete koruyuculukta önemli adımlar atılır. Fransız Merkantalizm'inin babası derler Sully için. İtirazımız yok bu sözlerle, ama eğer baba oysa, Fransız Merkantalizm'inin "anası" hiç şüphesiz burjuva kökenli bir maliyecidir 14. Louis'in has adamı "Colbert" ti (1619-1683). Parolastı şu oklu Colbert'in "Fabrikaları korumak ve yeni yeni fabrikalar açmak." Sanayicilere, ticaretçilere kesenin ağzının açıldığı bir dönemdi bu. Yalnız kesenin ağzı açılmakta kalmamış, yeni yeni yasalarla gümrük duvarlarını yükseltti. Yabancı mallara yasak koydu. 1653 yılında 14. Louis'in, Mazarin'e verdiği muhtıraya bakınız:

"Lüks sanayi dahil, bütün sanayileri düzeltmek, kurmak, gümrüklerde koruyucu sistemi yaratmak, üreticileri ve tüccarları loncalar halinde örgülemek, halkı bezdiren mali yükleri hafifletmek, Fransa'da ülkenin ürünlerinin su yoluyla ulaşımını sağlamak, ticari donanmayı korumak için askeri donanma filosunu geliştirmek." (Aktaran Pierre Brizon)

Öyle yasal önlemler koyuldu ki, Fransa'da üretildiği halde, bu maddeyi dış ülkelere alan ya da kullananlar hakkında "ölüm" cezaları bile vardı. Ve üretilen malın "kaliteli" olması için sıkı bir denetim. Kalitesiz mal üretmenin, ya dükkanı elinden alınıyor, ya ağaca kollardan asarak teşhir ediliyor, eğer "üç kez" aynı hatayı işlemişse bu üretici gilyotine yollanıyor yani kellesi koparılıyordu.

İşte millî sanayiye koruma bu! Mali destek, ticari ayrıcalık, kolaylık, ve himaye! Bu ekonominin A-B-C'sidir. Başka türlü "millî ekonomi" kurmak hayali, gaf-u güzardır. Bizim zamanımızda, ilkokulda bize "Yerli malı Haftası" diye haftalar düzenlenir ve bol bol "domates, hıyar, Portakal..." yedirirlerdi, kırk yıl sonra işte bu satırları yazarken aklıma geldi ki "burjuvazi" bizim despot aydınlarımızdan daha gerçekçi imiş meğersem, "işte yerli malı bunlar, yiymeyi duruyorlardı. Yani başka "yerli malı" bir şey yoktu! Bizim "Kemalist Aydın Despotlarımız" ise, bize "yerli malı" diye yedirmedikleri nane kalmadı. Boynuz kulağı geçer derlerdi de, bu kadar da mı? Pes doğrusu!

Baranın yorumunu ileriki sayfalarda göreceksiniz, sayfa doldurmak diye bir derdimiz yok. İşte şimdi olayların üzerinden atlayıp devrimci Fransa'ya geliyoruz.

DEVİRİM YILLARI

Burjuvazi böyle serpilip gelişirken Fransa'da, krallığın dayandığı temeller doğuştan gelme (soylunun oğluda soyludur) imtiyaz ve de toprak serveti idi. Toprak biricik servet kaynağı; toprak sahipleri de toplumun en üst tabakasıydı. Burjuvazi, özellikle ticaret burjuvazisi devlete kredi açıyor, küçümsenmeyecek vergiler veriyor, devlet makinasının kimi noktalarına burnunu sokuyor, itibarlar alıyor, elinde güçlü bir sermaye bulunduruyor; ama bunu kendi sınıf çıkarlarını tatmin edecek durumda kullanamıyordu.

"Şehirler ve eyaletler imtiyazlarını ellerinde tutuyor; Kuzey kendi örf ve adetlerini, Güney'de Roma hukukunu (şehirlerarası serbest mübadeleyi) muhafaza ediyordu. Ağırılık ve uzunluk ölçülerinin çeşitli ve her yerde başka başka olması, köprüden geçme paraları ve memleket içi gümrükler mülletin iktisadi bakımdan birleşmesine engel oluyordu." (Albert Soboul)

Bunlar burjuvazinin pek hoş karşılayacağı bir durum değildi artık. Kendi ülkesinde örülmüş olan bu gümrük duvarları, sadece üretilen malın maliyetini artırmakla kalmıyor, her eyaletin kendi yasalarının olması, hukuksal olarak serbest hareket etmesini engelliyordu. Özgür girişim, yani daha fazla kazanmasına engeldi bütün bunlar. Hem verginin fazlasını ver (soylulara göre) hem de haklardan yoksun ol, kararları başkaları alsın? Dayanılmaz bu durum karşısında ekonomik üstünlüğünü, gücünü ve tabii o timsah gibi parlayan gözlerini iktidara çevirdi, yani devlete, krallığa.

İki şey yardım etti ona bu konuda, hatta arkasından zorla Arena'nın ortasına fırlatıp attı olaylar onu, ya dövüşcekti ya da çekip gidecekti. Eh dövüştü. Zorlandı daha doğrusu.

"Eski krallık rejimini... birbirinden ayrı üç düzenin ya da sınıfın varlığını kabul etmişti. Rahipler düzeni, Soylular düzeni mülletin büyük çoğunluğunu içine alan halk (Tiers Etat)..."

Burjuvazi de bu halk düzeni denilen, en alt tabakayı temsil eden Tiers Etat'ın içindeydi. Ona verilen değer krallıkça bu. Olur mu demeyin oluyor işte. Burjuvazi kudurmasında ne yapsın. Zaten o da

kudurdu ya. Burjuvazi'ye yardım eden "iki şey" demistik. Bunlardan birincisi; Hümanizma'yla başlayan adına Rönesans denilen, işin başına "lanıyı" değil "aklı" koyan, insanı kutsallaştıran ve XVI. yüzyılda dinde reformlara yol açan ve tabii kilisenin duvarlarına çarpan bir hareket ve onu izleyen yıllarda 18. yüzyılın "Aydınlanma felsefecileri" denilen burjuva filozoflarının ortaya çıkışı...

Büyük öğretmen Engels şöyle der: "Ortaçağ yola en ilk öğelerden çıkmıştı. Her şeye yeni baştan başlamak için, eski uygarlık, eski felsefe, eski siyaset, eski hukuk biliminden her şeyi silip süpürmüştü. Yitip giden eski dünyadan, Hristiyanlık ile, tüm uygarlıklarından yoksunlaşmış, yarı yarıya yıkık bir kaç kenitten başka bir şey kalmamıştı. Sonuç şu oldu ki, gelişimin tüm ilkel evrelerindeki gibi, rahipler entellektüel kültür teklini ellerine aldılar ve kültürün kendisi de her şeyden önce dinbilimsel bir nitelik kazandı. Rahiplerin elleri arasında, siyaset ve hukuk bilimi, tüm öbür bilimler gibi, yalınca tasarı bilim kolları olarak kaldılar. Ve tanrıbilimde yürürlükte olan ilkelere göre incelediler. Kilise dogmaları aynı zamanda siyasal belidiler idiler. Ve kutsal kitap tümceleri de tüm mahkemelerde yasa gücüne sahipti. Hatta bağimsız bir hukukçular sınıfı oluştuktan sonra bile, hukuk bilimi daha uzun süre tanrı biliminin egemenliği altında kaldı. Ve tüm entellektüel çalışma alanında tanrıbilimin bu egemenliği aynı zamanda feodal egemenliğin en genel bileşimi ve onaylaması olan kilisenin durumunun da sonucu idi."

Buna göre, genellikle feodalizme karşı yöneltilen tüm saldırıların, her şeyden önce kiliseye karşı saldırılar olacakları, toplumsal ve siyasal tüm devrimci öğretilerin aynı zamanda ve her şeyden önce tanrıbilimsel sapkınlıklar olacakları açıktır. Var olan toplumsal koşullara dokunabilmek için onların kutsal niteliklerini kaldırmak gerekiyor." (Aç. O.A.)

İşte burjuvazi, hümanist yazar-çizlere, filozoflara destek verirken ve bunlar kiliseye, eski dogmalara saldırırken hesabı buydu. Krallığın en büyük dayanağı, feodal kokuşmuşluğun "dinginliğin, ruhsuzluğun" merkeziydi, Ortaçağ'da kilise. Unutmadan söyleyelim, toprakların yüzde-onunun da sahibiydi Fransa'da kilise. Burjuvazinin bu topraklara da kışkırtıcıla bakışı bir gerçek. Alacaktır onu, bir parmak bal'da köylülerin ağzına sürerek. Aslında burjuva aydınlar, filozoflar kiliseye saldırırken,

krallığın en büyük dayanaklarından birine vuruyorlardı. Kilise, onlarca çeşit vergi, sayısız angaryalar altında, yiyip bitirmişti köylülüğü. Burjuvazi altın altın krallığın altını böyle oyarken (bu tabir için bağışlayınız) ikinci şey dediğimiz geldi. O da şu:

"XVIII. yüzyılda Fransa'daki fiyat ve gelir hareketi 1733'ten 1817'ye kadar hep artış gösterir. 1771-1789 devresinde uzun süreli ortalama artış yüzde 4'tür, bu ortalama 1785-1789 devresinde %65'e yükselir. Artış her mamüle ya da mahsule göre farklıdır. 1785-1789 devresinde fiyat artışları buğdayda %66, çavdarda %71, ette %67, yakacak odunda ise bütün rekorları kırıp %91'e fırlamıştı... 1789'da devrenin en çok artışı buğdayda %127'yi, Çavdarda ise %136'ya bulmuştu."

Bundan sonrasında, tahminde zorlanmak gerekmez Devrim bu şartlarda patlak verdi! Buraya kısa bir nokta koyalım. 18. yüzyıldaki "Aydınlanma felsefecilerini" yeni teknik buluşları, sanat ve edebiyat alanındaki gelişmeleri o edebi dille anlatan sayın Server Tanilli bir yerde şöyle der, bu gelişmeleri kıyaslarken:

"Belki yanlış Doğu'dur bunun dışında kalan. Doğu için XVIII. yüzyıl, yitirilmiş bir yüzyıldır. Doğu, XVIII. yüzyıl yitirdiği içindir ki, sonraki yüzyılları acılar içinde yaşayacaktır, yaşıyor da." dediikten sonra şunu ekliyor: "Ama XVIII. yüzyıl aydınlanmasını, Avrupa yarattığı ve yaşadığı içindir ki, dünyanın başka kütallerindeki gelişmeleri de o belirleyecektir." (Ab. O.A.)

(Yüzyılların Gerçeği ve Mirası, C:4, sf:13, Say Yayınlan)

Sayın Server Tanilli burada soruna çok tepeden ve de temellerini kopararak bakıyor 18. yüzyıla. Avrupa 18. yüzyılda "Aydınlanma Çağı" ya da "Burjuva Demokratik Devrim" gelirken, o, sayın Tanilli'nin dediği (Doğu) ülkeleri talan ederek gelmiştir, ekonomilerini yıkarak, kendine bağımlı bir hale getirerek gelmiştir. "Aydınlanma Çağı'ndan" Doğu ülkelerinin payına düşen sadece ve sadece sömürgelik olmuştur. Neden bizim toplumumuz da bir Pir Sultan Abdal, neden bir Şeyh Bedrettin, neden bir Yunus Emre, neden bir Ömer Hayyam... kellesini, düşüncesini taşıyamamışta, bir Fransa'da Voltaire, Diderot, Montesquieu, Helvetius, Rousseau ve diğerleri düşüncelerini yayabilmiş? Veya burjuva filozoflar orada tutunabilmiş? Bu bizim toplumumuzun ya da Koca Asya-Afrika'nın çok "aptallarla" dolu olduğu anla-

mina mı geliyor? Elbetteki hayır! Ama "elbetteki nedeni var," o da şu: Biz de meydana çıkan hümanistler (ve tabi Asya-Afrika'da da) ve ilericiileri destekleyecek, gerek ekonomik gerek siyasi planda bir burjuvazi, yokta ondan! Bir ekonomik gelişme yok. Dahası talan eden, gericiliği destekleyen, yine o "Aydınlanmış Avrupa'dır!" Bunun bize yansımaları, ekonomik ve siyasi alanda kölelikten başka bir şey değildir. Kapitalist üretim, manifaktür sanayi gelişmeden, bireycilik, olur mu? Hümanizma çıkabilir miydi ortaya? Marks'ı Marks eden koşulları, nedenleri göremesiniz, sadece bir "gazeteci" kalır karşınızda. Böyle tarih yorumu olmaz, bu arabayı atın önüne koşmak değil de nedir tanrı aşkına? Böyle bir yaklaşım Avrupa sömürgeciliğini ve ona koşulsuz uşaklık edenleri kutsar, alkışlar dahası. Ve lakin sayın Server Tanilli, Fransız devrimine ilişkin (bu konuya dair bir çok yazısı var Tanilli'nin) yazdığı "Dünya'yı değiştiren On Yıl" adlı kitabında şöyle diyor:

"Türkiye'de, XIX. yüzyılın ortalarından başlayarak hızlanan yenileşme hareketlerinde, Fransız Devrimi'nin altını çizdiği ilkelerin etkisi büyük. Fransız Devrimi "Aydınlıklar" yüzyılının bir çocuğuydu. Türkiye'de siyasal liberalizm de Fransız Devrimi'nin çocuğu bir bakıma; çağdaş tarihimizde unutulmaz izler bırakan ve topluma -hiçte yadsıyamayacağımız- atılımlar getirmiş olan Türk köktencilüğünün üstünü bir parça kazıyınız, altından "Jakobenizm" çıkar." (Aç. O.A.)

Bu laflar yutulacak cinsten laflar değildir. Avrupa hayranlığının, ekonomisi ile siyasetin bağlantısını koparan Dühring gibi tepeden basma kalıpcı ve de gerçek dışı boş bir "Aydın despotizmidir" bu. Fransız Devrimi'ni var eden, ekonomik, sanayi gelişmedir, ya Kemalist hareketi gündeme getiren ne? (Bunlara ilerilerde değineceğiz) Biz bu ilişkileri sayın Tanilli ile tartıştık ama doyuruculuğu bırak, bol bol fıkra dinledik, yukarıda verdiğimiz sayın Tanilli'den alıntıda onun arkaikliği olsa gerek.

Sayın Tanilli ve Kemalist bütün yazarlar, Fransız Devrimi'nin sloganı, "eşitlik, özgürlük, kardeşlik"ti diyorlar. Biz de şimdi onu anlatacağıktık. Kemalist aydın despotları da hazırlansınlar bize Kemalizm'de "özgürlük, eşitlik, kardeşlik" göstermeye.

VE DEVRİM BAŞLIYOR

Şu anda devrim kapıda duruyor, eğer açarsak biz de seline kapılacağız. Önce buraya kadar anlattığımızı özetliyeelim, dikkatleri yoğunlaştırmaya çalışalım. Fransız Devrimi'ni gündeme getiren ne? ...Ekonomide, teknolojiye, sanayide var olan gelişme. Yani ev zanatlarından, el zanatlarına, manifaktür sanayiden atölyeleşmeye, fabrikalaşmaya, ticaretten, merkantalizme kadar izlenen yolda kapitalist sanayinin geliştiğine tanık olduk. Üretici güçler böyle gelişirken feodal yapı içinde, krallık ve feodal düzen kokmaktadır leş gibi. Feodal düzenin tek üretici gücü toprak ve köylülük iken, yeni bir güç gelip dikilmiştir karşısına. Burjuvazi, ekonomik gücünü, iktidar hakimiyetiyle taçlandırmak istiyor artık. Fransız devrimini doğuran, gerekli, zorunlu hale getiren bunlardı. Ekonomik gelişmenin yol açtığı siyasi zorunluluk. Peki Kemalist hareketi doğuran şartlar nelerdir?

(Biliyorsunuz, bu yazı dizisinin ikinci bölümünde, batı kapitalizminin, kapitalasyonların, Osmanlı ekonomisini nasıl tahrip edip kendine bağladığına ilişkin bazı örnekler vermiş, bir tarım ülkesi durumunda kaldığını ve gittikçe sömürge olmaya doğru gittiğini anlatmıştık Osmanlı'nın)

Evet, Kemalist hareketi gündeme getiren sadece ve sadece, açık işgal şartlarıdır.

Şimdi devrim yıllarına değineceğiz çok kısa olarak; çünkü yazı epey uzadı, dergi boyutunu aştı. Başlıyalım o zaman.

A) KURUCU MECLİS DÖNEMİ

Hatırlatmak için yinileyelim. Krallık, üç düzeni (yada sınıfı) kabul etmişti demistik; 1) Soylular; bunlar toplumun hakim sınıfıydı, sayıları 350.000'i buluyordu. Bir yığın ayrıcalıkları vardı. Ordunun ve devletin en yüksek kademelelerine bunlar seçilme hakkına sahipti. Soyluluk, babadan oğula geçen bir yol izlerdi. Bunların bir kısmı sanayi ve ticarete de el atmış burjuvazi ile ortak çıkarları olanlar da vardı. 4.000 kadar "Saray soylusu" bizzat kralın yanında Versailles Sarayı'nda yaşıyordu. (Bunlar; senyörler, derebeyler yani toprak sahipleri) 2) Rahipler Düzeni: sayıları 120.000'i bulan bu ruhani çevre, krallığın esaslı bir dayanağı idi. Vergiden ayrıcalıkları oldukları gibi, bir yığın konuda vergi toplama hakları vardı. Rahipler düzeninin

hem şehirde hem kırdaki büyük miktarda mal varlığı vardı, toprakların (tüm Fransa'da) %10'una sahiptiler. Yıllık gelirleri kimine göre 90 milyon altın, kimine göre 130 milyon altındı. Sefahat içinde yaşıyorlardı. 3) Halk Düzeni: Diğer adıyla "Tiers Etar"; hem burjuvaziyi, hem işçi sınıfını, hem küçük burjuvaziyi, hem de köylülüğü temsil ediyordu. Yani yaklaşık olarak 24 milyon insanı. Hep işçi diyoruz da, şunu eklemek lazım; bu işçi dediğimiz kesim bugünün modern proletaryası ile karıştırılmamalı. O dönem (1789) ne bugünkü gibi otuz-kırk bin işçiyi yanyana getiren büyük dev sanayi tesisleri var, ne de sınıf bilinci. Binlerce dağınık küçük işletmeler ve yeni yeni ortaya çıkan fabrikalara dağılmış durumdadırlar bunlar. Ve bu üç düzen (ya da sınıfın) temsilcilerini yanyana getiren genel meclis "Etat Genaral". Yetkisi mi? krala danışmanlık görevi ile sınırlıydı, eğer kral "okey" derse toplanabiliyorlardı. Lakin kral 14. Louis (1661-1715) 54 yıllık iktidarı döneminde bir kez bile parlamentoya toplantıya çağırılmamıştı. Fakat şimdiki dönem başkaydı, çatışmalar sokaklara kadar geliyor, krallık maliyesi 5 milyarlık bir borç ağına içinde debeleniyor, yeni vergiler koyacak bir ortamda olmadığı için borçlar (iç-dış) kimi tarihçilere göre 15 milyarı bulmuştu, 16. Louis döneminde. İmtiyazlı sınıflar olan senyörler; yani soylular ve rahipler düzeni "Vergide reform" lafını dayınca kudureyorlardı. Her türlü mali ve adli ıslahat parlamentoda çoğunluk olan soyluluğun ve rahipler düzeninin karşı koymasıyla geri dönüyordu.

Burjuvazinin önünde iki esaslı mesele vardı. Bir, siyasi, yani iktidara karılmak, kararlarda söz sahibi olmak! Onun için bağırıyordu, "medeni eşitlik, hukuki eşitlik, vergi de eşitlik" diye. İkincisi; iktisadi mesele; feodal hukuk, derebeylik hakları, eyaletlerdeki iç gümrükler, burjuvazinin "özgür teşebbüs" zihniyetinin önündeki engellerdi. Verginin çoğunu kendi verdiği halde "malı götüren" soylular ve rahipler düzeniydi. Özgür yatırım, özgür çalışma vs. vs. Burjuvazinin "özgürlük" anlayışının deveyi amudu ile yutmak demek olduğunu biliyoruz.

Halk ise, tam ve eksiksiz medeni hürriyet, aşarın (ürün vergisi) kaldırılması, derebeylik haklarının, kilise angaryalarının kaldırılması, toprağın azad edilmesi, pahalılığa "dur" denilmesi...

5 Mayıs 1789'da genel meclis açılırken konuşma yapan kral 16. Louis, her türlü yeniliğe karşı uyardı temsilcileri.

6 Mayıs günü halk vekilleri, genel

meclisi protesto ettiler. Ve kendilerini "milli meclis" ilan ettiler. (17 Haziran)

19 Haziran günü (1789) soylular ve rahipler düzeninin desteğiyle Kral "Kral Divanı" kurup, "Milli Meclis'i" tanımadığını ve kararlarının geçersiz olduğunu ilan etti.

23 Haziran günü, Kralın soylular ve rahiplerle yaptığı toplantı sonuçsuz dağıldı. Bir kez daha "Milli Meclis" ve kararları iptal edildi Kral tarafından.

İki iktidar çıkmıştı ortaya; biri krallık, soylular ve rahiplerin; diğeri, "Milli Meclis" yani burjuvazinin de içinde olduğu halkın çoğunluğunun iktidarı. Matiat, "Hey Hemşerim... Bunların niyeti Milli Meclis'i dağıtmaktır, biricik vasatları iç savaştır... etrafınızı askerlerle ve süngülerle çevirmektedirler" diye halkı uyarıyordu. Kral, Veriailles Sarayı'nın etrafına askeri güçleri yığıyordu. Terazinin iki kufesi böyle birbirine tedirgin ve sessiz bakarken hangisi ağır basacak diye. Nasırlı eller "Güm!" diye terazinin burjuvaziden yana olan kufesine indi: "Buna ağır basacak!" Askeri garnizonları basmış, top arabalarını alıp gelmiş dikilmişlerdi Bastille Zindanı'nın önüne. Bir taraftan da ana-avrat küfür ediyorlardı herhalde "Ülan Louis" diyorlardı: "Ne bu ülkeye kral olabildin, ne Antonette'ye koca!" Devrim başlamıştı! Soyluların ve ruhbanların kaymak tabakası usul usul ülkeyi terk etmeye başlamıştı bile "Kimisinin falanca ülkedeki akrabasını göreceği tuttu, kimisi sigara tabakasını dolarken Hollanda'da unutmuştu, kimisi dişini çektiirmek için Avusturya'ya gidiyordu falan. Devrim, kimine kaçmak, kimine döğüşmek için yeterince "neden" vermişti doğrusu. Halk soyluların konaklarını basıyor, cadelerinde, sokaklarda siperler kazıyordu. Tarihçiler, 3 milyon "milli muhafız" teşkilatı çıktı bir anda ortaya der, burjuvazi hemen denetimine aldı bu milis gücünü (Kemalist harekette, böyle bir şey görmek mümkün mü?) Ardından, "komünler", "demekler", "şubeler" çıktı ortaya. Halk insiyatifi idi bunlar. Köylerde, senyörlerin malikaneleri, konakları yakılıyor, bir taraftan da silahlı örgütleniyorlardı. (Kemalist harekette toprak ağalarına karşı köylü hareketleri, yani anti-feodal bir başkaldırı görmek mümkün mü? 120'ye yakın parti ve grup çıktı ortaya. Burjuvazi de kendi içinde ayrışmaya başladı. Jacobenler (en son küçük burjuvaziye kaldı bu külip), Feuillantlar (büyük burjuva ve kral destekçileri, yani parlementer monarşistler) Girondenler (diğer adıyla "Girondeler", Cumhuri-

yetçi burjuva bunlar, halk hareketlerinin korkusundan giderek gerileşip kral yanlılarına yanaşacaklardı) Brissotçular (Girondenlerden ayrılmış gidenler) Kardöliyeler Kulübü (İlimli burjuvalar), Hebertçiler ve proletaryaya en yakın duranlar Varlet, Roux, Leclerc, Babeuf. Bu grupların, partilerin hemen hepsi jakoben kulübünden çıktılar, ayrıştılar devrim yılarında ve birbirleriyle kapıştılar bu arenada. Onları birbirleriyle dövüşe zorlayan farklı sınıf çıkarları ve hiç şüphesiz şu sokaklarda siper kazıp, biriktiler kuran halktı! (Kemalist harekette böyle farklı sınıf örgütlenmeleri görmek mümkün mü?)

Kaç iktidar vardı Fransa'da 1789 Temmuz'undan sonra? Üç! Biri, Kral (o hâlâ duruyordu yerinde ne yapacağını bilmez bir halde) İkincisi, Kurucu meclis, üçüncüsü, Komün, kitle demekleri, şubeler, belediyeler halinde örgütlenmiş, Halk İktidarı! Bu son iktidar sokaklarda, köylerdeydi. Zaten devrimi ilerleten onlar oldu. Olayları ve tarihleri hızlı geçmemiz lazım yoksa yazı dergi boyutunu aşır kitap olacak.

Kurucu meclis kör-topal da olsa adım attı: Senyörlük mahkemelerini iptal etti, Ferdi hürriyeti koruma yasaları çıkardı, sanık güvenliğine ilişkin yasalar koydu (24 saat içinde sanığın mahkeme-ye sevk mecburiyeti), mahkemelerin herkesin önünde açık olarak yapılması, avukat bulundurma hakkı, yargıçların seçimle seçilmesi, juri heyetinin kurulmasını kararlaştırdı mahkemelerde, bu juri üyeleri dar gelirli vatandaşlardan oluşacak bir kuruluş. Sanığın suçlu veya suçsuz olduğunu juri kabul etmeden, yargıç sanığa ceza veremez hale getirildi mahkemeler (Kemalist dönemde böyle mahkemeler var mı?) Kurucu Meclis, derebeylik hak ve ünvanlarını, feodal hükümlülükleri (angarya vs.) iptal etti. Kamu özgürlükleri, basın, söz, dernekleşme, örgütlenme hakkını yasalarla güvenceye aldı (Grev ve sendika hakkı yoktu bunlar içinde). 10. madde şöyle diyordu: "Hiç kimse, dinselde olsa görüş ve inançlarından dolayı rahatsız edilme-yecektir." İnsan ve yurttaşlık hakları bildirgesini onaylayan kurucu meclis, Aşar'ın (üründen aynı olarak onda bir alınan vergi) ürün olarak değil, nakit para olarak ödenmesini karara bağladı (bu feodalitenin onaylanmasından başka bir şey değildi) Ve köylülüğün, toprağın parasını derebeyine taksitler şeklinde ödemesini istiyordu. Tarihçinin dediği gibi verdiği yok, söylediği çoktu kurucu meclisin. Kurucu meclis "Oy kullanma"

hakkını da fazla vergi verene indirerek adeta ikinci bir devrime çağı yaptı.

Karşı-devrim hareketi geçiyordu. Eylül 1791'de kral yanlılarının toplantı yaparak, dış ülkelerden kralı kurtarmak için yardım istedikleri ortaya çıktı. Halk ayaklandı. İngiliz parlamentosunun hatibi Burke bağır bağır Fransız devrimine sövken, savaş kırıkcılığı yaparken, İngiliz liberali Sir Philip Francis şöyle bağıırıyordu:

"Binlerce ve binlerce insan kendi ülkesinde zulme uğratılıyor ya da yasaya karşı gelerek tuz satışı için kürek mahkumu olarak kavgalara gönderiliyor, bireyin özgürlüğü iktidara yakın herhangi bir orospunun, pezevengin, ya da ata-ların merhametine kalıyorsa bu tür yolsuzlukların kibarca alınmış geçici tedbirlerle önlenilebileceğine benim aklım yatmaz." (Aç, Ö A)

B) YASAMA MECLİSİ

-Ekim 1791-Ağustos 1792-

Kurucu meclis 30 Eylül'de (1791) "Yaşasın millet, yaşasın kral" sloganları atarak dağıldı ve bunların yasama meclisine yeniden seçilmeleri de yasaklandı. 20 Nisan 1792'de Fransız Devrimi'ni boğmak isteyen dış güçlere savaş ilan edilir. 14 Temmuz 1792'de, devrimin yıl dönümünde halk monarşiyi (kralığı) kökünden kurutmak için ayağa kalkar. Devrimci komün çıkar ortaya. Paris'in 48 şubesinden yanyana gelen delegeler "Gözetim Komiteleri" kurarlar, hem meclisi, hem de karşı-devrimi izlemek için.

"Eyaletler, kulüpler, yerel yönetime katılırlar. Bunların 'gözetim komiteleri' görevlilerin görevini nasıl yaptığını denetlemektir. Görevden alma, görev verme, hatıra vatandaşlık hakkı bile bunların elindedir. İster verir ister vermezler. İş-tiçilerin, karaborsacıların, derebey ar-tıklarının denetimi de bunların elindedir Meclise katılır yerel meclislerin önerile-rini okur, millet vekilleriyle kran krana tartışır. Devrimin merkezleridir bur-lar, Paris dışındaki belediyeler ve der-neklerle de bağlantı içindedirler. Dikkat ediniz, yöneticilere kitle denetimin organ-larıdır bu, halk vardır oralarda."

10 Ağustos'ta Devrimci Komün, Kral ve Kraliçeyi tutuklar. Komün ardı-dan Yasama Meclisi'ne bir heyet yollar, şöyle bağıır bu heyet, Yasama Meclisi-ne.

"Bizi buraya gönderen insanlar, size yeniden güven duymaya hazır oldukları-nı söylememizi istediler, fakat bir şey

daha söylediler ki bunun kesin olarak anlaşılması gerekiyor; onlar, kendilerini zorunluluğun ve baskıya karşı direnmenin sürüklediği olağanüstü önlemler konusunda Fransız halkından başka, yani doğrudan meclisleri içinden toplanmış bizim ve bizim egemenlerimizden başka karar merci tanımıyorlar."

Kitle denetimi buydu işte! 19 Ağustos 1792'de Prusya ordusu Fransa topraklarına girdiğinde. Bir milyon insan gönüllü dövüşmek için askere yazıldı. (Siz böyle gelişmeler, kitle insiyatifi, gönüllü askere katılmalar vs. Kemalist harekette görebilir misiniz? Unutmayın, "istiklal mahkemeleri" kelle koparma tehditiyle ve Osmanlı'nın yaptığı gibi girdiği yerde, köyde şehirde zorla askere alıyordu kitleleri) bitirelim, kısa keselim!

C) CONVANSİYON -21 Eylül 1792-Ekim 1795-

Biz Convansiyon'a çok kısa değineceğiz, çünkü yazı çok uzadı, eleştiriler gelirse ileri ki sayılarda tekrar dönmek mümkün. Ve Robespierre'nin öldürüldüğüyle sınırlıyacağız Convansiyon'un anlamını, yani 27 Temmuz 1794 (9 Thermidor) Kralın sonunun ne olacağı tartışmaları meclisi böler (Montanyarlar'la Girondinler karşı karşıya gelir.) 21 Ocak 1793'te kral, Girondinler'in karşı çıkmasına rağmen giotine yollarlar. 2 Haziran'da Meclis parçalanır, ikiye bölünür. Montanyarlar halkı da yanına alarak Girondin milletvekillerini, kral yanlısı olmakla mahkum edip giotine yollarlar. Şimdi mecliste tek iktidar olarak kalmıştır Montanyarlar (Robespierre'nin grubudur bu, yani küçük burjuvazi); ama bir iktidar daha vardır sokaklarda, vilayetlerde, kırlarda; halktır bu. 12 kişilik bir merkez komitesi seçilir, demek federasyonlarından temsilci ve meclisin onu muhattap olarak almasını ister. Artık iki iktidar karşı karşıyadır. Bir yanda Montanyarlar (Jacobenler) diğer yanda halk. Bunlar hem anlaşacak hem de karşı-karşıya çıkacaklardır. Üçüncü devrim dönemi denilen budur işte. Eğer bir ülkede iki iktidar olursa çatışma kaçınılmazdır, lakin çatıştılar. Ağustos 1792'de halk, spekülörleri, istifçileri, tefecileri tutup yargılamak ve mallarını dağıtırken, "Despotluktur bu!" diye bağırarak Girondin milletvekillerine Robespierre meclisten şöyle cevap veriyordu:

"Özgürlüğün despotluğu ile zorbalığın despotluğu birbirine karıştırılmamalı. Zorbalığın sertliğinde yalnız sertlik vardır. Cumhuriyetçi hükümetin sertliği ise iyilikseverlikten hareket eder." (Ağ O.A.)

Kitlelerin, desteği ve baskısıyla Temmuz 1793 Anayasası kabul edilir. Robespierre Anayasası der bu yasaya tarihçiler.

Genel oy hakkı kabul edilir, şartlı oy hakkı kaldırılır. Feodal kahatlılara güçlü bir darbe vurularak, yurdu terk etmiş soyluların ve derebeylerin toprakları ufak parçalara ayrılarak satışa çıkarılır açık artırma; on yıllık ödeme şartı getirilir. Bütün feodal borçları iptal eder, senetler toplanıp meydanlarda yakılır. Her ne kadar yağurdun kaymağını burjuvazi yese de köklü bir toprak devrimidir bu. Temel ihtiyaç mallarına (5-10 Eylül) narch koyulur. Hükümetin belirlediği fiyattan yukarı satanların mallarını kamulaştırma, el koyma kararı verilir. Stokçulara "ölüm kararı" çıkar meclisten. Bütün Fransız kolonilerinde (sömürgelerinde) köleliği yasaklar. Sefaleti önleme kararları alır. İşsizlere, dullara, hastalara, çocuklara, yaşlılara...

Karşı-devrimi denetlemek için "Kamu Selamet Komitesi" kurulur. Bunlarda olağanüstü "devrim mahkemeleri" kurarlar. Bu mahkemeler kilise adamlarını, yabancılarla işbirliği yapanları, kral yanlılarını, karşı-devrimcileri hedef alır. Eski rejimi övenler, geri getirmek isteyenlerin üzerine yürür bu mahkemeler. Mayıs 1793'ten beri halkın baskısından iyice gözü korkan küçük burjuvazi halk örgütlenmelerini de hedef alır ağır ağır. Yanlı karşı-devrimciler değil halk örgütlenmelerine yer yer saldırır bu mahkemeler. 4 Aralık 1793 kararlarıyla birlikte Convansiyon hem karşı-devrimcilerle, hem de halkla çatışır. Milli muhafız örgütlerini tasfiye edip merkezi ordu yaratır, halk derneklerinin insiyatifini kısar, derneklerin federasyon şeklinde örgütlenmesine arşı çıkar ve etkisizleştirir onları. Montanyar burjuvazi de bölünmüştür artık mecliste, sağ kanat, sol kanat diye. Halktan kopmuştu bu iki kanata artık. Onun için Robespierre, 27 Temmuz (9 Thermidor) darbesinde giotine yollarırken, bir avuç yandı dışındakimse karşı çıkmaz. Öykü uzun. Biz kesiyoruz burada. Hemen şunu söyleyelim. Fransız devrimi köklü bir toprak devrimi ve o yüzyılın en demokratik anayasasını getirdi. Dışa karşı yürütülen savaş hiçbir zaman "gerici kararlara" gerekçe olmadı. En demokratik kurum ve kuruluşlar, aksine ülke bizzat işgal edildiğinde ortaya çıktı. Çünkü burjuvazinin kitleye ve coşkusuna ihtiyacı vardı. Komünlerin, kitle derneklerinin, milli muhafız milis güçlerinin ortaya çıkışı tam da ülke işgal edildiğinde, kitle insiyatifiyle ortaya çıkmış örgütlenmelerdi. Aslında burjuvazi'nin savaşı, savunma savaşından, ne zaman ki saldırı, talan savaşına

dönüştü ve başka ülkeleri işgal edip zafer kazanmaya başladı, işte o zaman halka karşı daha sert tedbirlerle girişti. Çünkü, artık sukunet içinde sömürme hakkını kullanmak istedi. Kemalist hareket ise gerek savaş "yıllarında" (!) (bu "savaş yılları" lafı da koca bir palavradır, çünkü 22 gün süren Yunan-Türk savaşından başka bir savaşta yoktur ortada. Bunu da ilerlerde anlatacağız) gerekse "sulh" (!) yıllarında terörden başka bir şey vermemiştir bu halka!

Fransız devrimi, fodalizmi köklü bir tasfiye hareketidir?

Kemalistler nerede yapmışlardır toprak devrimi?

Fransız devrimi sanayi burjuvazisinin ve küçük burjuvazinin ekonomik özelemlerinin- ideallerinin bir ifadesidir aldığı yasalar, kanunlar, dövuştüğü güçler, kral, spekülörler, tefeciler, ticari burjuvazi... olmuştur! Ya Kemalist hareket?

Fransız devrimi çağının en demokratik anayasasını ve en demokratik meclisini oluşturarak egemenliği kayıtsız şartsız ulusun eline vermekle kalmamış, halkın denetlemesi, gözetlemesi için en demokratik örgütlenmelerini yasalarla korumuş, ilan etmiştir. Ya Kemalistler?

Fransız devriminde küçük burjuvazinin (Jacoben-Montanyar-) diktatörlüğü devrimin kazanımlarını korumak için kurulmuştu! Ya Kemalist diktatörlük?...

Fransız Devrimi ve Anayasası şöyle diyordu:

"Hükümet, halkın haklarını çiğneyecek olursa, isyan etmek halkın ve her kısım halkın en kutsal ve en lüzumlu haklarından biri haline gelir"-Madde 35-

Robespierre doğru söylemiş. Özgürlüğün despotluğu ile zorbalığın despotluğu birbirine karıştırılmamalı.

Kemalist hareket, Fransız devrimine benziyor mu?

Fare ne kadar aslana benziyorsa...

KAYNAKLAR

- 1- Marks-Engels, Seçme Yapılar, C.2, Sol Yayınları
- 2- Ekonomi Sözlüğü, Orhan Hançerlioğlu, Remzi Kitabevi
- 3- Pierre Brizon, Emojin ve Emekçilerin Tarihi, Onur Yayınları
- 4- Albert Soboul, 1789 Fransız İnkılabı, İnter Yay.
- 5- Server Tanilli, Dünyayı Değiştiren On Yıl, Say Yayınları
- 6- Server Tanilli, Uygurluk Tarihi, Cem Yayınevi
- 7- Server Tanilli, Yüzyılların Gerçeği ve Mirası, C. 3, C. 4, Say Yayınları
- 8- Daniel Guérin, Fransa'da Sınıf Mücadelesi 1793-95, Yazın Yayıncılık
- 9- Friedrich Engels, Almanya'da Burjuva Demokratik Devrim, Sol Yayınları
- 10- Vedat Günyol, Devrim Yanları, Belge Yayınları
- 11- Orhan Hançerlioğlu, Felsefe Sözlüğü, Remzi Kitabevi

NOT: Fransız devrimini özle bir biçimde okumak isteyenler için, bunların içinde en değerli yapıtlar olarak Albert Soboul ve Daniel Guérin'in eserlerini okurlara öneririm. Bir de Pierre Brizon'a

ÖZGÜR GELECEK ELEŞTİRİSİ

İlkelliğin bilgeliliği (1)

Zeynel EKİM-Kalman ARİN

Özgür Gelecek gazetesi 117. sayısından itibaren bir yazı dizisine başladı. "3. yıl dönümüne girmek üzereyken Partiyi II. OPK'ya getiren koşulların tüm bir parti tarihi ile diyalektik ilişkisinin sentezi olarak; 'Her şey Parti İçin, Partiyi İlkeleri Işığında Yeniden Ayağa Dikmek ve Yeniden İnşa' üzerine" adıyla başlayan yazı dizisi; bir taraftan geleneğimizin tarihsel sürecini irdelemeyi hedeflediğini iddia ederken, diğer taraftan II. OPK'yla (Olağanüstü Parti Konferansı) başlayan kendi süreçlerini herbiri ayrı bir kapsam ve içeriğe sahip, her biri yarı taktik bir yönelimi taşıyan üç ayrı sorunu bir konu kapsamı çerçevesinde ele alma iddiasını taşımaktadır. Herbiri ayrı taktik bir yönelimi ifadelendiren konu başlıkları, bir konunun incelenmesi ve bir taktik yönelimin sunulması çerçevesinde düşünüldüğünde-ele alındığında ise birbirini yadsıyan, birbiriyi le çelişen özellikler taşımaktadır-bırındırılmaktadır. Bu yönleriyle de birbiriyle bir tezatlık oluşturmaktadır.

"Her şey Parti İçin, Parti Devrim İçin" tezi, konu başlığı; inşa edilen-inşası süren bir partiyi ifadelendirmektedir. Ve her şeyin, inşa edilen mevcut partinin hizmetine sunulması, her şeyin bu parti için yapılması gerektiği savunulmaktadır. "Parti Devrim İçin"dir. "Parti Devrim İçin" olduğu için "Her şey Parti İçin" olmak zorundadır. Her şeyin "Parti için olmadığı" bir politika veya yönelim doğru değildir. "Partiyi ilkeleri

ışığında yeniden ayağa dikmek" konuyu başlığı ise yukarıdaki anlayışıyla uyumluluk taşımayan ve kendi içinde "Her şey Parti İçin" tezini yadsımayı da barındıran bir anlam taşımaktadır. "Yeniden Ayağa Dikmek",

Geleneğimizin tarihsel sürecini kavrama bilincinden oldukça uzak, geleneğin uzun tarihsel sürecinin bilinçli oportünist tahrifatı üzerine kurulu bir tarz üzerinden II. OPK'nın oportünist çizgisini geleneğimizin kuruluşuna temel teşkil eden MLM çizgisini bilince çıkartmış olarak gösteren; II. OPK öncesi tarihsel süreci inkarcılık üzerinde ele alan oportünizmi ele alıp eleştirmek-mahkum etmek zorunlu bir görevdir.

daha önce ayakta olan ancak şimdi ayakta durmayan, daha önce sınıf mücadelesini sürdüren bir partinin mevcut durumuyla sınıf mücadelesini sürdüremez durumda olduğunu,

daha önce sınıf mücadelesine önderlik eden bir partinin yenilgi aldığını, önderlik etmede zaafa uğradığını vb. ifade eder. Dolayısıyla, hâlâ ayakta olmayan, "Ayağa" dikilmeyen, "Yeniden Ayağa" dikilmesi gereken bir parti için oluşturulacak politika, böylesi bir parti için izlenmesi gereken taktik ile inşa edilen inşası süren bir parti için oluşturulacak politika, izlenmesi gerekli olan taktik açılımlar aynı olamaz. "Yeniden İnşa" tezi ise yukarıdaki iki yaklaşım tarzıyla, iki taktik yönelimle tamamıyla bir tezatlık oluşturmaktadır. "Yeniden" kelimesinin anlamı; gene, yine, bir daha, tekrar anlamlarını taşır. "İnşa" kelimesi de; yapma, kurma anlamlarını taşır. "Yeniden inşa"; bir parti açısından ele alındığında bir partinin yeniden kurulmasını, bir daha, tekrar kurulması anlamını taşır. Neden bir daha-yeniden-gene kurulması gerekmektedir? Daha önce kurulmuş bir parti vardır. Kurulan bu parti; ideolojik-politik-örgütsel olarak Marksist-Leninist-Maoist ilkeler ışığında, doğru bir temel üzerinde inşa edilmiştir, inşası sürdürülmüştür. Yeniden, tekrar, bir daha kurulması ne anlam taşır? Daha önce doğru bir temel üzerinde doğru ilkeler ışığında kurulan partinin; ya dağıldığını, ya esasta zaafa uğrayarak amacından, ilkelerinden saptığını, ya da mevcut bu partinin bir burjuva-opertünist bir partiye dönüştüğünü gösterir. Dolayısıyla; daha önce kurulan proletaryanın öncü örgütünün varlığını sürdürmediği anlamını taşır. Bundan dolayı proletaryanın öncü kurmay örgütünün yeniden-tekrar-gene oluşturulması te-

mel bir görev olarak ortaya çıkar.

Özgür Gelecek gazetesinde başlayan yazı dizisinde yazar, parti politikasında, partiye yaklaşımda birbiriyle bütünlük oluşturamayan, tersine birbirini reddeden, tezatlak oluşturmuş ayrı yaklaşımları tek bir yaklaşım tarzı içinde bütünleştirme uğraşı içine girmiştir. Diyalektik ilişkisinin sentezi olarak; *"Her şey Parti İçin Parti Devrim İçin, Partiyi İlkeleri Işığında Yeniden Ayağa Dikmek ve Yeniden İnşa Üzerine"* derken diyalektik yöntemden, O'nun sentezleme yaklaşımından uzaklaşarak metafizik eklektizme kaymıştır. Eklektik-metafizik yaklaşım tarzıyla, birbirinden ayrı yaklaşım ve taktikleri tek bir taktik ve yaklaşım içinde bütünleştirmeye çalışmıştır. *"Yeniden inşa"* proletarya partisinin yeniden-tekrar-gene inşasını kapsadığı halde, proletarya partisinin yeniden inşasını, *"Her şey Parti İçin, Parti Devrim İçin"*, *"Partiyi İlkeleri Işığında Yeniden Ayağa Dikmek"*le bütünleştirmeye çalışması metafizik eklektizmin zorlama teorisinden başka bir şey değildir. Keza; *"Her şey Parti İçin"* diyalektik metaryalizmin parti öğretisiyle de bağdaşır bir yönü yoktur. Bu yaklaşım tarzına da esasta idealizm kaynaklık etmektedir. Yazı dizisindeki konu başlığı-başlıklarına kısada olsa değinme gereği duyduk.

Yazı dizisi; gerek gelenek tarihine yaklaşımı ve tarzı, gerekse de ele aldığı sorunlar açısından bütünlüklü bir eleştiriyi gerekli hale getirmiştir. Geleneğimizin tarihsel sürecini kavrama bilincinden oldukça uzak, geleneğin uzun tarihsel sürecinin bilimli oportünist tahrifatı üzerine kurulu bir tarz üzerinden II. OPK'nın oportünist çizgisini geleneğimizin kuruluşuna temel teşkil eden MLM çizgisini bilince çıkartmış olarak gösteren, II. OPK öncesi tarihsel süreci inkarcılık üzerinde ele alan oportünizmi-oportünist tahrifatı ele alıp eleştirmek-mahkum etmek zorlu bir görevdir.

Yazar; konuya kısa bir önsözle başlıyor. Yazılan kısa önsöz, idealist yaklaşım üzerine örülmüş, oportünist çarpıtmayla başlıyor. "... gerçek an-

lamda bir tarihi kudrete sahip olduğumuz çok açıkken partinin kendisi bile (bir kaç önder kadro hariç) bu önemi tam kavrayamadı ve hâlâ kavrayırsızlık ciddi bir zaaf olarak devam etmektedir." 26 yıllık bir tarihsel süreç, bu tarihsel süreç içinde belli süreçleri dışında kendi tarihsel misyonunun, kudretinin bilincinde olan bir tarihsel dönem bir anda, bir kalem darbesiyle inkarcı bir temelde reddine varıyor. Oportünist bir çarpıtma içine giriyor. Tarihsel süreci inkarcı bir temelde ele alan oportünistçe çarpıtan yazarımız; partiyi, kuruluşundan bugüne kadarki sürece kadar tezlerini dogmatik bir tarzda savunuyor. Partinin ilkelerinin MLM (Marksizm-Leninizm-Maoizm) olduğunu savunuyor. 26 yıllık bir tarihsel sürece sahip bir partinin tezleri-ilkeleri MLM olacak, ancak bu parti 26 yıllık bir tarihsel süreç içinde *"kendi tarihsel kudretinin"* bilincinde olmayacak. 26 yıllık bu tarihsel süreç boyunca partinin kendisi, konferanslarda seçilen önderlikleri dogmatikçe olsa bu tezlere sıkı sıkıya bağlılıklarını ilan edecek, bu bağlılığı ilan etmeyenler önderliklere taşınmayacak bir parti, nasıl oluyorda *"kendi kudretinin bilincinde"* olamıyor. 26 yıllık bu süreç içinde; ilk kuruluş döneminin program taslağını, savunulan ilkeleri o günden bugüne kadarki süreç içinde değişime uğratmadan savunan, her aşamasında bunları deklere eden ve II. OPK'yla da yeniden dogmatik oportünist bir tarzda program taslağına bağlılığını ilan eden, kuruluş ilkelerini dogmatik ve oportünistçe savunmayı esas alan II. OPK'ya kadarki tarihsel süreç bir kalem darbesiyle inkar edilirken, bir önceki konferans ve önderliklerin politikalarından esasta hiçbir farklılığı olmayan II. OPK önderliği nasıl oluyorda partinin *"tarihsel kudretini"* bir anda bilince çıkartma yönelimine giriyor. Üstelik halihazırda bunu da "birkaç önder kadro" dışında kimse tam bilince çıkartmıyor. Bu parti nasıl bir parti olabilir. Hem kendi misyonunun, *"kudretinin"* bilincinde olmayacak, hem de bu parti bu tarihsel süreç boyunca MLM olacak.

Kendi *"kudretinin"* bilincinde olmamak ne anlam taşır? Bir KP'nin (Komünist Parti) kudreti O'nun ilkelerinden, dünyaya bakışından, O'nun dünyayı değiştirme gücünden bağımsız olarak ele alınabilir mi? *"Kudret"* ne anlama geliyor; güç, erke; bir olaya yol açan her türlü devinime. Büyük çabalar isteyen, yapılması kolay olmayan, amaca varmayı sağlayan özellik vb. Kudret kavramının bir komünist partisi açısından taşıdığı anlama bakalım: Yaşamı tanımlayabilme-yaşamı değiştirebilme; dünyayı tanımlama, tahlil etme, dünyayı değiştirme etkinliği. Zorunluluklar dünyasını tanımlama, bilince çıkartma, özgürlükler dünyasını yaratma eylemi. Toplumun gelişim yollarına yön verme, toplumun gelişim yasalarının önünü tıkayan olguları sökülüp atma, kanallarını açma, toplumun üretici güçlerinin gelişimini zincirleyen üretim ilişkilerini değiştirme eylemi ve özgürlükler dünyasına varmada toplumsal devrimlerin yönlendiricisi, yürütücüsü. Ve dünyayı tanımlayarak, tahlil ederek dünyayı değiştirmede temel silahtır MLM bilimidir. MLM; bilimin en üst gelişim seviyesi olarak dünyayı yorumlama ve değiştirmedeki eylem kılavuzudur. Bir KP'nin gücü-*"kudreti"* bilimin en üst gelişim aşaması olan MLM'nin bir eylem kılavuzu olarak bilince çıkartılmasıdır.

26 yıllık bir tarihsellik içinde MLM'nin eylem kılavuzunu savunulduğu iddia edilen bir parti nasıl kendi asıl *"kudretinin"* bilincine sahip olamamıştır. Bu kudretinin bilincine sahip olmayan bir parti MLM bir parti olması olanaklı mıdır? Yazar, ya kullandığı kavramların nasıl bir anlam taşıdığını bilmiyor ya da, kullandığı kavramları bilerek bir tarihsel süreci çarpıtıyor. Geleneğimizin tarihsel süreci II. OPK'ya gelindiğinde olumsuzlanmanın en uç boyutta yaşandığı, oportünizmin, dogmatizmin, menşevizmin partiyi her yönüyle sarmaladığı, 1987'lerden itibaren partiye egemen olan oportünizmin ideolojik-politik-örgütsel olarak adım adım yozlaşmayı, çürümeyi perçinlediği, 94'le birlikte oport-

tünist yapının bölündüğü, var olan oportünist kanatların yaşama savaşı verdiği bir dönemdir. Bu dönem içinde MLM yönelime sahip belli sayıda kadro ve üyenin partinin en azından bir kanadını doğru yönelime sokma mücadelesi yürüttüğü; ancak II. OPK'ya hakim olan oportünist çizginin örgüt içindeki MLM yönelimli muhalefeti tasfiyeye yöneldiği, MLM yönelimli güçlerin oportünizmden ayrıştığı bir süreçtir. Bu süreçte, II. OPK; III. Konferans ve önderliğinin oportünist çizgisini daha bir kaba materyalist, oportünist bir tarzda, menşevik hattın daha da sistemleşerek vücut bulduğu bir OPK olmuştur. II. OPK ve önderliğinin yaşadığı ideolojik-politik dejenerasyon kendisinden ayrılan muhalefeti fiziki olarak yok etme-imha etme yönelimine girmiş, bu yönelim temelinde kararlar almıştır. Yazımızın ilerleyen bölümlerinde II. OPK'nın oportünist çizgisini daha geniş ele alacağız.

Yazar, önsözde; *"Tarihe baktığımızda, bir partinin, bir ülkenin ve hatta bütün dünyanın kaderini değiştirebilecek önemli olguların, düşüncelerin ve tezlerin; en baştaki çıkışlarında, kendisini yaratanlar tarafından bile yeterince kavranmadığını gösteren pek çok örnek vardır."* diyerek geleneğimizin uzun tarihsel sürecinde "kendi kudretinin" bilincine varmadığını pekiştirmeye çalışırken idealizmin savunusunu yapıyor. İdeolojik gıdasını idealizmden alarak TKP-ML'nin uzun tarihi dönemi boyunca sahip olduğu "tarihi kudret" in bilincine varmadığını anlatma, tezini güçlendirme çabasına giriyor. İleri sürülen düşüncenin-tezin tarihsel materyalist yaklaşımla bir bağını görmek olanaklı değildir. Bu tezler; *"bir ülkenin ve hatta bütün dünyanın kaderini değiştirebilecek"* tez ise, düşünceler ise bu düşüncüyü oluşturanların ortaya koydukları düşünce ve tezlerin bilincinde olmadığını iddia etmek bilgi teorisinin diyalaktiğine aykırıdır. Her düşünce ve tez; insanın dünyayı ve maddi yaşamı kavrama, bilincinde olmayla orantılı olarak gelişir. Dünyanın/yaşamın nesnel ger-

çekliğini, yasalarını kavradığımız, bilincine vardığımız boyutuyla şekillenir. Yine; Marksizm'in bilgi teorisi, bilgimizin, düşüncemizin, oluşturduğumuz tezlerin insanın toplumsal gelişme içindeki yerine, tarihsel-toplumsal gelişmelerin bilincimize yansımına, bilincimizi etkilemesine bağlı olarak geliştiğini ifade eder. Toplumsal pratik içindeki yerimiz, toplumsal pratiğin bilincimiz üzerindeki yansıması ve etkisi, sınıf mücadelesinin gelişim boyutu ve insanın sınıf mücadelesi içinde aldığı role bağlı olarak düşüncelerimiz şekillenmiş olur. Düşünce ve tezlerimiz bilimin gelişme seyrine bağlı olarak bir gelişme evrimi izler. Bilimin gelişme noktası bilgi ve düşüncemizin gelişim noktasını oluşturur. Her tarihsel süreçteki bilginin, düşüncelerin ve tezlerin gelişim seviyesini, o tarihsel süreçteki toplumların gelişim süreci, toplumsal gelişmeyle orantılı olarak gelişen bilimin gelişim düzeyi belirler. Düşünce ve tezler; maddi yaşamın gelişimine bağlı olarak, insanın maddi yaşamı bilince çıkarış seviyesine bağlı olarak ortaya çıkar. Dolayısıyla; *"bir ülkenin ve hatta dünyanın kaderini değiştirebilecek önemli"* düşünceler, tezler *"kendisini yaratanlar tarafından bile yeterince anlaşılmadan"* oluşmazlar. Tersine, düşüncüyü ve tezi oluşturanların maddi yaşamı, dünyayı kavradıkları, bilincine vardıkları ölçüde düşünceleri oluşur; tez'ler ileri sürmeye başlarlar. *"Yeterince anlaşılmadığı"* yaklaşımı; düşüncüyü maddi yaşamdan koparan, maddi yaşamın bilincimizi şekillendirdiğini redde varan idealist bir yaklaşımdır.

Yazar; bu idealist yaklaşımı kendine dayanak ederek; geleneğin temel tezlerinin oluşumunu, bu temel tezlerin uzun bir tarihsel süreç içinde yeterince anlaşılmadığını, geleneğin kendisinin dahi kendine temel teşkil eden düşünce ve tezleri anlamadığını savunarak, bu düşünce ve tezlerin kendiliğinden, bilincine varılmadan oluştuğunu, savunulduğunu iddia ediyor. Eğer yazar bu iddiadaysa, böyle bir partiye Marksist dememesi gerekir. Hiç bir komünist parti, ulu-

sal, uluslararası ölçekte hiçbir Marksist önder veya Marksist; ileri sürdüğü düşünce ve tezin bilincine varmadan ileri süremez. Ortaya konan her düşünce ve tez; nesnel toplumsal maddi yaşamın kavranması, bilincine varılmasıyla orantılıdır. Bilincimiz çoğu kez maddi yaşamın bütün ayrıntılarını, gelişiminin bütün halkalarını tüm olarak kavrayabilir, bilgi seviyemiz maddi realitenin bütün gerçekliğini ortaya çıkarmaya yetmeyebilir. Ancak; bu durum maddi yaşamı yorumlayışımızın, maddi yaşama dair bilgimizin bilincinde olmadan bir düşünceye veya teze sahip olduğumuz anlamına gelmez.

"Marksistler toplumdaki üretim faaliyetinin basamak basamak yükselerek geliştiğini; doğa üzerinde olsun, toplum üzerinde olsun, insan bilgisinde buna uygun olarak gültüde yükseldiğini, yüzeyden derine, tek yanlılıktan çok yanlılığa eriştiğini" (Mao) savunurlar. Düşünce ve tezler, *"anlaşılmadan"*, bilincine varılmadan sahipleri tarafından ortaya konmaz, ileri sürülmez, savunulmaz.

Belli bir düşünce ve tez, sahuplerinin bilgi birikim ve deneyimlerine orantılı olarak toplumun maddi realitesini, yaşamı kavrama ve bilincinde olmayla ilgilidir. Bilgi birikimimizin gelişme düzeyi hangi seviyede ise yaşamı kavrama, bilincinde olma seviyemizde o düzeydedir. Düşünce ve tezlerimizde bunun bir yansımasıdır. Dünyanın, ülkelerimizin toplumsal gelişim yasalarını, maddi realitesini; bilgi seviyemizin gelişim düzeyi, bilincimizin eriştiği boyut oranında açıklar, tahlil ederiz. Düşünce ve tezlerimiz de; toplumların, maddi yaşamın gelişim yasalarını, realitesini ortaya koyan, tahlil eden bilinç düzeyimizle ilgilidir. Bilgi birikimimiz, bilincimiz; yaşamın bütün yasalarını, ayrıntılarını, çelişkilerini ortaya koyma, tahlil etme, gelişme yasalarının alacağı boyutu ortaya çıkarabilme vb. belli yeterliliğe, olgunluğa ve derinliğe sahip değilse, düşünce ve tezlerimiz yaşamı açıklama, tahlil etme ve yorumlamada eksik kalır; yüzeysel olur. Bu durum, düşünce ve tezlerimizi kavramadan, bilincinde olma-

dan savunduğumuz anlamını taşımaz. Yaşama dair bilgi birikiminizin yetersizliğini ortaya koyar. Düşünce ve tezlerimizin yaşamı tahlil etmedeki yetmezliğini ortaya çıkarır vb.

"...Genel olarak söylemek gerekirse, doğayı olsun toplumu olsun, değiştirme pratiğinde, ilk fikirler, teoriler, planlar ya da programlar değişikliğe uğramaksızın pek az gerçekleşirler. Bunun nedeni, gerçeği değiştirme işine girilen insanın, çoğu zaman sayısız eksiklikler ve sınırlamalar ile karşılaşmasıdır. İnsan yalnızca, bilimsel ve teknolojik koşulların yarattığı sınırlamalarla değil, bir de, nesnel sürecin her yanının ve özünün tamamen bilinmemiş olması nedeniyle, nesnel oluşumun kendisinin gelişme ve anlaşılma derecesinin de ortaya çıkardığı sınırlamalarla karşılaşır." (Mao) Dünyayı, maddi yaşamı değiştirme pratiğine atıldığımızda bir düşünceye sahip oluruz, planlar yapar, teoriler-programlar oluştururuz. Düşüncemiz, teorimiz, planımız, programımız gelişen, değişen koşullar karşısında yetersiz kaldığı gibi, o günün değişmeye-gelişmeye açık koşulların bütün yanlarını, ayrıntılarını tam olarak tahlil etmemizde yeterli olmaz. Bunda; bilimde ve teknolojiye ki gelişmelerin sınırsızca özgür gelişmesinin yaşanmamasının, bilim ve teknolojiye ki her gelişmeyi, değişmeyi zamanında takip etme imkanlarına sahip olamamamızın, bunda egemen sistemin engelleyici rolünün olmasının, nesnel toplumsal gelişme yasalarının her tarihsel süreç içinde gelişme ve anlaşılmasının bütün yönleriyle belirgin olarak ortaya çıkmasının önemli rolü vardır.

Bütün bunlardan ötürü; ilk düşünceler, teoriler, planlar ve programlar "yaşamı değiştirme pratiğinde" yeterli olmazlar, eksik kalırlar. Bu eksikliği gidermek, gelişen, değişen maddi yaşamın her anını, gelişmenin, değişimin her yönünü, gelişme yasalarının alacağı boyutu, değişim yönünü sürekli gözleme tabi tutarak, tahlil ederek ilk düşüncelerimizi, teori ve tezlerimizi değişen, gelişen maddi yaşamın yasalarına göre

geliştirme, değiştirme ihtiyacı duyarız. Tarihsel materyalizmin bilgi öğretisi bunu gerekli kılar, bunu öğretir, sahip olduğumuz düşünce ve tezlerin bilincinde olmadığımızı değil.

"Bu gibi durumlarda fikirler, teoriler, planlar veya programlar, uygulama sırasında ortaya çıkan umulmadık koşullar yüzünden kısmen, hatta bazen tamamen değiştirilir. Öyle zamanlar olur ki, ilk fikirler, teoriler, planlar veya programlar gerçeğe kısmen veya tamamen uymaz ya da kısmen veya tamamen yanlıştır." (Mao) Toplumsal koşullar değiştiğinde fikirlerimiz, tezlerimiz değişir. Buna göre tezimizi değişen yaşama göre yeniden ele alırız. Yeni program ve planlar yaparız. Bazen düşünce ve tezlerimizin, teori ve programımızın maddi yaşamın gerçekliğiyle uyumlu olmayan, yanlış yanları olur. Böylesi durumlarda maddi yaşamı yeniden tahlil ederek, düşünce ve tezlerimizdeki, teori ve programımızdaki uyumsuz, yanlış yanları gözden geçirerek uyumsuzluğu giderir, yanlış olanı düzeltiriz. Yazarımız soruna yaklaşırken ilkeliliğin bilgeliliğini yapmaktadır. İkeliliğin bilgeliliği, maddi yaşamın realitesini kavrayamaz. İkeliliğin bilgeliliği; bilgisinin yaşamı açıklamaya yetmediğini kabul etmemektir. Kendini gelişme kapalı tutmaktır.

"Bu yazının son simlesini okuyup bitirdiğinizde ve şöyle bir genel sonuca yöneldiğinizde; II. OPK'nın tarihi süreç içindeki algılanmasının da bu 'kader' la tanıştığını kendiniz söyleyeceksiniz." diyor, yazarımız. II. OPK 1995'te yapılmıştır. Partinin ilk kuruluşundan II. OPK'ya kadarki tarihi süreç 23 yılı aşmıştır. Parti, bu tarihsel süreç içinde en geri dönemini yaşamıştır. Devrimci teoriden kopulmuştur. 23 yıllık tarihsel süreçte, özellikle bu sürecin 87'li yıllarından sonraki bölümünde partinin ilk kuruluş dönemindeki programatik görüşlerine, tezlerine yeni bir satırın eklenmediği gibi 72'nin devrimci teorisinden adım adım daha bir uzaklaşmış, 72'nin devrimci teorisi dinleştirilmiş, başta ulusal sorunda şovenizm doğru yönelim güçlendirilmiş,

demokratik devrim öğretisi vb. öğretilerin de tam bir şablonculukla içi boşaltılmıştır. Bu uzun tarihsel süreç içinde partinin; deneyimli, birikimli, bilimsel yönelimli kadroları ya kopmuş ya da tasfiye edilmiştir. Parti; bilgi birikimi en alt seviyede olan, deneyimsiz, dogmatik, öznelci kesimlerin eline geçmiştir. 87'le birlikte partide oportünizm hakim yön olmuştur. Böyle bir tarihi gerçekliğe sahip bir partinin, ideolojik-politik-örgütsel olarak özünden uzaklaşmış, oportünist-öznelci-menşevik bir karaktere büründüğü, bilgi birikiminin en alt seviyeye düştüğü II. OPK'yı partinin, "kendi kudretinin" bilincine vardığını ileri sürerek, "kaderle" tanıştığını iddia etmek ilkeliliğin bilgeliliğini yapmaktır. "Bu bir suçsa bu suçun büyüğü (içerdiği nitelik ve rolleri dolayısıyla 'İlkelilerin doğal kaderi' hariç) ışığını henüz hayata yeteri kadar tutmayı becerememiş olan bu bilge evrenindir. Bu yazı bu eksikliğin farkında olan bilge evrenin düşünsel sorumluluğunu giderme eylemidir." diyor, yazar. Suçu; "bilge evrenin" ışığını henüz yeteri kadar yaşama tutmadığını iddia ediyor. Bu evrende MLM'nin bilgi teorisi; evrene ışık tutmada hâlâ en aydınlatıcı olandır. Bu evren hâlâ MLM'nin ışığı altında aydınlanmaktadır. Evreni bu bilgi öğretisinden daha iyi aydınlatan bir evreyi, aşmayı da yakalayamamıştır. MLM'nin tarihsel bilgi öğretisinin onu yaratanlardan daha ileri taşıyan bilgi öğreticilerini de yaratmamıştır. Suç; partinin bilgi öğretisinin temelini oluşturan ilk'ler sonrası süreçlerde belli oranda da olsa onu geliştirmeyi hedefleyen önderliklerin ve partinin suçudur. Ve asıl suç 1987'lerde partiyeye oportünizmi hakim kılan önderliğin ve devamı önderliklerindir. Ve suç, bu tarihsel süreçlerde oportünizmle mücadelede ilkel ve yeterli mücadele yürütemeyen parti güçlerindedir.

Yazımızın II. Bölümünde yazarın; parti tarihi ile ilgili görüşlerinin eleştirisini yapacağız.

Yılmaz Güney

Hüseyin KARABULUT

Bir sanatçı olarak Yılmaz Güney, bütün kesimler tarafından tanınır. Uluslararası alanda, ölümünden buca yıl sonra bile büyük ün sahibidir. Fakat devrimci bir önder, bir teorisyen olarak en devrimci geçinen çevrelerde bile görmezlikten, bilmezlikten gelinir. Yılmaz'ın sözünü ona siyasal kimliğine çokça vurgu yapanlar, onun siyasal yazılarını orasından burasından kırpıp işlerine gelen bir-iki cümlelik alıntılar yayınlıyorlar, fakat onun bir bütün olarak düşüncesini kabule ve tartışmaya yanaşmayanlar ona en az düşmanları kadar zarar veriyorlar. Yılmaz yoldaşın ismi, yazılarından kırılan cümleleri ve halkımız arasındaki haklı saygınlığı bir çokları açısından iyi bir sömürü aracıdır. Ölümünden buca yıl sonra bile onun mirasını sömürmeye yelteniyorlar. "Yılmaz'ı savunma" adı altında Yılmaz'ın anısını lekelemeye uğraşıyorlar. Fakat bevesleri kursaklarında kalacak. Çünkü Yılmaz'ın her sözü, geride bıraktığı her eseri onların suratına inen bir şamardır.

Yıllardır geleneğimize Yılmaz Güney görüşlerini hakim kılmaya çalışan biriyim. Yılmaz'ın sömürülmesinden ya da kimilerinin deyimi ile "savunulmasından" değil; kavranmasından, izinden yürütmesinden, uygulanmasından yana-yım. Yılmaz'ın savunulması adı altında Yılmaz'a küfredilmesi, düşüncelerinin iğdiş edilmesi ve onun sırf "devrimci sanatçı" olarak görülmesinden bıktık artık! Yılmaz sırf devrimci bir sanatçı değildi. O önder bir devrimci savışçı, ömrünün son çeyreğini devrimci bir işçi partisini inşa etmeye adanmış usta bir teorisyendi.

Geleneği ve geleceği yeniden inşa için yola düşen Uzun Yürüyüşçüler, Yılmaz Güney'i çok iyi incelemek ve onu hakettiği yere oturtmak zorundadırlar. Yılmaz Güney daha önce TKP ve Mustafa Suphi'nin mirası üzerinde yükselerek, THKO ve THKP-C deneylerinden

öğrenerek TKP-ML'yi kuran İbrahim Kaypakkaya'nın teorisini ilerletip yeni bir aşamaya vardırmıştır. Suphi ile başlayıp, Kaypakkaya ile devam eden bilimsel teorik sürecin son aşamasıdır Güney. Bakalım, bu arada başka kimler ve hangi oluşumlar var? 1921'lerden sonraki TKP içinde easta devrimci çizgiyi temsil eden Dr. Hikmet Kıvılcımlı var. Fakat etkili olmuyor, boğuntuya geçiriliyor. Bütün bu üç oluşumun en önemli ortak yanları radikal devrimci olmaları ve üçünde TİP kökenli kadrolarca kurulmasıdır. Güney bütün bunların son ve ileri aşamasıdır.

Yeni bir devrimci işçi partisini inşa ya giderken esas olarak üzerinde yükselişimiz tarihi miras, Türkiye, Kürt di-yarı coğrafyası açısından, hangisidir? En başta Suphi-Kaypakkaya ve Güney'dir. Bunun yanı sıra Çayan ve Gezmiş'tir. (THKO'nun esas önderi Hüseyin İnan'dır, fakat Deniz Gezmiş "sembolik önder" olduğu için, biz de öyle kabul edebiliriz) Bunların dışında yukarıda değindiğimiz gibi 1921, TKP'si içinde devrimci çizgiyi savunan bir Hikmet Kıvılcımlı var. Yine PKK içerisinde "Marksizm-Leninizm'e" en çok vurgu yapan bir Mazlum Doğan var. Yılmaz Güney bütün bunların adeta bir bileşeni durumundadır. Yılmaz, 1920 TKP'si, THKO, THKP-C ve TKP-ML'nin, esasta da TKP-ML'nin üzerinde yükselerek yeni bir parti kurmayı istemiştir hep. Bugün bu istek ve görev yerine getirilmek zorundadır.

Yılmaz Güney, bugün tartışmakta olduğumuz konuları yirmi yıl önce ele almış ve yol göstermişti. Devrimci hareketteki çürüme ve yozlaşmaya, grupçuluk illetine tam yirmi yıl önce parmak basmıştı. Taklit devrimciliğe, şablonculuğa ve kalıpcılığa, laf ebeliğine karşı çıkmış; kendine has görüşleriyle Türkiye-Kürdistan devrimine ışık tutmuştu.

1989 yılında Komün çevresi geleneğimizden koptuğunda ortaya attıkları görüşlerin hemen hemen tümü Yılmaz Güney'e aitti. Onlara açıkça "Yılmaz'ın si-

yasal yazılarından bir parti programı çıkarın. Yılmaz'ın Kaypakkaya'dan sonra geleneğin programını geliştirdiğini açıktan beyan edin dedik. Aynısını şimdi Uzun Yürüyüşçü arkadaşlara da diyoruz. Bugün Uzun Yürüyüşçüler'in "Marxizm" formülasyonu haricinde Yılmaz Güney'in siyasal yazıları ile çelişkikleri, farklı düşündükleri pek bir şey yok. Ufak tefek ayrılık ve ayrıntıların pek önemi olmasa gerek. Kaldı ki şahsen ben Yılmaz'ın düşünceleri ile bazı arkadaşlarımızın savunduğu düşünceleri kıyasladığımda Yılmaz'ın çok daha ileri şeyler savunduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Hatta daha da açık söylemek gerekirse, Yılmaz Güney'in siyasal yazıları *Uzun Yürüyüş*'ün mevcut çizgisinden çok daha ileridir. (Unutulmasın ki ben de Uzun Yürüyüşçüyüm) Bunu yazmaktan ve Yılmaz Güney yoldaşı olmaktan büyük gurur duyuyorum. Yılmaz'dan öğrenecek çok şey olduğuna inanıyorum. Suphi-Kaypakkaya ve Güney'in düşüncelerini rehber edinerek gelecekte, Türkiye-Kürdistan coğrafyasında bilimi geliştirip nitel bir aşamaya taşıyabileceğimizi iddia ediyorum.

Yılmaz Güney devrimci teoriyi Türkiye-Kürdistan özgölünde geliştirmiş, devrimimize yeni ufuklar açmıştır.

Kısaca Yılmaz Güney'in düşüncelerine değinelim. Yılmaz'ın "yeni ve ileri" olan düşünceleri nelerdir inceleyelim.

Yılmaz Güney, 1970'li yılların sonlarında yayınlanan yazılarında Türkiye'yi yarı-sömürge geri kapitalist bir ülke olarak, bir bütün olarak Kürdistan'ı sömürge olarak değerlendırıyordu. Bağımsız-birleşik-demokratik ve sosyalist Kürdistan'ı programa alıyor ama, bunun yolunun tek tek parçalardaki ya da en az

bir parçadaki devrimden geçtiğini belirtiyordu. Aynı partileşmeyi tünden reddetmemekle birlikte daha doğru olanın, bizim özgüllüğümüzde Türkiye-Kürdistan proletaryasının birleşik partisini yaratmak ve devrime; yani birleşik devrime önderlik etme olduğunu savunuyordu. Önemizdeki devrim aşaması olarak toplumsal-demokratik halk devrimini savunuyordu. Devrimin Türkiye kesiminde olsun, Kürdistan kesiminde olsun, hiç bir ülke devrimini, taklit edemeyeceğini, devrimin şiddetle olacağını ama ne "Çin tarzı halk savaşını" ne de "Sovyet tipi toplu ayaklanmayı kopya" edemeyeceğini savunuyordu.

Yılmaz'da ustalara körce bir bağlılık yoktur. Yaşanan devrimci deneyleri olduğundan başka gösterme de yoktur. "Ülkemiz gerçeği, kendi yolunu, tarihi, ekonomik ve toplumsal yapısına göre çizilecektir" diyordu.

Böyle kısa bir yazıda Yılmaz Güney'i ve onun düşüncelerini ayrıntılı bir şekilde değerlendirmenin imkanı yok. Sadece Yılmaz'ın neden dikkatlice incelenmesi gerektiğine dair ip uçları vermeye çalışıyoruz.

Yılmaz Güney'in siyasal yazılarının en önemli kısmı Türkiye'de hâlâ yayınlanmış değildir. Bir çok devrimci, Yılmaz'ın savunduklarından bi-haberdir. Onun Türkiye'nin sosyal-ekonomik yapısına ve devrim aşamalarına yönelik düşünceleri, Kürt ulusal sorununa yönelik çözüm önerileri, mücadele biçimleri, devrimin yolu, uluslararası alana ilişkin belirlemeleri, çeşitli devrimlere yaklaşımları, devrimcilerin birliğine ilişkin çabaları, parti-ordu ve cephe üzerine görüşleri ile yazık ki bir çokları tarafından bilinmiyor.

Eşi Fatoş hanımın çabaları olmasa Yılmaz'ın bir çok eseri heder olup gidecekti belki. Yılmaz Güney gibi birine bu saygısızlık yapılmaz. Az sayıda dostunun ve Fatoş hanımın çabası tek başına yeterli değil. Hepimiz el birliğiyle Yılmaz'ın eserlerinin ve düşüncelerinin daha fazla insana ulaşması için çalışmalıyız. Fatoş hanımın iznini de alarak, gelecek cezaların korkusuna kapılmadan Yılmaz'ın siyasal düşüncelerini rehber edinip, hedeflerini gerçekleştirmeliyiz. Yılmaz adına kurumlar yaratmalı onun ölümsüzlüğünü perçinlemeliyiz. Yılmaz'ı sadece devrimci bir sanatçı olarak değil, önder bir devrimci savaşçı olarak hakkettiği yere oturtmalıyız. Yılmaz'a gerçek anlamda sahip çıkmak ancak böyle olur.

Önemizdeki görevlere ilişkin tartış-

Küçük Notlara Devam

Nuri ASLAN

TARTIŞMAK İYİDİR!

Derginin son üç sayısında yapılan tartışmalar tam olmasa bile, birçok dostumuzun olaylara bakış açılarını yansıtmaktadır. Özellikle Marksizm konusundaki tartışmalar ilgimi çekiyor. Dışardan dostlarımızın bize sürekli sorduğu bir soru var. *Uzun Yürüyüş* neyi savunuyor? Benim cevabım genelde şöyle: *Uzun Yürüyüş* bir arayışın adıdır. Kalıpların olmadığı, sürekli gelişmeye açık olan yeni bir yaşam tarzının, mücadele aracının arayışındadır.

Fakat tartışmalardan çıkardığım sonuç şu: ben insanlara yalan söyleyormuşum(!), biz hiç de arayış içinde değiliz. Tam tersine aradıklarımızı hemen bulmuşuz. Tek eksiğimiz bunları hayata geçirecek mekanizmayı (örgütü ya da partiyi) oluşturamamızdır. Mali ve insan ihtiyacımızı giderirsek ortahği toz duman ederiz. Sırtımızı dağlara yaslayacağız, örgütümüz illegal olacak, yolumuz İbrahim'in yolu ve rehberimiz MLM'dir. Var mı başka eksiğimiz? Hani tartışacaktık? Yoksa örgüt kaygılarımız ön plana mı çıktı? Bu konuda Halil Gürel arkadaşın çıkışı ve tartışma istemi bence makul olmalı. Tepeden inme, hayatla ilgili olmayan kalıplarla savaşmaktan bıktığımız için ayrıldık. Şimdi aynı yolu devam ettiriyoruz. Sırtımızı dağlara dayamamız gerektiğini ben de kabul ediyorum. Buna "yan feodal-yan sömürge ülkelerde, silahlı mücadele esastır" kalıbından dolayı savunmuyorum. Karşı devrimin iktidarda olduğu bütün ülkelerde zor esas araçtır diye düşünüyorum. Sadece tarzı farklıdır.

Tartışmalar sonucu yukarıda sıralanan kalıplar olduğu gibi kabul edilebilir. Sorun bu değil. Sorun gerekçelerin çeşitlenememesidir. Bu da üç-beş kişinin bir araya gelerek bunları hazırlayıp, kitleye; buyuran biz sizin için her şeyi düşündük demeleriyle olmuyor. Geniş çevrelerde tartışmalıyız.

Şunu da kabullenmeliyiz: bu tartışmaların sonunda çok farklı düşünceler -kalıplar- da ortaya çıkabilir. Sanırım korkuları noktada bu!

Okul çalışmamızın birinde bir dostumuzun, şöyle bir eleştirisi oldu: "*Aslında siz her şeyi belirlemişsiniz, dergideki o çeşitlilik tamamen bir kandırmaca. Yazılanları okuma gereği dahi duymuyorsunuz. Sizin diğerlerinden hiçbir farkınız yok!*"

Soyut tartışmalardan da kaçınılıyız. Teoride dünyayı kurtaranlar her nedense yani başlarındaki bir kurumun sorununa çözüm bulamıyorlar. Marksizm'i hayatla bağlantılı olarak tartışalım. Birçok defa yapıldığı gibi, Marks bu cümlede böyle mi demek istemiş, yoksa böyle mi diye değil. Bu tür tartışmalar bizi hiçbir yere götürmez. Marksizm'i bir yöntem olarak kabul ederek, olayları ona göre değerlendirelim. Lenin'in Troçki'ye kötü demesi onun o anki bakış açısına ve şartlarına göredir. Örneğin ben Troçki'yi Lenin'in değerlendirdiği gibi değerlendirmiyorum. Daha olumlu bakıyorum. Şimdi ben Marksist-Leninist değil miyim? Buna benzer onlarca örnek verebilirim. Fakat gerek yok.

Sonuç olarak; kafamızdaki kalıplardan arınalım. Hiç bir şey dokunulmaz değildir. Geçmişte yaşananlar var. Onlardan ders çıkarabilmemiz için, tartışmak zorundayız. Marks insanı sadece değer-artı değer zemininde ele almış. Herşey ekonomik iktidar mücadelesi gözüyle bakılmış. Marks'ın ortaya koyduğu, Lenin'in pratikte uygulamaya çalıştığı Marksizm de insanlaşma mücadelesi ikinci plandadır. Ekonomik iktidar mücadelesi ön plandadır. Bunu bugün olduğu gibi savunamayız. Unutmayalım biz Marks'tan daha ileriyiz. Biz onun öngörülerini pratikte yaşadık yaşıyoruz. Bunlara bugünü ve yarını ekleme imkanına sahibiz.

maların alabildiğine yoğunlaştığı günümüzde Yılmaz'ı anlamak büyük önem sahiptir. Onun yıllar önce söylediği şu sözler sanki bize günümüzde ne yapmamız gerektiğini öğütüyor:

"*Önemizdeki görevler, proletaryanın sınıf kavgasını örgütlemek, bu savaşın ateşini diğer emekçi kitlelere taşımak ve bu ateş içinde emekçi kitleleri kaynaştırmak ve bu savaşın sağlıklı yürütülmesini sağlayacak yöntemleri ve ülkemiz devriminin özgül yasalarını bulmaktır.*"

Yılmaz Güney'i hiç görmedim, şahsen tanımadım. Kendisini eserlerinden tanıdım. Fakat eminim ki o yaratıcı dehası müthiş enerjisi ve üstün direnme gücüyle yaşasaydı hem devrimci sanata hem de devrimci siyasete çok daha büyük katkılar sağlardı. Erken ölümü insanlık için büyük kayıp. Yılmaz Güney gibi bir evlada, bir dehaya, bir kılavuza sahip olduğu için halkımız ne kadar övünse azdır. Anıstı, mücadelesi, sanatı ve fikirleri sonsuza dek yaşasın!!

Durdurun bu ihaneti!

Serdar ÇAKMAK

Gelenegimizin kurucusu İbrahim Kaypakkaya, Kürecik Bölge Raporu'nda orta köylülüğe ilişkin şu değerlendirmeleri yapar: "Özellikle Almanya'ya gidip dönenler. (...) Bunlarda orta köylü sayırlar. Bunların bir kısmı faisle para verir, bir kısmı zehinde arsa vs. satın alır, bir kısmı ticarete atılır (...) Almanya'ya gidip dönenlerin aileleri, önceden yoksul köylü iken, orta köylü sınıflarına geçmişlerdir ve bu durum orta köylülerin sayısında bir yükleme yaratmıştır." Kaypakkaya devamla, bu sınıfın devrimine ilişkin siyasal duruşunu da şöyle izah eder: "Yalnız bu kesim, işçi ve köylülerin, silahlı mücadele ile başarıya ulaşabileceğine pek ihtimal vermiyor. Bunlar, çoğu keye burjuva reformculuğuna kapılıyorlar."

Dokuz yüz yetmiş iki senesinde yapılan bu tahlilin doğruluğu bugün, kendisini üçe, derde katlamıştır. Türkiye ekonomisi, toplumdaki en azından son yirmi sene içerisinde bir "Almanlar" elitlerini doğurdu. Dövizleriyle, yatırımlarıyla Türkiye ekonomisine hatırı sayılır katkıda bulunan bu, "Almanlar"ın "burjuva reformculuğuna" daha da saplandıkları aşkardır. "Burjuva reformculuğuna" kapılma, kendisini sadece Türkiye ile sınırlamamaktadır. Sadece Türkiye'de değil, aynı zamanda yaşadıkları Almanya'da da, parlamentodan medet umar hale gelmişlerdir. Almanya'daki mal varlıklarıyla, yatırımlarıyla, ellerinde bulundurdıkları nakit paralarıyla, Lenin'in, "burjuvalaşmış işçiler" dediği sınıfın statüsüne, bizim Almanların da önemli bir kesimi, otuz beş sene sonra erişmişlerdir. Sekma pahasına da olsa bir daha söyleyelim ki, bu Almanlar kesimi "burjuva reformculuğuna" kapılmışlardır.

Dokuz yüz yetmişlerin ortasından Almanya Anayasasını Koruma Teşkilatı (Türk MIT'inin Alman kardeşi), gelenegimiz tarafından Almanya'da kurulan Türkiyeli İşçiler Federasyonu'nun, "Yabancı gruplar içerisinde en kitlesel radi-

kal örgüt" ilan ediyordu. Federasyonun yayın organı *Mücadele* gazetesi Türkiye'de hakim sınıfların gözüne o denli batmıştı ki, Başbuğ Ecevit'in hükümeti, gazetenin Türkiye'ye girişini resmen yasakladı.

Kısaca devrimci ATİF'in öyküsü şöyleydi:

"18 Mayıs'ı unutman" türküleriyle münadanarak başladı... Alman silah sanayisinin önde gelen ismi, "Dynamit Nobel" işgal edildi... İran devriminin gülleri feth ettiği günlerde, Frankfurt sokakları İranlı devrimcilerle kolkola arşınlanarak, "Mehber Şah" sloganlarıyla inledi...! Afganlı devrimcilerle omuz omuza, sosyal-emperyalistlerin işgaline alkış tutan Troçkistlerin ağzının payı verildi...! 12 Eylül'ün en karanlık günlerinde on bine varan kitlesiyle ATİF, "Kahrolsan Faşist Cunta" diye haykırarak Alman sokaklarından bir sel gibi aktı, yürüdü...! Orta menzilli roketlerin yerleştirileceği gün, federal parlamentonun önünde kızıl bayrağı, ABD'den gelen enternasyonalist tuğay ile birlikte şerefle göndere çekti...! El Pronton ve Callo zindanlarındaki katliamları teşhir etmekle kalmadı, Almanya'ya, "Viva el Partido Comunista del Peru" sloganlarıyla tanıştırdı...! Almanya seçimlerinde, seçimlerde yapılacak tercihin "Pest ya da kolera" cinsinden bir tercih olacağını söylediği için, "Alman emperyalizmine ölüm" dediği için ağır para cezalarına çarptırıldı.

70'ler ve 80'ler boyunca tam iki nesil ATİF'in devrimci enternasyonalist eğitiminden geçti. ATİF, hiçbir zaman devrimci militanlığından zerre taviz vermedi!

Kim ne derse desin, ATİF, gelenegimiz bütün gücüyle varolduğu strece ATİF'di. İdeolojik ayrılıklar, sapmalar gelenegi yıpratmış ölçüde, ATİF'i de yıpratmış. Sadece sayısını küçültmedi, aynı zamanda niteliğini de düşürdü. Tabanındaki devrimci militan kitleyi crezyona uğrattı.

Süreçte ATİF'in tabanında, zamanla siyaset "erbabı" olmuş, iş yerinde devrimci işçilikten sendika yöneticiliğine atlanmış ve/veya parasal imkanlarıyla küçük

dükkan sahibi olmuş üyeler, hakimiyet kumaya başladı. Bunların yanı sıra son on sene de ATİF içerisinde bir de, ekonomik kaygılardan Almanya'ya iltica eden veya 12 Eylül mağduru olup, yaşamını yurtdışında devrimci söylem ardında dizayn etmeyi arzulayan, hatırı sayılır bir kesim palazlanmaya başladı. Bu üçlü arasında adı konmamış bir ittifak oluştu ve ATİF'in niteliğini de bozdu.

Tüm bunlar gelenek önderliklerinin icazeti ile gerçekleşti. Gelmiş geçmiş gelenek önderlikleri sadece Türkiye'de değil, Almanya'da da ve tabii ATİF içerisinde de, Kaypakkaya çizgisi ile yanlış tabana oynadıklarından, sonuçta tabanı değil, gittikçe Kaypakkaya çizgilerini değiştirmeye başladılar.

Vasat işçilik tulkusu, Alman sendikalarının ardında secd ederek yapılan 35 saatçilik, bedelli askerlikte konsolosluklarla yarışa giriş ATİF'i, tarumar edip bugünlere getirdi. Tarihini cilvesine bakın ki, Kaypakkaya'nın sözleri, yıllar sonra kendi gelenegininin devamlılarını da buldu. ATİF'in tabanıyla birlikte çizgisi için bugün insan, "burjuva reformculuğuna kapılıyorlar" demekte tereddüt etmiyor. "Burjuva reformculuğuna kapılma", kaçınılmaz olarak ATİF'i tehlikeli maceralara sürüklüyor.

Yetmişler Almanya'sında, seçimlerde yapılacak tercihin, "Pest ya da kolera" arasında bir tercih olduğunu söyleyen ATİF'den, dokuz yüz doksan sekizde Almanya seçimlerine istinaden, "Demokrasiden yararlanmak herkesin hakkıdır! Göçmenlerin de" diyen bir ATİF'e rastlamak sizi bilmem, ama bana çok ağır gelmektedir. Böyle bir şeye "evet" diyen zihniyetin bugün, Türkiye'de "Kızıl Siyaseti İktidar" demesi laf-ı güzafur. Zira ya, "Demokrasiden yararlanmak herkesin hakkıdır! Gerilanan da" dememesinin hiç ama hiç garantisi yoktur. "Canım orası yurt dışı, ATİF de kitle örgütü" diyecekler iyi düşünsünler...

Ama iş bununla da kalmamaktadır. "Masumane" seçim hakkı, masumluk sınırlarının ötesindedir. Durum korkunçtur.

Zira aynı zihniyet, Almanya seçimlerinde kimin destekleneceğini açıktan işaret etmektedir: Almanya Marksist-Leninist Partisi, yani kısa adı MLPD.

Hey hat! Biliyorum! geleneğimizin geçirdiği bütün, ama bütün badirelerden sonra beş harfli rumuzumuzun başındaki, "Türkiye" için kullanılan "T" harfi, "Talihsiz" kelimesi içinde kullanılabilir. Ancak yurt dışında, geleneğin bir kanadının, ATIF adına, seçimlerde MLPD'yi desteklemesi ise "talihsizliğin" de ötesinde, sado-mazoizmin ta kendisidir. Zira bu şirret Alman örgütü, Uluslararası Komünist Hareket'te şirretliği ile nam salmıştır. Mao yanlısı gözüktüp, gerçek Kautskiciliğini dünyada bilmeyen kalmamıştır. Kendine Maoist diyen, kendine İbocu diyen hiç bir akli başında devrimci, MLPD'yi bizim camiamıza "sütten çıkmış ak kaşık" diye tanıtmaz.

İşte bu şirret örgütünün son on senelik tarihinin kısa bir özeti. Merak eden açsın baksın.

Alman işçi aristokrasisinin bu örgütü, bütün trade-unionculuğuna rağmen, saf-larında akademişyenlerden oluşan yeşil-ler ile sosyal demokrasi bulamacı bir ucubenin hakimiyeti altındadır. Son yıllarda Almanya'daki sokak çatışmalarının bırakalım içinde yer almayı, isyan eden azınlıkları, gençliği ve diğer sistem otoritesi tanımayan grupları, "başbozuklar" olarak aşağılamayı baş görevi bilmektedir. Tipki bizim Perinçek gibi.

Ezilen ülkelerdeki gerçek Maoist silahlı mücadelelerinden öcü gibi korkar-ken, emperyalistlerin manipule ettikleri ufuruktan silahlı kalkışmaların baş am-ğoluğunu yapmaktadır. Kongo'daki (açıkça yazıyorum) faşist Kabala'nın am-ğoluğunu yaptığı gibi.

Alman finans-kapitalinin bu gizli uşa-ğı MLPD, Peru Komünist Partisi önderli-ğinde, seksenlerin ortalarından itibaren Peru'da, Alman işletmelerinin de içinde bulunduğu yabancı fabrikalarda, başlatı-lan silahlı grevleri (Pato Armado) "terö-rizm" olarak adlandırmakla kalmamış bi-lakis, şirret örgütünün şirret başkanı Stefan Engel, seksen yedi senesinde Peru'da, "olayları yerinde incelemiş" ve Peru dev-letinin bekçisi, karşı devrimci kardeş par-tisi Peru "Komünist" Partisi-Kızıl Vatan (Patria Roja) örgütünün önde gelenleriyle Lima'da al takke ver külah yapıp, tarihi "eser" diye ilan edilen "Condor geri geli-yor" adlı kitabını (siz onu raporu diye okuyun), Almanya'ya varır varmaz piya-saya sürmüştür. Tipki bizim Perinçek'in Bekaa'dan döner dönmez yaptığı gibi.

Engel adlı Kautski müsvettesi bu şir-ret başkan, PKP'yi "kitle kullamları ya-

pan teröristler" olarak adlandırmakla kalmayıp, cezaevlerinde yatan PKP'ile-rin katledilmelerini ise "PKP'nin bir provakasyonu" olarak adlandırmıştır. Tabi çok doğal olarak bu şirret partisi, PKP'nin de içinde yer aldığı Devrimci Enternasyonalist Hareketi, "tasfiyeciler guruhu" olarak damgalamıştır.

Anti-DEH'ci faaliyetine hiç ara ver-meyen MLPD, şimdilerde sosyal-em-peryalizmin yeniden ayakları üzerine di-kilmesi için çaba sarf eden, prostati revizyonistlerin tekkesi "Tüm Birlik Komünist Partisi Bolşevik" ve Perinçek'in eski kardeşi Belçika Emek Partisi ile revizyonist "Enternasyonal"i kurma uğra-şı içindedir...

İşte bu MLPD yazık ki yazık, gele-neğimizin bir kanadı tarafından, Alman-ya seçimlerinde oy verilmesi gereken parti olarak ilan edilmiştir.

Yoldaşların bu şirret örgütünü tanı-mıyor olmaları ve/veya eksik bilgi sahi-bi olduklarını söylemek imkansızdır. Bu satırların yazarına bunları yazdığı için kızılması mümkündür. Ama tarihe, zin-danda yatan İbocu militana, savaşılan ger-illaya bu ihanet nasıl açıklanacaktır? "Demagoji" yapmaya devam edelim. Yoksa, Stefan Engel'in, bir de Karade-niz'e gelip, İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu gerillasını, "terörist" ilan etmesini mi bekleyeceksiniz? Yoksa, gerilla Türki-ye'de Alman çıkarlarına yönelmeyece-ğine dair garantimi verecektir? Yoksa, 80'lerin başında DHB'nin, Almanya'da kendisini tasfiye edip, Amavutçu parti-ye ihtihak ettiği gibi, geleneğimizin bu kanadı da, bu şirret partisine tamamen geçmeyi mi düşünmektedir? Durum va-humdur!

Bu kanattan yoldaşlara çağrımdır. Lütfen bu ihaneti durdurun. Geçmişte saflarınızdan bazılarının, geleneğimize yarışmayan işlere karışmış olmasını bir fırsat olarak telakki edip, size karşı mü-tamadıyen kullanılmasından ne denli ra-hatsız olduğunuz bilinmektedir. Taktir edersiniz ki, MLPD'yi seçimlerde des-teklemeniz ise katiyen affedilmesi müm-kün değildir. Çünkü ikincisi ile kıyaslan-mayacak oranda çok daha vahimdir. En azından ikincisi, ak kağıt üzerinde mü-rekkep ile ispatlıdır. Ve önderliğinizi di-rek sorumlu tutmaktadır.

Vaktiyle DEH komitesinin bizim kötü ünü ikinci önderliğimize istinaden söyle-diği gibi, "hatalarınızı teğhis etmenin za-manıdır. Onlar, sizi Mao Zedong Düşün-cesi'ni reddetmeye, Devrimci Enternasyo-nalist Hareket'e saldırıya götürmüştür ve Türkiye'de devrimin ilerlemesinin yo-lunu tıkamaktadırlar. Önemli bir devrimci mücadeleye tarihine sahip olan, Marksizm-

DÜŞÜNMEK BAŞLAMANIN YARISIDIR; BAŞLAMAK BİTİR-MENİN ÖNKOŞULUDUR!

Bizde eksik olan sorunların özünü, püt-nöktasını yakalamadaki yetersizliklerdir. Sonradan yakınıp duruyoruz: "Ama ben çok çalıştım, çok çalıştım, çok emek verdim" diye, verilen emek inkar edilmemelidir. Zira ka-rırlı emeklik kıyısı mutsuz kılar.

Mutsuzlukta kişiye çokkaya ızdır. Sapa-na kadar çokkaya sarılmadıkça bir iş de is-tediğimiz verimi alamayız ya da bizi sonucu gütüremez. Sonradan da ver elini kendiliğinden-cilik, ver elini der pratikçilik ver elini umutsuzluk. Evet, nasıl bir emek? Bizim emeğimiz bilinçli, hedefli ve sonucu gösteren bir emek olmalıdır. Aksi takdirde bırakalım a-naf mücadelesini -bu çok daha karmaşık ve zorlu- gürlük yazarın önümüze koyduğu so-runların çözümünde bile başarıya ulaşamayız. "Emek önce devardır" (Kalinin) Önemli bir insan emeğine ve emeğe sahip çıkardır.

Bilinçli emeğin zorunluluğu ve önem-i hakkında sanınız fazla söz etmek gerekmiyor. Çünkü, söyleyeceğimiz sayfiiler dolusu sözden daha vurgulayıcı ve gerçekçi yitirmekte de-falere kaçadığı bir sosyal pratik yaşadır. Hem-miz şöyle bir genye döndü Türkiye soluna, kendi öğütlenmelerine ve onun bir parçası olan kendi pratiklerine baktığımızda yaptıklarımızı ya da yapmadıklarımızı gözden geçirdiğimizde görüyoruz ki, emeğin bilinçli kullanılmaması-dan dolayı çok pahalıya ödedik, hele ötece, or-gütlenme olarak ve buçy olarak. Demek ki ya-karışacağımız ilk halka eğitim, öğretimin ya-da bilinçli emeğin mücadelelerdeki önemi-bilinç üzerine çıkmaktadır. Fakat bu ancak, problemi yanı-yarıya çözmek demektir. Oysa devrimin olması ve kalıcı zaferler kazanmanın için - problemün tamamını çözmek zorundayız. Öyleyse yıkalayacağımız ikinci esas halka, bu eğitim ve öğretimin yöntemidir, hangi me-totlar ve araçlar kullanılmalı ve nasıl öğütlen-melidir? Bunun için de öncelikle eğitimden ne anladığımızı ya da ne anlaşılmaması gere-kliğini açıklamak zorundayız. Eğitim, bilginin (bu 3 yolla kazanılır. Bunları maddi üretim, sınıf mücadelesi ve bilimsel deney'dir.) ak-tarıma süreci olduğuna göre önce bilgidir ne anlaşılmaması gerektiği üzerine durnahız.

Fransa/ Latif

Leninizm-Mao Zedong Düşüncesi teme-linde ve Kültür Devrimi'nin bir sonucu olarak kurulmuş olan TKP-ML'nin bu ha-taların üstesinden gelmeye ve bunların köklerini yok etmek için gerekli olan ça-haları başlatmaya muktedir olduğu konu-sunda güvenimiz tamdır." (1986) Bu sa-tırlar, sizler açısından bugün çok daha ge-çerliliğini korumaktadır. Hele hele "Yeni-den İnşa" sürecinden geçtiğiniz bu gün-lerde...

ALINTILAR

1) Ethem Dülçün, Fırtınalı Yıllarda İb-rahim Kaypaklıya, sf 194 2) Age, sf 195

İşte tartışıyoruz; dünya da yıkılmıyor! (2)

Halil GÜREL

Ne demistik, buradan T. Çakmak arkadaşın iki çizgi mücadelesi konusundaki görüşlerinin değerlendirilmesine geçebiliriz. (Aksi belirtilmedikçe yapılacak alıntı ve göndermeler "Bir ikiye bölünür iki birleşir bir olmaz" başlıklı Uzun Yürüyüş Haziran '98 tarihli 27. sayısında yayımlanan yazısına ait olacaktır.) Ama geçmeden önce iki çizgi mücadelesi konusunda ne düşündüğümü kısaca ifade etmekte yarar var.

KISACA: İKİ ÇİZGİ

İki çizgi mücadelesi doğa ve toplumun gelişme yasası olan karşıtların birliğinin Marksist parti içinde aldığı görünümün ifadesinden başka bir şey değildir. İki çizgiden biri işçi sınıfının diğeri ise burjuva düşüncesinin çok çeşitli yansımalarını temsil eder. Buradaki "iki" kavramı, temel sınıflar olmaları nedeniyle işçi sınıfı ve burjuvazinin ifadesidir. "İki" kavramından hareketle parti içindeki düşünce çatışmasının sadece iki farklı düşünce arasında olduğu sonucu çıkarılmamalıdır. Parti içinde işçi sınıfının çıkarını temsil eden düşüncenin karşı safında özünde burjuva düşüncesinin yansımaları olmakla birlikte, birden fazla ve çok çeşitli düşünceler de olabilir. Ancak bunlar nihai anlamda da olsa burjuvazinin çıkarına hizmet edeceklerinden dolayı tek bir platform altında değerlendirilerek işçi sınıfı ve burjuvaziyi temsil eden "iki çizgi mücadelesi" adı verilmiştir. Parti içindeki ideolojik mücadele ile iki çizgi mücadelesi aynı şeylerdir. İdeolojik mücadele ile iki çizgi mücadelesi kavramları arasındaki fark ideolojik mücadele kavramının parti içi-dışı ayrımı olmaksızın tüm ideolojik mücadeleleri kapsayan boyuta sahip olmasıdır. Oysa

iki çizgi mücadelesi kavramı ise daha çok ideolojik mücadelenin parti içindeki yansıması için kullanılır.

İki çizgi mücadelesi Marksist partinin -ya da örgütün- temel örgütlenme ilkesi olan demokratik merkeziyetçilik ilkesinin; "tartışma ve eleştiri özgürlüğü" anlamına gelen "demokratik" anlamına daırdır. "İrade ve eylem birliğinin" somut uygulanımı olan merkeziyetçilik aşamasında iki çizgi kavramına karşılık gelen tüm çizgiler çoğunluk görüşü doğrultusunda tek çizgiye inmek ve toplumsal pratiğe bu haliyle uygulanmak zorundadır.

İşte bu işleyiş ilişkisinden hareketle iki çizgi mücadelesinin Marksist olmayanlar arasında mı? yaşandığını somutlayalım.

Birinci olarak; iki çizgi mücadelesinin gerçekleşmesi için tüm üyelerinin felsefi ideolojik hattını belirleyerek yer aldıkları Marksist bir örgütlenme temeli zorunlu koşuldur. Bu anlamıyla düşünsel planda "tartışma ve eleştiri özgürlüğü" sürecinde neyi savunduklarına bakılmaksızın, iki çizgi mücadelesinin taraflarını Marksist partide yer almalarından dolayı Marksist kabul etmek gerekmektedir. Çünkü parti ya da örgütün ve bu parti ya da örgütü oluşturan bireylerin niteliklerini tartıştıkları ya da savundukları düşünce değil toplumsal pratikteki konuları belirler. Bu nedenle; "tartışma ve eleştiri özgürlüğü" sürecinde kim ne savunursa savunsun, örgütlenme tarafından benimsenen görüş toplumsal pratiğe uygulandığı için, iki çizgi mücadelesinin tarafları Marksist olma niteliğini kaybetmezler.

İşçi sınıfının çıkarlarının temsiliyle, son tahlilde de olsa burjuvazinin çıkarlarının temsiliyle, yani Marksizm ile Marksizm dışılığın karşı karşıya gelerek mücadele ettiği süreç ise "tartışma ve

eleştiri özgürlüğü" sürecidir. Yani örgütlenmenin toplumsal pratiğe hangi politika ve araçlarla müdahale edeceğinin belirlendiği kolektif tartışma sürecinde ortaya çıkan farklı görüşler, birbirlerine göre Marksizm'i ya da Marksizm dışılığı temsil ederler. İşte iki çizgi mücadelesinde bu süreçte gündeme gelir. "Tartışma ve eleştiri özgürlüğü" sürecinde farklı görüşler arasındaki mücadele "tartışma-ıkna ve eğitim" yöntemleriyle ele alınarak karara bağlanır. Çoğunluk kararına dayanılarak belirlenen örgütlenmenin görüşü, merkeziyetçilik temelinde "irade ve eylem birliği"yle toplumsal pratiğe uygulanır.

Farklı görüş sahiplerini nitelik olarak Marksizm dışı değerlendirmenin koşulu ise örgütlenme çoğunluğunun kararına rağmen azınlıkta kalan düşüncelerini toplumsal pratiğe geçirmelerini ve böylelikle "irade ve eylem birliği"ni bozmalarıdır. Böylesi bir koşulda ilgili kişi ya da kesim benimsediği örgütlenme temelini red ve ihlal ettiği için, kendi kendisini Marksist örgütlenmenin dışına düşürmüş olur. Buna rağmen Marksist örgütlenme içinde kalmak istemesi tutarsızlık olduğu gibi kabul edilemez bir durumdur. Ve ancak böylesi bir aşamada idari tedbirler gündeme gelerek Marksist örgütlenmeden hem düşünce hem davranış olarak yollarını ayıranlarla Marksist örgütlenme de yolunu ayırır.

Bir kez daha tekrarlamak pahasına altını çizmek gerekiyor; düşünce planında kalma durumunda kişiyi bütünüyle Marksizm dışı olarak değerlendirmek idealizmdir. Kişi ancak Marksizm dışı düşüncelerini toplumsal pratiğe, maddi yaşama aktardığı koşullarda Marksizm dışı niteliğe ulaşır, daha önce değil. Bu durum örgütlenmenin bütünü için de geçerlidir. Düşünsel planda ne kadar Marksist olunursa olunsun bu durum toplum-

sal pratikte hayat bulmuyorsa o örgütlenmeye Marksist denemez. Toplumsal pratiğe, maddi yaşama yansıyan neyse örgütlenmenin niteliği de odur. Çünkü ideoloji "maddi yaşamın dili"dir, soyut düşüncenin değil.

İki çizgi mücadelesinin işleyiş ilişkisini belirleyen düzenlemeler örgüt sorununu konusunu ilgilendirdiği için bu yazıda üzerinde durmayacağım. Ancak farklı bir yazıda bu konuya da açıklık getirilmesi gereği söz konusudur. Çünkü iki çizgi mücadelesinin teorik olarak kabulünden çok pratik olarak uygulanımı önemlidir. Bu işleyişin gerçekleşmesi içinde örgütsel mekanizmaların niteliği belirleyicidir.

T. Çakmak arkadaş geleneğin "Maoizm cephesinde durması olumlu bir gerçekliktir" belirlemesini yaptıktan sonra, iki çizgi mücadelesi konusunda "damgasını vuran yanlış anlayış olmuştur" demek ve "bu yanlış anlayışa tepki olarak, bir başka yanlış anlayış ortaya çıkmış, iki çizgi mücadelesi 'Yüz çiçek açsın, yüz düşünce birarada yarışsın' sloganı ile aynılaştırılmıştır" demektedir. T. Çakmak arkadaşın "geleneğe damgasını vuran yanlış anlayış" dediği ve "Yüz çiçek açsın yüz düşünce birarada yarışsın" anlayışının karşısı olduğunu anladığımız, ancak yazı içerisinde de değinilmeyen bu "yanlış anlayış"ın "acaba ne?" olduğu sorusunu bir kenara yazarak devam edelim

SOMUT GERÇEĞİN PEŞİNDE OLMAK YA DA...

Fakat konuya geçmeden önce bir noktaya işaret etmemiz gerekiyor. T. Çakmak arkadaş alıntı yaptığı kaynakları belirtmiyor. Böyle olunca garip durumlar ortaya çıkıyor. Örneğin Devrimci Oluşum'la ilgili alıntısında; "Maoizm tartışılmalıdır; kapitalizm mi haklı sosyalizm mi haklı sorgulanmalıdır" dediklerini iddia ediyor. Bu vesileyle benim "Marksizm'in tartışılabilirliğine yönelik düşüncelerime gönderme yapıyor. "Marksizm'i tartışılabilir" görseydik Devrimci Oluşum'la hareket ederdik" demeye getiriyor Devrimci Oluşum'un ne olduğu sorusunu bir yana bırakalım. T. Çakmak arkadaş en baştan yanlış bir yöntem kullanıyor ve Devrimci Oluşum'un kullanmadığı ifadeleri kullanmış gibi gösteriyor.

Partizan Sesi gazetesinin, 12. sayısında arayıp bulabildiğimiz Devrimci Oluşum GYK imzalı 28 Aralık '94 tarih-

li bildiride tüm aramalarımıza rağmen T. Çakmak arkadaşın sözde aktardığı ifadeleri bulamadık. "Marksizm-Leninizm'i eksen" aldığını belirten bildiride, T. Çakmak arkadaşın "Maoizm tartışılmalıdır" alıntı(?)sını çağrıştıracak "Maoizm sağlıklı temelde, bilimsel bir incelemeye muhtaç olmasıyla araştırma konusudur" ifadelerine rastladık. Ancak dikkatle incelememize rağmen, T. Çakmak arkadaşın; "... kapitalizm mi haklı, sosyalizm mi haklı sorgulanmalıdır" diye aktardığı ne bir cümleyi ne de bunu çağrıştıracak bir ifadeyi göremedik.

Doğrusunu söylemek gerekirse; farklı düşüncelerle mücadelede böyleşi yöntemlere başvurmaya neden ihtiyaç duyulduğunu anlamak hiçte zor değil. Ancak kaybettirdikleri bir yana bu yöntem bize ne kazandırır ki? Gerçekler ne kadar gizlenebilir?

Öte yandan yine Mao'dan yaptığı ve örnekleyeceğimiz alıntılardaki yöntemi de doğru değil. Kaynak göstermemesi ve alıntının anlam kaybına uğramasına neden olan kesinti-alıntı aktarmacılığı yönteminin olumsuz özelliği olarak değerlendirilebilir.

Örneğin bana atfen, "Marksizm'in eleştirilmesi ve tartışılması konusunda tanık gösterdiğiniz Mao ne diyor bakalım," dedikten sonra yaptığı alıntıya bir de biz bakalım; "Marksizm, ülkemizdeki halkın çoğunluğu tarafından yol gösterici ideoloji olarak kabul edildiğine göre eleştirilip eleştirilemeyeceğini sorular olabilir. Elbette eleştirilebilir. Marksizm bilimsel bir doğrudur ve eleştiriden korkmaz. Eleştiriden korksaydı ve eleştiri tarafından yıkılabilseydi, değersiz bir şey olurdu. Aslında idealistler Marksizm'i hergün ve her yönden eleştirmiyorlar mı? Burjuva ve küçük burjuva görüşlere sahip olanlar ve bunları değiştirmek istemeyenler de Marksizm'i her yönden eleştirmiyorlar mı? Marksistler nereden gelirse gelsin eleştiriden korkmamalıdır. Marksistlerin, tam tersine şiddetli eleştiri ortamı ve fırtınalı mücadeleler içinde kendilerini çelikleştirmeye, geliştirmeye, yeni mevziler kazanmaya ihtiyaçları vardır. Hatalı görüşlere karşı mücadele etmek aşı almaya benzer. Aşı olan kimse mikroba karşı daha büyük bir bağışıklık kazanır. Limonlukta yetişen bitkiler dayanıklı olmazlar. Yüz çiçeğin açmasına ve yüz düşüncenin birbiriyle yarışmasına izin verme siyaseti, ideolojik alanda Marksizm'in önder durumunu zayıflatmak bir yana, onu güçlendirecektir."¹¹ Görüleceği üzere altı çizili satırlar T. Çakmak arkadaşın alıntısında yoktur. Bu satırları aktarma

gereği duymamıştır. Verilmek istenen anlam açısından etkisinin olup olmadığı değerlendirilmesini okura bırakıyorum.

MARKSİZM, SOMUT GERÇEĞİN TEMSİLCİSİ OLDUKTAN SONRA YÜZ DEĞİL YÜZ BİN DÜŞÜNCE OLSA ÖNEMLİ Mİ?

Gelelim Mao'nun "İdeolojik alanda Marksizm'in önder durumunu zayıflatmak bir yana onu güçlendirecektir."¹² diye değerlendirdiği "Yüz çiçek açsın yüz düşünce birbiriyle yarışsın" anlayışına. T. Çakmak arkadaş; "Yüz çiçek açsın yüz düşünce birbiriyle yarışsın" sloganını iki çizgi mücadelesi ile aynılaştırmak, Maoizm'i kavramayanlar ve anti-Maoistlerin işi oluyor" diyor. Peki nedir, "Yüz çiçek açsın yüz düşünce birbiriyle yarışsın" sloganı? T. Çakmak arkadaşın yine keşintiyi uğratarak veya daha doğrusu kendisine "gereken" bölümü alarak kullandığı alıntıyı biz biraz uzatarak okuyalım...

"Yüz çiçek açsın yüz düşünce birbiriyle yarışsın" ve "uzun süreli bir arada yaşama ve karşılıklı denetim" sloganları nasıl ortaya atıldı? Bu sloganlar Çin'in somut koşulları ışığında, sosyalist bir toplumda, çeşitli tipte gelişmelerin hâlâ var olduğunun kabul edilmesi temelinde ve ülkemizin ekonomik ve kültürel gelişmesinin hızlandırılması acil ihtiyacına cevap olarak ortaya konmuştur. Yüz çiçeğin açmasına ve yüz düşünce akımını birbiriyle yarışmasına izin verme siyaseti, ülkemizde sanayinin ve bilimin ve zengin bir sosyalist kültürün geliştirilmesi siyasetidir. Farklı sanat biçim ve türleri serbestçe gelişmeli ve çeşitli düşünce akımları serbestçe yarışmalıdır. Belirli bir sanat biçimini ya da düşünce akımını zorla kabul ettirmek ve ötekini yataklamak için idari önlemlere başvurunun sanatın ve bilimin gelişmesine zararlı olduğunu düşünüyoruz."¹³ Ve devamla Mao "Bir şeyin doğru ya da yanlış olduğuna karar vermek için çoğunlukla bir deneme dönemine ihtiyaç vardır. Tarih boyunca doğru ve yeni şeyler halkın çoğunluğu tarafından tanınmamış, mücadele içinde dolambaçlı bir biçimde gelişmek zorunda kalmıştır. Çoğu kez doğru ve iyi şeyler önceleri güzel kokulu çiçekler olarak değil, zehirli otlar olarak görülmüştür." (abc)¹⁴ diye de eklemiştir.

T. Çakmak arkadaş, alıntının ön kısmından hareketle bu yaklaşımın Çin'in somut tarihsel, iktisadi, toplumsal ve kültürel koşullarının ürünü olduğunu söyleyerek iki çizgi mücadelesinin sağ-

lıklılı yürütmesi ihtiyacı için üretilmediğini söylüyor. Haklıdır; "İki çizgi mücadelesi için üretilmiştir" denerek üretilmiştir. Ama aynı zamanda haksızdır. Çünkü Mao, "Yüz çiçeğin açmasına ve yüz düşüncenin birbirleriyle yarışmasına izin verin. Bu siyaset karşı devrimci Hu Feng kışkırtıcı mahkum edilmesinden sonra ileri sürülmüştü ve hence, *diyalektikçe uygun olduğu için hâlâ doğrudur.*" (abç) diyor. Diyalektiğin sosyalist toplumunda ayrı kapitalizmde ayrı işleyeceğini hiç daydunuz mu? Ben duymadım. Nitekim, bu anlayışın diyalektikçe uygunluğu sosyalist toplumun bir prototipi olan Marksist parti için her dönem geçerli olduğu anlamına gelmiyor mu? Fakat siz "hayır öyle şey olmaz" diyorsanız, ideolojik mücadele konusunda Mao'nun ne düşündüğünü de okuyalım; "Çeşitli hallerde ortaya çıkan, ideolojide öznelilik, siyasette sağ ve 'sol' sapmalar ve örgütlenme de sektirizm olarak, bir siyasal çizgide kristalize olurlar ya da olmasınlar ve (buraya Dikkat!, bn.) parti önderliğini ele geçirsinler veya geçirmesinler, hep küçük burjuva ideolojisinin anı Marksist-Leninist, anti proletar görüntüleridir. Partinin ve halkın çıkarları uğruna parti içinde küçük burjuva ideolojisini incelemek ve alı etmek ve onu proletarya ideolojisine dönüştürmek eğitim yönteminden yararlanmak şarttır." ve "Dolayısıyla, hatalı 'sol' veya sağ ideolojileri alı edeceğiz bu konuda dikkatsiz ya da aceleci olamayız. Marksist-Leninist eğitimi derinleştirmeli ve bütün partinin proletar ve küçük burjuva ideolojileri arasında ayırım yapma yeteneğini geliştirmeliyiz. Parti içi demokrasiyi tam uygulamalı, eleştiri ve özleştirmeyi geliştirmeli, sabırla ikna ve eğitim çalışmasını sürdürmeli, hataların ve bunların taşıdığı tehlikelerin somut tahlilini yapmalı ve bunların tarihi ve ideolojik köklerini açıklayıp ayrıca düzeltme yolları göstermeliyiz. Parti içindeki hataların yenilmesinde Marksist-Leninistlerin benimsyeceği doğru tutum budur." demektedir. (Bu sahrılar aynı zamanda ÇKP 6. MK Genişletilmiş 7. toplantısında alınan "Partimiz tarihindeki bazı meseleler üzerine karar" dır.) Yine bir başka yerde ideolojik mücadele konusunda "Önderliği olan özgürlüğü, merkezi yönlendirme altında demokrasiyi savunurken, halk içindeki ideolojik sorunları ya da doğru ile yanlış arasındaki ayrımı ilişkin sorunları çözmek için zorlayıcı önlemlerin alınmasını hiç bir şekilde kastetmiyoruz. Ideolojik sorunları ya da doğru-yanlış sorunlarını idari emirlerle ve zorlayıcı önlemlerle çözmeye

çabaları hiçbir işe yaramadığı gibi zararlıdır da... ideolojik sorunları ya da halk içindeki tartışmalı sorunları çözmek için zorlama ya da baskı yöntemi değil, sadece demokratik yöntem, tartışma, eleştiri, ikna ve eğitime yöntemidir." diye Mao'dur. Son olarak, "İdeolojik mücadele öteki mücadele biçimlerine benzer. Bu mücadelede kullanılacak biricik yöntem, kaba baskı yöntemi değil, sabırlı ikna yöntemidir." dediğini de aktaralım.

Son derece açıktır ki Mao'da ideolojik mücadele konusunda herhangi bir idari yöntem veya baskı yöntemini bulamazsınız. Bu nokta Mao için temel bir noktadır. Tüm bunlara rağmen T. Çakmak arkadaş Mao'ya "dayanarak" konuşma özgürlüğü'ne sınır koymak için büyük bir çaba harcıyor. Ve bula bula Mao'nun "kesinkes karşı devrimciler ve sosyalizm davasını halsalayanlar" için söylediklerini alıp genelleştiriyor... Ancak Mao'nun sözlerindeki "kesinkes karşı devrimciler ve sosyalizm davasını halsalayanlar" ibarelerine ya dikkat etmiyor ya da daha doğrusu kendisini sosyalizm davasının tek belirleyici olarak gördüğünden hareketle kendisi ile çatışma içinde olan görüş sahiplerini "kesinkes karşı devrimci ve sosyalizm davasını halsalayanlar" olarak değerlendiriyor. Üstelik alıntıyı yine sansürleyerek. Okuyalım; "Marksist olmayan görüşlere karşı siyasetimiz ne olmalıdır? Kesinkes karşı devrimciler ve sosyalizm davasını halsalayanlar sözkonusu olduğu zaman, sorunu çözmek kolaydır. Onların konuşma özgürlüğünü ellerinden alırsınız. Ama halk içindeki hatalı görüşler tamamen farklı bir şeydir. Böyle görüşleri yasaklayıp onlara hiç bir ifade olanağı tanımlamak edebilir miyiz? Hiç kuşkusuz hayır. Halk içindeki ideolojik sorunları ele alırken, insanın düşünsel dünyası ile ilgili sorunları ele alırken kaba yöntemler kullanmak yalnızca yararlı değil aynı zamanda son derece zararlıdır. Yanlış görüşlerin dile getirilmesini yasaklayabilirsiniz; ama bu görüşler varlıklarını sürdürürler. Öte yandan, eğer doğru görüşler limonlukta yetiştirilirse, hayatın fırınlarıyla karşı karşıya kalmazlarsa, hatalı görüşlere karşı zafer kazanamazlar. Bu nedenle doğru görüşleri yalnızca tartışma, eleştiri ve ikna yöntemiyle gerçekten geliştirebilir, hatalı görüşlerin üstesinden gelebilir ve sorunları gerçekten çözebiliriz." Mao'nun ne dediği ve aynı zamanda ne demediği son derece açık değil mi?

Öte yandan "Yüz çiçek açsın yüz düşünce birliğiyle yarışsın" anlayışı için

"Çin'in somut koşullarında ve parti içi iki çizgi mücadelesinin sağlıklı yürütmesi ihtiyacından (ortaya çıkmış) değildir" diyerek evrenselleştirilmesini ve ilke düzeyinde ele alınmasını reddederken, bu kez "Çin'in somut koşulları" ve iki çizgi ya da ideolojik mücadele -gerekleri- önemsenmiyor. Bir yerde geçerli olan bir sonraki yerde geçerli olmuyor mu? Aynı şekilde Büyük Proleter Kültür Devrimi için, birileri kalkar Çin'in somut koşulları; Marksizm için Avrupa'nın, Leninizm için Rusya'nın somut koşulları derse Marksizm'in en temel dayanağı olan diyalektik ve tarihsel materyalizmden geriye bir şey kalmır mı? Evet bazı şeyler gerçekten o ülkenin somut tarihi ve toplumsal koşulları ile ilgilidir. Ama iş felsefeye gelince sorun evrenselleşir.

TARİH, KALEM DARBELERİYLE DEĞİŞİR Mİ?

Aynı şekilde T. Çakmak arkadaş, bir hayli örnek verdiği Çin Komünist Partisi tarihini de ya bilmiyor ya da çarpıtıyor. "ÇKP, Cen Du Siyu'nu Troçkist görüşleriyle Vang Ming ve Li Li San'ın sağ ve 'sol' oportünist çizgileriyle birlikte devrimi yapmadı. O çizgiler mahkum edildi, çizgilerini değiştirenler kaldı, değiştirmeyenler gitti" diyor. Bu bilginin bütünü doğru değildir. Evet; Cen Du Siyu Çin Komünist Partisi'ne karşı dışarıdan faaliyetlere giriştiği için ÇKP onunla birlikte devrimi yapmadı. Ama Vang devrimi yaptı. Hem ayrıca Merkez Komitesi'ne Mao'nun isteği ve ÇKP delegelerini ikna etmesi yöntemiyle seçilmişlerdi. Mao'dan okuyalım; "7. Kongre de birçok yoldaşı ikna ederek Vang Ming'le Li Li San'ın seçilmesini sağladı. Aradan geçen on bir yılda, bunun sonucu olarak hiçbir kayba uğradık mı? Hayır, hiçbir kayba uğramadık. Devrimde başarısızlığa uğramadık ve Vang Ming'le Li Li San'ı seçtik diye zafer bir kaç ay gecikmedi." Üstelik Mao bu sözleri devrimden 7 yıl sonra 1956 yılında yapılan ÇKP'nin 8. Milli Kongresi öncesinde yaptığı konuşma içinde ve Vang Ming'le Li Li San'ı yeniden (MK'ya (Merkez Komite) önerdiği bölüme söylemektedir, yani yeniden MK'ya seçilmelerini istemektedir.

Peki, Vang Ming ya da Li Li San çizgilerini değiştirmişler midir? Yine Mao'dan okuyalım; "Vang Ming 7. Kongre'de durumu idare edebilmek için Merkez Komitenin 7. Kongre'ye sunduğu raporu benimsyen ve Merkez Komitesi'nin kararlarına uymak istediğini be-

lirten bir belge sundu. Ama bir müddet sonra onunla konuştuğunda yüzgeri etti. "... onu seçelin mi? Ya Li Li San yoldaşı? Li Li San'ın affedilmesinden yana olan yoldaşların sayısı Vang Ming'in affedilmesini isteyenlerinkinden daha azdır. Deng Siao Ping yoldaşın da belirttiği gibi onları seçmemiz 7. Kongre'de seçilmeleri ile aynı anlamı taşıyacaktır. O kongrede delegelerden bir çoğu onları seçmek istemiyordu. (Sadece Vang Ming'i değil, diğer birçok yoldaşı da) O zaman onları seçmeme siyaseti izlersek hata yapmış olacağımızı söyledik. Hata yapanları seçmemek niçin yanlış olurdu? Çünkü o zaman onların örneğini izlemiş olurduk. Onların yöntemi, gerçekten hata yapmış olsun olmasın, bir kere oportünist diye damgaladıkları herkesi reddetmekti. Eğer böyle yapmış olsaydık, onların çizgisine, yani Vang Ming çizgisine ya da Li Li San çizgisine izlemiş olurduk. Böyle bir şeyi asla yapamaz yani hiç bir koglul altında Vang Ming ve Li Li San çizgisini izleyemezdik. Bunların parti içi ilişkilerdeki tutumları, hata yapmış ve kendilerine karşı mücadele etmiş ya da kendilerini oportünist olmakla suçlamış olan herkesi reddetmekti. Kendileri su katılmamış Bolşevikler olarak geçiyorlardı, ama sonunda su katılmamış oportünistler oldukları ortaya çıktı. Oysa Marksizm'i belli ölçülerde kavrayanlar, onların bir zamanlar oportünist diye damgaladıklarıydı."¹² Bu uzun alıntıyı da aktarmak zorunda kaldığım için okurdan hoşgörüyü beklemekten başka çarem yok. Ancak görüldüğü üzere Parti içi ideolojik mücadele ve çizgi meselelerine nasıl yaklaşıldığı gerektiği konusunda son derece özül ifadeleri değil mi?

YA BİLİME BAĞLI KALACAKSINIZ YA DA BİLİMSEL OLMAYANA...

Bu arada T. Çakmak arkadaşın iki çizgi mücadelesi konusundaki düşünceleri biçimsel olarak son derece "yeni" sanısı yaratmakta. Hatta arkadaş parçacık fiziğini de inceleyerek görüşlerini bilimin en gelişkin noktasına temel olarak sunuyor görünmektedir. Ama ne yazık ki sadece görünmektedir. Bu görüşlerde yeni olan hiçbir şey olmadığı gibi bilimsel gelişmeler de, eski ve yanlış görüşleri yeni ve doğru görüşler olarak göstermek için içeriğinden bağımsız kullanmak istenmektedir.

"Her süreçte farklı farklı oportünist ve revizyonist anlayışlar çıkar. Ancak bu

anlayış sahipleri anlayışlarını sistemli hale getirir ve bu anlayışlarında ısrar ederlerse mutlaka dışlanmaları gerekir. Aksi taktirde irade ve eylem birliği olmaz" diyen T. Çakmak arkadaş, acaba kimin anlayışını savunmaktadır? Mao'nun ideolojik mücadele, parti içinde iki çizgi mücadeleleri konusunda bir kısmını da sizlerle paylaştığımız, düşüncelerini okuduğumuz kadarıyla bu yaklaşım Mao'ya ait değildir. Ve Maoçuluk'la ilgisi de yoktur. Sakın ola bu yaklaşım parti içinde tek çizgiye inanan "monolitik parti" görüşünü savunan Enver Hoca-Arnayvulluk Emek Partisi (AEP) ve onun takipçilerinin olmasın?

Ustelik arkadaş daha bir sayfa önce anlattığı parçacık fiziğinin bulgularını niye anlattığını da unutmuş görünüyor. Birin sürekli ve sonsuzca ikiye bölündüğünü, bir şeyin hem kendisi hem de kendisi olmadığı, "ya o ya bu" değil "hem o hem bu" olduğunu unutmuyor. Ve sistemli tek bir çizginin bulunduğu parti istiyor. Peki, şeylerin var olma ve gelişme yasası karşıtların birliği değil miydi? Nerede bir çizginin varlık koşulu karşıt çizgi? Nerede bu partiyi var eden iç gelişimin her iki tarafı? Soruları ise yanıtız kalıyor. İnsan iradesinden bağımsız olarak, siz sistematik çizgileri tasfiye etseniz de "Birin sonsuza kadar ikiye bölünmesi" nedeniyle karşıtınızdan kurtulamazsınız. Eğer doğanın ve toplumun temel yasası olan karşıtların birliğini kabul ediyorsanız, karşıtınızı ancak mücadele yoluyla dönüştürebileceğinizi ve bu dönüşimde kendinizinde dönüşeceğini unutmamalısınız.

"KORKU DAĞLARI SARDI"

T. Çakmak arkadaş iki çizgi mücadelesi konusundaki düşüncelerini açıklarken benim gibi "Yüz fikir"çilere cepheden karşı çıkmasının yarısına daha önce iki çizgi üzerine değerlendirmeleri bulunan Umur Şengül arkadaş ise "Marksizm'i kavramada yetersiz kalmıştır" şeklinde "yumuşak" bir eleştiride bulunuyor. U. Şengül'ü ve tabii onunla aynı düşüncede olanları ikna (?) etmek amacıyla, savunduğu düzlemin tehlikelerini göstermek istiyor. Okuyalım: "Şimdi bu anlayış sahibi arkadaşta sormak gerekiyor: Lenin'in tanımladığı anlamda -Burjuvazinin işçi sınıfı içindeki ajanı- oportünist olan ve faşist diktatörlüğün sol içinde ki uzantısı IP'nin anlayışıyla aynı partide birlikte kalabilir misiniz? veya bir başka soru, reformizmin batağına batmış her türden reformist-revizyonist anlayışların karargahları olan ÖDP ve EMEP'in anlayışıyla aynı partide birlikte kalabilir misin?"

Ne yapmaya çalışıyor arkadaş? Tabii ki "aman ha" iki çizgi mücadelesini bu şekilde savunursanız gitti gider; IP'e ÖDP'ye EMEP'e döneriz. Gelin yol yakinken vazgeçin bu düşüncenizden" demek istiyor.

Yine bir başka yerde de "Burakalım diyalektiğin yasalarını, bu yasalardan bazıların yanlış görümleri nasıl irade ve eylem birliği oluşturup yeni bir yapı inşa edeceksiniz?" diyerek korku dağlarını büyütme çabası. Ama tam da bu noktada; Mao'nun yoldaşlığından vazgeçtiğinin ya farkında değil ya da önemsemiyor. Daha önce aktardığımız ve Mao'nun hem Engels'le hem de Stalin'le tartışma pahasına oluşturduğu diyalektiğin "sadece temel bir kanuna vardır o da gelişme kanunudur." tezini demekki benimseniyor, T. Çakmak. Ama bunun açıkça ifade etmek yerine "diyalektiğin yasalarını(n) bazıları yanlış görümleri nasıl irade ve eylem birliği oluşturup yeni bir yapı inşa edeceksiniz?" diyerek daha çok diyalektiğin ele alınışına ilişkin kendine özgü yaklaşımdan kaynaklı olabilecek karşıtlığı son derece genel kabul görmüş bir karşıtlık gibi sunarak korku dağlarını büyütme devam ediyor.

Ama bir noktada; "Tüm bunları bir tarafa bırakalım" deyip açık konuşuyor: "İçinden geldiğimiz gelenekten niye kopuk? Sosyal goven ve dogmatik anlayışlar iki çizgi mücadelesi yürütmemize izin verdiler mi? Bugün tek bir ülke tek bir devrim programı savunanlarla iki ülke ve iki devrim programı savunanlar aynı parti içerisinde birlikte yürüyebilirler mi?" (ibid)

Bu satırları okuduktan sonra insanın aklına; T. Çakmak arkadaşın, önce çaba harcayarak, iki çizgi konusunda neden bir şeyler yazma gereği duyduğu sorusu geliyor. Öyle ya "Sosyal goven ve dogmatik anlayışlar iki çizgi mücadelesi yürütmemize izin verdiler mi?" Hayır. O zaman, "Biz de hiç kimseye vermeyiz" veya "iki çizgi mücadelesi doğru değildir" gibi açık bir tarz benimsemek yerine oradan oraya gereksiz yere dolanıp durmaktadır.

Bu nedenle Marksizm'i Marksist örgütün teorisi ve eyleminde vacuiz gelen ve burada canlılık kazanarak gelişme olanağı bulduğu bir öğreti yerine kendi kendine gelişme dinamiği taşıyan maddi bir varlık olarak değerlendirmek zorunda kalıyor. Daha doğrusu biz şu satırlardan bunu anlıyoruz; "Marksizm'in kendi içindeki karşıtların mücadelesi yerine Marksizm dışına çıkmış burjuva ideolojisinin çeşitli versiyonlarının Marksist bir paradede karşıtların mücadelesi olarak kabul etmek doğru bir yaklaşım değildir." Doğrusunu söylemek gerekirse biz bugüne kadar soyut temelde "Marksizm'in kendi içindeki karşıtlar" diye bir şey duymadık. Yani Marksizm kendi kendine içinde karşıtlıklar taşıyamaz. Çünkü Marksizm ancak Marksist bir örgütlenmenin somut eyleminde, o eylemin hangi

hiçim ve üzde gerçekleştirilmesi gereğinin belirlendiği çatışmada var olur. Sınıf çatışması olmadıkça ve bu çatışmanın yürütülüşünde işçi sınıfının hangi yolu izlemesi gerektiği üzerine somutluk taşımayan bir koşul için Marksizm "Marksizm içi", "Marksizm dışı" yorumları nasıl yapılabilir? Bu Marksist teoride dünyayı değiştirme pratiğinden koparak "aydın" gevezeliği düzeyine düşürmek değil midir?

Bu anlamıyla "Marksizm içi", "Marksizm dışı" ifadelerinde soyut olarak kalmakla. Anlatılmak istenen anarşizm, revizyonizm, sendikalizm, reformizm, gibi Marksist olmayan akımların açık savunusunun Marksist partide yapılamayacağı ise buna bir diyecemiz yok. Fakat zaten bu akımların açık savunucularının Marksist partide ne işleri var? Birakalım onların gizliye gelmesini siz açık davette bulunuz ya varsanız dahi gelmezler ki. Hele hele "açıkça kapitalizm savunucuları" partide yer almaz, demek iki çizgi mücadelesinin konu edildiği bir yazıda sorunun ne denli kabaca ele alınarak iğdiş edildiğini göstermekten başka bir amaca hizmet etmez.

Açıktır ki Marksist olmayan akımların ve en genelde burjuva etkinin Marksist partide yansması Marksistler aracılığıyla gerçekleşir. Ve bunu sağlayan Marksistler burjuvaziye hizmet ettiklerinin, Marksist olmayan akımları beslediklerinin bilinci ve açıklığıyla değil teorilerinin dönemin Marksizm'i olduğu düşüncesinden hareket ederler. Bu kişiler burjuva etkisini düşünsel planın dışına taşımadıkları yani Marksist partinin irade ve eylem birliği bozmadıkları sürece Marksist niteliklerini de kaybetmezler. Fakat burjuva etki düşüncesi planından eylem planına sıçradığı koşulda artık Marksizlik "Marksizm içilik" diye bir şey söz konusu olamaz.

YORUM FARKI ANLAŞILABİLİR AMA TUTARLILIK DA GEREKMEZ Mİ?

Bir diğer nokta da, T. Çakmak arkadaşın Mao yoldaşın ifadesinde yer alan "zehirli otlar" kavramına yaklaşımıdır. Açık olarak ifade edilmemekle birlikte "zehirli otların sökülüp alınması"nın düşüncelerini sistematik hale getiren farklı düşünce sahiplerinin partiden atılmasıyla özdeşleştirildiği anlaşıyor. Çünkü bir paragraf üstte düşüncelerini sistematik hale getirmiş farklı düşünce sahipleri için "mutlaka dışlanmaları gerekir" derken yazının sonunda "zehirli otları sökülüp atarak Maoist yoldan yürümekten" bahsediyor. Oysa ki zehirli otların sökülüp alınması insanların "hesabını görülmeyecekleri" apayrı şeylerdir. Sözün, bu kavramların üreticisi Mao'ya bırakalım; "Zehirli otlar sökülüp alınmalıdır derken,

ideolojik zehirli otların sökülüp alınması gerektiğini kast ediyoruz. İnsanların 'hesabını görmek' se başka bir meseledir. 'Yasaları ağır bir biçimde çiğnemedikçe kimse'nin 'hesabı görülmeyecekleri'. Peki 'yasaları ağır bir biçimde çiğnemek' ne demektir? Bunun anlamı defalarca uyarıldığı halde bile bile kötülük yaparak devletin ve halkın çıkarlarına ciddi zararlar vermektir."¹¹ "Zehirli otların sökülüp alınması" ifadesinden hareketle farklı düşünce sahiplerinin dışlanması tasfiye edilmesi Mao'ya veya Maoçuluk'a özgü bir şey değildir. Bu ifade yukarıda da alıntılanmış gibi ideolojik mücadele yoluyla yanlış düşüncelerin mahkum edilmesidir. Daha önceki bir bölümde değindiğimiz ÇKP içindeki sağ ve "sol" sapmaların temsilcileri olan Vang Ming ve Li Li San'a karşı Mao'nun yaklaşımı açık değil mi? Üstelik bu konuda devrim öncesi-devrim sonrası gibi açıklama arayışlarına da yer yoktur. Mao, sağ ve "sol" sapmaların her iki temsilcisini de birakalım partiden tasfiye etmeyi Merkez Komitesinde yer almayanlar önererek yaklaşımını somutlaştırmıştır.

Farklı düşünce sahiplerinin tasfiyesi Maoçuluk'a özgü olmamakla birlikte, Türkiye Devrimci Hareketinin iyi bildiği bir konudur. Aslında T. Çakmak arkadaş da bu durumu olumsuzluğuna değinmiş ve Uzun Yürüyüş'ün 7. sayısında konuya ilişkin bir yazısı yayınlanmıştı. Bu yazısında "oportünizm kavramı da yanlış kavranarak sadece farklı düşünce sahipleri için değil aynı düşünceleri savunup da yönetimin yönetime tarzına muhalif olanlar bile 'burjuvazinin siyasal ajanları' ... gibi tanımlamalarla örgütsel ve fiziksel olarak tasfiye edilmişler ve ediliyorlar" demişti. Aynı zamanda diğer birçok emmenin yanı sıra da durumu "kendisi gibi düşünenlere tahammülsüzdü" diye devrimci hareketi eleştiren T. Çakmak arkadaşın düşüncelerinin bu kadar kısa sürede değişmesine ne demeli? "Aynı yerde 'sosyalist' hareketin kendi gerçekliğini görüp kavramları yerli yerinde kullanması ve birçok şeyi yeniden tartışması gerekir. Aksi takdirde burjuvazinin omuk içine 'ajan' sokmasına gerek kalmadan o kendi kendini bitirecektir" diyen de T. Çakmak arkadaşdır. Ancak aradan henüz iki yıl dahi geçmiş olmasına ve her hangi bir kavram tartışılıp netleştirilmemesine rağmen tartışma ihtiyacı karşısındaki tutumuna o günkü tutumu arasındaki ilişkinin değerlendirilmesini de okura bırakıyorum.

Sonuç olarak, T. Çakmak arkadaş iki çizgi mücadelesi konusundaki düşünceleriyle aslında iki çizgi mücadelesini reddediyor. "Bir ikiye bölünür" diyor ama biri var eden karşılığı bir kutbunu dışlıyor. Yekpare bir 'bir' istiyor. Bu düşünceleriyle iki çizgi mücadelesi konusunda gelenek için yaptığı "harekete dangasını vuran yanlış anlayış olmuştur" şeklindeki ve ya-

zının başında "acaba ne?" diye dikkat çektiğimiz tespiti boşlukta kalıyor. Daha ötesi "bugün tek bir ülke tek bir devrim programı savunularla, iki ülke ve iki devrim programı savunularla aynı parâ içerisinde birlikte yürüyebilirler mi?" ve "Ancak bu (oportünist ve revizyonist bn.) anlayış sahipleri anlayışlarını sistemli hale getirir ve bu anlayışlarında ısrar ederlerse mutlaka dışlanmaları gerekir. Aksi takdirde irade ve eylem birliği olmaz" savunularıyla gelenek dahi gerisine düşüyor. Çünkü bilindiği gibi en azından 91 yılından bu yana gelenek içinde "iki ülke iki devrim" programını savunan insanlar var olduğu gibi, bu savunular sistematik bir içeride de sahipti. Ve her konferansta gündeme getirilerek ısrar da ediliyordu. Hatta bu düşünce sahipleri yönetici organa en önemli görevlere dahi seçilebiliyorlardı. Ancak tüm bunlardan gelenek iki çizgi mücadelesini doğru uyguladığı anlayışı da çıkmamalı. Gelenek hiç bir zaman iki çizgi mücadelesini bugün Uzun Yürüyüş'te vücut bulduğu tarzda yapmadı.

Örgütlenmenin teorik ve pratik temellerine ilişkin farklı düşünce sahipleri, açıkça örgütsel tasfiyeye uğramadılar belki ama farklılıklarını ifade edebilecekleri mekanizmalar söz konusu olmadığı için iki çizgi mücadelesinin doğru ele alındığından da söz edilemez. Bir anlamda, kaynakları ya da temelleri tartışmasız doğru kabul etmek şartıyla basit sonuçlar üzerine tartışmalar örgütlendi. Ancak bu durumun iki çizgi mücadelesiyle ya da Maoçuluk'la hiç bir ilgisi yoktur. Ve aslında bugün bizim yürüttüğümüz ve yürütmemiz gereken tartışmaların kaynağı da burasıdır. Eğer gelenek iki çizgi mücadelesini de kapsar tarzda doğru bir ideolojik temele sahip olsaydı, ayrılığa ne gerek vardı. (Burada bir kez daha "Marks'tan Mao'ya" dâmenin pratik olarak hiç bir anlamı olmadığını, önemli olanın bu düzlemin içerik olarak nasıl doldurulduğu, ve pratiğe nasıl yansımaların belirleyici olduğunu hatırlatalım) Doğru ideolojik temellerin var olduğu bir koşulda gerçekleşecek ayrılık ancak düşünceye güvensizlik temelli olabilir ki gelenek içinde asıl sorun canlı bir düşünce ortamının söz konusu olmamasıydı. Canlı bir düşünce ortamının olmadığı koşulda Marksizm üretilemez. Çünkü Marksizm hayatın değişen, dönüşen ve gelişen yanına cevap olabildiği oranda varlığını sürdürebilir.

Bu değerlendirmeler çerçevesinde T. Çakmak arkadaş, hem ayrılık nedenlerini yeniden değerlendirmeye hem de iki çizgi mücadelesi anlayışıyla baği içerisinde Maoist Parti kavramından ne anladığını ifade etmeye davet ediyorum.

ALINTILAR

1- Mao Zedong, Seçme Eserler, C.5, sf:446, Kaynak Yayınları 2- Age 3- Age, sf:433-434 4- Age, sf:444 5- Age, sf:397 6- Mao Zedong, Seçme Eserler C.3, sf:252 7- Age, sf:253 8- Mao Zedong, Seçme Eserler, C.5, sf:423 9- Age, sf:445 10- Age, sf:446 11- Age, sf:347 12- Age, sf:347-348 13- Age, sf:484

Neredeydik, neredeyiz, nereye gidiyoruz?

Fırat CAN

1995 Eylül'ünde atılan ilk adımla başladık uzun yürüyüşümüze. Eski ve çürümüş olandan kopuşun ilk adımıydı bu. İlk adımıydı diyoruz. Çünkü, eskinin tüm olumsuzluklarını barındırıyorduk bünyemizde. Bir silkinmişti yaşanan. Taşıdığı bir dizi eksikliklere rağmen; yaşanan siyasal tıkanıklığa ideolojik yozlaşmaya, hastalıkları tedaviye yönelim anlamında yeni bir umudu ifade ediyordu.

Bu silkiniş oylesine etkisi altına almıştı ki bizleri, alalecele "arındık", "kültür devrimi yaptık" vb. o günkü gerçekliğimizle örtüşmeyen belirlenimler yapmaktan da alıkoymadık kendimizi. (Bu belirlenimlerin sonradan özleştirilmesi yapıldığı için üzerinde durma gereği görmüyorum.) Sonrasında ise bir dönem kendiliğindencilik hakim oldu düşüncelerimize-pratiğimize. Erken doğumun yarattığı tahribatlar, gelenek içindeyken kapılan zaafırlarla bütünleşince iyiden iyiyeye zayıflattı bünyemizi. Birlikte yola çıktığımız kimi dostlar bekledikleri "sihirli" gelişimleri kısa süre içinde görmedikleri için dışına çıktılar yürüyüşümüzün...

Dost güçler arasında gördüğümüz pek çok çevre geri sayımı başlatı bizim için. Süremiz bitti...

Mütevazı bir duruş, öncelikle gerçekliğini kavrama, ayakları yere basan küçük de olsa sağlam adımlar atarak ilerlemeye olan inancımız, kendimize ve insanlarımızın güveni sayesinde "beklenenin" tersine olumlu bir sınav vererek düşüncemizi koruduk/geliştirebildik. Toparlanma yönelimine girdik.

Toparlanma yönelimi ve sonrasında pratik adımlar bizler açısından olumsuz gidişatımıza dur demeyi ifade ediyordu. Biliyorduk ki bu yönelim, sağlam bir zemin üzerine, yeni yapıyı inşa etmediğimiz/edemediğimiz taktirde anlamını kaybedecek ve sürecimizin ibresi tersi

yönde işleyecekti.

Genelde TDH (Türkiye Devrimci Hareketi) özgüldü ise gelenek açısından siyasi-ideolojik-örgütsel tıkanıklıklara neden olan sorunlarımızı bilinen gündemler halinde belirleyerek üç yıllık bir plan koyduk önümüze. Hedefimiz bizleri o güne getiren sorunları araştırıp-tartışıp geçmişin köklü bir muhasebesini yapmak, onunla hesaplaşmak ve bu süreçten eskinin tüm olumsuzluklarını yadsıyarak yeni olumhuluklarla donanarak çıkmaktı.

Bu tartışmaları başlatırken böylesi bir süreci ilk yaşayanın bizler olmadığımızı da biliyorduk. Geçmişte benzeri yönelimlere girenler olmuş; belli mesafeler katedilmiş, fakat ya kısa bir süre sonra "geriye dönüş" yaşanmış ya da tasfiye ile sonuçlanmıştı. Oyle ise çok dikkatli olmalı, geçmişte yaşanan süreçleri gözden geçirmeli, ne sağdan esen tasfiye rüzgarlarına ne de "sol"dan esen "geriye dönüş" rüzgarlarına kapılmamalıydık.

Fakat yaşanan süreç ve bugün bulunduğumuz nokta gösteriyor ki biz daha işin başında "sol" tehlikeye eğilimli bir duruş gösterdik. Gündemlerin belirleniminden tutulm da sıralamasına kadar çelişkiler-eksikliklere düşmekten alıkoymadık kendimizi. Burada önemle belirtmek isterim ki bugün açısından, gündemlerin belirlenmesi-sıralanması belli eksiklikler çelişkiler barındırsa da esas sorun bu değildir. Baş sorunumuz merkezi politikamızla, merkezi toplumsal pratik alanda önümüze koyduğumuz hedeflerin uyumsuzluğu sorunudur. Bu soruna daha sonra etraflıca değinip çözüm önerilerinde bulunmaya çalışacağım. Şimdi dönelim gündemlerin belirlenimi-sıralanımı konusunda eksik ve çelişik yanlara;

Birincisi, tartışma süreci, fikirlerin çatışması anlamına gelir. Bu çatışmanın sağlıklı bir şekilde yürütmesi ve somut sonuçlar elde edilebilmesi içinde bilgi-fikir sahibi olabilmek zorunluluktur. Bilginin eksik-güdüldüğü tartış-

ma(lar)ı kısır olmaya, tarafların birbiri üzerinde yeni elde etme yarışına dönmeye mahkumdur. Oysa ki bizlerin ihtiyacı bu değildir. Toplumu bilinçlendirme, devrimci mücadeleye kanalize etme adına yola çıkan biz devrimci özgürleşmeciler bilgi-fikir fakirliğimizi görebilmeli, ve bu durumumuza karşı amansız bir mücadele başlatmalıyız. Bileşenimiz açısından bakıldığında bu gerçeklikle uygunluk arz etmediğimiz görülebilir sanırım. Tartışma sürecimiz aydınlanma yönelimiyle bütünleştirilmeli(ydi)dir.

İkinci olarak, bileşenimizin tek tek insanları temel bir alt yapı ve birikime sahip olsalar bile bu tek başına yeterli değildir. Tartışmanın çerçevesi dar kadrolarla sınırlı tutulmamalı ve hitap ettiğimiz en ileri ve en geniş kitleye maleldilmeli(ydi)dir. Unutmamalıyız ki oluşturulacak programlar ancak ve ancak onları ilgilendiren kitlelerin katılımıyla yaşam bulabilir. Ve pratiğe geçirilebilir. Kitlelerin katılımı içinde o programın oluşumunda söz sahibi olmaları şarttır. Bizim yaptığımızısa bununla örtüşmemektedir. Açıklık adına, alınan kararları karşıt düşünceleri ile birlikte kitlelere sunmak doğru değildir. Çünkü bu demokratik-merkeziyetçilik ilkesinin reddi olacak ve tartışma bittikten sonra (konular özgüldü) pratik yönetime girme yerine yeni tartışmaların çıkmasına neden olacaktır. Doğru olan tartışma sürecine en geniş katılımı sağlamak ve bu tartışma sürecinin kitlelere açık yürütülmesi(ydi)dir.

Üçüncü olarak, gündemlerin sıralanmasında; birinci evre Uluslararası Komünist Hareketin Tarihi (UKH) ve Sosyalizmin sorunları olmalı(ydi)dir. Yeni bir hareket (ya da parti) inşa etme adına yola çıkıyoruz. Öncelikle tarih bilginizi, varsa pekiştirmeli yoksa edinmeliyiz. Yapmak istediklerimizi gerçekleştirmek, öncellerimizde olup biteni kavramakla mümkündür. Sovyetler, Çin, Asya, Doğu Avrupa ve Latin Amerika ülkeleri dahil olmak üzere sosyalizmin yaşadığı

en azından uygulanmaya çalışıldığı fakat başarıya 'ulaşmadığı' bugün o ülkelerin durumlarına bakılarak görülmektedir sanırım. Ama bu oldukça yüzeysel bir değerlendirme olur. Sosyalizm eğer bu ülkelerde geriye dönüşler yaşamıyorsa, bugün bir sorun olmayacaktı. Sosyalizmin sorunlarını tartışacağımızı söylemek anlamlıdır. (Sosyalizmin tartışılmasından anladığım Marksizm'i tartışmaktır. Marksizm'i Lenin'de, Mao'da tartıştı. Ve bu tartışmalar bugün savunduğumuz Marksizm-Leninizm-Maoizm'i doğurdu. Bir şeyi tartışmak onu olduğu gibi kabul etmek olmadığı gibi reddetmek de değildir.)

Parti tarihi ve örgüt sorunu da bu günden başlı başına incelenebilir-tartışılabilir. Sonuçta evrensel olan UKH'nın özgül parçasıyız. Bu, şeylerdeki değişim yasasını tahlil ederken kullanılan yöntem benzer. "... ilk önce gelişimin evrenselliğini tahlil edecek, sonra gelişimin öznelliğini tahliline özel bir önem verecek ve en sonunda da yeniden gelişimin evrenselliğine dönecektiz" (Mao, Seçme Eserler, C:1, sf:400, Kaynak Yayınları)

Dördüncü olarak; önümüze merkezi politika olarak yeniden inşa gibi kapsamlı bir konu koyduk. Merkezi toplumsal pratik alanda ise "sırtımızı dağlara" (esas olarak) yaslayacağımızı söyledik. Yani netice itibarıyla geleneğin politik-pratik-örgütsel hatını olduğu gibi kabul ettik. Bu hat ki, bugün geleneği bizim çıkışıma da temel teşkil eden, çıkmazlara sokan hat değil miydi?

Madem ki bu hatı uygulayacaklık o halde neden önümüze yeni bir sosyo-ekonomik yapı tahlili yapma, yeni bir devrim programı oluşturma hedefi koyuyoruz? Sosyo-ekonomik yapı tahlili sonucunda oluşturacağımız devrim programı madem ki bugünden tamama erdirecektiysek ve güzergahımızı "dokunulmaz görecektiysek, söylem, hedef ve pratiğimiz daimi olarak değişmiyor mu? Öyle ya, yaptığımız araştırma-tartışmalar sonucu ülkenin sosyo-ekonomik yapısı yarı-feodal, yarı-sömürge, yönetim biçimi faşist diktatörlük çıkmazsa devrimin programını (program ki strateji, taktik vb. hepsini kapsar) o sonuca göre oluşturamayacak mıyız? Oysa ki güzergahı kesin ve net "dağlar" olarak çiziyoruz bugünden.

Bu tavır ve yönelim neyin eseridir? Zaten bizim ayrıldığımız gelenek de, onun dışında bir çok hareket de yıllardır bunu yapmaya çalışmıyor mu? Siz yapmadınız fakat aynı yöntemlerle ben yapacağım' demek değil midir bu? Sormazlar mı kişiye "benim yöntemlerimle yap-

madığımı sen nasıl yapacaksın?" diye. (Ki sorulmaktadır da. Geleneğin yayınları takip ediliyorsa açıkça görülebilir.)

Devrimci özgürleşme hareketimizin daha işin başından düştüğü yanlışlara-çelişkilere-eksiklere dikkat çekmekle birlikte bugün asıl sorun hangi nokta da bulunduğumuz ve nereye gittiğimizdir. Alternatif olma, yeniyi yaratma adına başlattığımız yürüyüşümüz bugün yine kendi içinde taşıdığı çelişkiler-boşluklar dayanak alınarak bazı anlayışlar tarafından bilinçli ya da bilinçsiz eskinin "yeni" bir tekrarı derekesine düşürülme tehlikesi ile karşı karşıyadır. Buna müdahale etmek her devrimci özgürleşmenin yükümlülüğüdür.

Hafızası zayıf bir toplumuz. Her fırsatta hatırlatma eylemine muhatap olmak zorundayız. Unutmamak, yok saymamak, keyfiyetçi tutumlara düşmemek için birbirimize hatırlatmalıyız sürekli. Bir gün geriye dönüp "Aman tanrım biz ne yaptık?" dememek "son pişmanlığın fayda etmediği" durumlara düşmemek için...

NE YAPILMALI?

Getirilecek önerileri yetersiz bulanlar, küçümseyenler, ve daha bir çok olumlu-olumsuz tavra girenler olacaktır. Evet bu önerilerin her derde derman olduğunu, tüm sorunlarımızı bir çırpıda çözüp ortahği günlük gullistanlık yapacağını düşünmüyorum. Yapılacak karşı tavruları da düşüncelerin gelişmesi açısından olumlu bulup bekliyorum. Buna karşın değersiz görenler de olacaktır bu önerileri. Bunları dahi umursamakla birlikte, içinde bulunduğumuz durumu çözümleme, sorunlarımıza yanıt arama çabası içinde olan insanların bir köprü/diyalog oluşturmak sürecimizin zorunluluklarını, sorumluluklarını daha üst düzeyde kavrayabilmek, sağlıklı, yaşamda karşılığı olan çözümler üretebilmektir amaç.

Öncelikle yaşadığımız süreci bir kapı olarak değerlendirmeden, sırtın hatırlarımızın üzerine gidebilmeliyiz. "Zararın neresinden dönülürse kârdır." Baştan beri kapıldığımız aceleci, panik ruh halinden kurtularak gündemlerimizi yeniden oluşturabilme, ayakları üzerine dikebilme yönelimine girmelidir. Pratiğin bizlere gösterdiği evrelerin sürelerinin yetersizliği gerçeği ışığında zaman genişletilmelidir. Merkezi politikamıza uygun pratik hat tartışmaya açılmalı, dar gelenek kitlesini hedefleyen ve yıllardır uygulanmaya çalışılan -faydacı- pratik hatta düşünmemelidir. İnsanlar nasıl ve hangi koşullarda yaşıyorlarsa düşüncele-

ri, istem ve özlemleri, güne ve geleceğe ilişkin hayalleri de bu maddi koşullardan bağımsız olamaz. İnsanlarımızın asalak, üretimden kopuk yaşam tarzından kopyaları ve üretimde yerlerini almaları için sarf etmeliyiz çabalarımızı

ORGUTLÜ MÜCADELE ÜZERİNE

Karşılıklı birbirimizi anlayamama eksikliğinden midir, "şato"lar yaratmaya pek meraklı oluşumuzdan midir, bilemiyorum ama bildiğim bir şey var ki o da gelmiş olduğumuz aşama bizler açısından bugün geliştirici değildir. Bu yüzden de belli noktalara, gereksiz tartışmalara meydan vermemesi açısından açıklık getirilmesi biz devrimci özgürleşmeciler için zorunluluk haline gelmiştir.

Diyebiliriz ki insanların tüm düşüncelerine saygımız vardır. Fakat bu saygı o düşüncelere sessiz kalma, kabullenme anlamına gelmemelidir. Saygımızı koruma çerçevesinde doğru bulmadığımız düşüncelere karşı sonuna kadar mücadele etmeli ve gerekirse platformumuzda bu düşüncelerin açığa çıkarılmasını sağlamalıyız. Tartışmalarımızda ikna-egitim yöntemine bağlı kalınarak, baskılar, kısıtlayıcı uygulamalarla değil düşüncelerimizin doğruluğunu ortaya koyarak mücadele etmeliyiz. Bu işin bir yanı. Örgütlü mücadeleye karşı olanlarla düşünsel anlamda çatışmaya hazırız. Fakat bu düşünceleri savunmayıp ta bu zeminde birbirine karşı tartışma yürütme ihtiyacına ne demeli?

Örgütlü mücadele, dahası illegal devrimci mücadeleyi reddeden kim? Devrimin zora dayanması ilkesini reddeden kim? Bu anlayışları devrimci özgürleşmecilerin saflarında savunanlara rastlamadık.

Savunanlara da mücadele arenalarının devrimci özgürleşmecilerin yanı sıra olmadığını salık veriz. Ama diyorlarsa ki "biz yayınlarımızda düşüncelerimizi yazmak istiyoruz" bunu da Maoist hattımız gereği kabul edebiliriz ve bu düşüncelere karşı doğrularımız temelinde mücadele verebilme cesaretine de sahip olabilmeliyiz her zaman.

Biz devrimci özgürleşmeciler için bugün esas tartışma konusu devrimci illegal bir örgütün var olup olmaması sorunu değil Maoist parti ilkelerinin derinlemesine kavranması ve yaşadığımız toplumlara sosyo-ekonomik-kültürel tahlillerin ışığında uyarlanması sorunudur. Örgüt anlayışını somutlayamayan, soyut bir "Leninist-Maoist Parti" söylemine/teorisine sahip olan, bu teoriyi özgülle bütün-

leştirep üretmeyen sözde Leninist-Maoist partilerin bugün içinde bulundu-
ğu çıkmazlar-yaşanan yozlaşma ortada-
dır. İşte bugün bizler aynı hatalara düş-
memek, yozlaşmanın girdabına kapılma-
mak için bu konuyu bu temelde tartış-
malıyız, somutlayabilmeyiz. Sorun
iyi/kötü niyet sorunu değildir. Leninist-
Maoist parti savunusunu yapanların ide-
olojik-siyasal-örgütsel olarak yozlaşma-
larının nedeni sınıf intiharlarını gerçek-
leştirememeleri küçük-burjuva olmaktan
kurtulup proletarleşememeleridir. İyi ni-
yet ön koşuldur. Fakat hiç bir şeye yet-
memektedir.

Bu konuda son olarak denilebilir ki;
"en kötü örgüt örgütsüzlükten iyidir" fak-
at kötü örgüt/örgüt anlayışıyla yetin-
meden, örgütü fetişleştirmeden sürekli al-
ternatif yaratma çabasını gözardı etmeden.

SONUÇ OLARAK

Tüm sorunlarımızın çözümü sabır, tu-
tarlılık ve samimiyetle üzerlerine gidebil-
mekten geçer. Bilimsel bir yöntem işlete-
bilmekten geçer. Yazılanlardan/konuşu-
lanlardan anlamak istediklerimizi değil
anlatılmak istenileni anlama çabası da
şarttır. Bugün önümüzde duran en önemli
görev devrimci özgürleşme hattımızı
sürekleştirebilmek, aydınlanma yöneli-
miyle bütünleştirebilmek, bilime/bilgiye
yoksunluğumuzu giderebilmek, bu yönlü
otomatik adımlar atabilmektir.

Bu zeminde tartışma gündemlerimizi
önem sırasına göre yeniden düzenlemeli,
ayakları üzerine oturmalı, işçi, emekçi,
aydın, memur, toplumun ileri unsurlarını
bu tartışmaların içine çekmeliyiz.

Toplumun önderleri olabilmeyi, dar
fokocu sözde kurtarılar anlam yozlaş-
masından çıkartıp Mao'nun yoldaşlığını
yürüterek "kitlelerin öğrencisi ve öğret-
meni" olma anlamında içeriğini doldura-
bilmeliyiz. "Kendini kanıtlama" "ruhsal
tamtin" illettine kapılmamalıyız. Çünkü
bu ruh halinin bir sonraki adımı panik-
tirtaşıyıcılıktır. Tek ve en doğru benim
merkezinden yola çıkmak yaratılan de-
ğerleri, insanı, bir devrim için gerekli
olan en temel unsurları önce basitleştirip
sonra yok etmektir.

Merkezi toplumsal pratik alanda, yıl-
ların eskittiği ve bugünkü realiteyle uyuş-
mayan politikalarımızı dayatma yerine,
"alternatifini koyamıyorsa eskiyi icra et-
meliyiz" yanlış anlayışına kapılmadan ilk
etapta ihtiyacımız olan örgütlülükleri ya-
ramalıyız. Toplumsal gelişmeleri az çok
takip eden bir insan alternatiflerin olma-
dığını düşünemez. Bugün yaşadığımız
topraklarda devrimin objektif ve subjektif
koşulları istenilen devrimci durumu yara-

tamamış olmakla birlikte doğru tarzın ya-
kalanıyla bu süreç hızlanacaktır. Kit-
leleri sisteme karşı örgütleyebilecek yir-
ginlik çelişki mevcuttur. Bu çelişkileri tes-
pit edip bu noktalardan kitlelerle bütünle-
şebilmeliyiz.

Köylülük halen devrime katılacak ve
devrimden çıkarılacak olan bir güç olmakla
birlikte bugün tali durumdadır. Yine fa-
aliyet alanları konusunda; kırsal kesim
bizler açısından ileriki süreçlerde yöne-
linmesi gereken alanlar olmakla birlikte
bu alanlarda bugün açısından talidir. (Bu
tespit daha çok Türkiye için geçerlidir.
Kürdistan konusunda farklılıklar arz et-
mektedir) Köylük bölgelerde olanaklar
dahilinde alt yapısal çalışmalar yürüt-
mekle birlikte esas olarak merkezi politi-
kamıza (yeniden inşa) uygunluk arz eden
bölgeler şehirlerdir.

Kitleleri sisteme karşı örgütlemenin
ön koşulu "dört dörtlük" programları dar
kadrolarla oluşturup ölencine sunmak de-
ğildir. TDH'nin en büyük açmazlarından
biri de budur. TDH kendi özgün tarzını
yaratamamaktan, kök oluşturamamaktan
(ya da var olan kökü geliştirip yenileme
yerine içişi etme) muzdandır. Yıllarca
süren Sovyet tipi mi, Çin tipi mi, Latin
Amerikan tipi mi tartışmaları buna en gü-
zel örnektir. Tüm bunları tartışırken ne-
dense Türkiye ve Kürdistan tipinin ne ol-
ması gerçeği güne girmiştir. Ustaları bir
dogma olarak algılamayıp, bulundukları
koşullar özgüline uyarladıkları Mark-
sizm'i bir kendi koşullarımıza bir türlü
uygulayamamış ve Türkiyelileştirep, Kür-
distanlaştıramamışız. Bunu yapabilmemizin
yolu özgün tarzı kitlelerle birlikte yarat-
maktan geçiyor.

Faaliyetin esas yönünü şehirler oluş-
turmaları gerekir.

1) Örgütlü olan insanların esasını
oluşturacak bolümü emek sürecine dahil
olmalı, ezilen işçi ve emekçi kitleleriyle
yaşamı paylaşmalıdır. İnsan yaşadığı gibi
düşünüyorsa eğer bir komünist yaşamını
emeğiyle kazanan kitleler gibi yaşamalı-
dır. Bir burjuva gibi asalak yaşayan, ken-
di yaşamını idame ettiremeyen insan ezi-
lenlerin dünyasından kopmaya mahkum-
dur.

2) Ulusal ve uluslararası gelişmeler-
den haberdar olmalı, sadece haberdar ol-
makta yetinmemeli gücümüz oranında bu
gelişmelere tavır alabilmeliyiz. Tavırları-
mızda özen göstermemiz gereken nokta
ise her gelişmede, her koşulda Maoist du-
ruşumuzu koymak, popülist politikaları
düşmemektir.

3) Yine gücümüz oranında, emekçi
kitlelerin ekonomik talepleri temelinde
örgütledikleri eylemlere katılmalı, siyasal
bilinç oluşturma çalışmaları yürütülmeli-

dir. Bu hususta dikkat ve önem gerektiren
nokta illegal sol örgütlerin emekçi kit-
leler tarafından tecrit edilmiş olmasıdır.
Bunun en temel nedeni ise illegal örgüt-
lerin yaşamda kitlelerden kopuk olması,
yapılan eylemlere tamamen subjektif ve
realiteden uzak bir tarzda yaklaşım gös-
termeleri, kitlelerin hazır olmadığı müca-
dele tarzlarını dayatmaya çalışmalarıdır.
"Sol"culuktan malû aceleciliğe kapılma-
dan sabır ve ısrarla ama sağlam temeller
olusturularak yol alınmalıdır.

4) İlk etapta insan sayısı dar ve sınırlı
da olsa emekçi kitleler içinde eğitim
grupları oluşturulmalıdır. Fakat eğitim
anlayışı yıllardır esiri olduğumuz burjuva
kalıplardan kurtarıp ezilenlerin tarzını
yaratmayı hedefleyen bir anlayış oturtul-
malıdır. (Bu konuda çeşitli yöntemler ve
kitaplar olmakla birlikte eğitim anlayış-
mızın kökten sarsacak ve radikal değişime
uğratacak bir güce sahip olduğuna inan-
dığım Paulo Freire'in, Ezilenlerin Peda-
gojisi adlı eserini her insanımızın okuma-
sını tavsiye ederim. Bu kitabın *Uzun
Yürüyüş*'ün 2. sayısında genişçe tanıtım
yapılmıştır.)

5) Yayın faaliyetine gereken önem
verilmeli, kitleleri örgütleme ve toparla-
mada her iki yayın faaliyetinin de bugün
en önemli silahlarımız olduğu gözden ka-
çırmamalıdır. (Günün koşullarında ve
ihtiyaçlarımızın karşılanabilmesi nokta-
sında *Uzun Yürüyüş* şahdamarı niteliğin-
dedir. *Uzun Yürüyüş*'ün yayın anlayışı
bulunduğu noktadan geriletilmemeli, ola-
naklar dahilinde geliştirilmeli, ilerletil-
melidir.)

Devrimci harekette yaşanan yozlaşma
ve çürümenin üst boyutlara tırmadığı
günümüz koşullarında yaratılacak alter-
natif bir örgütlülük bu duruma karşı rad-
ikal bir duruş göstermek zorundadır. Ra-
dikal tutumdan anlaşılması gereken ise
"sol"culuk yapmak, boyluk laflar etmek,
nesnel ve öznel duruma sırt çevirip tama-
men benmerkezci öznel duygularla hare-
ket ederek fokocu bir tarza düşmek değil;
realiteyi doğru tahlil edebilme ve bu tah-
liller ışığında ihtiyacımız olan tarzı yemi-
den üretebilmektir. Bir yandan yeninin
temsiliyetini yaptığını iddia etmek öbür
yandan ise var olanın geri-çürümüştü ya-
şamla uyumsuz yanlarından kopuşma ce-
saretini gösterememek tutarızlık olacak-
tır. Önemli olan devrimciliği "tekellerin-
de tutanlar" tarafından dışlanmak değil-
dir. İdeallerimizi yaşamsal kılmanın yolu
pragmatist (faydacı) birlikteliklerden de-
ğil ezilen emekçi kitlelerle yaşamın her
alanında kader birliği yapıp bu kaderi de
onlarla birlikte çizilebilmekten geçiyor.

Tartışma süreci hangi ihtiyacın ürünüdür?

Düzgün KALMAN

Tartışma süreci, Halil arkadaşın niyet eylediği gibi, "önce oturup konuşalım, ne savanacağımızı ortaya çıkaralım, hareket bunun üzerinden oluşur" düşüncesinden doğmamıştır. Tartışma süreci, varolan bir hareketin kendi problemlerini karşılama ihtiyacından doğmuştur. Bu hareketi "birarada tutması gereken en genel ortak payda"sı olmamış olsaydı, bugünkü süreçte olmazdı. Hareketi oluşturan öğelerin, üzerinde anlaştıkları bir temel vardı. Bunun içinde farklı düşünen, böyle olduğu halde tersi gibi davranan istisnalar olmuştur belki de. Ne bugün, ne de dün "ortak payda"sız bir süreç söz konusu değildir. '95 çıkışı, bazı eksik yanlarına rağmen ortak bir payda ve temeldir. '95 deklarasyonu, ana hatlarıyla bir yönelim sunmuştur. '95 deklarasyonunun eksiklerini tamamlayan '96 Örgütlenme Konferansı kendi yönelimlerini ve izlenmesi gereken doğrultuyu açık bir biçimde ortaya koymuştur. Bunlar hareketin genel doğrultusunun temelleridir. Her arkadaşın, bu doğrultuyu eleştirme veya varsa farklı bir alternatifi sunma, tartışma hakkı vardır. Fakat bu yapılırken, sanki süreç, kolektifin üzerinde ana hatlarıyla uyduğu bir programatik eğilim, düşünce söz konusu değilmiş gibi davranmak, süreci öyle lanse etmek doğru olmadığı gibi; bunda ısrar etmek oportünizmdir ve gerçek durumu çarpıtmaktır.

Yine Halil arkadaşın, bir vesileyle söylediği "eleştiri somut olmalıdır", önermesi kendisi için de geçerlidir. Havada su dövmekten, ne eleştirilecek ise somut düzeyde ortaya konmalıdır. Bir yandan sorunların "gizem"leştirilmesi eleştiriliyorken, diğer yandan gizemli, hedefsiz, mesnetsiz eleştiri yaparak, sorunları gözden kaçırıp tali yönlere dikkat çekmek yanlış. Neden savunulan? Başka bir program ve plan mı öneriliyor? Varolana "alternatif" mi sunuluyor? Evet,

yapılsın bunlar! Ama, gizemli ve sisli bir hava yaratılmadan bunlar yapılamıyorsa; en azından kolaydan yapılamayacağı düşünülüyorsa, bu durum, o düşünce sahibinin kendi fikirleri hakkındaki yargısını dile getirir. Çünkü, düşünce sahibinde oluşan eğilim veya 'sistematik' düşünceler, devrimci marksist bir yapılanmayla kolayca uyusabilecek, onun yolunu açabilecek bir nitelikteki "alternatif"(!?) değildir. Sıkıntı burada başlıyor. O zaman ne yapılması gerekiyor? Önce, bol bol "bilinç çarpıklığı", "yöntemsizlik", "yeniye düşmanlık" ve buna "karşı-devrimcilik" yaftasını yapıştırabilecek "muhafazakarlık"tan dem vurulması gerekiyor ki, yarı bu düşüncelerin eleştirisi yapıldığında; "bakın biz demedik mi, tahamül-süzlüğü görüyor musunuz" vs. vs. diye bir dizi inci döktürülebilsin. Kamuoyu yaratılmadan, gelecek eleştirilere önceden yafta yapıştırılmadan, bir savunma "zırhı" oluşturulmadan düşünceler açıkça ortaya konamıyor. Deyim yerinde ise, alıştırma alıştırma; doğru genellemelerin altına yanlış düşünceler yerleştirilmek suretiyle empoze edilmeye çalışılan eğilim, ne marksisttir ne de 'eski olan'dan daha devrimcidir. Sahibi tarafından tekrar gözden geçirilmesi temenimizdir.

"Bilmemek ayıp değil", "her şeye hazır cevap verilmek zorunda değil" diyen arkadaş, her nedense devrimci tarzın "tabiki devrimcilik bakış açısına göre değişmekte" eleştirisinde herşeye cevap verme ve hazır reçeteler sunma rahatlığını kendinde bulabiliyor. Kim bilmediği konularda, nerede görüş beyan etmiş? İnsanın muzdarip olduğu şeyleri, başkasına affetmesi iyi bir yöntem değil. Bilgiçlik taslanacağına, öğrenmek; öğrenirken, bilginin devrimciliğe karşı değil, daha iyi bir devrimcilik için kullanılması gerekir. Yoksa soyut düzeyde bir "devrimcileşme"den, "özgürleşme"den bahsetmek, dogmatizm olan tepkiyi revizyonizme doğru ilerletmenin basamakları haline getirmek hattımız açısından benimsenecek bir olgu olmadığı gibi yararlanacak bir zenginlik

de değildir. Veya tahmin edilebileceği gibi fazla ciddiye alınabilecek, referans olarak kabul edilebilecek bir şey de değildir. Bunun böyle olması, düşüncenin dikkate alınmayacağı, tartışılmayacağı anlamına gelmez. Kolektifin planlamalarına uygun oldukça, süreci provake etmediği sürece düşüncelere açıklık sürecektir. Diğer bir yan ise, disiplin sorunudur. Özgürlüğün olduğu yerde sınır, demokrasinin olduğu yerde disiplin olmak zorundadır. Çokça lafzı edilen diyalektiği biraz bilen bir insanın, bunu da bilmesi gerekir. Sorununun bir yanını görüp diğer yanını ihmal etmek; kendisine yarayan yanını görüp, kolektifin ihtiyacını eğilimini bir yana atmak; kendini bir yana, kolektifi bir yana koymak; kolektifi yararlanılan bir sendika derekesine düşürmek; demokrasinin yanlış kullanılmasını engelleme ihtimalini hesaba katarak, olmadığı halde "ambargo"dan bahsederek demokrasi havarisi kesilmek gibi bir çok özellik tek yanlılığın ve süreci anlamayan bir tarzın ürünüdür. Anti-parentez içinde şunu belirtelim ki; çoğu kere demokrasi havarisi kesilenler, siyasal örgütlenmelerin kitli bir egemenlik ürettiğini söyleyerek, egemenlik türü örgütlenmelerin amir-memur ilişkisi yarattığını ve dolayısıyla kötü örnek olanın üzerinden devrimci olanı da reddetme gerekçesi yapıyorlar. Böylelikle, daha kolektif organizmaların denetimini yerine (böyle bir şey yönetilenleri) sürü yerine koymak oluyormuş! bireyin hükmettiği, şekillendirdiği bir şef demokrasi-si ortamı istiyorlar. Çünkü, daha geri bilinç unsuruna sahip bir yakın çevre üzerinde, ne kadar demokrasiden bahsederseniz edin, eğer bilinç ögesi ve sosyal yaşam itibarıyla daha ileri iseniz ve diğer özellikleriniz de uyumsuz değilse, orada kendi egemenliğinizi fiili olarak doğurmuş olursunuz. Burada eşitlik, demokrasi ortaya çıkar mı? Olsa olsa kabile reisinin her dediğini tekrar eden "komün"arların ortaklığı ve daha geniş bir çevre üzerindeki kişinin kendi ifadesi ortaya çıkar. Bu tip durumlarda, bir organizma her zaman

organizma yerine ikame edilen bir şef demokrasisinden daha iyidir. İşin diğer bir yanı; bu tür şefler, bulundukları alanlarda, iyi bir alt-üst kontrol mekanizması yoksa, çokça bahsettikleri o demokrasiyi zerre kadar uygulamazlar. Kendini, mutlak bir hükümdar olarak dayatırlar. Bu hükümdarlığı rahatsız eden yanlar çıktı mı, eğer üstün müdahalesi kendi aleyhine değilse benimserler; aleyhine olursa da fırtına koparır, tasfiyeler bahsediler.

Şimdiye kadar, Umur Şengül'ün "devrimin sırtını dağlara yaslamak zorunda olduğu", "Marksizm'in tartışma konusu olmadığı" şeklindeki bazı cümleleri aktarıp, bunun, "sürecin tartışılmasına" eğilimine sokulduğununun gerekçesi haline getirilmesi doğru değildir. Bu cümleleri ağızda sakız yapan arkadaş(lar) da biliyor ki, U. Şengül'ün kendisi hem devrimin yolunu hem de Marksizm'in sorunlarını inceliyor, tartışıyor. Kendisinin yaptığı bir şeyi, başkasına yapmanın demesi de mümkün olmaz. En azında bu konuların, sürecin tartışma planları içinde olduğu biliniyor. Tartışmaya açılan bir şeyin, tartışılmaması, inceleme kapsamı dışına itilmesi pek akıllıca bir iş olmadığı biliniyor olması gerek! Ama lafları alıp, okuyucuya yukardaki gibi sunmak kolay olduğu için, arkadaş(lar) bu yöntemi mübah görüyor ve burda yoğunlaşıyor(lar). U. Şengül'ün cümlelerinden ne anlaşılması gerekiyor? Veya yukardaki cümlelerde, arkadaş(lar)ın yüklemeye çalıştığı anlam mı çıkıyor? Burada anlatılmak istenen, arkadaş(lar)ın da anlayacağı, sürecimiz; önce inceleyelim-tartışalım, savunulacak ise ondan sonra Marksizm'i savunalım biçiminde gelişmemiştir. Hareket, Marksizm'in veya sosyalizmin, kapitalizm ve her türden gericiilik karşısında alternatif bir sistem olduğu önkabülünün üzerinden gelişmiştir. Bu yönlü Marksizm'in bir reddi (veya tartışma) söz konusu değildir. Şimdiye kadar da tersini öneren olmadı. Yoksa, Marksizm'in tartışılmayacağı (kullanılan sözcük böyle olsa da anlatılanın bu olmadığı) biçiminde bir zorlama içine girmenin, sonra da bunun üzerinde fırtına koparmanın bir alemi yok. Bir yandan "diyalog"dan bahsetmek, diğer yandan olmayan anlamlar yükleyerek, siyaset yapmaya kalkışmak doğru bir yöntem değildir.

Keza, "devrimin geçeceği güzergahların dağlara yaslanması da tartışma konusu değil" tespiti veya önermesi de yukarıda anlatmaya çalıştığımız biçimde anlaşılması gerekir. Anlatılmak istenen de odur ve halk savaşının reddedildiği şeklindeki spökiyasyonlara bir yanıt. Birinci-

si, halk savaşı tezi hiç bir zaman reddedilmedi (bu yönlü tartışma konusu olmadı). Herhangi biçimde bu savunu askıya da alınmadı. Daha önceden savunmuş olduğunuz tezleri reddetmediğiniz, askıya almadığınız sürece, o tezlerin savunusu devam eder. Yukardaki cümle, halk savaşının savunulmaya devam edildiğini doğru biçimde anlatır. "Tartışma konusu değil"den kasıt budur. İkincisi, bunun savunulmuş olması, "niçin ayrıştık sorusunu doğuruyorsa, bu da soru sahibini ilgilendirir. Kendi tercihinin nedenini, sanki bu sorunların reddedilmesine dayanıyormuş gibi davranmanın gereği yok. Kuşkusuz ki, bunları söylemek, halk savaşını tartışmamak, özgülümüzde alacağı yanları incelememek, sosyo-ekonomik yapıdaki gelişmeye bağlı olarak değişen yanları görmeyi ihmal ettiğimiz sanılmasın. Veya süreçte, olası farklı teorilerin daha iknacı olması sonucu yeni savunuların gündeme gelebileceği gayet açık. Burada empoze edilen bir durum yok. Tersine inkar edilen, unutturulmaya çalışılan bir durumun hatırlatılması var. Bu soruna hiddetle yüklenilmesinin nedenini de anlamakta zorluk çekiyoruz.

Diğer önemli bir sorun, Tuncer Dilaveroğlu arkadaşın geçen sayıdaki yazısında görülmektedir. Bakış açısından kaynaklı bir dizi sapma ile birlikte; devrim ve karşı-devrim merkezleri, güçleri arasındaki ilişki sorunudur. Bu sorunda, arkadaş çuvallamakta, 30 yıldır çokça tartışılıp, pabucu dama atılan görüşler, bilinçli ya da bilinçsizce öne sürülmektedir.

Egemen sınıflar arasındaki çelişkilerin ele alınmasında, doğru olmayan zorlamalar vardır. Bununla birlikte çarpıtmalar da söz konusudur. Mao'nun teorisi ve pratiğinin ele alınarak açıklandığı yerler buna örnektir.

Hangi Marksist, birakalım Marksist'i, hangi devrimci, mücadele yürüttüğü topraklarda; devrimin baş düşmanı-devrimin hedefi durumundaki sınıfların beyni, devletin içinde kümelenmiş klikler içinde egemen, emperyalizme göbekten bağlı kesimleri tarafsızlaştıracak veya devrimin o andaki ana doğrultusunun hedefi olmaktan çıkarak önerme akılsızlığında bulunabilir. Hangi aklı selim bir devrimci; devrimin ana hedefi olan sınıflar içinde, egemenliği elinde bulunduran, siyasal gericiğin ana odağını oluşturan kesimlerin, kendi içindeki çıkar dalaşından dolayı palazlanarak güçlenme eğilimi gösteren "İslami" kesimleri kendi için tehdit unsuru kabul ettiğinde, bu kesimi sınırlama girişimine sivil kesimleri; laisizm yanlılarını, Alevi potansiyeli, bir kısım "sol"u kullanarak dahil etme çabası-

na ortak olabilir? Olsa olsa ya pusulasını şaşırması, ya da devrim ve karşı-devrim arasındaki temel ayrımı silen, işçi ve emekçi yığınları egemen klingen peşine takılmasına alet olmakta sakınca görmeyen ve son konseptle birlikte, sendikaları, solu kendi arkasına almaya çalışan MGK'nin oyunlarına ortaklık etmekte çekinmeyen; bunda egemen klingen kendisine sunduğu "nimet" i aç bir ısırganın edasıyla pastadan küçük bir pay alma hesabında olanlar ortak olabilir.

Belli arkadaşların, bu yaklaşımlardan etkilenmiş olması bizi üzer...

Mao, egemen sınıf ve emperyalistler arası çelişkiden yararlanamıyorken, pratikte bu çelişkilerden yararlanırken hangi yolu izlemiş? Japon işgali döneminde, onların işbirlikçileri ile uzlaşıp, diğer rakiplerini mi ezmiş? Yoksa tersine, egemen olan Japon işbirlikçisi kesime karşı diğer kanatlardan mı yararlanmış? Devrimci teori, bu kadar tersten ve egemen kliklerin hizmetine sunulamaz. Açıkta ki, egemen sınıflar arası çelişkilerden yararlanmak; egemen kesime karşı şu veya bu nedenle çelişme içinde bulunan kesimlerle birlikte olma veya onları tarafsızlaştırma politikası güdülebilmeden öte bir anlam taşımaz. Veya bu kesimler, geçici olarak, o anda devrimin ana vurucu darbesinin hedefi dışında tutulurlar. Bunun da, her koşul ve zamanda politika haline getirilebilecek bir olgu olmadığını en azından çoğumuz biliriz. Eğer egemen sınıflar arasındaki "çatışma"dan yararlanılacak ise, bu egemen sınıfların hakimiyetini ve onların devlet aygıtını daha da ha sağlamlaştıracak olan, egemen MGK klingen somutlaşan kesimi kesinlikle desteklemek ve onları asıl hedef olmaktan çıkarmak değildir. Tam tersine, devlete egemen bloğa karşı olan çatışmalı kesimlerden yararlanılır. Mao'nun öğretisi budur. Ki, bu gün de böylesi bir tespitte bulunulamaz. Egemen sınıfların kendi içindeki ilişki ve boyutları, yönelimleri, bu konudaki devrimci politika, dergi sayfalarımızda **Temel Demirel**'in yazılarında daha ayrıntılı bulmak mümkündür.

Gerçek Maoculuktan yukarıda bahsi geçen teoriye terfi yapmak, ama yine de en çok "devrimci özgürleşmeci" olmak! Pes doğrusu! Devrim, sınıf olgusunun bu kadar kaba tahriki devrimci saflarda ender rastlanan bir durumdur. Hem de kan deryası ve zulüm cenderesi altında mim mim inleyen bir halk, görülmemiş bir vahşetin pençeleri tarafından eziliyorken; bu pençelerin sahibi kendi tarihinde, kendini en açık biçimde ortaya koyuyorken, kör ve sağırları oynatmak, hatta tersinden işe koyulmak biz devrimcilerin işi kesinlikle olmamalıdır.

Herşey insanın insanlaşmasına, özgürleşmesine bağlıdır!

Tuncay AYDENİZ

Dünyayı değiştirmek için uzun yollara çıkarak insanlık için vermiş oldukları özgürleşme mücadelesinde, öncelikle kendilerinin insanlaşma ve insana değer verme değişimlerini tamamlamaları gerekir.

Ezilenler, sınıf savaşlarının tarihsel sürecinde gerçek anlamda özgürleşmesini tamamlamasa da; onu meydana getiren maddi koşullar karşısında kendisini yeniden üretirken, insanlığın gerçekleşmesinin gelişme koşullarını hızlandırmıştır. Bu süreç içerisinde ezilenler, insanlığın insanlaşmasının önündeki engelleri ortadan kaldırmak için, sistemin tüm kurumlarına karşı ideolojik-politik ve pratik direnişleriyle mücadeleler vermiştir. Ezen-ezilen ilişkisi devam ettiği sürece, ezilenlerin insanlaşma mücadelesi yeni gelişmeleriyle devam edecektir. Bu da insanın insan tarafından sömürsü ortadan kalkıp; ezilenlerin ezenleri de özgürleştirdiği, toplumcu insanlık projesi gerçekleşince son bulacaktır.

İnsanlığın gelişimi sonucunda tarih haklıyı ve haksız olanı yargılayıp, herkeşe hak etmiş olduğu değeri verecektir. Yazılacak olan gerçek tarih ki bizlerin insanlığa karşı sorumluluklarımızın gereği olarak kişiliklerimizi de yargılayacaktır.

Günümüz dünyasında ise emperyalizm "YDD" adı altında; neo-liberal saldırgan politikalarıyla ezilenlerin özgürleşme mücadelesini engellemek, ezilenlerin sesli çağrısını sessizliğe dönüştürmek istemektedir.

Emperyalizm, "YDD" maskesi altında yarı düzensizlikler yaratmakta; sermayenin çıkarlarını korumak, onların temsilcilerinin ezilenler üzerinde baskı,

katliam ve şiddet uygulamalarıyla sömürü düzenlerini değişik şekillerde sürdürmeye çalışmaktadır.

"YDD" egemen sınıfların hakimiyetlerini devam ettirebilmeleri için; öncelikli olarak ideolojik hegemonya hedeflemesidir. Ideolojik-politik düşünce aygıtları aracılığıyla; küreselleşme, neo-liberal politikalar etrafında ezilenlerin kafalarında karmaşalık yaratarak kapitalizmi içinde bulunmuş olduğu krizden kurtarmaya çalışmak, ezilenlerin sermaye karşısında örgütlenmelerini engellemektir.

Bunun için de "YDD"yi, sistemlerini daha uzun bir süre kalıcı kılmak için, egemenlerin kendi kontrolündeki gelişmekte olan bilim ve teknolojiyi küresel bir yabancılaştırmaya dönüştürerek; insanı insansızlaştırmaya çalışarak tekellerin daha daha çok kar elde etmesini sağlamaya çalışmaktadırlar.

İnsan teknolojinin karşısında bir meta haline getirilmekte doğa nükleer denemelerle daha çok tahrip edilmekte, gezegenimizde ekolojik dengesizlikler yaratılarak insanın kaderini uzun bir süre daha kendi köleliğinde bulundurmaya amaçlamaktadırlar.

Özcesi "YDD" insanın insanlaşması, sömürünün ortadan kaldırılması için verilen her türlü mücadeleyi; kendisinin iktisadi ve siyasi anlayışınca çözmüş olduğu çerçevenin dışına çıkması an, özü gereği baskı ve şiddet yöntemlerini uygular.

Bugün izlemekte bulunduğumuz yöneltim ise: kitlelerin bilincini manipüle ederek örgütsüzleştirmektir. Amacı "YDD"nin düzensizliği içerisinde ağızlarından hiç düşürmedikleri bireysel özgürlükler kavramlarını sıkça kullanarak; insanı insandan yalıtarak, soysuzlaştırmak ve kimiksizleştirerek bir bütün olarak insanlığı egemenliği altına almaktır.

Yaşadığımız coğrafya yeni bir düze-

ni değil; düzensizlikleri yaşamaktadır. Çünkü emperyalizm asalaklığını sürdürrebilmesi için, politikalarını geçici ve özel nedenlere bağlı olarak dönem dönem değişik sistem modelleri adı altında (Bugünün "YDD"ainde olduğu gibi) değiştirebilir.

Ülkemizde sisteme karşı yıllardan beri mücadele veren TDH'yi, değişen dünya koşullarındaki bütün bu gelişmeler karşısında hangi sorunlar içinde bulunmaktadır?

Bugün TDH'nin açmazlarından birisi, değişen dünya koşulları karşısında kendisini yeniden üretmemektedir. Gelişmekte olan bilim ve teknolojinin arka planında kalmaktadır. Bu gelişmeleri yeterince önemsemeyerek, alternatifini oluşturanın yetersizliği içerisinde. Esas olarak tarihsel süreçlerinde izlemiş oldukları siyasal pratiğin yanlışlıklarını yeterli olacak düzeyde sorgulayamamaktadırlar. Bugün yine aynı yanlış düzlem üzerinde siyasal pratik izledikleri için; ezilen halkların gittikçe gelişmekte olan mücadelelerine rağmen kitlelerin gerisinde kalmışlardır.

Ülkemizde emekçilerin, aydınların; sistemin baskılarına karşı göstermiş oldukları öfke ve tepkilerle rağmen, TDH bu gelişmelerin gerisinde kalmakta, kendi içinde yeni yeni bölünmeler yaşamaktadır. Toplumsal ilişkilerin, özgürleşmiş yeni bir toplum istemesine rağmen, TDH halen küçük dünyaların iktidar mücadelesini vermektedir. Günümüz solu, yaşamın gerçekliğinin kendini dayatmasına karşı, halen yenilenmede değil de, yinelenmede ısrarcı ve tutuculuğunu sürdürmeye devam etmektedir.

Günümüz solu siyasal açmazlarını, örgütsel birleşmeler, güç birliklikleri oluşturarak aşmaya çalışmaktadır. Diğer yarıyla örgüt içinde yaşanan tasfiyeler

sonucunda yeni örgütler türetmiştir. Bu tasfiyeler sonucunda oluşan örgütlerde kendilerini yeniden inşa, yeniden yapılanma kavramlarıyla ifade etmektedirler. Bugün tasfiye edenlerin ve tasfiyeciliğe karşı çıkanların dergilerindeki düşüncelerine baktığımızda, hepsinde yeni insan, kolektif üretim, kolektif ilişkiler, yeni kadro vb. ortak yönleri bulunan anlatımlarını görebiliriz. Dolayısıyla solun bu basma kalıp fabrikasyon ürün şeklindeki düşüncelerini çoğaltabiliriz. Asıl önemli olan ise bu düşüncelerin özümsemiş bir pratik ile çevresindeki ilişkilerinde uygulanır gerçekliğe sahip olup olmadığıdır. Oysa ki solun toplumsal ilişkilerde sergilemiş olduğu pratiğe baktığımızda, kitlelerden destek görebilen işçilerlik kazandırmadığı ortadadır.

Bugünün solu, gerek kendi bünyesindeki ilişkilerinde gerekse, anti-faşist, anti-empyrist özellikler taşıyan mücadelesinde, insana değer verme, insan sevgisi, insanı tanımak ve anlamak, biryci düşünceleriyle ve farklılıklarıyla aynı yaşam koşulları içerisinde ortak havayı soluma düşünsel dünyasına sahip değildir. Sol bu noktalardaki yanlışlığını görmek istemediğinden, kitlelerden kopuk ve marjinalleşmeyle karşı karşıya bulunmaktadır.

TDH, iktidarı alma mücadelesinde kullandığı araçları amaç haline getirerek, toplumsal ilişkilerden soyut siyasal bir çizgi seyri izlemektedir. İşçi ve emekçilerin en iyi öncülerinin kendileri olduğunu iddia etseler dahi, yaşamdaki gerçekliğin hiçte öyle olmadığını bütün çıplaklığıyla kendileri bize göstermektedir.

Günümüz solu içinde bulunmuş olduğu siyasal tikanıklıkları aşma noktasında çaba gösterenleri, tabii olan parti programlarına ters düştüğü için tasfiye ederler. TDH'nin kendi içinde demokrasi ortamı bulunmadığından, siyasal açmazların nedenleri tartışılmıyor; düşüncelerini ısrarla tartışmaya çalışanlar ise uygulanan yöntemler gereği engellenmektedir. Çünkü kendileri siyasal tikanıklıkları çözümleyebilme bilgi birikimine sahip olamadıkları için, sorunların nedenlerini çözümleyenleri ya tasfiye eder veya iktidarda bulunmanın araçlarını kullanarak muhalif olanların devrimciliğini yargılama hakkını kendilerine verilmiş bir sorumluluk olarak görürler. Bugün aynı mekansal alan içerisinde, üç-dört insanla birarada bulunmaya, ortak yaşamı paylaşmaya dahi tahammül gösteremeyenlerin, yarı iktidarda bulunduklarında (!!!) ne kadar hoş görülü olacakları kaygı verici bir durumdur. Solun gerek kendi içindeki muhaliflerine

gerekse kitlelerin yanlış uygulamalar karşısında getireceği eleştirilerine göstereceği yaklaşımlar bugünün pratik uygulamalarından yola çıkarak bakiğımızda, geleceğe ereledeğimizin projelerimizle özdeşmediğini göstermektedir. Sol'da düne kadar aynı örgüt içerisinde, sisteme karşı birlikte mücadele edenlerin, siyasal bakış açılarının değişimleri sonucunda ayrı birer yapı durumuna gelmeleriyle, güçlü durumda bulunmanın güçsüz olana karşı, kitleler içerisinde siyasal kimliğiyle kendisini ifade etmenin olanaklarını engellediği gibi yaşam hakkı tanımayarak, fiziki olarak şiddet uygulama sonucuna götürmüştür.

Günümüz solu, siyasal ayrılıklarda izlenecek yöntemi, halk içindeki çelişmeler sorunu olarak görmeyip; sonuna devrim ve karşı-devrim meselesi düzleminde ele alıp değerlendirdiğinden, çelişkileri ezen-ezilen ilişkisinin uzlaşmaz karşıtlıklar düzeyine indirgemiş oluyor. Sol, yürüttüğü siyasal faaliyetlerinde, yaşamda sergilemiş oldukları olumsuz pratiklerinden dolayı, ezilen yığınların mücadeleye katılımını çoğaltamamaktadır.

Halk kitleleri içerisinde, toplumsal yaşamın bir parçası olan insanal ilişkilerde düşüncelerini yaşama geçirmekte zorlanan her hareket; sorunların nedenlerini koşulların özgüallığında veya birkaç bireyin yanlış uygulamaları olarak değerlendirip, siyasal anlayışındaki yanlışlıklar olarak sorgulamadığı sürece hiçbir toplumsal hareketi yönlendiremeyecektir. Sol geliştirmekte olan toplumsal süreçlerin gerisinde bir siyasal hat izlediği sürece, yaşamın derinliklerinde kök salıp etrafında geniş halkalar oluşturmaya-caktır.

O halde neden toplumsal ilişkilerin pratiğinden dersler çıkarmıyoruz? Yaşadığımız ortamlarda, birarada yaşadığımız insanlarla sevgiyi, dostluğu, yoldaşlığı, güveni, kolektif paylaşımı yaşamıyoruz da, onlara karşı izlediğimiz insani olmayan uygulamalar karşısında yıkıma uğratıyoruz?

Nişin, özgürlük tutkusuyla görkemli yürüyüşlerle uzun yolculuklara koyulurken birbirimizi yolan yarısında bırakıyoruz? Neden idallerimiz uğruna varoşların sokaklarında, ayın şavkının üzerimizde gölgelendiği dağların doruklarında, kurşun yağmurlarının altında uykusuz sabahladığımız gecelerde, gövdemizi birbirimize siper ederken; bugün ayrı ayrı yollardayız? Egemenlerin karşısında ağır bedeller ödeyerek mücadele ederken; bugün ise birbirimize yaşam hakkı tanımayarak, belli belirsiz karmaşalar içerisinde tali olan sorunlarımızı ön pla-

na çıkartarak birlikte yan yana yürümeyip yaşamı yaşanmaz hale getiriyoruz? Attığımız yanlış adımlarla, gökyüzünün maviliğinde, beyaz bulutların altındaki yaşamı yaşanmaz hale getirerek güzel olan değerlerimizi yok ediyoruz? Güzel olan renklere, beyaz bulutların kıvrımlarında uçup giden turnalar gibi sempatiyle bakanları gerçekliğimizden uzak yaklaşımlarımızın sonucunda yok ettiğimizin farkında mıyız?

Neden, insanlık tarihinin binyıllardan bu yana vermiş olduğu özgürlük mücadelesinin bugünlere taşıyarak getirmiş olduğu olumlu değerleri kitlelere taşı mıyoruz? İsrarla kitleler içerisinde kabul görmeyen ilişkilerle insanlara gidiyoruz? Niçin, bütün renklerin çok eşliğinde paylaşımı istemiyoruz da, kendi çıkarlarımızı ön plana çıkararak, kökleri halkın bahçesinde filizlenmiş olan çeyrek asırlık çınar ağacını bir kibrit çöpüne sahip olabilmek için, hayat damarlarını kurutup yok etmekte insani özümüzden uzaklaşarak acımasız olabiliyoruz? Sisteme alternatif olarak yola koyulup uzun yürüyüşlere çıkarken amaç; iktidarı almak, burjuvazinin ideolojik aygıtını parçalamaya çalışmak olması gerekirken; bir anda farkında olmadan bu mücadele ekseninden uzaklaşarak, iktidarı alma mücadelesini kendi küçük dünyalarımızın iktidar mücadelesine dönüştürüyoruz. Bunu da gerçekleştirmek, küçük dünyalarımızın iktidarına sahip olmak için her türlü yöntemi uygulayarak yanyana yürüdüklerimizle, en yakınımla iktidar mücadelesine dönüştürüyoruz. Böylece küçük dünyaların iktidarını kazanmanın mutluluğuyla büyük başarılar kazanmış oluyoruz (!!!)

Günümüz devrimci ilişkilerinde en keskin demokrasitlik söylemlerinde bulunanların bile; diğer örgütlerin kendi içinde yaşamış olduğu sorunların çelişkilerinde yararlanarak politika yapmayı anlayış olarak benimsemiş ve bu anlayışını ilişkilerinde uygulama duruma getirmiştir. Bu pragmatist düşünce sahipleri "yenilenme" adı altında, kitleler içerisinde yürüttükleri siyasal faaliyetlerinde ne kadar başarı gösterebilirler. Geçmişini sorgulamadan, geleceğini başkalarının zaafı üzerinden kurmaya çalışanların, insana ve insanal ilişkilere hangi ölçülerde değer vermesini bekleyebiliriz.

Günümüz solunun yarınlarda ezilenlerin iktidarına sahip oldukları zaman (!!!) proletarya diktatörlüğünün yıkılması için hangi yöntemleri uygulayacakları, bugünün insanal ilişkilerinde (Tasfiyecilik, bürokratism, şiddet uygulama, şeffaflık v.b.) uygulanmış oldukları pratik-

lerinde somut ifadesini görebiliriz.

Geçmişte, sosyalist ülkelerde ve ülkemizde, solun tarihini irdelediğimiz zaman, devrimin ve halkın çıkarları adına bir dizi yanlış uygulamalar yaşanmıştır (burada anlatmak istediğim, eleştirel yaklaşan muhalefete karşı uygulanan şiddet yöntemidir).

Bugün siyasal tıkanıklıkların çözümü ise şu bakış açısıyla aşılar: Sorunu salt iktidarı burjuvaziden ele geçirme düzeyine indirgemek; sosyalizmin sorunlarını geleceğe ertelemeden, toplumsal ilişkilerin her alanında bugünden çözümlerle kademeli kademeli yaşanılır kılınmasıdır.

TDH, ezilenlerin kurtuluşu için verilmekte olan mücadeleye katılan insanlara; idealleri uğrunda hiçbir kaygı taşımadan ölümlere gittiği; ama bugün örgütlere güven duymayarak gittikçe uzaklaşmalarının nedenlerini yeniden analiz etmelidir.

Eğer tarihsel süreçlerin gelişmelerinden deneyimler elde ederek, sonuçlarından dersler çıkartıp, ezilenlerin umutlarının gerçekleşebileceği yeni bir dünya kurarsak, bunu yaşatacak ve geleceğe taşıyacak olanın da insan olacağını bilmemiz gerekir. Geleceğin insanı ise bugünden tartışan, üreten, ürettiğini toplumsal ilişkilerde pratik yaşamıyla bütünleştirendir.

Kurulacak yeni bir dünyanın değişim ve gelişmeleriyle birlikte insan da değişmek istiyorsa; öncelikle dünyayı, doğayı, toplumun temel meselelerini çözümlenebilecek, kendi özgüllüğüne göre yorumlanabilecek bilgi birikimini sahip olmamız gerekir.

Geleceğe ertelediğimiz projelerimizin bir parçası da insan olacaktır; insanın doğasına, yaşamda üretmiş olduğu emeğine; insanın kendisine özgü olan duygu ve düşüncelerine yabancılaşmaması için insanı tanımak, anlamak, yaşamakta olduğu ilişkilerin dışında neler istediğini bilmemiz gerekir.

Eğer zorunluluklar karşısında elde edilen bütün değerler, insanlığın ilerleyişi içinse (ki öyle olması gerekiyor) yaşamda birçok şeyi sevdiğimiz gibi insanı da sevmemiz ve değer vermemiz gerekiyor. Bugün toplumsal ilişkiler içerisinde; insana özgü olan duygu ve düşüncelerimiz yaşamamızla bütünsellik taşımadığı süreç zorunluluklar karşısında özgürlük istememiz hoş bir söz olarak kalır. Her şey insanın insanlaşması, insanlaştıkça özgürleşmesine bağlıdır. Günümüzde insanlaşma mücadelesi veren-

lerde güçlü bir insan sevgisi bulunmuyorsa, iyi bir devrimciliklerinden bahsetmek mümkün değildir.

Bugün iki yaşamdan birisini seçmekle karşı karşıya kalanlar, tercihlerini sisteme muhalif bulunan solun yanında belirlemişlerse, bunu ezen ve ezilenlerin mücadelesinin bir parçası olarak görmemiz gerekir. Eğer her şeyi insanlığın ilerlemesi ve özgürleşmesi için yapıyorsak; insana değer vermiyoruz, yaşadığı sorunlara karşı duyarlılığımız, onun yaşamış olduğu sorunları kendi sorunumuz olarak görmemizden geçer. Esas temel olan ise bu sorunların insanlığın insanlaşabilmesiyle aşılabileceği çözümlenmesini belirledikten sonra; toplumsal ilişkilerde yaşam bulması atacağımız pratik adımlara bağlı olacaktır.

Sisteme alternatif durumda bulunan solun saflarındaki kişiler, sisteme duymuş oldukları tepkilerinin sonucunda ezilenlerin saflarında yer alarak mücadeleye katılırlar. Bu mücadeleye katılarken, gelmiş oldukları sınıfsal özelliklerini de beraberinde getirirler. Bunlar örgüte katılırken sistemin kirlenmiş ilişkilerinden kendilerini kurtarmak; solda kirlenmenin bulunmadığı, güzel ve temiz olan insanal ilişkileri görmek ve yaşamak isterler.

Bu kurulan ilişkileri, ideolojik-politik gerçekliğine denk düşen bir şekilde bütünleştirip, pratik mücadelenin zor koşullarında dostluk ve yoldaşlık ilişkileri doğruluğunda paylaşmak ve yaşamak isterler. Devrimci hareketlerin saflarına katılanlar ötopolarında görmek ve yaşamak istedikleriyle; devrimciler arasında yaşamakta olan kirlenme, siyasal entrikalar ve tasfiyelerin yaşandığı olumsuz bir tabloyla karşılaştıkça hayal kırıklığına uğurlar.

Gerek geçmişte yaşanan tarihsel süreçler içerisinde, gerekse yaşadığımız ortamlarda bu tür sorunlar değişik biçimleriyle yaşanmaktadır. Bugün sola eleştiri getirenler daha çok geçmişte uzun yıllar örgütlü mücadele içerisinde yer almış kişilerdir. Bu kişiler soldaki tasfiyeciliğin uygulamaları sonucunda örgüt ortamının dışına düşmüşlerdir. Bizim söz konusu ettiğimiz kesen, solda yaşanan siyasal kirlenmenin dışında kalarak, insanal kimlikleriyle kendilerini sisteme karşı demokrasi mücadelesinin bir parçası olarak tanımlayan bireylerdir.

Günümüz solunda insan ilişkilerinden olumsuzluklar yaşıyor, örgütlerin saflarından kopmalar oluyor veya içi-

mizde örgütlü bulunanlar da aynı eleştirilerle sorumlu birer insan olarak kalıyorlarsa çok ciddi sorunlarla karşı karşıya olduğumuzu görmemiz gerekir. Bugün insanlar saflarımızdan ayrılıyorlarsa, neden? Sorunlara sonuçlarıyla bakıyoruz da, izlediğimiz yanlış yöntemlerde hataları aramıyoruz? İnsanlığı kuruluşa götürecektiklerimizi gerçekleştirebilmek için nerede yanlışlarımızı, hangi ilkelere döndüğümüzü, hangi ilkelere dönmek için yanlış yaptığımızı sorgularsak eğer, insanları ideallerinden uzaklaştıran, farklı dünya görüşlerine gelmelerindeki bizim payımızın ne olduğunu çözümlenmiş oluruz.

Yüzümüz insana dönük olduğu sürece, geleceğe ertelediğimiz projelerimizin kalıcı kazanımlar sağlaması imkansız hale gelmeyecektir. Yüzümüzü yeni projelerimizin gereği olarak, insana ve kitlelere çevirirken şu kriterleri esas almamız gerekir. Birincisi, sisteme alternatif düşüncelerimizi her türlü araçlarla kitlelere duyurmamızdır. İkincisi, Halk Demokrasisi anlayışı gereği, bu demokrasiden çıkarı olan tüm sınıf ve katmanları, gruplar ve bireyleri bir araya getirebilecek kurumları üretmek gerekir. Üçüncüsü, farklı siyasal anlayışlara tahammülü köklü bir siyasal anlayış olarak bilince çıkarmak zorundayız. Dördüncüsü, yeni bir dünyanın oluşması için, atacağımız temelini köşe taşlarından birisi de kendimizi kitlelere dayatmak değil, kitlelerin sosyalizm adına yapılan yanlış uygulamalar karşısında getirmiş oldukları eleştiri ve düşüncelerini önemsemek, dikkate almak olmalıdır.

Sisteme alternatif olan devrimci örgütler ve çevreler düşüncelerini söylemlerden öteye taşımayıp, bunu yaşamın her alanında, insanal ilişkilerde daha pratik işlerlik kazandırmadıkları sürece, yanlış uygulamaların sonucu kimi siyasal tıkanıklıklara yenik düşerek istemeyerek de olsa, yığınların çekim merkezi olmaktan uzaklaşarak sistemin kendisini daha uzun süreli kalmasına hizmet etmiş olacaktır.

Bugün bizlerin insana verdiğimiz değer, onun haklarına sahip çıkmamız, yarınlara uzanan yürüyüşlerimizdeki yolun mihenk taşları olacaktır.

Çıkarsız, hesapsız insan ilişkilerini kuranlar, insana değer vermeyi felsefemizin bir parçası olarak görenler, kuşkusuz çıkarsız bir dünyayı hakim kılacaktır. Ancak bu ilişkileri bugünden kurabilecekler ve yaşamada birlikte yaşayanlar idealimizdeki dünyayı ulaşılabili hale getireceklerdir.

Kadınım, umudumu ve acılarımı harmanlayıp geldim tarihten

Zelal ZEL

Kadına bakış açısı, toplumlar tarihinde farklı yaklaşımlar ve uygulamalar taşısa da, özünde aynı karakteri hâlâ devam etmektedir. Feodalizmde vahşice sömürülen, işkence edilen kadın, kapitalizmde boyalı basının malzemesi, vücudu kadın-pazarında peşkeş çekilen bir varlıktır. Adları Ayşe, Tamara, Fadime, Berivan, Sabrina, Tanya ya da Kebedesh... hiç farketmiyor. Aynı kısır döngünün yıllardır tekrar edilmesidir kadının yaşadığı. Fakat önemli bir gerçeklik var ki, o da kadınlarımızın umutlarının da, yaşadıkları acılar kadar büyük ve derin olduğu gerçeği.

Aşağıda sunacağımız örnek, Jenny Nammond'un "Etiyopya Devriminde Gerilla Kadınlar" adlı eserinde, feodalizmin ve köleliğin en katı biçimde yaşandığı Etiyopya'da, Eritre ve Tigre'de mücadele yürüten, savaşçı kadınlarla yapılmış röportajdan küçük bir alıttır. Bugün Eritre ve Tigre'de devrimci mücadeleyi kazandı. Bu devrimde özellikle öne çıkan Eritreli ve Tigreli kadınların devrime devasa katkıları, devrimi, yazgılarını değiştirecek önemli bir araç olarak görmeleri ve sahiplenmeleri dikkatle incelenmelidir.

Yıllarca askeri diktatörlüğün pençesinde can çekişen bir halkın, özgürlük mücadelesidir kazanılan.

Etiyopya gerçeği batılı egemenlerin asla gün ışığına çıkmasını istemedikleri, orada yaşananları, açlık ve yoksulluk sorunu ile sınırlayan bir bakış açısına sahip. Oysa uzun yıllar sömürgecilikle yaşayan bu ülke, derin bir ekonomik sorunla başbaşa bırakılmış, bu ekonomik bunalımdan her zaman

olduğu gibi, ezilen halklar nasibini almıştır. Askeri diktatörlükle yönetilen Etiyopya'da feodalizm oldukça güçlüdür. Bu devrim, feodalizmin de yıkılarak, halkın üzerinde bir karabasan gibi duran kölelik zincirlerinin de parçalanması olacaktır.

Burada yaşanan olgunun bir halk direnişi olduğunu görmek istemeyen egemenler, çok kısa bir zaman sonra yaşadıklarını görecektir. Bu devrim ülke halkları için, açlığın ve yoksulluktan çıkıp, yaşamı devam ettirebilme umudu değil, daha ilerde olarak insanın değerini ve onurunu farklı öne alan yeni bir toplumun kurulması çabasıdır.

Ezilen ve sömürülen her toplumda olduğu gibi, burada da baskı eşit olmamıştır. Topraksız köylüler, azınlık milliyetler, Müslümanlar ve tüm kadınlar diğerlerinden daha çok baskı görmüşlerdir. Bir ülke devriminin başarıya ulaşip ulaşmadığını anlamak için, o devrimin kadın politikasına bakmak, kadına bakış açısını baz almak gerekiyor. Etiyopya devriminde de, kadınların devrim öncesi ve devrim sonrası durumlarını algılamak açısından aşağıda aktaracağım bir kaç örnek bizim için önemli olacaktır. Devrime katılan kadınların deneyimlerini aktardıkları, eğitildikleri ve gerek bir eğitmen gerekse bir savaşçı olarak devrime kazandırdıkları bir kurum olan "Marta Okulu" deneyimi oldukça önemli bir olgudur. Tigre'de, Bugün Marta adı Tigre'de bir efsanenin adıdır. Marta, Eritre'ye göç ederek orada bir fabrikada iş bulan, TPLF'nin düşünceleriyle tanıştıktan sonra ise TPLF'ye katılmak için gerilla olan ilk kadın savaşçıdır. Bir çatışmada ölmesine rağmen, bir ideal olarak hâlâ kadınların beyinlerin-

de yaşıyor ve adı da kadın savaşçıları için kurulan "Marta Okulu" ile anılmaktadır.

Devrimin temel bir ilkesi de, insanların devrimi kendileri için istemeleridir. Bu anlamda Tigreli ve Eritreli kadınların devrimi neden herkesten daha çok istedikleri ve sahiplendikleri, kadınların geçmiş konumları ve yaşadıklarıyla ilgilidir.

Yaşanılan bu gerçekliklerle, belki tanışık olacağız. Çok uzağa gitmeden kendi ülkelerimizin gerçekliği var önümüzde duran. Bütün bu anlatılanları, göz önüne getirdiğimizde bizdekilerle ne kadar benzerlikler taşıdığını göreceğiz. Feodalizmin güçlü etkisi altındaki Karduk'ta, benzer uygulamalara daha sık rastlamak olası. Dinin ve feodal yapının kadının gelişmesi ve özgüleşmesi önünde gerçekleştirdiği yaptırımlar daha uzun süre bizimki gibi ülkelerde devam edeceğe benziyor. Karduk'ta devam eden özgürlük savaşının geldiği nokta bir anlamda, bizdeki savaşçı, özgür kadın kişiliğinin gelişmesinde önemli ve esas bir etken. Ezilenler içinde de, ezilen konumundaki kadını kolektif yapı içerisinde de bağımlı kişiliklerden kurtarıp, özgür düşünebilen, kararlarını kendisi verebilen, savaşçı kadın kişiliğine büründürmek önümüzde duran görevlerden birisi. Bunun yaşam bulması, gösterilecek çabalar sorusunda düşünülmekte. Kolektif komünal örgütlenmeler ve bunların itici gücü olacak olan kadın özerk örgütlenmeleri, yaşamı değiştirmede etkin güç olacaktır.

"Tigre toplumunda kadınların yerini anlamamız için önce feodalizmi anlamamız gerekir"

Besserat: Tigre toplumunda kadınların yerini anlamamız için, önce ka-

dınları ikinci sınıf olarak gören feodalizmi anlamamız gerekir. Tigre'de kadınların toprak sahibi olmaları yasaktı, böylece ekonomik yaşam kaynaklarının en önemlisinden dışlanmış oluyorlardı. Politik etkinliklerde yer almalarına izin verilmiyordu. Kültürde kadınları aşağılayan pek çok gelenek vardı. Kadınların erkeklerden aşağı olduğu ve onlara hayvanlardan biraz daha iyi davranılması gerektiği öğretiliyordu.

"Kadınların ezilişini kimse benden iyi bilemez..."

"Kebbedesh, Ailem köylüydü. Babam hiç tanımadım. Annem bana hamileyken, çeteciler babamı öldürmüş. Ölümünden sonra annem pek çok soranla karga karşıya kalmış, şoka girmiş ve sağlığı pek iyi değilmiş. Sorunlarından dolayı annem bana Kebbedesh 'ağır yük' adını takmış.

Bir süre sonra annem yeniden evlendi. Başka bir köye gitti ve ben de teyzelerimin yanına yerleştim. Yedi yaşına geldiğinde teyzelerim zengin bir komşumuzla evlenmemi sağladı. Zengin, zovenist ve oldukça aptal birisiydi. İriyari, sakallıydı ve bana dev gibi görünüyordu. Enişterim ona benimle yatmamasını söylediler. Bir papazın imünde, ben ergenliğe ulaşınca kadar benimle yatmayacağına dair söz verdi. Ama bu işe yaramadı.

Bana çok garip görünen evine gittim. Onu ilk defa evinde gördüm. O zaman evliliğin ya da karı koca olmanın ne demek olduğunu bilmiyordum. Üç korluğ geçeden sonra teyzemin evne kaçım. Akrabaların bana hakaret edip, 'neden geri geldin aptal kız' diye bağırıyorlardı. Geriye dönmek için zorlandılar.

Birkaç hafta sonra birkez daha kaçtım. Ormanda zor günler geçirdim.

(....)

Beni üçüncü kez ona götürdüler. Bir yda yakın orada yaşadım, ama tekrar kaçtım. Bu dünyada yaşamamın çok zor olduğunu duymuştum. Bir ip alıp kendimi asmaya ormana gittim. Öküzleriyle oradan geçen bir komşu köylü beni ağacın altında gördü. Şaşırmıştı ve o ipi ne yaptığını sordu. Onu ormandan odun topladığını söyledim. Bana inanmadı ve beni eve götürmeye çalıştı. Önerisini geri çevirdim ve odun topladığını söyledim.

Ormanda geçen iki günden sonra, o kadar acıktım ki, bir komşunun evine döndüm. Kocamda aramı bulmaya çalıştılar. Sekiz yaşında; yani evlendikten bir yıl sonra sözde kocamın yanına dönmemi sağladılar. Sekiz yaşındayken kocam beni kendisi ile yatmaya zorladı. Bundan sonra birkaç gün boyunca hastaydım. Ne yapacağımı ve nasıl iyileceğimi bilmiyordum. Tüm çıkışlar kapalıydı. Yörendeki tüm insanlar buna karşıydı. Zengin olduğu için kocamla kalmamı istiyorlardı. Olayı benim gözümle değerlendiremiyorlardı. Her şeyin doğal olduğunu düşünüyorlardı.

On bir yaşına gelinceye kadar böyle devam ettim. Kaçtım ve ailem tarafından geri getirildim. Sonunda annem başına gelenleri öğrenmiş, köye geldi beni kocamdan boşadı ve kendi köyüne götürdü.

(....)

Asmara'ya gitmek için karar verdiğimde henüz on beş yaşındaydım. Oraya vardığımda orayı sevmeydim. Orada hiçbir şey benim için değildi. Zor yıllardan sonra, Sudan sınırı yakınındaki Tsenay'a gidip bir barda iş buldum. Barda bana çok kötü davranıyorlardı. Oraya gelen erkekler bana tekme atıp, yüzüme tükürüyorlardı. Ne isterlerse yapabiliyorlardı. Barın sahibi çok zalim birisiydi. Bir bardak kırsam aylığından keserdi. Orada iki yıl çalışmamam rağmen kendime bir giysi bile alamamıştım. Erkek müşteriler beni aldandıyorlardı. Geceyi kendileriyle birlikte geçirirsem bana para vereceklerini söylüyorlardı, ama yattıktan sonra çekip gidiyorlardı.

En sonunda baya Sudan'dan bazı kadınlar geldi. Mücevherleri ve güzel elbiseleri vardı. Bundan dolayı onlara Sudan'daki yaşamlarını sordum. Beni cesaretlendirdiler ve iyi bir yaşam vadiyle kendileriyle gümemi önerdiler. Böylece Tsenay'dan iki yıl sonra Sudan'a gittim. Bir oda kiralayıp on sefil yıl boyunca fahişe olarak yaşadım. Fuhuz yaşamı bilindiği için anlatmayı gereksiz görüyorum.

1977'de TPLF (Tigre Halk Kurtuluş Partisi) Sudan'da örgütlenmeye ve Tigreliler'in olduğu her yerde yeraltı hareketleri geliştirmeye çalışıyordu. Onlarla ilgilenmeye başladım. TPLF'nin beni politize etmeye gereksinimi yoktu, korkunç bir yaşam geçirmiştim. Kadınların ezilmesini kimse

benden iyi bilemezdi. TPLF'nin etkin bir militana oldum ve iki yıl onlarla çalıştım. Dikiz dikmeyi öğrendim ve 1980'de savaşçı olarak araziye gelmeye karar verdim. Eğitimim bittikten sonra, terzi olarak atölyeye girdim. Üç yıl önce de Marta Okulu'na atandım. Şimdi öğretmenim ve dikiz öğretiyorum. Aynı zamanda savaşçıyım.

Burada olmaktan dolayı mutlu ve gururluyum. Burada zefil deneyimleri olan pek çok kadınız. Hep geçmiş yaşantılarımızı tartışıyoruz. Bu bana çok özel bir duygu veriyor. Buraya gelmeden önce savaşçı bilincine tam olarak erişememişim. Kadınların erkek ve sınıf baskısıyla ezildiklerini herkesten daha çok anlıyorum. 'Kadın sorununa' bilimsel olarak incelememişim. Buraya geldikten sonra 'kadın sorunu' üstüne çalışmalarda bulundum. Ve mücadelenin sonucunun ancak yeni bir topluma ulaşmakla geleceğini gördüm.

Hem öğrenmeye, hem öğretmeye gelmiş olmak beni mutlu ediyor. Kardeşlerime öğretiyor olmaktan ve vete-nekli kardeşler yaratıyor olmaktan çok mutluyum. Öğrettiklerimin sonuçlarını gördükçe mutluluk ve neşe duyuyorum.

"Ailede, kız çocuk doğması lanet gibiydi"

Besserat; Tigre'de kadınların ezilmesinin imlerinden birisi de komşu bölgelerde, Sudan'da ve Etiyopya'da fahişelerin fazlalığıydı. Kadınlar toprak sahibi olamadıkları için fahişe sayısı bu kadar kabarıktı. Bundan başka evlenmek için kadınların drahoma ödemeleri gerekiyordu. Eğer yoksul bir köylü idiyse ve kızlarını vardıysa onları evlendiremezdi; çünkü drahomayı karşılayacak kadar paramız olmazdı. Kadınların çoğunun yaşamda hiçbir desteği yoktu. Pek çok ülkede, evlenirken erkekler başlık parası öder, Tigre'de ise kadınlar kendilerini ezecek erkeğe drahoma öderler. Böylece ortaya çıkan gerçeklik, hiçbir varlığı olmayan fakir köylü kızlarıydı. Bunlar önce en yakındaki kasabaya sonra ise, büyük kentlere oradan da Eritre ve Sudan'a göç ederlerdi. Sadece Sudan'da elli bin Tigreli fahişe vardı.

Ailede kız çocuk doğması lanet gibiydi.

(....)

Kız çocuklar sekiz günlükken sinnet

edilirdi. İki tür sünnet vardı, birincisinde klitoris, diğersinde ise tüm organ alınırdı. Kız bebeklerde ölüm oranının erkek bebeklerden daha yüksek olmasının nedeni de daha sekiz günlükken bilyük yaralara yol açan ve enfeksiyonları kolaylaştıran bu gelenektir.

Diğer rezil bir feodal gelenek ise çocukların evlendirilmesi idi. Anneannem beş yaşındayken evlenmiş. Sekiz, dokuz, on yaşları kızların elli yaşlarındaki erkeklerle evlenme yaşlarıydı. Bozanma sadece erkeklerin hakkıydı. Müslüman Tigreliler arasında bir erkek üç defa bozanabilir ve kadında sadece dört pound alırdı. Hepsi bu kadar basit!

Ayrıca kadınların dayak yeme olayı vardı. Erkeksi olması ya da arkadaşlarının arasında erkek görünmesi gereken her erkeğin en az ayda bir defa -eğer güçlü kuvvetliyse haftada bir- karısını dövmesi gerekirdi. Tecavüz bir suç bile değildi. Sadece erkeklerin aralarında gevezelik yaptıkları bir şeydi.

"Bir erkekten daha az insanım"

Mahta: Devrimin gerçekleştirdiği değişiklikleri, kadınların yaşamının eskiden nasıl olduğuna bilmeden anlayamazsınız. Kültür, devrimden önce kadınlar tarafından da kabul gördüğü için, kadınların ezilmesinde önemli bir yere sahipti. Feodal hükümet sisteminin ve de dinin getirdiği geleneklerin yansımasıyla kadınların toplumdaki statüleri çok düşüktü. Kadınlar kendilerini aşağılık görüyorlardı. "Bir erkekten daha az insanım" ya da "ev işlerini yapmak zorundayım, çünkü kocam dışarıda çalışmak zorunda ya da seçim yapmak zorunda o önemli birisi"; yemekte bile kocası bitirmeden o bağlayamazdı. Afar halkında, bir kadın kocasıyla birlikte hiç yemek yiyemezdi, sadece onun artıklarını yiyebilirdi. Hristiyan ailelerde ise sadece davet edildiği zaman kocasıyla yiyebilirdi.

Kadının, sekiz, dokuz, en geçte on iki yaşında evlenmesi gerekirdi. Eğer bu yaşta evlenmemişse, bu aile için felaket olurdu. Ailesi onun hakkında hep "neden onu hâlâ besleyelim? Neden hâlâ bize bağımlı?" diye konuşurdu....

Kadının evlendiğinde bakire olması gerekirdi. Zıf gecesinde eğer kan görülmezse koca, karısını utanesi belirtir

siyah bir elbiseyle ve bir ezeğin üstünde ailesine geri yollardı. O nedenle tüm aile için bu korkunç bir yüzkarasıydı. "Ne yapabilirsiniz? Nasıl yaşarsınız? Tüm kızkardeşleri de bir daha evlenemezdi. Bu kadına artık fiziksel olarak da kötü davranırdı. Ailesine yakındığı zaman her şeyin normal olduğu ve kocasına gitmesi gerektiği söylenirdi.

(....)

Tigre nüfusunun yüzde 95'inin yaşadığı kırsal kesimde kadınların eğitilmesine izin verilmezdi. Kentlerde bile kızlara ve erkeklere farklı davranılırdı. Ev hayatı için yetiştirildiklerinden, eğitim kız çocukları için gerekli görülüyordu. İlkokullarda öğrencilerin yüzde 40'ı kız olurken, ortaokullarda bu oran yüzde 12 olabiliyordu. Çünkü bu yaştaki kadınlar evli ya da çalışıyor olurlardı.

Kırsal kesimde ise kadınlar ev dışındaki işlerin yüzde 40'ını yapmalarına rağmen, bu, toplum tarafından tanınmıyordu. Kadın, çapayı, ekim-dikimi, harmanı yapıyor yiyecek hazırlıyordu. Ama Tigre'de kadının işi özellikle zararlı otları yolmaktır. Kadın ayrıca geçimini sağlamak için tarımla uğraşıyor ve aileye yiyecek sağlıyordu. İşler kötü gitmeye başlarsa o suçlanabiliyordu. Örneğin kuraklık varsa, "Tanrı üzgün; çünkü kadınlar sabana dokunuyorlar ya da harmana gidiyorlar" deniliyordu. Bu nedenle toprağın sürülmesi ya da ekinin harmanlanması sırasında kadının tarlalara gitmesine izin verilmezdi. Harman işine karışmamak için harman yerinden en az iki kilometre uzakta durup beklemesi gerekiyordu. Kocasına şöyle bağırdı; "geliyorum, lütfen yemeğini gelip alabilir misin?"

Maahkemelerde kadınlar tanık olarak kabul ediliyorlardı. Din ve papazlar da kadının ezilmesinde önemli bir etkiye sahipti....

Adet döneminde kadınların kiliseye gitmelerine izin verilmiyordu. Anon'da kadınların ayrı bir kiliseleri ve mezarlıkları vardı. Tüm bu ezilme din tarafından, özellikle kadının erkeğe eşit değil de yarısına eşit olduğunu savunan görüş tarafından güçlendiriliyordu. Hristiyan Tigreliler, klitorisinin kesilmesi yoluyla sünneli, Müslüman Afarlar ise tüm kadınlık organının alınması yoluyla sünneti uyguluyorlardı. Sünnet olmasa, kadınların denetlenemez biçimde seksi olacakları düşünülüyordu....

"Erkeklerin yaptığı her şeyi kadınlar da yapabilir"

Aregash: Kadınların yılların alışkanlıkları ile çelişen değişimi özümleme hızları hakkında esmek ve anlayışlı olmak zorundayız. Konsey toplantısına gidip politika yapmak, hatta ezilmeleri hakkında konuşmak kadınlar için oldukça yeni bir şey. Ezilmelerinden, mücadeleye yoluyla, gerçekten katılımın artmasıyla kurtulabileceklerinin aydına varıyorlar.

TPLF Merkez Komitesinde tek bir kadın var. Kadınların tüm alanlarda katılmada bulunmaları gerektiğine inanıyor ve bunun için çok çaba yapıyor. Doğallıkla Merkez Komite'de daha fazla kadın olması gerektiğini düşünüyor.

Boitolarada (halk konseyi, devletin yönetsel yapısı) etkinlikleri erkeklerle eşit olarak paylaşıyorlar. Toplam oranları ise yüzde 30'dan fazla. Kültürün geri kalmışlığını göz önüne alırsak bu oldukça iyi bir rakam.

Roman: Daha önce yasalar kadınları herhangi bir politik örgütlenmeye girmekten alıkoymuyordu. Rakaman bunun üzerine yükseltilmesi gerekiyor; ama bu kadar kısa bir sürede bu büyük bir başarıdır.

Basserat: Bugün sizin İngiltere'de il adını verdiğiniz, altmış kadar woreda batımız var ve bunlar Tigre'nin büyük çoğunluğunu kapsıyor. Bu woreda (yedi-on dört tabia arası bölge) batıolar tabia (yaklaşık üçyüz ailelik köy, ya da üç-dört kushette) batıolarına, onlarda en yöresel birim olan Kushette (yaklaşık yüz ailelik grup) batıolarına bölünmektedir. Bu halk konseylerindeki politik önderlerin üçte biri ise kadındır. Bazılarında kadınlar başkanlık yapıyor. Unutmayın ki onbeş yıl önce kadınlar fahişeydi, çiftlik işçisiydi ve hizmetçiydi. Bugün bunlar Tigre'nin bölgelerinin politik önderleridir ve bunun yoksul geri kalmış bir toplumda harika bir kazanım olduğunu düşünüyorum....

(*) Aregash, TPLF'nin Merkez Komite'deki tek kadın yöneticisi.

(*) Roman, WFAF (Tigre Kadın Savacılar Derneği) Sekreteri.

(*) Keshbedesh, Savacı, Marta Okulu görevlisi.

(*) Mahta, TPLF Damigna Bürosu görevlisi.

(*) Basserat, savacı, Marta Okulu görevlisi.

Bir yazı, geçen sayımızda yer darlığından ötürü, yer ve remediğimize: *İstanbul Yeni Demokratik Halk Muhalefeti'nin "Uzun Yürüyüş 3. yılında"* gezî etkililiği için hazırladığı, gezimizde okunan ulusal sorun konulu çalışmamın tam metnidir.

Uzun Yürüyüş

Ulusal sorun, insanlık tarihinin ortaçağ döneminden kapitalist çağa doğru bir ilerleyişle birlikte varolageldi. İnsanlığın belirsiz bir döneminde ortaya çıkan, modern dönemde de devam eden eşitsizliklerin ve bunun sonucu olarak ayrıcalıkların sistemli ve büyük ayrımlar şeklinde kendisini dayattığı, geçen ve bitmekte olan yüzyıllardan kalan ve de çözülmesi gereken bir tarihi miras olarak güncelliğini dünyanın önemli bir bölümünde korumaktadır.

Kabileler, halklar, ülkeler, sınıflar arasındaki eşitsizlik ve bunun diğer üzerindeki sömürü ve baskısına dayanan sınıflı toplumların bu temel özelliği, insanlığın tarihi ilerleyiş karşısında çeşitli biçimlerde yansımaya devam ediyor. Yansımanın genellikle yansımaları hale getirilip, tersyüz edilerek yansıtıldığı, en kaba gerçeklerin dahi carptıldığı, buna rağmen toplumun örgütlenme biçiminden yararlanılarak, bunların toplumla kolayca kabul ettirilebildiği dünyamızdaki çelişik anıtları içinde, gerçekleri kavramak/kavratmak, yürüyüşümüz dahilinde ciddi bir görev olma niteliğini korumaktadır.

Ulusal sorun, yaklaşık iki yüzyıldır çeşitli mücadele platformlarının temel olgusudur. sosyal mücadeleler gibi... Genelde eşitsiz ilişkiler ve baskılar, diyalektik olarak kendi karşıtı (doğal olarak) oluşturur. Fakat bu mücadeleler kıta, ülke, tarih ve ekonomik-siyasi koşullardan dolayı tek-düze bir yol izlemez ve monolitik bir karakter taşınmaz. Zaman ve mekânın, bu mücadelelerin niteliğinde önemi büyüktür. Tarihi koşullar göz önüne alınmaksızın, gereksiz ve doğru olmayan tekrarlarda bulunmak, çoğu kez sınıf mücadelesi ile ulusal eksenindeki bir mücadele kesik kesik birinin karşıtıymış gibi göstermek ciddi yanlışların temelini oluşturur.

Sınıf baskısına karşı sınıf, ulusal baskıya karşı ulusal, cins ayrımcılığı ve baskısına karşı cinsiyet özelliği taşıyan çeşitli devrimci hareketlerin bütünü dünya devrim cephesinin birer bileşeni ve onun ilerletici unsurlarıdır. Devrimci harekette, direk sınıf talepli hareketlerin dışında diğerlerinin küçümsemesi ve öneminin anlaşılmasız, çoğu kez cepheye birleşmeye yol açmakta, ortak hedefe karşı dağılmak güçler birleştirememektedir.

Günümüzde, ezilen-sömürge ulusun devrimci hareketinin dinamikleri de ortaya çıkarmıştır ki, tarihi bazı aşamaları sosyalizme giden yolda es geçmek mümkün değildir. Sosyalizme giden yol, ezilen ulusun özgürlük, köylünün toprak, kadının gerçek eşitlik, işçinin sömürsüz bir dünya talebinin içerilmesiyle gerçekleşecektir.

Demokratik nitelikteki talepler, eğer sürecin nesnel sonucu bir yansıması ise, bunları es geçmek Marksistlerin kesinkes işi değildir. Zaten bu talepleri atlayarak, başka bir üst sürecin taleplerinin gerçekleştirilmesi uğrasına girmek beyhudedir. Sorun, bu taleplerin, sosyalizm mücadelesiyle bağını kurabilmek, kesintisiz bir biçimde sosyalizme varmayı hedefleyen programlarla birleştirebilmesini sağlamaktır.

O halde, şöyle bir şey sormak gerekir: bu taleplerin temeli nedir? Ulusal sorunu nasıl ele almalıyız? Çözüm nasıl olacaktır? Yıllardan beri süren bir savaşın neresindeyiz? Bu savaş, bizlere ne katmakta/veya bizlerden ne almaktadır? Kuşkusuz, bu sorulara yanıtlar, konumuza göre farklıdır. Ortak olan ve ayrı olan yanlar var-

dır...

Ulusal sorunun, kapitalizmin şafağıyla birlikte doğduğuna çoğumuz bilmekteyiz. Sorunun temeli şudur: Kapitalizmde birlikte halklar, kabûleler ortak bir pazar çevresinde giderek ortak bir toprak, dil, ruh ve iktisadi yaşantı birliği içine girdiler. Tarihi-ekonomik-siyasi evrimi ortak bir eğilimde birleşenler aynı ulus veya aynı uluslaşma sürecinde bütünleştiler. Kapitalizmin gelişme özelliğinin yanı sıra, tarihi-askeri-coğrafi ve stratejik bazı olgular sonucu bazı alanlarda tek ulus ve tek devlet şeklinde, bazı alanlarda ise çok uluslu tek devletler teşekkül etti. Çok uluslu tek devletli yerlerde, devlette baskın olan/veya elinde bulunduran ulus egemen sınıfları diğer uluslara baskı uyguladı. Diğer ulusları baskı altında tutmaya çalışan egemen ulus burjuvazisi, ezilen-sömürge ulusun ekonomik-siyasi-kültürel haklarını gaspetmekle kalmadı. Bu gaspı sağlamlaştırmak için, dönem dönem soykırımlar da uyguladı. Tek uluslu devletler ise, bir nevi hegemonya politikasını güderek, sınırları dışındaki geri kalmış bir çok ülke halkını ve ulusu boyunduruğu altına alarak sömürgeleştirdi. Gerek tek uluslu, gerekse çok uluslu devletlerdeki sömürgeci politikanın ortak yanı, şu veya bu biçimde boyunduruğu altına alınmış, sömürgeleştirilmiş ulusun kaynaklarına sahip olmak, pazarını elinde tutabilmektir. Bu çıkarların yanı sıra, siyasi-stratejik bazı olgular da bunda rol oynar.

Aşağı yukarı, bu politikaların temeli dün olduğu gibi bugün de aynıdır. Sadece, çağ ve sınıfların tarihi konularına göre bazı değişiklikler meydana gelmiştir. Sömürgeci-ulusal baskı karşısında halklar ve ezilen uluslar başkaldırdılar. Uzun mücadeleler sonucu, ezilen ulus ve halkların önemli bir bölümü ulusal kurtuluşunu gerçekleştirecek, egemen ulusun kendi üzerindeki imtiyazına son verdi. Bazıları, ulusal kurtuluşla birlikte sosyal kurtuluşunu da elde etti. Bir kısmı ise, ulusal kurtuluşla cakılp ileri gidemedi. Bir kısmı da dün olduğu gibi bugün de köle olmaya devam ediyor. Bu ezilen-sömürge uluslar da ulusal kurtuluş mücadelesi tarihi karşınamıştır. Güncelliğini korumaktadır daha.

Türkiye'yi ele alacak olursak, Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı mirası üzerine kurulmuştur. Özellikle, halklar ve diğer milliyetler konusundaki politika ve uygulamalar, Osmanlı'dan devralınarak daha acımasızca sürdürülmüştür. Osmanlı toprağı olarak kabul edilen ulusların çoğu bugün özgürdür. Sadece Kürtler özgürlüğüne kavuşmamış, Ermeniler ise soykırım sonucu dağılmıştır. Bugünkü Bulgaristan, Yunanistan, eski Yugoslavya, Arnavutluk, Arap yarım adası vb. bir çok ülke toprağı Osmanlı imparatorluğu'nun hakimiyeti altındaydı.

Kürtler, tarihin çeşitli dönemlerinde başkaldırmış, fakat her defasında ateş cenderesinde yakılmışlardır. Birinci Dünya Savaşı'ndan bu yana, emperyalistlerle işbirliği içinde bölge devletleri tarafından dört ana parçaya bölünen Kürt coğrafyasının bu konumu devam etmekte, her parçada ulusal sorun güncelliğini korumaktadır.

Türkiye'de ağır baskılar sonucu uzun süre ölmüş sesliliğine gömülen ulusal sorun ve bu yönlü hareketler, gelişen kapitalizmin bölge üzerindeki canlandırıcı etkisi, diğer parçalarda süren savaş ve örgütlenmelerin yansıması ve de 60 sonrası gelişen sosyalist, devrimci bilinci etkileriyle tekrar güncel düzeyde kendisini ortaya koymuştur.

Bugün herkesin duyduğu, gördüğü, acısını-sevincini hissettiği ağır bir savaşla karşı karşıyayız. Bu savaş, her kesti omuzuna sorumluluklar yüklemektedir. Hiç kimse, bu savaşın etkilerinden kendisini distalayamaz. Çünkü, savaş zaten herkese fatura edilmektedir. Sorun, bu faturanın gönüllü ödeyicileri ve taşıyıcıları olmamak, hak-

sız savaşa karşı hakkının yanında olabilmektedir.

Bu konuda tutarlı yaklaşımlarla birlikte tutarlı bir pratik içinde olmanın ölçütleri kuşkusuz ki, tavlı sorumluluk gerektirir. İşçi sınıfından tutun da tüm emekçilere, aydınlara, demokratlara kadar geniş bir yelpaze içinde yer alan herkes, bu konuda devrimci-demokrat bir tavır geliştirebilmelidir. Suyu sabunla dokunmama tavrı, özünde egemen sistemi devam ettirmekten yana tavır koymaktır. Özellikle, bilinci kesimler için tavrısızlık, olumsuzdan yana olmaktadır.

Ulusal sorunun olduğu bir devlette, ulusal sorun temelli görevler, ezen ezilen ulus ayrımına göre farklılık gösterir. Enternasyonalizmi, bu farklılık üzerinde bütünleşmeyi veya dayanışmayı öngörür. Biliniyor ki, Kemalizm dünden bugüne farklı bir şekillenme yaratmıştır; tek vatan, tek ülke, Türkiye'de yaşayan herkes Türktür gibi. Sosyalistler, ulusal sorun konusunda hiçbir zaman enter davranmazlar; her ulusun diğer bir ulus üzerinde ayrıcalığı kabul etmezler; ulusların eşit, özgür, gönüllü birliğinden yanadırlar. Bundan dolayı, sosyalist hareketin kendisi enternasyonalisttir. Gerçek anlamda enternasyonalizmin sac ayakları ulusalcıdır. Ulus yanı olmayan bir enternasyonalizm olmaz. Kürdistan sosyalist hareketi, Türkiye sosyalist hareketi vs. enternasyonalizm bu sac ayakları üzerinde durur. Soyut anlamda bir enternasyonalizm yoktur, olmanıştır. Birleşik, koordineli dayanışma içinde mücadele geliştirmek, devrim olanaklarını ortak düşmana karşı birleşik bir cephe içinde örgütlemek, yıllardan beri egemen sınıflar tarafından yararlanış olan güvensizliği yıkmak, her iki ulus devrimci ve sosyalistlerinin görevidir.

Bir ulusun kendi kaderini tayin hakkını savunan ezen ulus sosyalistleri, ulusun şu veya bu aşamada ayrılma talebini ve çabasını görmemezlikten gelemmez. Böylesi somut bir durum karşısında tavrısız olamazlar. Çok özel olağanüstü şartlar oluşmuşsa, olağan bir süreçte tam demokrasinin olmadığı bir koşulda kendi kaderini tayin hakkının gerçekleşmesi mümkün değildir. Ezen ulus devrimci hareketi böyle bir sürecin gerçekleşmesi için mücadele ediyor. Ya bu hak, parçada devrim ile alınır ya da bütün ülkede birleşik bir devrim ile gerçekleştirilir. Her iki halde de birbirine ihtiyaç duyan, karşılıklı bir ittifak zorunludur. Bugün Kürdistan ulusal devriminin kısır hale gelmesi ve eski hızını kaybetmesinde Türkiye devrimci hareketinin sönük ve esgüdünü bir hareket geliştirememesinin rolü büyüktür.

Kürdistanlı devrimciler, sosyalistler şunu bilmektedir ve bilmelidirler ki; barış ve kendi haklarını kullanmak gerçek bir demokraside mümkün olur. Devrim mücadelesi parçada veya bütünde başarıya ulaşmadığı müddetçe, gerçek bir demokrasi gerçekleştirilmediği sürece mücadelenin genişletilmesi, belli-belirsiz barış özenmelerinin yaygınlaştırılması devrim aleyhinde bir yığınlık ve umutsuzluk yaratır. Bugün Kürdistan için acil olan iki temel talep vardır. Bunlardan birisi, ulusal özgürlük; diğeri ise toprak devrimidir. İç içe geçmiş olan bu iki temel talep için mücadele, ulusal özgürlük ekseninde yükseliyor. Ulusal özgürlük devrimini, kesintisiz bir biçimde toprak devrimini ve ardından sınırsız bir toplum yolunda ilerletmek, insanlığın gerçek kurtuluşunu gerçekleştirmek için sosyalist devrimi izlemek zorundadır. Dolayısıyla her devrim aşamasının güncel, temel sorunlarına uygun ideolojik-siyasal bir berraklık gerekir. Böylesi bir açıklığa sahip olmadan, devrimde ısrar zordur.

Keza Türkiye devrimci hareketi de, Kürdistan ulusal devrimini ile dayanışma ve ittifak içinde olmalı, Kürdistan devrimini kendi tekellinde görmemelidir. Her iki ulusun devriminin birleştiği ve ayrılmış noktalar vardır. Fakat her iki halde de birbirine ihtiyaç duyan zorunlu ittifaklar, ortak cepheler zorunludur. Tek düze bir yol değil, karşılıklı, çelişkili bir yol izlenecektir.

Kürdistan ve Türkiye'de iyi bir ideolojik mücadeleye gereksinim vardır. Her iki ülke sosyalistleri, asgari ve azami birlik ve ayrılık noktalarını; devrimin geleceğini düşünmek ve muhasabesini yapmak zorundadır. Her iki ülkede de sosyalist hareket cılızdır. Devrimci hareket kadar örgütlü değildir. Gönümüz koşullarında programatik görüşler ortaya konamaması, ideolojik mücadele zayıf kalmıştır.

Her iki ülke komünist hareketinin önünde zorlu görevler vardır. Bu görevlerin başında, komünist hareketin inşa sorunları gelmektedir.

Halklarımız arasında kardeşlik, eşitlik, gönüllü beraberlik; ulusun kendi kaderinin tayin haklarının gerçekleşmesi için ittifak halinde olmak hepimizin arzusu olmalıdır.

Yaşasın enternasyonalizm ve halkların kardeşliği!
Yaşasın uluslar arasında tam eşitlik ve kardeşlik için mücadele!
Yaşasın ulusal özgürlük, demokrasi ve sosyalizm mücadelemiz!
Özgürlük, demokrasi, sosyalizm mücadelesinde düşenlerimize bir selam!

YILDIZ ÖZLEMİ

*Hiç bilmiyor-sa yenilmek
yenilmesini de bilerek gerek*

Ne zaman
ne zaman üşsem bu kente
günmek oluyor
ucundan dikindiği hayal

Ve zaman... gece
saganak yağmura
yürerken sokaklarını
kaysın istiyorum bir yıldız
bir yıldız bir yıldız daha

İçim dışım yıldız Özlemi oluyorsa
kahyurum
bu kesir

Ve zaman kaybetmeden
bu kente yeni yenilgiler
hazırlamalıyım kendime

Osman Uluörk/İstanbul

BU KADAR DA OLMAZ KI!

Bizi bu gezegene kim ekli
Üvey miyiz, piç miyiz, ham toprağımız
Uçurum taşan oluştuktan
Ne bir ölümümüz memnun, ne bir sağımız

Kan yerine korku taşıyoruz
dınarlarımızda
Kuru sarmaşıklar gibi birbirine dolanmış
Her bağışlarımız
Sabır taşları oluştuktan
Ne dişsiz ağızlarımız memnun,
ne susuz karnajımız

Anamız Havva, Babamız Adem'le
Bu mu kardeşliğimiz,
Bu mu akrabalığımız
Goç kuşları oluştuktan
Ne bir yıldızımız memnun,
ne bir baharımız

Bu yılan günleklennini kim güydü birze
İnsanlık, ham eldiviz, ham ayağımız
Av kuşları oluştuktan
Ne bir ormanımız memnun,
ne bir dağımız

Güneş'im ve ateş'in çocuklarıysak
Neye yolumuz kara, hani ışığımız,
seçilmişiz
Cehennem taşları oluştuktan
Ne mezarlarımız memnun, ne toprağımız

Boş bir çöplük değilse ağızımız
Hani dişlerimiz, hani dilimiz dansağımız
Kırık kuşları oluştuktan
Ne gözlerimiz memnun, ne yasağımız

Kimsene borcumuz yok,
herkes alacaklımız
Hani senet-sepet, hani kefilimiz,
hani imzamız
Bağcılarının dişleri oluştuktan
Ne Türk halkı memnun, ne Kart halkımız

İthami Özer/Taesus

Hazırlayan: Celal TOKAÇ

★ DSP Genel başkan yardımcısı Rahşan Ecevit tarafından gündeme getirilen af, birçok parti ve demokratik kitle örgütü tarafından tartışılıyor. Bu süreçte birçok demokratik kitle örgütünün ayrımsız bir affın Türkiye için ihtiyaç olduğunu belirtmelerinin yanı sıra; parlamentodaki partilerin affın kapsamı konusunda nasıl bir hat izleyeceği merak konusu. (22 Temmuz)

★ *Özgür Gelecek* gazetesi Malatya temsilcisi Akın Çaçlar geçirdiği kalp krizi sonucu hayatını kaybetti. Akın, ailesi dostları ve yoldaşları tarafından düzenlenen cenaze töreniyle toprağa verildi. (24 Temmuz)

★ Kürt coğrafyasının 4 parçaya bölünmesine yol açan Lozan Antlaşması'na dair "75. Yılında Uluslararası Kürdistan Lozan Konferansı" başta İsviçre olmak üzere Avrupa basınında büyük yankı yaptı. İsviçre basını, Kürdistan Hukukçular Birliği (YHK) tarafından organize edilen ve Lozan Antlaşması'nın tartışıldığı konferansı, "Kürtlerin zaferi olarak" değerlendirdi. (26 Temmuz)

★ TBMM Genel Kurulu'nda erken genel ve yerel seçimlerin 18 Nisan 1999 tarihinde yapılmasına ilişkin önerge, kabul edildi. (30 Temmuz)

★ ABD'nin Türkiye'deki üslerinde Harb-İş tarafından başlatılan grev, işverenin saldırıları nedeniyle giderek sertleşiyor. İşverenin bu tavrına rağmen işçiler grevi kararlı bir şekilde sürdürürken, işçileri ziyaret eden ÖDP'nin yanı sıra DISK yöneticileri de yaptıkları ziyarette anlaşma sağlanamaması halinde 10 bin kişiyle İncirlik'e yürüyeceklerini açıkladılar. (30 Temmuz)

★ Diyarbakır, Dersim, Batman, Mardin, Muş, Van ve Adıyaman başta olmak üzere çeşitli Kürt illerinden mevsimlik işçi olarak Karadeniz'e gidenler, bu yıl valiliklerin yasaklamaları ile karşılaştı. Ordu ve Giresun valileri, yayımladıkları genelgelerle Kürtler'in, kendi illerine girişlerine yasak koyarken, Sakarya Valisi'nin genelgesi de, Kürtler'in "dışarıdan gelen hiç kimseyle izinsiz görüşmeyeceği" yönünde. Bu uygulamayı protesto eden Demokratik kitle örgütleri, bölge valilerinin görevlerinden alınmasını istedi. (6-12 Ağustos)

★ Kürt nüfusunun denetlenmesini hedef alan Genelkurmay raporunda, bölgedeki doğurganlık oranının yüksekliği ve hızlı nüfus artışının önlenmesi için alınması gereken 'tetbir' ve 'önlemler' üzerinde duruluyor. (7 Ağustos)

★ Asya Kaplanları diye adlandırılan Güney Asya ülkelerini 98'in başında çöküşe götüren krizin olumsuz etkileri derinleşiyor. Yabancı sermayenin etkinliğindeki İMKB'de hisse senetleri her geçen gün düşüyor. (10 Ağustos)

★ Diyarbakır'ın Lice ilçe merkezinin asker ve korucular tarafından taranmasından sonra ilçe Jandarma Tabur Komutanlığı tarafından bölgede saat 20.00'dan sonra sokağa çıkma yasağı getirildi. (12 Ağustos)

★ İstanbul'da yayın yapan Özgür Radyo'nun, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından 90 gün süreyle kapatılması protesto edildi. RTÜK, Özgür Radyo'yu, 8 Haziran 1998 tarihinde yayınlanan "Tersname" adlı programda bölücülük yaptığı gerekçesiyle kapattı. Özgür Rad-

yo'nun yanı sıra, son ikibuçuk ay içerisinde Radyo Karacadağ, Metro FM, Radyo Arkadaş, Demokrat Radyo, Çevre Radyo gibi radyolar ağır kapatma cezalarıyla karşı karşıya kaldılar. (18 Ağustos)

★ Azadiya Welat Gazetesi Mersin irtibat bürosuna "kimliği belirsiz kişiler" tarafından saldırı düzenlendi. Saldırı gazete tarafından basın açıklamasıyla kınandı. (19 Ağustos)

★ ABD savaş uçakları Afganistan ve Sudan'ı bombaladı. Clinton, Kenya ve Tanzanya'daki büyükelçilik saldırılarına misilleme yaptıklarını açıklarken, Afganistan'daki Taliban güçleri saldırıya sert tepki göstererek, Bombalı saldırıların arkasında olduğu iddia edilen Suudi milyarder Laden'i teslim etmeyeceklerini belirttiler. ABD Afganistan ve Sudan'a yönelik saldırıları "teröristleri" yok etmeye yönelik bir operasyon olarak tanımlarken, dünyanın birçok ülkesinden yapılan açıklamalarda asıl teröristin ABD olduğu ve saldırının uluslararası hukuk kurallarının ihlali anlamına geldiği belirtildi. (20-21 Ağustos)

★ PKK'nin silahlı eyleme başlamasının yıl dönümü olan 15 Ağustos'u gerekçe gösteren polis, Cumartesi Anneleri'ne saldırdı. Eylemin yapılmasına izin vermeyen polis, 10 kişiyi de göz altına aldı. (15 Ağustos)

★ Bir önceki hafta Cumartesi Annelerinin eyleminin polis tarafından engellenmesinin ardından bu haftaki eylem de yoğun gözaltılarla engellendi. Önceki eylem izin verilmemesini 15 Ağustos olarak gerekçelendiren polis, aslında esas amaçlarının eylemleri sekteye uğratmak olduğu, eylemlere saldırmayla net bir şekilde ortaya çıkmış oldu. (22 Ağustos)

pêri yayınları

Pêri Yayınları

Belgesel Kitaplar

- 1- Yeni ve yakın çağda KÜRT SİYASET TARİHİ
SSCB, Ermenistan Bilimler Akademisi, Kürt Kom..... 2.000.000
- 2- 1880 Şeyh Ubeydullah Nehri Kürt Ayaklanması/ Prof. Dr. Celilê Celil..... 1.000.000
- 3- Dersim-Civanık -İKİ UÇLU YAŞAM- Dr. Şivan ve Elçi Olayının İytiltül/ H.Akar..... 1.500.000
- 4- Kürtlerin Örf ve Adetleri/ Mella Mahmudê Beyazıdi..... 600.000
- 5- Tarihin tarihi, Kürtlerde tarih, tarihte kadın/ Dr. Kemal Mazhar Ahmet..... 1.400.000
- 6- Özlem (Garod)/ Hraçya Koçar..... 1.000.000
- 7- Görüş ve Anılarım/ Hasan Hışyar..... 2.000.000
- 8- Batı-Ermenistan (Kürt İlişkileri) ve jenosid/ M. Kalman..... 1.500.000
- 9- Belge, Tanık ve Yaşayanlarıyla Ağrı Direnişi/ M. Kalman..... 1.500.000
- 10- Belge ve Tanıklarıyla DERSİM DİRENİŞLERİ/ M. Kalman..... 3.000.000
- 11- Dersim Yazıları/ Sait Çiya (Tij Yay.)..... 1.500.000
- 12- ANILAR-Mahmud Berzenci/ Refik Hilmi..... 1.400.000
- 13- İki Dünya Savaşı Arasında Irak'ta Kürt Sorunu/ Prof. Dr. Şakire Xıdoye Mihoyan..... 900.000
- 14- Yaşayan Her Dil Bir Halktır/ Hasan Yıldız..... 800.000
- 15- XX. Yüzyıl Başlarında Kürt Siyasası ve Modernizm/ Hasan Yıldız..... 1.500.000
- 16- Kürt gözüyle Yılmaz Güney/ Mahmut Baksı..... 1.000.000
- 17- Özlemin Gül Süreti/ Hafız Akdemir..... 700.000
- 18- Kürdün 'Makus' Talihi GAP/ Osman Aytar..... 500.000
- 19- Hamidiye Alaylarından Köy koruculuğuna/ Osman Aytar..... 1.500.000
- 20- Baban Botan Soran/ Dr. Kaws Kaftan..... 300.000
- 21- 1925 Kürt Ayaklanması/ Prof. Hasretyan, Dr. K. Mazhar Ahmed..... 500.000
- 22- Kamışlı Katliamı/ Mahmut Baksı..... 500.000

Pirtukên Kurdi

- 23- Rewşa Edebiyata Kurdi/ Amedekar L. Polat..... 400.000
- 24- Kurdistanê Bi Fifti-Fifti / Osman Aytar..... 500.000
- 25- Despêka Rêzimana Kurdi/ Haydar Diljen..... 600.000
- 26- Zıwanê Ma ALFABA/ Haydar Diljen..... 650.000
- 27- Birîna Bêar/ İlhami Sertkaya..... 300.000
- 28- Salar û Midya/ Cegerxwin..... 400.000
- 29- Bayê Azadiyê/ Lokman Polat..... 500.000
- 30- Destanên Kurdi/ Prof. Dr. Celilê Celil..... 1.200.000
- 31- Ziman û Roman/ Mehmed Uzun..... 1.000.000
- 32- Xewna Avê/ Raif Yaman..... 900.000
- 33- Aşkın Kısa Tarihi/ Ali Biçer..... 600.000
- 34- İnanç Aşk ve Düş/ Ali Biçer..... 700.000
- 35- Yarın Düşün Olacak Lori. Lori/ Edip Çelik..... 700.000

Şiirler

- 36- Beni Dağlarımda Öldür/ Mehmet Mamas..... 700.000
- 37- Küçük Aynalar/ Şerko Bêkes..... 400.000
- 38- Hasretine Göm Beni/ Mehmet Mamas..... 300.000
- 39- Med Halkı Çocukları/ Ruban Baran..... 200.000

Toplu ve seri alımlarda indirim yapılır.

Guraba Hüseynağa Mah. Dağarcık Sok. Sultan Mehmet Han. No:32/26 Fatih/İstanbul
Tel-Fax: (0 212) 621 32 21

GENÇLERE YALAN SÖYLEMEK YANLIŞTIR

Gençlere yalan söylemek yanlıştır.
Yalanların doğru olduğunu söylemek yanlıştır.
Tanrı'nın gökyüzünde oturduğunu ve yeryüzünde
işlerin yolunda gittiğini söylemek yanlıştır.
Gençler anlar ne demek istediğimizi.

Gençler halikta,
Güçlüklerin sayısız olduğunu söyleyin onlara.

Yalnız gelecek günleri değil, biraktın da
yaşadıkları günleri de açıkta görsünler.
Engeller vardır deyin, kötülükler vardır.

Varsa var, ne yapalım.

Mutlu olamazlar ki
değerini bilmeyenler mutluluğun.

Rastladığımız kusurları bağışlamayın,

Tekrarlanır sonra, çoğalırlar,

Ve ilerde çocuklarımız, öğrencilerimiz

Bağışladık diye o kusurları, bizi bağışlamazlar.

YEVTUŞENKO